

מכתב ב

מכתב ג

מכתב ד

מכתב ו

מכתב ז

מכתב ח

מכתב ט

מכתב י

מכתב יא

מכתב יב

מכתב יג

מכתב יד

מכתב טז

מכתב יז

מכתב יח

מכתב יט

מכתב כ

מכתב כא

מכתב כב

מכתב כג

מכתב כד

מכתב כה

מכתב כו

מכתב כז

מכתב כח

מכתב כט

מכתב ל

מכתב לא

מכתב לב

מכתב לג

מכתב לד

מכתב לה

מכתב לו

מכתב לט

מכתב מ

מכתב מא

מכתב מב

מכתב מג

מכתב מד

מכתב מה

מכתב מו

מכתב מז

מכתב מח

מכתב מט

מכתב נ

מכתב נא

מכתב נב

מכתב נג

מכתב נד

מכתב נה

מכתב נו

מכתב נז

מכתב נח

מכתב נט

מכתב ס

מכתב סא

מכתב סב

מכתב סג

מכתב סד

מכתב סה

מכתב סו

מכתב סז

מכתב סח

מכתב סט

מכתב ע

מכתב עא

מכתב עב

מכתב עג

מכתב עד

מכתב עה

מכתב עו

מכתב עז

מכתב פ

מכתב פא

מכתב פב

מכתב פג

מכתב פד

מכתב פה

מכתב פו

מכתב פז

מכתב פח

מכתב פט

מכתב צא

מכתב צב

מכתב צג

מכתב צד

מכתב צו

מכתב צז

מכתב צח

מכתב צט

מכתב ק

מכתב קא

מכתב קב

מכתב קג

מכתב קד

מכתב קה

מכתב קו

מכתב קז

מכתב קח

מכתב קט

מכתב קי

מכתב קיא

מכתב קיב

מכתב קיג

מכתב קיד

מכתב קיז

מכתב קיח

מכתב קיט

מכתב קכ

מכתב קכב

מכתב קכד

מכתב קכה

מכתב קכו

מכתב קכז

מכתב קח

מכתב קכט

מכתב קל

מכתב קלא

מכתב קלב

מכתב קלג

מכתב קלד

מכתב קלה

מכתב קלו

מכתב קלז

מכתב קלח

מכתב קלט

מכתב קמ

מכתב קמא

מכתב קמב

מכתב קמג

מכתב קמד

מכתב קמה

מכתב קמו

מכתב קמז

מכתב קמח

מכתב קמט

מכתב קנ

מכתב קנא

קנב

מכתב קנג

קנד

מכתב קנה

מכתב קנו

מכתב קנז

מכתב קנח

מכתב קנט

מכתב קס

עלים לתרופה *

לתרופה

עלים

הקדמה להמכתבים

אמר המלכות, ידוע מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה במדרש רבה פרשת פנחס מה שהקדוש ברוך הוא אמר למשה על יהושע. יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, והוא היה מסדר את הספסלים וכו'. הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו. קח לך את יהושע בן נון וכו' לקיים מה שנאמר (משלי כ"ז) נוצר תאנה יאכל פריה.

והנה גם אנחנו אלה פה היום בדורותינו אלה מעולם לא ראינו ולא שמענו מאיש אחד שישרת את רבו באפן כזה כמו שראינו ממורנו הרב נתן זכרוננו לברכה, כי ממש נתקיים בו לא מש מתוך האהל אהל של תורה של רבנו אור האורות בעל לקוטי מוהר"ן זכר צדיק לברכה, כי ממש היה דבוק ומקשר אליו בהתקשרות ודבקות אמתית במסירות נפש ובבטול הרגשות עצמו לגמרי לגמרי בכל תנועותיו במעשה ובדבור ובמחשבה, בשבתו בביתו ובליכתו בדרך בשכבו ובקומו. וכל שיחותיו וספוריו ועניניו הכל היה סובב והולך רק על קטב ענין זה להודיע ולפרסם גדלת קדשת מעלת רבנו זכר צדיק לברכה, וגדלת קדשת מעלת מאמרי תורותיו הקדושים ושיחותיו וספורי מעשיותיו וכל ענינו. להודיע לבני האדם גבורותיו וכו' להפיץ מעינותיו חוצה. כי זה כל אדם. וכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה ובשביל זה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. אלמלא זכו העולם על כל פנים גם עכשיו זה שנים רבות אחר הסתלקותו זכרוננו

לברכה להנות מאורו כבר היה העולם בא לידי תקונו בשלמות וכמבאר
מזה במקום אחר.

והנה האיש הזה מורנו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה לא נתן שנה לעיניו
ולעפעפיו תנומה וכל ימי חייו היה עוסק רק בענין זה לדלות ולהשקות
מתורת רבו לאחרים ולפרסם שמו הגדול והקדוש בעולם. ועסק בזה
בשקידה רבה מאד ובמסירת נפש עצום מאד אשר לא יאמן כי יספר,
וזכות רבו הקדוש מסייעתו כי זכה למדרגה גבה ועליונה מאד בעבודת ה'
ובהשגת התורה הקדושה, והכל היה בתמימות ובפשיטות גמור ובשפלות
אמתית וענוה שלמה מה שאי אפשר לשער כלל. ואי אפשר לבאר בפרטיות
ענין זה לא בכתב ולא בעל פה, והיה חדוש נפלא ונורא מאד. כי זכה ללמד
הרבה בפשיטות, ש"ס ופוסקים ומדרשים וזהר הקדוש וספרי קבלה
ושאר ספרי קדש עד שכל מי ששמע קצת מסדר למודו היה משער בלבו
כי בלתי אפשר דבר זה אם לא שתאמר שיומם ולילה אינו עוסק רק בסדר
למודו, ומלבד זה היה עוסק הרבה מאד בעבודת ה' עבודה זו תפלה כי
היה מתפלל תפלתו בכח עצום ובהתלהבות גדול ובדבקות נפלא. גם היה
עוסק הרבה בתפלה ובתחנונים בתמימות ופשיטות גדול כי היה רגיל
לומר בכל יום מזמורי תהלים הרבה ובהתעוררות גדול ובבכייה עצומה
ובקולות וצעקות גדולות ומשנות ובלב נשבר באמת כזה אשר לא יאמן
כי יספר, וכל השומע תצלינה אזניו, ורבים רבים מישראל גם מהמון עם
אשר לא היו מקרבים אליו כלל וכמעט שלא הכירו אותו בפניו כלל
ונתעוררו לתמם בהתעוררות גדול דקדושה על ידי ששמעו תפלתו ואמירת
תהלים שלו וסדר תקון חצות שלו וכיוצא בזה פידוע ומפרסם ענין זה.
גם היה עוסק הרבה בכל יום לפרש שיחתו לפני השם יתברך ולהרבות
בהתבודדות ותחנונים וכו' שעות הרבה בכל יום עד שכל מי ששמע סדר
עבודת התפלה שלו היה משער בלבו כי אי אפשר דבר זה אם לא שמבלה
כל ימיו ולילותיו על תפלה ותחנונים כנ"ל.

גם היה עוסק הרבה בכל יום לחדש חדושי תורה נפלאים על פי ההקדמות
נוראות שקבל מרבו זכר צדיק לברכה ולסדרם היטב ולכתבם על הספר
כמובן קצת מחבוריו הקדושים בספרו לקוטי הלכות. גם היה עוסק
בספרי רבנו זכר צדיק לברכה בעצמו בכמה וכמה העתקות וללבנם
ולסדרם בכל פעם בסדר יותר נכון ולברר העצות והדרכים הקדושים
היוצאים מהם למעשה כמובן מספר קצור לקוטי מוהר"ן ולקוטי עצות.
וגם בענין זה היה לו עסק גדול, כי סדרו כמה פעמים ובכל פעם באפן
אחר פידוע להיודעים גם בזה.

גם היה עוסק הרבה לסדר תפלות על סדר כל מאמרי רבנו זכרוננו לברכה
וגם בזה היה לו עסק גדול מאד כמובן מזה בספרו לקוטי תפלות
הנדפסים, לבד ממה שנסרפו הרבה הרבה חבורים מסדר לקוטי תפלות
שלו מה שלא זכו העולם לראותם ולהנות מהם כלל פידוע ומפרסם בין
אנשי שלומנו. לבד מה שהיה צריך כמעט בכל יום לכתב מכתבים הרבה
ובאריכות בדברים המשיבין את הנפש לאנשים רבים מאנשי שלומנו

אֲשֶׁר זָכוּ לְשִׁתּוֹת בְּצִמָּא אֶת דְּבָרָיו כִּידוּעַ. וְכָל מִי שֶׁשָּׁמַע וַיִּדַע קִצַּת מַעֲנֵן
סֹדֵר כְּתָבָיו הַנִּי"ל, הָיָה מְשַׁעַר בְּלִבּוֹ כִּי בִלְתִּי אֶפְשָׁר דָּבָר זֶה אִם לֹא שֶׁמִּבְּלָה
כָּל יָמָיו עַל כְּתִיבַת עֲנִינִים הַנִּי"ל.

וְיוֹתֵר עַל זֶה מָה שֶׁעֵסֶק כָּל יָמָיו לְיִסּוּד "הַבְּנֵן הַקְּדוֹשׁ" שֶׁל רַבְּנוּ זְכָר צַדִּיק
לְבָרְכָה, וְלְהַדְפִּיס סִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים וְלִיִּסּוּד וְלִבְנוֹת הַבַּיִת
הַמְדַרְשׁ הַקְּדוֹשׁ שְׁלוֹ. וּבְכָל פֶּרֶט וּפְרֶט מַעֲנֵנִים הַנִּי"ל הָיָה לוֹ עֵסֶק גְּדוֹל עִם
רַבִּים מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹמְכֵי נַפְשׁוֹ אִךְ אַף עַל פִּי כֹן הָיָה צָרִיף
לְבִלּוֹת זְמַן הַרְבֵּה עַל זֶה וְלַעֲסֵק בְּנִסְיָעוֹת רַבּוֹת בְּשִׁבְלֵי זֶה, לְבַד מְאֻשֶׁר
רַבִּים קָמוּ עֲלָיו וְהָיוּ לוֹ מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת וְעֲצוּמוֹת וּמְסִירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּם
מְאֹד קִדְּם שְׁזָכָה לְגַמֵּר כָּל עֲנָן וְעֲנָן מַעֲנֵנִים הַנִּי"ל. וְיוֹתֵר עַל זֶה מָה שֶׁזָּכָה
לְלַמֵּד מִתּוֹרַת רַבּוֹ לְאַחֲרִים, וְהָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם הַרְבֵּה
בְּכָל יוֹם וְלִקְרַב אוֹתָם לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיָה מִבְּלָה עַל זֶה זְמַן הַרְבֵּה,
כִּידוּעַ כַּמָּה יְגִיעוֹת צָרִיכִין לָזֶה וְכַמָּה זְמַן צָרִיכִין לְבִלּוֹת עַל זֶה קִדְּם שְׁזוֹכִין
לְעֹזֵר לְבַעַל בְּחִירָה אֶחָד וְלִקְרַב אוֹתוֹ לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן
שְׁהָיָה לוֹ עֵסֶק גְּדוֹל עִם אֲנָשִׁים רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁעֵסֶק עִמָּהֶם בְּעֲנָן זֶה
לְקָרַב אוֹתָם לְעִבּוּדַת ה' עַל יְדֵי הַחֲדוּשֵׁי תוֹרָה וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׁיחוֹת
הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁקָּבַל מֵרַבּוֹ זְכָר צַדִּיק לְבָרְכָה. לְבַד מָה שֶׁהָיָה צָרִיף לְכַתֵּב
מִכְּתָבִים רַבִּים בְּכָל יוֹם לְרַבִּים מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לְהַשִּׁיב לְכָל אֶחָד עַל
שְׂאֵלָתוֹ, וְלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדְרָף אֲשֶׁר יִלְכוּ בָּהּ וְלַחֲזֵק לְבָבָם רַק בִּירְאֵת ה' כָּל
הַיּוֹם.

וְהִנֵּה הַרְבֵּה מַחֲדוּשֵׁי תוֹרָתוֹ הַנּוֹדְעִים לָנוּ וְנִמְצָאִים בְּיַדֵּינוּ נִדְפְּסוּ כָּבֵר
בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוֹן הֵם הַלְקוּטֵי עֲצוֹת וְלְקוּטֵי הַלְכוֹת וְלְקוּטֵי תַפְלוֹת
וְכוֹי וּבְעִזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ עֲתָקוּ גַם גָּבְרוּ חֵיל וְעָשׂוּ רֶשֶׁם גְּדוֹל בְּעוֹלָם כִּי
נִתְפַשְׁטוּ בְּכָל תַּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לָהֶם לְמַשִּׁיבַת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ.

וְהוֹן עֲתָה שְׁמָנוּ לִבְנוֹ לַחֲפֵשׁ אַחַר מִכְּתָבִים שְׁלוֹ הַמִּפְזָרִים בֵּין רַבִּים מְאֻנְשֵׁי
שְׁלוֹמְנוּ לֹא הִשְׁגִּנוּ אוֹתָם גַּם אֶחָד מִשְׁשִׁים, כִּי זֶה שָׁנִים רַבּוֹת אַחַר
הַסְתַּלְקוֹתוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּצֵם עוֹד.

לְבַד רְאֵה זֶה אֲשֶׁר מְצָאנוּ תוֹדָה לְאֵל בְּהַשְׁגָּחַתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְחֻמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה
אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ לְשׁוּם לָנוּ שְׂאֵרִית בְּאַרְץ וְלִהְיוֹת לָנוּ לְפִלְטָה גְּדוֹלָה גַּם
קִצַּת מִהַמְּכַתְּבִים הַקְּדוֹשִׁים שְׁלוֹ וְנִגְעֵנוּ וּמְצָאנוּ אֶצְלָ בְּנוֹ הוֹתִיק וְחִסִּיד
הַמִּפְלֵג וְכוֹי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה אֲשֶׁר נִמְצָא בְּיָדוֹ תַכְרִיף
כְּתָבִים גְּדוֹל, מִהַמְּכַתְּבִים הַרַבִּים אֲשֶׁר כְּתַב לוֹ אָבִיו מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נֵתָן
זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה, וְיִהִי אֶצְלוֹ לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַיּוֹם הַזֶּה. רְאוּ עֵינֵינוּ וַיִּשְׁמַח לִבְנוֹ
וְתַחֵי נַפְשׁוֹ, וְצָרְפָנוּ לָזֶה גַּם אֵיזָה מִכְּתָבִים הַנִּמְצָאִים בְּיַד שְׂאֵר אֲנָשִׁים
מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ כִּי יִדְעֵנוּ שְׂרָצוֹנוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה הָיָה שְׂיִתְפַּשְׁטוּ גַם מִכְּתָבָיו
הַקְּדוֹשִׁים בְּעוֹלָם, לְמַעַן יִסְפְּרוּ דוֹר אַחֲרוֹן מִהַמַּעֲשֶׂה הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא
שֶׁנַּעֲשָׂה בְּעוֹלָם מַעֲנֵן קִצַּת הַתְּגִלוֹת קִדְּשֵׁת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זְכָר צַדִּיק לְבָרְכָה
בְּעוֹלָם, בְּפֶרֶט עַל יְדֵי הַהֲתַקְרְבוֹת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּתְקַרַב אֵלָיו מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי
נֵתָן זְכָר צַדִּיק לְבָרְכָה.

ועקר הדבר להחיות עם רב מישראל, ולהשיב את נפשם בשבעה משיבי טעם על ידי כל דבוריו הקדושים הנאמרים באמת ובתמים, ויש בהם חכמה נפלאה ושכל אמתי ונפלא, ומעיני הישועה הנובעים ממקור נקודת האמת לאמתו הנחל נובע מקור חכמה כמבאר במקום אחר מענין זה באריכות נפלא.

והתועלת אשר ימצא המעיין במכתבים אלו בכל הענינים הן בתורה ועבודה הן בדרך ארץ וכיוצא אי אפשר לפרטם כי רבים המה, אך המעיין באמת מאליו יבינם ויראו עיניו וישמח לבו וכו'.

ומחמת כי אלו המכתבים רבים ככלם הם ממה שהשיב לבנו החסיד וכו' מורנו הרב יצחק זכרוננו לברכה על כן ראינו להזכיר מקצת שבחו של הרב יצחק הנ"ל כי היה איש תם וישר ירא אלקים וכו' מנעוריו. ועסק הרבה בתורה ובעבודת ה' כל ימיו וגם קצת בדרך ארץ, וכל ימיו לא נהנה משל אחרים, רק אדרבא היה מהנה לאחרים יותר מכפי יכלתו, בעל צדקות ומכניס אורחים, והיה בעל מדות טובות וישרות, ומערב בדעת עם הבריות, ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, וסוף ימיו זכה לקבע דירתו בארץ הקדושה בעיר הקדש צפת תובב"א, וגם שם היה נכבד וחשוב מאד בעיני כלם ונפטר בשם טוב, ומקום קבורתו סמוך ממש לקבר הרב הקדוש בעל המחבר שלחן ערוך בית יוסף וכו' כידוע.

על כן אל יפל לב אדם עליו בראותו מה שהרבה לאונן ולקונן ולהתמרמר כל כך על רבוי מחשבות הטורדות וכו' כי הכל היה רק מחמת גדל תממתו וצדקתו, על כן היה נבהל ונחפז ונחרד מאד מאיזהו פגם כל שהוא אפלו רק במחשבה לבד ואפלו בשוגג ובאנס, כי שגגות דומות לו כמזידות, וקלות דומות לו כחמורות, וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יד), ומזה בעצמו יוכל המעיין באמת להתפלא מאד ביותר על גדל תממתו וצדקתו ויראתו וחסידותו של אביו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה כי לא רצה להקל עליו כלל גם בזה, ולהשיב לו בקצרה מה אהה מדקדק ומרעיש העולם כל כך בכל פעם בדבר שרוב העולם נכשלים בו בכל יום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא בתרא קסד:) (כאן חסר).

והוא לא רצה להקל לו בזה כלל רק אדרבא הסכים לדבריו שבודאי צריכין לצעק מרה על זה הרבה מאד מאד, כי המחשבה גבהה מאד והיא עקר האדם, וצריכין להחזיקה ולשמרה בקדשה יתרה מאד מאד, וכמבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה הרבה בזה. רק אף על פי כן חזק אותו לבל יתבלבל על ידי זה ביותר, ולא יבוא על ידי זה לעצבות ומרה שחורה חס ושלום, כי אין שום יאוש בעולם, ולכל אשר יחבר אל החיים יש בטחון לזכות לכל טוב ולשלמות הקדשה באמת, כמבאר הרבה במכתבים הקדושים האלו בענין זה, אשרי שיאחז בהם ונבון יבין כל דבר לאשורו:

מכתב רבינו*

זֶה הָאֵגְרָת כְּתַב אֲדוֹנֵינוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מְאוֹסְטְרָהָא לְכָלֵל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׂיִתְפַּלְלוּ עִבּוּרוֹ, כִּי הָיָה לוֹ אֵז מַחוּשׁ וְחוֹלְאֵת גְּדוֹל, וּבִקֵּשׁ מְאֹד שְׂיִתְפַּלְלוּ עִבּוּרוֹ, וְאַחַר כֵּן שָׁב לְאִיתָנוּ.

וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שְׁהִם פָּעְלוּ בְתַפְלָתָם שְׁשָׁב לְאִיתָנוּ מֵהַחוּלְאֵת הַנִּי"ל.

(נמצא אצל הר' סענדר מטראוויץ והועתק על ידי רבי שמואל ז"ל הורוויץ מירושלים עיר הקודש) צו מיינע גוטע פריינד. מיינע ליבע פריינד השתפים הנאהבים והנעימים.

איך בעט אייך זייער זייער אז איר זאלט געבין לזוגתי מאה אדומים. ווארים איך בדארף פיל האבין אויף הוצאות, די הוצאות זענן בפאן זייער גרויס, פאשר יספר לכם מוסר כתב זה, ניט טאפיל דוקא פיר מאל אזוי פיל, איך האב ניט אפלו פרוטה אחת.

בעט איך אייך זייער, רבי משה בהרב, רבי ישראל, עם רבי משה בן העניע, צו שיקען מיר מעות פני"ל.

אם ירצה ה' אז איך וועל אהיים קומען וועל איך מיר אפרעכינין וויא איר וועט וועלן, הכפל והשליש הדבר שלא לעשות באפן אחר רק לשלח מאה אדומים.

גם לזרז את זוגתי אז זי זאל פארין תקף ומיד.

גם להודיע לידידי מורנו הרב רבי נתן מנעמרוב ולכל אנשי שלומנו אז זייא זאלין פאר מיר גאט בעטין אז ער זאל מיר שיקען איין רפואה שלמה, מיין חולאת וועל איך אייך ניט שרייבען כי היכי דלא לתרע מזלה. רק איר זאלט מתפלל זיין פאר מיר בכל תפלה ותפלה.

און נישט צו פארגעסן די טובות וואס איך האב אייך איטליכען גיטאהן ביז א הער.

און אפשר אז השם יתברך וועט מיר געבין=(רפואה), קאנט איר נאך מקבל זיין טובות פון מיר.

אהובי אחי ורעי איך בעט זייער צו בעטין בעד נפשי העלובה, בכונת הלב צו בעטין, דערמאנט אייך איטליכער ווי אזוי איך האב אייך געפונען אז

איך בין גיקומען קיין בֶּרֶסֶלֶב און וויפיל כחות ברוחניות וגשמיות איך
האב אויסגיבראכט ארום אייך. איז דער ישר אז איר זאלט היינט פאר
מיר אויך בעטן השם יתברך אז השם יתברך זאל מיך היילן בהראות
ה' לי נעם זיוו.

גם מִזְרָז צו זין אַת זוגתי זיא זאל פֿאַרין וואַרין אַשׂת נְעוּרִים איז נישט
צו קריגין.

ובפֿרט עס איז בלויז גרויסע הוצאות, גם איך בעט אייך אז עס זאל
קיינער פֿון אייך ניט דערנוועגן צו קומין, איך וועל אס ירצה השם בקרוב
קומין צו פֿאַרין.

הלא כה דברי אהבכם באמת וכל אחד ואחד מכם יתיב בתוֹנָא דלִבָּאֵי
נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

צו גריסען לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הַרְמָה.

הכפֿל הדבר מִזְרָז צו זיין אַת זוגתי זיא זאל פֿאַרין גיך און ניט צו זאגין
פֿאַר איר און ניט פֿאַר די קינדער פֿון דעם.

נחמן במו"ה שמחה הנ"ל העֶתְקָה אות באות מאגרת כתיבת יד רבנו
זכרוננו לברכה בעצמו שפֿתב לֶאֱחִיו הֶרֶב מו"ה יחיאל זכרוננו לברכה
לקרימנטשאק. שְׁהִיָּה שָׁם מַחְלֻקֶת עָלָיו מִמֵּתִנְגָדִים רְשָׁעִים וְצִעְרוּ אוֹתוֹ
מֵאֵד. כְּמוֹכֵן מִדְּבָרֵי רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה בְּעִצְמוֹ בְּאַגְרַת זֶה:

*

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יוֹם ב' פֿרֶשֶׁת בְּחֻקְתֵּי.

לְאַהוּבֵי אַחֵי חֲבִיבֵי וַיְדִידֵי הַרְבֵּנֵי הַמִּפְּלָא וּמִפְּלֵג חֲכָם הַשְּׁלָם מוֹרְנוּ הֶרֶב
יחיאל צבי גרו ואיר ויופיע.

הגניעני מכתבו פה זאסלאב והיָה לי צער גדול מְזָה, איך מלאו לָבָם
הַאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְהַעֲזוּ פְּנִיָּהֶם כָּל כֶּף נִגְדָד. וְתִמָּה אָנִי אִיךְ לֹא
נמצא טוב לעמת רע כְּנִגְדָם לְבַעַר הָרַע:

אַהוּבֵי אַחֵי נִפְשֵׁי וּלְבָבֵי, אַל תִּירָא וְאַל תַּחַת מִפְּנִיָּהֶם. רַק חֲזַק וְאַמֶּץ
בְּתוֹרָה וּבִירְאַת ה' כָּל הַיּוֹם. כְּמִדְּבַר בֵּין שְׁנֵינוּ. וְזִכּוֹת אַבּוֹתֵיךְ מְסִיעֵתֵךְ.

כי כל זה לגדל אותך ולהרבות כבודך ולגדל שכלך. כי כמו שאי אפשר
לכל מיני זרעונים לבוא לתכלית גדולם אלא עד שנותניו מתחלה הגרעין
בעפר ואחר כך הגרעין נתבלה ואחר בלותו יפרח ויצץ ונעשה אילן גדול.
כן הדבר הזה שעל ידי זה שמשפילין אותך עד עפר, על ידי זה תתגדל
ותציץ ותפרח בעולם.

אלו היו יודעין אלו הרשעים מזה, בודאי לא היו מבזין אותך. כי כל
בונתם לרע:

ומהודענא למעלתו כי בדעתתי לישב בכאן קהלה קדושה זאסלאב לערך
שלשה חדשים.

ואחר כך אדעה איך לפנות.

ומהודענא שזוגתי מתחלה היה לה שנוי ועכשיו נתהפך והולך ומתמעט
כחה בכל יום, וההוצאה בכאן מרבה. כי היה לי הוצאות בכאן ארבעה
וחמשים אדומים. ותו לא מידי רק חיים.

מנאי אחיד אוהב נפשך הדורש שלומו תמיד ומצפה לשמע ממנו בשורות
טובות ולראותו בחיים ושלו.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו:

זוגתי פורסת בשלום זוגתו. בתי מרים פורסת בשלום כלכם. ולפרס
בשלום תזמכיו הנלוים אליו. חזקו ואמצו כי יש שחר לפעלתכם בזה
ובבא.

נחמן הנ"ל:

העתקה אות באות מאגרת כתיבת יד רבנו ז"ל בעצמו שכתב לכל אנשי
שלומו בעת שישב בזאסלב בשנת תקס"ז.

מהודענא לכל אנשי שלומנו כי קצתי בישיבת ברסלב, מגדל הצרות
והרפתקאות דעדי עלי. ועכשיו אהיה מתהלך מאהל אל אהל. ולא
להשתקע אלא לגור. בכך שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי
שיגעתי עם כל אחד ואחד ושמתתי את נפשי בכפי בשביל טובת נפשכם. ה'
הצדיק ואני הרשעתי, ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הבנים המסלאים,
והמחלקת והקטרוגים. אף על פי כן ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי
עמכם להוציא אתכם משני הס"מ (הסמך מים), על כל אלה עיניו לטש
ושניו חרק עלי.

ובכן אהובי אחי ורעי חזקו ואמצו ביראת ה' כל אחד ואחד לפי פחו
ובחינתו. ולא יהיה לריק יגיעי. ושמרו תורת משה עבד ה' באשר למדתתי
אתכם. ותדעו שאף על פי שאני רחוק עכשיו מכם אין זה כי אם רחוק

הגופות ואין רחוק חס ושלום בנפשותינו כי קרובים אנחנו. אהובי אחי ורעי נא ונא שיהיו דברי אלה אשר התחננתי קרובים אליכם יומם ולילה.

ומהודענא שעכשיו אני מתגורר בזאסלב, ופה אשב אם ירצה השם לערוך שלשה חדשים.

הלא כה דברי אהובכם הכותב בדמע מגדל השמחה אשר בלבבי שהקדוש ברוך הוא נתן לי כח ברזל לשאת על היסורים והטלטולים כאלו.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו. מהודענא שברוך השם אני בקו הבריאות בלא עסק רפואות גשמיות.

נחמן הנ"ל.

(עד כאן העתק אות באות וכבר נדפס בספר חיי מוהר"ן אות קסו)

*

בעזרת השם יתברך יום ה' פרשת אמר (תקס"ז זאסלב).

ליד אהובי חתני הרבני הנגיד מורנו הרב יושע נרו יאיר ויופיע עם שלום זוגתו היא בתי הצנועה והחכמנית מרת אדיל שתחיה אמן.

הגיעני כבוד מכתבכם ביום א' פרשת אמר, גם המאה רובל הגיע לידי, ומהודענא שעכשיו אני מתגורר בקהלת קדש זאסלב וחמותך יש לה שנוי גדולה, גם מהודענא שלא אבוא למחניכם קדש על שבועות, כי פה אשב בקהלה קדושה זאסלב, ותו לא מידי רק חיים ושלום. מנאי חותנך אוהב נפשו הדורש שלומך תמיד.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו ומהודענא שאין אני עוסק ברפואות כי ה' עזר לי ולא עזב חסדו ואמתו ממני.

נחמן הנ"ל לפרס בשלום ידידי מורנו הרב משה בהרב עם שכנם ידידי מורנו הרב ישראל עם שתפי ידידי מורנו הרב משה בן העניא, ואודות שפתב לי להודיע לו אם יעסק ברפואות, אין דעתי צלולה עכשיו ואין אני יודע מה להשיב.

נחמן הנ"ל.

לפרס בשלום כל אנשי שלומנו.

נחמן הנ"ל.

וכשתשלחו לי אגרת, תשלחו לקהלה קדושה זאסלב לבית הרב דחיטים
ברשום ברשימה המנח באגרת.

זוגתי מרת סאסיע גם בתי מרת מרים תחיה פורסים בשלומכם הטוב,
בקשתי מאהובי חתני שתלמד בכל יום שעור גמרא ופוסק, שלא תעשה
חס ושלום מטפל עקר רק את האלקים ירא וכו' כי זה כל האדם.

נחמן הנ"ל.

ידידי הרבני מורנו הרב שמואל פורס בשלום כלם.

(תקס"ז).

זה האגרת שכתב רבנו, זכר צדיק לברכה, לחותנו מזווג שני מקהלה
קדושה
בראד.

*

בעזרת השם יתברך, היום יום אשר נכפל בו כי טוב, סוף חדש מנחם אב
תקס"ז.

אל כבוד אחי מחתני אוהב נפשי הלוא הוא הראש והמרמם שר נגיד
וטפסר הגביר הנעלה והנכבד הישיש והיקר כבוד שמו תפארתו מורנו
הרב יחזקאל טראכטינבערג.

מהודענא משלומי ומשלום כל בני ביתי שברוך השם אפתנו פה קו החיים
והשלום, פה יתן ה' וכה יוסיף לראות כל בני ביתי בחיים ושלום,
ומהודענא מבואי לביתי ביום הנ"ל, והגעתי מרום פארו אגרת שלומים
ושם נאמר ונשנין שאי אפער לה לבוא מחמת הפאשפארטין [דרכונים],
וגם הספר [גבול] סגור ומסגר, וגם נאמרה ונשנין שאבוא אני בעצמי
לקרעסילוב, על בן מהודענא לשוב על ראשון וכו', כי מה שעבר אין כי
כבר עבר זמן החתונה, ולהבא בקשתי אם ברצון מעלתו שיהיה הקשר
שנתקשרנו [בינינו] בקשר של קימא יראה הפאר מעלתו למחל על כבודו
הרמה והנשאה. ולקרא על החתונה סמוך לפה קהלתנו, שיהיה סמוך

וְנִרְאָה לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ בְּרִסְלָב, וְלֹא יֵאָחֵר מִחֲצֵי חֹדֶשׁ אֶלּוּל הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה, כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לְזוּז מִמְקוֹמֵי אֶפְלוּ עַל פְּרִסָּה אַחַת, וְאִם לֹא חֵס
וְשָׁלוֹם גְּבַה טוֹרָא בִּינְנָא וְדִי לְמַבִּין.

הַכֶּפֶל. הַבְּקִשָּׁה לְהִתְאַמֵּץ לְשַׁלַּח לִי בְּתוֹ עִם צָרְכֵי כְּלָה לֹא יֵאָחֵר מִזְמַן
הַנִּי"ל, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה עַל מְלוּי הַלְּבָנָה הַחֲפָה וְכוּ' וּבְנִסְיַעְתָּה לְכָאן כְּשִׁתְּהִיָּה
סְמוּד לְכָאן לְעֶרְדֵּי שְׁלֹשׁ אֹ אַרְבַּע פְּרִסָּאוֹת תִּרְאָה לְשַׁלְּחָה שְׁלוּחָה וְאֶכְתֵּב
לָהּ קְבִיעוֹת מְקוֹם הַחֲתֻנָּה, וְאוֹדוֹת הַפֶּאֶשְׁפֶּאֶרְט [דְּרַכּוֹן] תִּרְאָה לְתַן עֲצוֹת
בְּלֹא פֶּאֶשְׁפֶּאֶרְט שְׁלִי. בְּפֶרְט שְׁבִנְקֵל אֶפְשֶׁר לְבּוֹא לְכָאן בְּלֹא פֶּאֶשְׁפֶּאֶרְט,
וְתוֹ לֹא מִיִּדֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. כֹּה דְבַרֵי הַמְּסִיִּם, הִ' יוֹסֵף לוֹ חַיִּים וְאֶרִיכַת
יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְכֹה דְבַרֵי הַמֵּיַעֵד לְהִיּוֹת חֲתָנּוּ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תְּמִיד
בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעֵזָה וּמְצַפֶּה לְתִשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי מְקַדָּם נְחֻמָּן בְּן מוֹרְנוּ הָרַב
שְׁמֻחָה (זצ"ל) [יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וַיַּחֲיֵהוּ]:

וְאָמַר שְׁלוֹם וַיֵּשַׁע רַב לְזוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִידָה, מְנַשִּׁים בְּאֵהֶל תְּבַרְדֵּי
הַחֲכַמְנִית הַגְּבֵרֶת מְרַת וְכוּ'.

*

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' אָמַר כִּי לְמַסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּקְסִ"ח פַּה לְבוֹב
לְמַבְרָג.

שְׁלוֹם וַיֵּשַׁע רַב לְאַהוּבֵי יְדִידֵי הֵלֵא הוּא הָרַבְנִי הַמְּפֹלֵא וְכוּ' מוֹרְנוּ הָרַב
יַעֲקֹב גֵּרוֹ יְאִיר:

הַגִּיעֵנִי מִכְּתָבְךָ זֶה פַּעַם שְׁנִית וּבְמִכְתָּב הָרִאשׁוֹן הָיוּ מְנַחִים הַקְּדָמוֹת שֶׁל
יְדִידֵי מוֹרְנוּ הָרַב נֶתָן מְנַעֲמָרוֹב וְכַעַת הַגִּיעֵנִי פַּעַם שְׁנִית אֲגַרְת מִמַּעֲלָתוֹ
הָרַמָּה וּבְתוֹכוֹ מִנַּח הַכְּתָב שֶׁל הַדְּפוּס. וְגַם מַעֲלָתוֹ כּוֹתֵב לִי שֶׁאֶשְׁלַח עַל זֶה
לֹא פָחוֹת מִמֵּאָה אֲדוּמִים.

תִּמְהָ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ אֵיךְ אֵינוֹ כּוֹתֵב עַל יְדֵי מִי אֶשְׁלַח וּלְיָד מִי אֶשְׁלַח וְעַל
שֵׁם מִי אֶשְׁלַח. וְגַם תִּמְהָ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתֵב לִי סְכוּם הַסְּפָרִים
מִהַדְּפָסָה, אֶלֶף, אֹ אוֹ יוֹתֵר. וְגַם עַל אֵיזָה נֶגֶר עַל שְׂרִיב אוֹ עַל רִיגָאֵהֶל, וְכַמָּה
יְהִיָּה עַל שְׂרִיב וְכַמָּה יְהִיָּה עַל רִיגָאֵהֶל, וְכַמָּה מַעֲלָתוֹ נוֹתֵן לְהַמְדָּפִיס שְׂכָר
הַדְּפָסָה מִכָּל בּוֹיגִין, וְכַמָּה יְהִיָּה מַחֲזִיק זֶה הַסְּפָר כַּמָּה וְכַמָּה בּוֹיגִין, וְכֵן
מַעֲלָתוֹ יְכַתֵּב לִי מִכָּל מְפָרֵשׁ עַל יְדֵי מְקַדָּם.

ואודות שכתב לי מעלתו שיש לו יסורים מהרב, וגם מה שהוא רוצה להדפיס בתוך הספר איזה דברים משלו, הלא הכל מסרתי לידך והכל ברשותך, בכך אם אתה מבין מבינתך שאין אתה צריך להרב חדל ממנו. ואם אתה צריך לו אני מזהיר אותך שלא יניח לדפוס [להדפיס] אפלו אות אחת משלו. שלא יתערב זר בתוך הספר. ואלו שני הקדמות ששלחת לי הוא ישר בעיני הקטנה. ואודות ההסכמות דברתי עם הרב שלא יחשב זאת. וכו', ואודות שכתב לי מעלתו שגיסו של המדפיס הלוא הוא הרבני המפלא וכו' מורנו הרב משה נרו יאיר הוא עושה לך טובות, בעזרת ה' יתברך אשלים לו חטיבה מול חטיבה, והשם יתברך יתן לך כח בגשמיות וברוחניות שתגמר את ההדפסה בלי שום עכוב, ואודות בריאות גופי מהודענא שזה כמה ימים שנתחזקתי מעט, אבל עדן צריך לרחמים גדולים, ומאן דרחים לי לבעי עלי רחמים [מי שאוהבי יבקש עלי רחמים]:

פה דברי אוהב נפשו דורש שלומו תמיד נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

גם אפצישיקען די בריבליך [לשלוח את המכתבים] על ידי הדי דאר כל אחד למקומו:

מכתב דשנת ה' אלפים תקס"ט (מכתב מאדוננו מורנו ורבינו, זכר צדיק לברכה לבתו מרת שרה זצוק"ל ולבעלה מורנו הרב יצחק אייזיק זכר צדיק לברכה).

*

בעזרת השם יתברך יום ו' ערב שבת קדש וישלח (תקס"ט).

רב שלום לכבוד אהובי חתני חביבי הלוא הוא הרב המפלג המהלל פתר שם טוב מורנו הרב יצחק אייזיק נרו יאיר. עם שלום זוגתו היקרה היא בתי ידידתי הצנועה החכמנית המהללה הישרה מרת שרה תחיה.

קבלתי מכתבם לנכון ותעלזנה כליותי בשמעתי משפעת שלומכם הטוב, ואתה את ה' אשר עד הנה עזרנו כי חלה גם ילדה את בתה תחיה, והנני מצוה את ברכתי, יהי רצון שיהיה להם ולנו למזל טוב גם בני בנים ילדו על ברכיהם והיו כגן רוה, עוד ינובון בשיבה טובה. ונא להודיעני תמיד משפעת שלומכם הטוב, ובקשתי מאד מבתי תחיה ומחתני שיתיה לבלי לדאג כלל רק להיות בשמחה תמיד, ושלום וחיים פנפשים ונפש אביכם הדורש שלומכם הטוב באהבה עזה.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

גם יראה להודיע לי מעסק למודו וכמה דפין גמרא הוא לומד בכל יום כי באלה חפצתי שיתמיד בלמודו וזה כל מגמותי ודי למבין.

ושלום לבנכם הנחמד החכם ישראל לעב שיחיה, ושלום לבתם הנולדת להם למזל טוב שתחיה, ושלום לחותנך ידידי הלוא הוא הגביר המפרסם לשבח ולתהלה קדשת שם מורנו הרב אריה ליב נרו ואיר עם שלום זוגתו הצנועה הנגידה תחיה ועם כל יוצאי חלציהם שיחיו ולכל בני ביתו שלום וברכה. ושלום לכבוד אחי היקר הנתיק מורנו הרב יחיאל נרו ואיר.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

(העתקה ממכתב אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק וקדוש לברכה לבתו מרת שרה זכר צדקות וקדושה לברכה זכותם יגן עלינו).

בעזרת ה' יתברך יום ג' י"ב לחודש מנחם (תקס"ט).

שלום לאהובתי בתי הצנועה והחכמנית וכי' מרת שרה תחיה עם שלום בעלך ובנך הנחמד ובתך החכמנית שיחיו אמן:

הגיעני מכתב מבריאות חמותך הצנועה, תנך ביום מחר אחר נסיעתך מכאן והנאני, כה יתן ה' וכה יוסיף אמן.

גם מהודענא שברוך השם אני בקו הבריאה, גם מהודענא אז איך בענק זייער נאך דעם שטיפין און פרייליך קייד פון בנך ישראל לעב. פון זיין אוועק פארין איז גאר שטיל אין שטיב, השם יתברך זאל געבין איך זאל הערין בשורות טובות פון אייך תמיד אמן.

גם מהודענא שבא אגרת מאחותך מרים לעב מאדעס שהלכו עם הספינה ביום ה' ז' לחודש מנחם, וכותבת שהיא שמחה ועליזה, וכלם מקרבין אותה, ופרשה בשלום כלכם, גם בקשתי שתעשי כמו שצויתך שאל תשגיחי על צרכי הבית ותאכלי ותשתי בשר ויין כי בריאותך היא יקר יותר מחי. וממש חיים תתני לי כשתודיעני שאת בריאה וחזקה.

הנה כה דברי אביך המצפה לשמע מכם בשורות טובות אמתיות.

נחמן בן מורנו הרב שמחה ישמרהו צורו ויחיהו.

לפרס בשלום אהובי מחתני הרבני הנגיד מורנו הרב יודא ליב.

ובקשתי להשגיח על בריאות בתי כי נפשי קשורה בנפשה. גם מזוגתו הצנועה בקשתי גם כן.

גם בקשתי ממעלתו שייעסק במשא ומתן כי משא ומתן של מעלתו הוא צדק גבה כי (תהלים צו) ספרו בגוים את כבודו.

נחמן הנ"ל:

ולפרס בשלום אהובי אחי חברי מורנו הרב יחיאל. נחמן הנ"ל עם שלום זוגתי ובתי תחיה.

מכתב מוהרנ"ת לרבנו מוהר"ן זכר צדיק וקדוש לברכה.

מכתב א

בעזרת השם יתברך יום ה' ח' ניסן תקס"ז לפ"ק.

ישאו הרים שלום. לאוצר בלום. צדיק יסוד עולם. הלוא הוא כבוד אדונינו מורנו ורבנו. גאון עזנו. עטרת תפארתנו. ותפארת כל ישראל. ראש גולת אריאל. הלוא הוא הנשר הגדול בעל כנפים. בצלו נחסה ונתלונן יחינו מיומים. ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו ויחי עוד לנצח עד בלתי שמים. הגאון הגדול בוצינא קדישא החסיד האמיתי המתחסד עם קונו. מחיה חיים. לו דומיה תהלה. כלום סימתי לכלהו שבחי. אלו כל הימים דיו וכי שבחו אי אפשר לסיים.

אשרינו אשרי חלקנו שנפלנו בחלקו וגורלו. חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפחה עלי.

ומתוק האור וטוב לעינים. אשרינו. אשרי עין ראתה כל אלה אור שבעת הימים הגנוז והצפון.

מאת ה' היתה זאת מן השמים. כבוד קדשת שמו. נורא ונשגב מאד נעלה. מורנו ורבנו הרב רבי נחמן נטריה רחמנא וברכיה. יאמר בצלצח ויחי עוד לנצח:

אחר דרישת שלומו. להוי ידוע לאדונינו מורנו ורבנו שראיתי העתקה מכתבת יד אדונינו מורנו ורבנו ששלח להשתפין נרם יאיר. כי כבוד רבי נפתלי מפה שלח לי העתקה הנ"ל לקהלת קדש מאהילוב. ועמדתי מרעיד נבהלתי מראות. צירים אחרוני. חבלי לדה הקיפוני.

אָהוּבֵנוּ אַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ יָדִיד עָלֵינוּ. וַיְדִיד כָּל הַנְּפֹשׁוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל.
וַיְדִיד נַפְשֵׁנוּ. מַה נֹּאמֵר וּמַה נְדַבֵּר. אִם אִמְר לְנַחֵם אֶת אַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
וַלְדַּבֵּר עַל לְבָבוֹ הַקְּדוֹשׁ. מִי יִשְׁנֵם מִתְּנִינוּ.

וּמִי יֵאָזֵר חֲלָצֵנוּ לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ בְּזָה. גְּבַהֵי שָׁמַיִם מָה אַפְעֵל, דְּרַכֵּי ה'
הַנְּעֻלְמִים מַעִין כָּל חַי וְכוּי מִי יוּכַל לְהַעֲרִיף מַלְיָן בְּזָה. אֵדָּ אָף עַל פִּי כֹן
אֲמַרְתִּי וַיְהִי מָה אַרְוֹצָה דְּבָרֵי אֵלֶּה לְאַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ. וּבַגְּדֵל חֲסָדוֹ
וְעֲנוּתָנוֹתוֹ הַאֲמֶת בְּטַחְתִּי לְפִתַּח פֶּה וַלְדַבֵּר לְפָנָיו. אֶת אֲשֶׁר יִשִּׁים ה' בְּפִי:

הַיּוֹת בּוֹדָאֵי לֹא נִשְׁפַּח מֵאַדוֹנֵי אֶת הָעֵתִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה. עַד כִּי עָזְרוּ ה'. שְׁזָכָה לְשִׁבְרֵי וּלְכַתְתֵּי. לְהַרְסֵם מַה שְׁהָרַס. וְלְסַתֵּר מַה
שְׁסַתֵּר. וְלִבְנוֹת מַה שְׁבָנָה, וְלַעֲלוֹת אֶל מְקוֹם שְׁעָלָה. אֲשֶׁר כָּל זֶה נַעֲלָם מֵעֵין
כָּל חַי עַיִן לֹא רָאָתָה וְכוּי. וּבַפְּרָט מַה שְׁעָבַר עַל אַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ בְּקַהֲלַת
קִדְשׁ סְטַאנְבוֹל. וְה' עוֹזֵר לוֹ תָמִיד. עַד אֲשֶׁר זָכָה לְמַה שְׁזָכָה.

וּבַפְּרָט מַה שְׁזָכָה אַז. כִּי מַחְמַת צַעֲרוֹ נִדְמָה לוֹ שְׁעֵדִין לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כְּזֶה
כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁנִדְמָה כֹּן בְּעֵת הַצַּעַר. וְאָף כִּי אִם הַאֲמֶת כֹּן
שְׁעֵדִין לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כְּזֶה.

אֲדַרְבָּה מְזָה נִכּוֹן לִבְנוֹ בְּטוֹחַ בְּה' שְׁנִזְכָּה לְרֵאוֹת עוֹד בְּשִׁמְחָתוֹ בְּקֶרֶב כִּי
יִזְכָּה לְמַה שֶּׁהוּא מַצְפָּה לְזַכּוֹת לְרֵאוֹת בְּטוֹב ה' בְּהֵרָאוֹת לוֹ נַעֵם זִיוו וְדִי
לְמַבִּין. וְעַל זֶה נֹאמֵר (יִשְׁעִיָּה סו) הֲאֵנִי אֲשַׁבֵּיר וְכוּי. וְאִין לְהַעֲרִיף בְּזָה. וְגַם
בְּזָה הַמְּעַט יֵרָאֵתִי מֵאֵד לְדַבֵּר. אֵדָּ עֲנוּתָנוֹתוֹ תִּרְבְּנִי לְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר
בָּא תַּחַת הַקְּלָמוֹס כְּעֵת.

וְהִנֵּה אָנוּ מְקִימִין דְּבָרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵדוֹ. אֵדָּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁנִזְכָּה שְׁתַּתְּעוֹרֵר לְבַבְנוּ שְׁנוּכַל לְהַתְּפַלֵּל
כְּרֵאוֹי, לְהַתְּפַלֵּל עַל יְעַסֵּק כְּזֶה. כִּי אִם הֵינּוּ מְרַגְּשִׁים קֶצֶת הִיָּה רֵאוֹי לָנוּ
לְזַעַק בְּשׁוֹקִים וּבְרַחֲוּבוֹת. לְעוֹרֵר רַחֲמֵי עָלֵינוּ וְעָלֵינוּ וְעַל כָּל בְּרִיוֹתָיו
וְעַל כָּל הַנְּפֹשׁוֹת הַמְּנַחִים בְּמְקוֹם שְׁיָרְדוּ וּמַצְפִּים וּמְחַכִּים לְחִסוֹת תַּחַת
כְּנָפָיו.

אֲשֶׁר עֵדִין לֹא זָכוּ לְהַתְּלוֹנֵן בְּצַלוֹ הַקְּדוֹשׁ. וּמִכָּל שֶׁכֶן גִּדַּל הֶרְחַמְנוֹת שְׁיִשׁ
עָלֵינוּ, כִּיִּדוּעַ לְאַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ, וּבַפְּרָט עָלֵי אֲשֶׁר מִנְמוֹדָּ מַעֲפֵר הַקִּימְנִי.
וּמֵאַשְׁפוֹת דְּלוֹתֵי הַרִימְנִי. וּבִין נְדִיבִים הוֹשִׁיבֵנִי וְעֵדִין אֲנִי עֵרֵם בְּלִי לְבוֹשׁ.
וּמִי יוֹדֵעַ אִם כָּבֵר הִגְעֵתִי אֶפְלוֹ לִימֵי יִנִּיקָה וְאִין לָנוּ לִינֵק וְלִשְׂאֵב שְׁפַע
וּלְקַבֵּל חַיּוֹת כִּי אִם עַל יְדֵי אַדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ, הוּא חֵינּוּ וְאַרְךָ יָמֵינוּ. ה'
אֶלְקִים אֲתָה יְדַעְתָּ. אִם הִיָּה מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם רַחֲמָנוֹת כְּזֶה. כְּמוֹ שְׁיִשׁ
עֲכָשׁוּ עָלֵינוּ. וְעַל כָּל אֶחָד בְּיַחְוֹד. כְּפִי אֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ,
וּמִכָּל שֶׁכֶן הֶרְחַמְנוֹת שְׁיִשׁ עַל מִי שֶׁלֹּא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו כָּלֵל וְדִי לְמַבִּין.

עַל כֹּן עָלֵינוּ מִטַּל לְשַׁפָּד שִׁיחַ לְפָנָי ה' לְשַׁפָּד לְבַבְנוּ כְּפָמִים לְפָנָי ה'. וּבְה'
בְּטַחְנוּ כִּי לֹא נִבּוֹשׁ לְעוֹלָם, וְכִימוֹת עֲנִיתָנוּ יִשְׁמַחְנוּ, לְהֵרָאוֹת לָנוּ נַעֵם זִיוו.

וְאִנְחָנוּ נִדְשׁוּ נַפְשֵׁנוּ בְּצַחְצָחוֹת. בְּשִׁבְעַת שְׁמָחוֹת. כְּאִשֶּׁר נִזְכָּה לְקַבֵּל פְּנֵי
הַקְּדוֹשִׁים. סָבַר אִפִּי עִתִּיק יוֹמִיו. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל.
וְזִמּוֹ הַמְּנַחָה הַגִּיעַ וְאֶקְצֹר וְאֶסִּים.

הִנֵּה כֹה דְבָרֵי הַמְצַפָּה וְהַמְחַכָּה לְהַתְאַבֵּק בְּעַפְרֵי רַגְלָיו. לְהַנּוֹת מִזֵּיו קְדָשׁוֹ.
הַקְּטוֹ נִתָּן בְּוֹ אֲדוֹנָי אָבִי מוֹרְנוּ הָרַב נִפְתָּלִי הַיְרָץ גֵּרוֹ יְאִיר:

מכתב ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' כ"ו נִיסָן שְׁמִינִי ג' הַתְּקַפ"ב. אֲדַעַס.

לְזוֹגְתִי הֵלֵא הִיא הַצְּנוּעָה וְכוּ'.

זֵיט וּוִיסָן אִז הֵינְט הָאָב אִיךְ גִּידוֹנְגִין אִיין שִׁיף. און אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם
בְּיוֹם ו' עָרַב שֶׁבֶת קְדָשׁ הַסְּמוּךְ וְעַל אִיךְ לְמַזְל טוֹב אַרוֹיף גִּיין אוֹיף דְּעַר
שִׁיף קִיין סְטַאמְבּוּל, אִין דְּאַרְט וְעַל אִיךְ אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם וּוִיטְעַר פֶּאַרִין
בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַט מִיךְ בְּרַעֲנָגִין לְשָׁלוֹם קִיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בְּכֹן בְּעַט אִיךְ אִיין אִיר זְאֵלְט פֶּאַר מִיר גֶּאָט בְּעַטִּין, און זְאֵלְט דְּעַר מֵאַנִין
אַלְע אוֹנְזְעֶרַע לִיט בְּפֶרְט אִין אוֹמָאן אִז זֵי זְאֵלִין פֶּאַר מִיר מֵתְפַלֵּל זֵיין.

וּוִיטְעַר הָאָב אִיךְ גֶּאַר נִיט צו שְׁרִיבִין רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.

אַהוּבֵי בְנֵי שְׁכֵנָא גֵּרוֹ יְאִיר תְּקַבֵּל הָאֲגֻרַת הַמְּכַרְךָ כָּאִן וְתִשְׁלַחְהוּ תְּכָף וּמִיד
עַל יְדֵי הַפֶּאָסֵט [דְּאַר] רֵאשׁוֹן לְקַהֲלַת קְדָשׁ טְשָׁאֲהָרִין לְיַד רַבֵּי בְּעַר
אַטְקַאפְטְשִׁיק גַּם תְּכַתֵּב גַּם כֹּן בְּעֶצְמָךְ אִיזָה אֲגֻרַת וְתוֹסִיף לְבַקֵּשׁ אוֹתָם
שִׁיקִימוּ לְשַׁלַּח מִיד כְּאִשֶּׁר כְּתַבְתִּי לָהֶם. וְתוֹדִיעַ לָהֶם גְּדַל הַדַּחֲק שֶׁלְכֶם,
שֶׁלֹּא הִנְחַתִּי לְכֶם שׁוּם מְעוֹת כִּי אִם זֶה שְׁמַגִּיעַ מֵהֶם, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
וּדְאִי יִקְיָמוּ דְבָרֵי כְּאִשֶּׁר הִבְטִיחוֹ לִי.

גַּם תִּדְעַ שֶׁקְּבַלְתִּי מִכְּתָבְךָ בְּחַל הַמוֹעֵד פֶּסַח וְהָיָה לִי לְנַחַת גְּדוֹל. גַּם נִהְיֵיתִי
מְלֻשׁוֹנֶה מְאֹד כִּי הֵייתִי סָבוּר שְׁעֵדִין אִין מְלָה בְּלִשׁוֹנוֹ לְכַתֵּב בְּלִשׁוֹן לְמוֹדִים
כִּי אִם דְּבָר קַל, וְכַעַת רְאִיתִי שְׁתוֹדָה לְאֵל לְשׁוֹנֶה עוֹלָה יָפָה. וְתִרְאֶה לְהַרְגִיל
עֲצָמְךָ לְכַתֵּב לְפַעְמִים אֲגֻרַת בְּעֶצְמָךְ כְּדִי שְׁתִּהְיֶה רַגִּיל בְּלִשׁוֹן צַח כִּי הוּא
נְצָרְךָ לְךָ מְאֹד בְּכַמָּה אָפְנִים.

וּפְרוּשׁ הַמַּעֲשֵׂה קִבְּלָתִי וְהָיָה לִי לְנַחַת גְּדוֹל, אֲשֶׁר נִמְצָא אִישׁ כְּזֶה אֲשֶׁר שָׁם
עַל לְבוֹ לְכַתֵּב פְּרוּשׁ הַמַּעֲשִׂיּוֹת. וְגַם פְּרוּשׁוֹ נָאָה וּמִתְקַבֵּל קֶצֶת וְכִמְה דְּבָרִים
קְרוּבִים לְאֵמֶת. אָבֵל, אֵף עַל פִּי כֵן עֲדִין פְּרוּשׁוֹ רְחוּק הַרְבֵּה אֶפְלוּ מִכִּפֵּי מֵה
שְׁמִתְנוּצָץ בְּדַעְתִּי בְּעֵנִין הַמַּעֲשֵׂה הַזֹּאת. מִכָּל שָׁכֵן וְכָל שָׁכֵן אֶלְפִי אֶלְפִים קַל
וְחֹמֶר כִּמְה רְחוּקִים הַדְּבָרִים מִכּוֹנוֹת רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא זְכָר צַדִּיק
וְקְדוּשׁ לְבָרְכָה. וְעַקֵּר הַדְּבָר מֵה שְׁאֲנִי מְגַמְּגִם עַל פְּרוּשׁוֹ הוּא שְׁאֲנִי הַרוּאָה
שְׁלִפֵי דְּבָרָיו מִסְתִּים הַמַּעֲשֵׂה בְּעֵנִין קִבְּלַת הַתּוֹרָה שְׁמֵרְמִזוּ שְׁאֲזוּ זְכָה מִשֵּׁה
רַבְּנֵי עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם לְמִצָּא אֵת הַבַּת מִלְכָּה וְלֹא כֵן אֲנִכִי עֲמָדִי, כִּי לְדַעְתִּי עֲדִין
לֹא נִסְתִּים הַמַּעֲשֵׂה וְעַקֵּר סִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה, דְּהֵינּוּ לְמִצָּא אֵת הַבַּת מִלְכָּה יְהִי
רַק לְעֵתִיד כְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדִיקֵנוּ שֶׁהוּא מִשֵּׁה רַבְּנֵי בְּעֵצְמוֹ שֶׁהוּא מִתְגַּלְגֵּל
בְּכָל דּוֹר וְדוֹר כִּמוֹ שְׁמוּבָא בְּתַקּוּנִים. וְהַכֵּל בְּשִׁבִיל לְבַקֵּשׁ אֵת הַבַּת מְלֶךְ עַד
שְׁיִזְכָּה לְמִצָּא אוֹתָהּ בִּימֵי מְשִׁיחַ צְדִיקֵנוּ שְׁיִבּוֹא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַבַּת מְלֶךְ
הִיא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה לְהָאֱמִין בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וּבְצַדִּיקִים אֱמֵתִים
וּבְכִלְיוֹת הַתּוֹרָה וְכוּ'. זֹאת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הִיא בְּגִלוּת בְּכָל דּוֹר וְדוֹר.
וְעַקֵּר הַגְּאֻלָּה תְּלוּי בְּזֶה כִּפֵּי מֵה שְׁזוֹכִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְהַעֲלוֹת
הָאֱמוּנָה הַנְּפֹלָה וְלְהַתְחַזֵּק בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת, שְׁעַל יְדֵי זֶה יָבּוֹא מְשִׁיחַ
כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֹאשׁ אֲמָנָה. וְאִז תִּתְגַּלֶּה
הָאֱמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת וַיִּדַע כָּל פְּעוּל כִּי אֵתָה פְּעֻלָּתוֹ וְכוּ'. וְאִז דִּיקָא תְּשׁוּב הַבַּת
מְלֶךְ שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה עַל מְכוּנָה וּמְלִכוּתָהּ. וְאֵף עַל פִּי שְׁרַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה
סִפֵּר מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה וְסִיּוּם וּלְבִסוּף מַצָּאָה.

אֵף עַל פִּי כֵן מְרִמֵּז עַל הַעֲתִיד. כִּי אֶפְלוּ כְּשִׁנְזִכָּה לְכוּן בְּאֵמֶת רְמִזֵי הַמַּעֲשֵׂה.
אָבֵל אֵף עַל פִּי כֵן עֶצֶם הַמַּעֲשֵׂה אֵי אֶפְשֶׁר לְהַבִּין. דְּהֵינּוּ מִי וּמֵה וְאֵימָתִי.
כִּי כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵיךְ בְּמִקּוֹם שֶׁהָיָה וְאֵיךְ לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר בְּכַתֵּב בְּדְבָרִים
שְׁפָסָה אוֹתָם עֵתִיק יוֹמִין. וּבְפָרְט עַל פְּנֵי הַשְּׂדָה. הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקַח עֵינֵינוּ
שְׁנִזְכָּה לְהַבִּין אֵיזָה רְמִזִים בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שְׁסִפֵּר. וְאֵף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לִי נַחַת
גְּדוֹל מִהַפְּרוּשׁ שֶׁשְׁלַחוּ כִּי גַם זֶה אֵמֶת. כִּי דְּבָרֵי רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה כְּפִטִישׁ
יִפּוּצֵץ סֵלַע. וְכָל דְּבָרָיו מִתְחַלְקִים לְכִמְה טְעָמִים בְּלִי שְׁעוֹר. הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ
יִזְכָּנוּ שְׁנִזְכָּה לְבִלּוֹת יָמֵינוּ לְחֹשֵׁב תְּמִיד תּוֹרָתוֹ וְשִׁיחוּתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹת שְׁסִפֵּר
עַד שְׁנִזְכָּה לְמִצָּא בָּהֶם אֵיזָה פְּרוּשׁ וְהַשְּׂגָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַעֲשֵׂה אֲשֶׁרֵינוּ
שְׁזָכִינוּ לְשִׁמֵּעַ דְּבָרִים כְּאֵלָה. אֲשֶׁרֵיכֶם שְׁזָכִיתֶם לְהִיּוֹת חֲלֻקְכֶם עִמָּנוּ חֲזָקוֹ
וְאֵמָצוּ. וְהַעֲקֹר לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה תְּמִיד וְלְהַרְבּוֹת בְּהַתְּבוּדָּוֹת וְאֵל תַּעֲצָבוּ כִּי
חֲדוֹת ה' הִיא מְעֻזְכֶם.

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם וְשִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה כְּנִפְשְׁכֶם וְנִפְשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם
תְּמִיד בְּאַהֲבָה עֲזָה וּמִצָּפָה לְרֹאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשְׁלוֹם.

הַקְּטוֹן נִתְּנוּ בֵּן מוֹרְנוּ הַרְבַּ נִפְתְּלֵי הִירָץ גֵּרוֹ יֵאִיר :

וְשְׁלוֹם לְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמָנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בְּאֵמֶת. אֶהוּבֵי אַחֵי וְרַעֵי רַבּוֹתֵי
וְתַלְמִידֵי וְחַבְרֵי. מֵאֵד בְּקִשְׁתִּי לְהַתְּפַלֵּל בְּעֲדֵי תְּמִיד, וְאֲשֶׁר בְּקִשׁ רַבִּי יִצְחָק
אֵיזִיק יוֹסֵף גֵּרוֹ יֵאִיר, לְשַׁלַּח לָהֶם תְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל עַל עוֹבְרֵי יָמִים. בְּאֵמֶת
אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עִכְשָׁיו כָּלֵל לְסִדֵּר תְּפִלָּה. וְגַם כָּבֵר נִמְצָא בְּסִפֵּר שְׁעָרֵי צִיּוֹן

תפלת הרמב"ן זכרונו לברכה תפלה על היום. רק שצריכין לשנות הלשון קצת כשמתפללין על אחרים כאשר תבינו שם בעצמכם. ומה שיצא כן אחד להוסיף מלבד יוסף כרצונו בלשון לע"ז. ויתר מזה אי אפשר להאריך עתה.

ושלום וחיים וכל טוב חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה'.

נתן הנ"ל.

אהובי בני המפלג רבי יצחק שיחיה. פון דיין גריס האב איך גרויס נחת גיהאט. מי יתן והיה לבבך זה באמת כל הימים, למען השם למען השם שתמיד בלמודך כי הוא חייך וכי. גם תכתב בכל יום כי עדין אינך יכול לאמן ידך בכתיבה נאה כלל. וכתבך דומה לכתב של תינוק קטן. על כן תשתדל להרגיל עצמך בכתיב נאה ולשון צח כי הכתב והמכתב הוא יסוד גדול לתורה ועבודה ודרך ארץ. ובפרט אתם וכל אנשי שלומנו צריכים להשתמש הרבה בכתיבה לזכות את הרבים בכמה ענינים פידוע לכם, ויתר מזה אין הפנאי מסכים עתה להאריך.

דברי אביך החפץ בטובתך והצלחתך האמתית והנצחית.

הנ"ל.

נתן

מכתב ג

בעזרת השם יתברך.

אמר המעתיק הפרט והיום הזה חסר. ומה שמצאתי העתקתי :

לכבוד ידידי הותיק וכי רבי נפתלי גרו זאיר.

הודיע לי חדשות שהוא חושש בעיניו ואראה להתפלל עליו. ומזה תראו ותבינו כמה צריכין להתרחק מדאקטורים, וכבר הכנתי רוצעפט לשלח לו. וכלל הרוצעפט הוא. אי שלא יקח שום רפואה. בי שלא יקח שום רפואה. גי שלא יקח שום רפואה וכי וכי. גם שילך דוקא למקוה וכי השם יתברך ירחם עליו וישלח לו רפואה שלמה במהרה מן השמים.

מבני יצחק שיחיה עדין לא היה לי שום אגרת ואני מצפה לשמע הטוב מאתו. זולת זה אין לחדש :

נתן הנ"ל גם אודיע לכם חדשות מעתה. דעו כי יש אלקים שליט בארץ בשמים ממעל ועל הארץ מתחת חי לעד וקיים לנצח ישתבח שמו לעד. והכסף והזהב הכל הבל. ואף על פי שרוב העולם הם מבני המדינה של עשירות שמתלוצצים משיחות כאלה. הבחירה היא בידם להטות שכמם לעל הגיהנם בזה העולם. כאשר בחרו להם מלבד מה שיהיה ליום הדין, וסוף ישובו המה אלינו ואנחנו לא נשוב אליהם וכבר אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים מ"ט) אל תירא כי יעשר איש וכו'. ואם יתלוצצו גם מזה ימלא פיהם חצץ. בוטח בעשרו הוא משענת קנה רצוץ. אלה ברכב ואלה בסוסים. ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר. כי אין מנוס מפגעי העולם המלאים בכל בית כי אם אל השם יתברך והתורה לבד כאשר כבר הארכנו שיהתנו מזה הרבה. ועדין צריכין לחזר ולדבר זאת בכל יום. והכלל כי אדם לעמל יוקד אשרי מי שעמלו בתורה. ומה שכתבת פארט האפ אמת וצדק ונציב ונכון וקיים אשריך אם תחזיק בזה:

מכתב ד

ברוך השם יום ג' וישב תקפ"ג לפ"ק ברסלב.

שלום לכבוד אהובי ידיד נפשי ולבבי הלוא הוא הרבני הויתיק המפלג וכו'. מורנו הרב נפתלי גרו יאיר ולכל אנשי שלומנו שלום וישע רב.

דעו ידידי כי תודה לאל באתי בשלום לביתי ביום ה' וישלח העבר. עד הנה עזרונו רחמי העצומים ואת כל אשר עבר עלינו אין הזמן מספיק לבאר עתה. ועוד חזון למועד אם ירצה השם. אך מאד גדול צערי מכאב העינים שלו. וביותר נפלאתי עליו הפלא ופלא על אשר הואיל הלך אחר רופאי אליל ולעסק ברפואות בהייסין לכאב העינים, אשר המה היו בעוכריו וקלקלו לעיניו על ידי רפואתם ביותר. ולא זכר את כל הדברים הקדושים שיצאו מפי רבנו הקדוש זכר צדיק לברכה, להתרחק מרפואות בכל מיני הרחקות עד קצה אחרון.

דעתי כי דומה בלבו שאין הדברים אמורים לכאב עינים אבל באמת אהובי אחי טעית.

(חסר):

[נראה שהיה כאן עוד דברים באריכות אבל לא מצאתי יותר חבל על דאבדו. גם נראה בעליל שזאת היה המכתב שהודיע שבא מארץ ישראל.]

הוֹדַעְתִּי זֹאת לְמַעַן יִהְיֶה לְזִכְרוֹן בְּבִירוֹן שְׁנַת נְסִיעֲתוֹ וּבֹאוֹ וַיִּהְיֶה בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נֶצְרָךְ לְכַמָּה עֲנִינִים]:

*

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו', תְּשׁרִי תִּקְפ"ד, מִבְּרֶסֶלַב לְטִשְׁעֶרְקֵאס.

רַב שְׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי, יָדִיד נַפְשִׁי, נֶצְמַד בְּקִירוֹת לְבָבִי, הֲלֵא הוּא
הַיְתִיק הַמְּפָלֵג הַנְּחַמֵּד, מוֹרְנוּ הָרַב יֶצְחָק שְׁיִחְיָה.

תּוֹדָה לְאֵל בְּאֵתִי לְשְׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ג' לְעַת עָרַב, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נְכוֹן
מַעַם ה'. וְנָא, בְּנֵי, מִחֻמַּד עֵינֵי, הַסְתַּכַּל הַיֵּטֵב עַל תְּכַלִּיתְךָ וְהַחֲזֵק בְּתוֹרַת
ה' וְתַתְּמִיד בְּלִמּוּדְךָ, וְתִקְבַּע שְׁעוֹר לְהַתְּבַדְּדוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לְפָרֵשׁ
שְׁיִחְתֶּךָ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתְּחַנֵּן מִלְּפָנָיו בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים הַרְבֵּה,
שְׁיִקְרַב אוֹתְךָ לְעִבּוּדְתוֹ בְּאַמְתּוֹ. וְתִלְמַד וְתַעֲיֵן הַיֵּטֵב בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ
לְבִרְכָה, עַד שְׁתִּהְיֶה בְּקִי בָהֶם בְּעַל פֶּה, וְתִזְכֹּר הַיֵּטֵב אֶת כָּל הַדְּבָרִים
שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּבֵיתִי, וְהָיָה אִם שָׁמַע בְּיָשׁוֹן תִּשְׁמַע בְּחֻדָּשׁ שְׁתִּזְכֶּה לְשָׁמַע
מִמֶּנִּי עוֹד דְּבָרִים רַבִּים כְּאֵלֶּה וְכְאֵלֶּה הַמְּחַיִּין נַפְשׁוֹת רַבּוֹת. וְאִז טוֹב לְךָ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. כִּי אֵין לְךָ מִבְּחָר לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּמוֹ עֲתָה,
כִּי (שְׁבַת קִנּוּב) יִנְקוּתָא כְּלִילָא כְּוֹרְדָא. וְאִם לֹא עֲכָשְׁיוּ אִימְתִּי. כִּי יִמִּינוּ כְּצֹל
עוֹבֵר. וְהַזְּמֵן הוֹלֵךְ וְהוֹמָה. וְלֹא יִשְׁאַר לְךָ כִּי אִם מֵה שְׁתַּחֲטֹף עֲתָה בְּכָל יוֹם
תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וַיִּתֵּר מִזֶּה אֵין לְהֶאֱרִיךְ.
וַיִּוֹתֵר מִמֶּה שְׁכֵתוֹב כָּאֵן שֶׁמַּעְתָּ מִמֶּנִּי כָּבֵר. וְגַם כִּי כָּבֵר מִבְּאֵר הַכֹּל בְּסִפְרֵי
רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה. הַפֶּךָ בָּהֶם וְהַפֶּךָ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תִזְוַע וְכוּי וְהַעֲקֹר
שְׁיִהְיוּ הַדְּבָרִים בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם כְּחֻדָּשִׁים. וְתַתְּחִיל בְּכָל פֶּעַם מִחֻדָּשׁ, וְאֵל
תִּפַּל בְּדַעְתְּךָ חֵס וְשְׁלוֹם מְשׁוּם דְּבַר שְׁבַע עוֹלָם, רַק בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה תִּהְיֶה
בְּעֵינֶיךָ כְּבִרְיָה חֻדָּשָׁה מִמֶּשׁ. אִז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאִז תִּשְׁכִּיל.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְּזַהֵרְךָ לְטוֹבְתְּךָ הַנְּצַחִית וּמַצְפֶּה לְתִשׁוּבָתְךָ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יְגַמֹּר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשְׁלוֹם:

נְתוּ בְּנוּ מוֹרְנוּ הָרַב נִפְתָּלִי הִירָץ גְּרוּ יְאִיר מִבְּרֶסֶלַב

מכתב ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ב' חַיֵּי שָׂרָה תִּקְפ"ד בְּרֶסֶלַב.

שְׁלוֹם וּבִרְכָה וְחַיִּים וְכָל טוֹב לְכָבוֹד בְּנֵי מוֹרְנוּ הָרַב יֶצְחָק שְׁיִחְיָה.

אמרוֹתֶיךָ הַנְּעִימִים הִגִּיעוּ אֵלַי פְּעָמִים, אַחַד בַּיּוֹם שֶׁמַּחַת תּוֹרָה, בְּעַת שֶׁהֵינּוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה שְׂאִין לָהּ קֶחַ שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זְכִינוּ לְהִיּוֹת עִם סִגְלָתוֹ וְנִתְּן לָנוּ כָּלִי חֲמֻדָּתוֹ, וְקִרְבָּנוּ לְעִבּוּדָּתוֹ וְכוּ' אִזּוֹ בְּתוֹךְ שִׂמְחַתְנוּ הִגִּיעַנִי מִכְּתָבְךָ. רָאִיתִי וְאֶשְׂמַח. שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ בַּפָּרֹט בְּאַגְרַת הַשָּׁנִי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשִׁבּוּעַ הָעֵבֶר. אֲשֶׁר הוֹדִיעַנִי אֶת אֲשֶׁר קוֹתָה נִפְשִׁי אֲשֶׁר תּוֹדָה לְאֵל תּוֹרַת ה' תְּמִימָה בְּיָדְךָ. נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי כְּנַפְשִׁי. חֲזֵק וְאַמֵּץ בְּכָל כַּחוֹתֶיךָ לְהַתְמִיד בְּלַמּוּדְךָ הַיָּטֵב. כִּי הוּא חֲלֻקְךָ בְּחַיִּים. טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵי עוֹרָיו (אֵיכָה ג). וְגַם תִּתְאַמֵּץ בְּיוֹתֵר לְהַתְפַּלֵּל בְּכוֹנֵה גְדוּלָּה. שֶׁתִּכְנִיס כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה. שֶׁתִּכּוֹן פְּרוּשׁ הַמַּלּוֹת בְּכָל הַתְּפִלָּה. וְתִאָּחַז מַחְשְׁבֶתְךָ תְּמִיד לְבַל תִּשׁוּטֵט מַחְשְׁבֶתְךָ אָנָּה וְאָנָּה כְּדֶרֶךְךָ מִכְּבָר. עֵתָה בְּנֵי פֶלֶךְ מִדְּרֹךְ זֶה. הִזְהַר וְהִזְהַר וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי כַּחוֹת וְעֲצוֹת לְסוּר מִדְּרֹךְ זֶה. רַק תִּאָּחַז מַחְשְׁבֶתְךָ בְּיָדְךָ לְבָלִי לְחֶשֶׁב שׁוּם דְּבַר חוּץ כִּי הַמַּחְשְׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטוֹתָהּ כְּרָצוֹנוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיוּ שְׁנֵי מַחְשְׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אִפֹּן. כְּמַבָּאָר כָּל זֶה הַיָּטֵב בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה כִּי בַעַל מַחְשְׁבָה הוּא אֶחָד הַדְּבָרִים הַמְּעַכְבִּין אֶת הַתְּשׁוּבָה (רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פָּרָק ד' הַלְכָה ה).

וְיִתֵּר מִמָּה שֶׁכָּתוּב כָּאֵן בְּנֵי הִזְהַר וְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד וְתַעֲיִן הַיָּטֵב בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה וְתִמְצָא עֲצוֹת וְתַחֲבוּלוֹת לְהַנְצִיל מִזֶּה. וְהַעֲקֹר הוּא מָה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה, שֶׁתִּדַּע וְתִאָּמֵן בְּמָה שֶׁאָמַר רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה שֶׁהַמַּחְשְׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטוֹתָהּ כְּרָצוֹנוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֵה.

וְאָמַר שֶׁאֶפְלוּ אִם הַמַּחְשְׁבָה נוֹטָה חֶסֶד וְחִלְיָה לְפְעָמִים מִן הַצַּד יֵשׁ בְּיַד הָאָדָם לְתַפְסָּה וְלְהַשִּׁיבָה לְמָקוֹמָה הָרְאוּיָה. כְּמוֹ סוּס הַנוֹטָה מִן הַדְּרֹךְ שֶׁיִּכּוֹלִין לְתַפְסּוֹ בְּאַפְסָר לְהַשִּׁיבוֹ אֶל הַדְּרֹךְ הַיָּשָׁר כְּמוֹ כֵּן הוּא הַמַּחְשְׁבָה מִמָּשׁ כְּמַבָּאָר בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וּבַפָּרֹט בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאִזּוֹ מִתְגַּבְּרִין מְאֹד בְּלְבוּלֵי מַחְשְׁבוֹת כִּי כָּל הַבְּלָבוּלִים שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם לְפְעָמִים בְּמַחְשְׁבָתוֹ, כְּלָם בָּאִים אֶל הָאָדָם בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה דִּיקָא כְּמַבָּאָר בְּסִימָן ל' עֵין שָׁם. עַל כֵּן בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה צְרִיכִין לְהַתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּנֶגֶד הַמַּחְשְׁבוֹת זְרוֹת וְהַעֲקֹר הַהִתְגַּבְּרוֹת הוּא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה.

שֶׁלֹּא תִשְׁגִּיחַ וְלֹא תִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק תִּחַשְׁבַּ דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצְאִים מִפִּיךָ וְאִזּוֹ מִמִּילָא יִסְתַּלְקוּ.

גַּם תִּזְרַז עֲצָמְךָ מְאֹד לְבַחֵר לָךְ שְׁעָה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחַתְךָ לְפָנֵי קוֹנֵךְ כְּאֲשֶׁר יִדְעָתָּ כְּמָה וְכְמָה הִרְבִּינוּ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּשֵׁם רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה. וְשֶׁהוּא עֲצָה כְּלָלִיּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְזָכוֹת לְקַדְּשֵׁת יִשְׂרָאֵל.

וְיִתֵּר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהֶאָרִיךְ בְּכָתֵב כִּי יִקְצְרוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת, רַק תִּשְׂשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְךָ בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה, וְתִמְצָא מְרְגוּעַ לְנַפְשְׁךָ אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ לְעַד וְלְנֶצַח:

גם אהובי בני, לא טוב בעיני שכתבת לי שקבעת לך שני שעורים בלמוד פוסקים בארח חיים הלכות שבת וביורה דעה הלכות מליחה, הלא היה לך להבין כי לא חפצתי בדרך כזה לפזר דעתו, בענינים רחוקים כאלה, וכי מה ענין מליחה להלכות שבת, הלא ידעת כי רצוני בסדר הלמוד הוא ללמד בסדר דיקא (עין שיחות הר"ן עו), דהינו שתגמר הארח חיים עד סופו, ואחר כך תתחיל בעזרת השם יתברך ללמד היורה דעה מהלכות שחיטה מראשו לסופו בסדר דיקא, וכן החשן משפט והאבן העזר, לא כמו שנוהגין בני הנעורים לחטף בכל זמן הלכתא מיחדת לפעמים הלכות בשר בחלב ולפעמים הלכות טוען ונטען ופתאם מדלגין להלכות נדה וכיוצא בזה ונשארים קרח מכאן וקרח מכאן, וזה וזה לא עלתה בידם. ומאומה לא ישאו בעמלם. כי כאשר יגדלו אינם יודעים שום דין והלכה אפלו במקום אחד.

על כן רצוני שתלמד רק הלכות שבת וגם מסכת שבת כאשר כתבת ותשים עיניך ולבך להבין הדברים היטב ולא תונה את עצמך. וגם לא תדקדק יותר מדאי בחנם. כאשר כבר דברנו בזה. אך אם אי אפשר לשנות דעת חב"ד אל תפרש ממנו בשביל זה. ותמלא רצונו ללמד גם הלכות מליחה. אבל אם אפשר לך לדבר על לבו שילמד בסדר כנ"ל מה טוב, ובדאי יחזיק טובה לי בעזרת השם יתברך אם יקיים דברי כאשר הוראתיך כנ"ל.

גם תתאמץ מאוד להיות בשמחה תמיד. ומה מאד נהניתי מאשר כתבת לי אשר אתה בשמחה תודה לאל, מי יתן שיהיה באמת תמיד שתהיה אך שמח תמיד. ותעין בתחלת מכתבי זה אשר העירותיך על ענין שמחת תורה ובכונה הרביתי דברי שם כדי לזכר תמיד שמחת ישראל כי יש לנו לשמח בשמחה הזאת תמיד. בשמחה שאין לה קץ אשר זכינו להיות מזרע ישראל ולקבל תורתו ומצוותיו הקדושים וכו' וכו'. אשרינו מה טוב חלקנו וכו'.

דברי אביך המצפה ומחכה ומיחל לראות בטובתך והצלחתך האמתית והנצחית שיקים בנו חכם בני ושמח לבי וכו' :

הקטן נתן בן מורנו הרב נפתלי הירץ גרו יאיר מברסלב :

מכתב ז

בעזרת השם יתברך יום ב' וישלח תקפ"ד ברסלב :

רב שלום לבני מורנו הרב יצחק גרו יאיר :

מכתבך קבלתי ביום אתמול והיה לי לנחת גדול, אך היטב חרה לי עליך
בני ידי, על אשר אתה מרעיש כל כך על אשר איני רגיל לכתב לך בכל
פעם, כי הלא ידעת שאיני איש פנוי.

וטודותי רבים מכמה צדדים ובפרט פעת אשר תודה לאל התחלנו לעסק
בהדפוס לגמר התפלות בעזרת השם יתברך, וכמדומה לי שכבר הודעתך
מזה שכבר שלחתי את רבי מענדיל לקהלת מינקאוויץ, ותודה לאל בשבוע
העבר כבר בא בשלום והביא האותיות שהיו חסרים. ובין היום ובין
למחר נתחיל בשלום בעזרת השם להדפיסם. ואתה תוכל להבין מרחוק
טרדת דעתי בזה. בכמה אפנים. ובפרט מחמת חסרון כס. ולה' הישועה.

הן על כל אלה תדע שאין בדעתי לשלח לך אגרת בכל שתי שבועות כאשר
כתבת רק בכל חדש וחדש אראה בעזרת השם יתברך לכתב לך אגרת.
ואני מזהיר אותך מאד שמעתה תשוב מדרך הזה לצפות בכל יום לקבל
אגרת ממני לכלות עינים בחנם חס ושלום, כי גם זה מעשי בעל דבר
לבבל דעתך מתפלתך ומלמודך. וכך דרכי בני הנעורים שבטולם ממעט
עבודתם על ידי בלבולים וכליון עינים של עסקי חנם כאלה. ומה שכתבת
שאיני לך במה להחיות כי אם במכתבי, האמת שדברי ראויים שיהיו
חביבים בעיניך ולהחיות נפשך. אבל בכל אגרת ואגרת תוכל להחיות
עצמך זמן רב בעזרת השם יתברך. ובפרט הלא כל ספרי רבנו זכרוננו
לברכה ביחד המלאים אוצרות גדולות אוצרי אוצרות של יראת שמים
והתגלות אלקות בדרכים נפלאים, השוים לכל נפש גדול וקטן נער וזקן
הפך בהם והפך בהם וסיב ובלה בהם שאין לך מדה טובה מהם, וגם יש
בידך מחדושי תודה לאל. וגם תודה לאל כבר ידעת ושמעת כמה שיחות
יקרות מפז מפי ומפי אנשי שלומנו. על כן חזק ואמץ בשמחה תמיד.
חזק במוסר אל תרף. ותתמיד בלמודך היטב ותתפלל בכונה ותרגיל
עצמך בהתבודדות בכל יום כאשר הוריתך. ויתר מזה אי אפשר להאריך
עתה כי טרידנא טובא.

והיה זה שלום. דברי אביך הדורש שלומך באהבה :

הקטן נתן בן אבי נפתלי הירץ גרו זאיר.

מכתב ח

ברוך השם יום ו', ויגש, תקפ"ד ברסלב.

ישאו הרים שלום לכבוד אהובי בני ידי נפשי מורנו הרב יצחק גרו זאיר.

מכתבך קבלתי זה פעמים ושש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. תעלזנה כליותי בדבר שפתיך מישרים. החייתיני בדבריך. במה שכתבת שאתה עוסק בתורה ותפלה ובספרי רבנו זכרוננו לברכה ואשר אתה בשמחה כי לזה כלתה נפשי. ומי יתן והיה לבבך זה ליראה את ה' כל ימי חייך ולהוסיף בכל יום ובכל עת קדשה וטהרה והתחזקות בעבודת ה' בכל פעם יותר ויותר, כי חוץ מזה הכל הבל כי כצל ימינו על הארץ, והיום קצר והמלאכה מרבה ואם לא עכשיו אימתי חזק בני ואמץ בכל כחך לילך בדרך הישר והאמת אשר הורנו רבנו הגדול והקדוש זכר צדיק וקדוש לברכה כי הוא חייך וארך ימיה לעולמי עד ולנצח נצחים. ויתר מזה אי אפשר להאריך בכתב, פוק עין ותשפח בספרי רבנו זכרוננו לברכה כל אשר תשא לך נפשך עצות והנהגות ודרכים בעבודת ה' הפך בהם והפך בהם ומהם לא תזוע שאין לך מדה טובה מהם.

ודע בני חביבי שכבר נגמרו תודה לאל חמשה פורמס מהתפלות ועתה אנו עוסקים בפורים ששי ה' יגמר בעדנו. וכלם טרודים מאד בהדפסה, כי ידוע שאנו עוסקים בהדפוס בלי פועלים. רק רבי מענדיל ורבי חיים נחום והנער יצחק יהושע וגם בני התיק מורנו הרב שכנא נרו יאיר מסייע הרבה בכל פעם אבל לא בקביעות, על כן המלאכה נעשית לאט לאט. השם יתברך יהא בעזרנו לגמרם בשלמות מהרה גם יש מניעות הרבה מחמת חסרון כספי פידוע לך מזה. על כן תראה לזרז מאד את אנשי שלומנו שבקהלתכם שיראו לשלח לי בזריזות תכף מתנת ידם הטובה ואל יעכבו כלל כי אי אפשר לעכב הדפוס חס ושלוש אפלו יום אחד פידוע לך, ותקבלו באהבה עלה אחד לדגמא מהתפלות, יראו עיניך וישמח לבך ויתר מזה אין פנאי להאריך.

דברי אביך המצפה לשמע הטוב ממך תמיד ועקר הוא הטוב האמתי והנצחי:

הקטן נתן בן מורנו הרב נפתלי הירץ נרו יאיר.

מכתב ט

ברוך השם יום ה' פרשת בא תקפ"ד:

מכתבך קבלתי אהובי בני והיה לי לנחת גדול ולמשיב נפש שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, אך לא היה לי פנאי להשיבך עד הנה כי תכף ביום א' פרשת וארא נסעתי לקהלת אומאן על ערב ראש חודש שבט העבר.

ומחמת קלקול הדרך לא חזרתי לביתי עד יום א' בשבוע הזאת ומצאתי
הדפוס בטלה ממלאכתה מחמת שפלה צבע הדיו. וצריכין שמון פשתן
לקנות ולבשל ובעתים הללו אינו בנמצא כלל כי אם ביקר גדול ופה אינו
מצוי כלל. גם כי אפס כסף והכרח רבי מענדיל לנסע לביתו ושם יקנה
שמן הקדוש ואם ירצה השם בשבוע הבא עלינו לטובה נחזר להתחיל
לגמר הדפסת התפלות. ותודה לאל כבר נגמר עד סוף תפלה נ"ה. ברוך
השם אשר עד פה עזרנו, כן יהי ה' עמנו לגמר לטובה ה' יגמר בעדנו כי
רבו המניעות ובפרט מניעות מחמת ממון.

נא לדבר עוד עם רבי מענדיל ורבי ישעיה וכו' שישלחו על כל פנים מה
דאפשר. כי כל מה שישלחו לי יחיה כמה נפשות מישראל כי יסיעו הרבה
בזכות הרבים לדורות והזריז משבח כי השעה דחוקה ואי אפשר לביטל
הדפוס אפלו יום אחד למען השם שתראה לזרזם בכל מה דאפשר.

והנה קריתי מכתבך היטב ואני מבין דבריך מרחוק והנה אנכי הרואה כי
עוברים עליך מחשבות הבל של בני הנעורים אשר דרך הבעל דבר לבלבלם
במרה שחורה ועצבות של שוא והבל אשר המרה שחורה מזיק להם יותר
מהכל. אבל נפלאתי עליך בני חביבי מחמד עיני על אשר אתה מסתכל על
זה, כי ראוי לך להבין מהדברים אשר כבר שמעת בביתי ומספרי רבנו
זכרוננו לברכה שאין לך להסתכל על שום מרה שחורות כאלה כלל, כי
המרה שחורות והעצבות והחששות והבלבולים כאלה מזיקים מאד מאד
והם מפסידים חס ושלום יותר מכל הפגמים שבעולם.

על כן אהובי בני שמע לדברי שהם דברי רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק
וקדוש לברכה.

ונחזק ונחזק ותתחיל בכל יום מחדש. ואל תסתכל על שום בלבול ומרה
שחורה כלל. ואל תשים לבך לבלבולים כאלה כלל. רק תחזק עצמך
להיות בשמחה תמיד, על אשר זכינו להיות מזרע ישראל גוי קדוש. ולבלי
להיות מתנגד חס ושלום על אור האורות צח הצחצחות סבא דסבין הוא
רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה נחל נובע מקור חכמה,
אשרינו מה טוב חלקנו וכו' שהשם יתברך ברחמיו הסיר מאתנו מסוה
העורון המסמא את העינים ומונע הרבה אנשים מלהסתכל בספרי רבנו
זכרוננו לברכה הנוראים. והם חולקים ומתנגדים עליו ועל אנשיו ועל
ספריו הקדושים והנוראים מאד, ברוך ה' אשר הצילנו מזה והבדילנו מן
התועים בכמה וכמה בחינות בודאי ראוי לנו לשמח בזה כל ימינו לעולם.

בשמחה עצומה שאין לה קץ ואין שום מרה שחורה ועצבות שתוכל
לבלבל חס ושלום משמחה זאת לעולם, כאשר שמעתי והבנתי מפיו
הקדוש זכרוננו לברכה בפרוש. כי עקר ההתחזקות הוא שמחה כמו
שכתוב (נחמיה ח) כי חדות ה' היא מעזכם, ויתר מזה אי אפשר להאריך
בכתב ויתעין בספרי רבנו זכרוננו לברכה ותמצא לרוות צמאונך לשמח
בנפשך בכל עת תמיד אשר זה העקר.

ומה שכתבת לי ממנהגך בלמוד ספרי רבנו זכרוננו לברכה ולומר אחר כך
התפלה השייכה לאותה התורה. טוב ויפה הנהגה הזאת, אך נכספתי
שתרגיל עצמך גם כן לדבר דבורים מעצמך בלשון אשכנז בינך לבין קונך,
ותעשה בעצמך מהתורות תפלות לפרש שיחתך לפני השם ותברך על כל
תורה איזה זמן, ואחר כך על ידי תורה אחרת, וכן ינהג תמיד באשר
הזיכרנו רבנו זכרוננו לברכה בכמה הזרות, ובדאי כבר שמעת מפי
הרבה בזה ואין להאריך יותר.

ושלום וחיים ושמחה וכל טוב כנפשי ונפש אביך המצפה ומחכה ומקנה
ומיחל לתשועתך האמתית שיקים בנו חכם בני ושמח לבי :

הקטן נתן בן מורנו הרב נפתלי הירץ גרו יאיר.

מכתב י

בעזרת השם יתברך יום ב' תרומה תקפ"ד. ברסלב.

ישאו הרים שלום לכבוד אהובי בני ידיד נפשי הלוא הוא הנותיק המפלג
מורנו הרב יצחק גרו יאיר.

כבר כתבתי לך ביום ו' יתרו אשר כבר שמעתי את אשר עבר עליך,
ושתראה תכף ומיד לבוא לפה. ולעת עתה בקשתי ממך בני מחמד עיני
ידיד נפשי שלא תשים לבך לזה כלל, ותעביר מדעתך כל הדאגות והמרה
שחורות. רק תחזק נפשך בהשם יתברך, קנה לה' ויושיע לך. כי אין לנו
על מי להשען כי אם על חסדיו המרבים, וכבר ידעת קצת שהעולם הזה
מלא יסורים וכל ימיו פעס ומכאובות. ואין מקום לברח ממנו כי אם אל
השם יתברך ואל התורה המשמחת לב ומשיבת נפש. ויתר מזה אי אפשר
להאריך על פני השדה ולה' הישועה.

ודע בני שתודה לאל אנו עוסקים בדפוס. וברוך השם אשר כבר נגמרו
ששים ושתים תפלות בעזרתו הגדולה. ה' יגמר בעדנו לטובה שנוזקה לגמר
הכל כרצונו יתברך. וכרצון רבנו הקדוש זכר צדיק לברכה. ויתר מזה אין
פנאי להאריך.

הנה כה דברי אביך המצפה לראותך מהרה.

מכתב יא

בעזרת השם יתברך יום וי ערב שבת קדש פְּרַשְׁת ויגש תקפ"ה.

שלום רב לאהובי בני מחמד עיני הרבני הויתיק המפלג מורנו הרב יצחק גרו ואיר.

מכתבך קבלתי והיה לנו לנחת גדול ולשמחת לבב אך עדין אני מצפה לישועה שיגיע לי אגרת ממך שהכל על נכון בשלמות בלי שום יסורים ודאגות כָּלֵל וְלֹהֵי הַיְשׁוּעָה. ולעת עתה אני מזהיר אותך באזהרה גדולה שמעתה אל תחשב ואל תדאג בענין זה כָּלֵל וְכָלֵל לֹא. כי מחשבות ודאגות כאלה מזיקים מאד מאד רחמנא לצלן, רק תשליך הכל על השם יתברך, והוא יגמר בעדך הכל לטובה. ואני בטוח בהשם יתברך שכבר הכל על נכון, וכל המחשבות בענין זה הכל רק מרה שחורות וחששות שמזיקים מאד אפלו בשאר דברים, מכל שכן וכל שכן בענין כזה שהמרה שחורות והדאגות והמחשבות (שקורין איבער טראכטיון) מזיקים ופוגמים מאד מאד רחמנא לצלן, ואיך שהוא איך שהוא דיה לצרה בשעתה, אבל לא לחשב מחשבות כזה חס ושלום לפניו ולאחריו חס ושלום כי זה פוגם הרבה יותר מהענין שאתה דואג וחושב עליו חס ושלום. כי זה באנס וזה ברצון, כי פגם המחשבה חמור מאד מאד כמבאר בכל הספרים ובפרט בספרי רבנו זכרוננו לברכה בכמה מקומות.

וכבר דברתי עמך באגרת הקדם שתודה לאל יש לך כמה ענינים לבלות היום בהם. דהינו ללמד פוסק ויגמרא ומעט מקרא בפרט חמש עם פרוש רש"י ולעסק בספרי רבנו זכרוננו לברכה. וזמן לתפלה הקבועה ולאמירת תהלים ולתפלות ותחנונות שלנו ולהתבודדות דהינו שיחה בינו לבין קונו לפרש כל שיחותיו ועניניו לפני השם יתברך בכל יום ויום, וגם זמן על כתיבת הספר שבידו. וגם צריכין זמן על עבודות חיצוניות דהינו שנה ואכילה ושתייה ולדבר עם בני אדם לפקח דעתו, והיום קצר והמלאכה מרבה, רק לא עליך לגמר את המלאכה, אבל גם אין אתה בן חורין להבטל ממנה, מכל שכן וכל שכן לבלות איזה רגע חס ושלום על מחשבות מגנות כאלה, חלילה לך מהם וכיוצא בהם. רק אדרבא חזק ואמץ לשמח נפשך בכל מה דאפשר כאשר כבר הזכרתיך הרבה על זה, ובטח בהי' כי לא יעזב אותך, ורחמי השם יתברך מגיעים עליך בכל עת, כי הי' יתברך

גדול מאד, והוא מלא רחמים וכל העולם מלא רחמים וכו' כמו שכתוב
בסימן נ"ב בלקוטי תנינא עין שם.

והנה מה שבקשת ממני לכתב לך עוד אגרת פאגרת הראשון. תאמין לי
בני חביבי שבעצמי איני זוכר היטב כל מה שכתוב שם ואין בידי לכתב
לך כי אם את אשר יזמין השם יתברך בדעתי בעת הכתיבה, אך כל מה
שחסר לך הכל פאשר לכל תמצא בספרי רבנו זכרוננו לברכה ובהתפלות
ובהחדושין שחנני ה' אשר בידך, הם יורוד, ויאמרו לך ויחזקו לבבך
לשמח תמיד בהשם יתברך ולבטח בחסדיו הגדולים שאינם נפסקים
לעולם. וסוף כל סוף יתהפך הכל לטובה, והכלל כי השם יתברך גדל מאד
ואין אנו יודעים כלל הנפלאות והחדושין שנעשין בעולם, בכל יום ובכל
עת פלאי פלאות מה רבו מעשי ה' וכו', כי השם יתברך עושה חדשות בכל
עת ויש ענין שמתהפך הכל לטובה ואם אין אתה יכול להבין זאת
ולהסתכל על זה על כל פנים תאמין בזה חזק וחזק. ומעט אתה יודע.
והשאר תאמין באמונה שהוא לנו זכות וישועה רבה לנצח מה שזכינו
להיות בחלקו של רבנו הנורא והנשגב מאד מאד, אשר אי אפשר לשער
בשום מח בעולם, וברוך אלהינו שהבדילנו מן התועים החולקים על נקדת
האמת כזה, הדוברים על צדיק עתק בגאון ובוז. זאת נחמתינו בענינו
זאת שמחתנו. ובזה יש לך במה לשמח עצמך בכל אשר עובר עליך. וכבר
הבטיחנו קדם הסתלקותו שהוא הולך לפנינו ואין לנו לדאג. אשרינו
שזכינו לשמע מפיו הקדוש דבורים האלה בלילה שקדם הסתלקותו
הנורא, ויתר מזה אין פנאי להאריך עתה יותר.

והזהר והזהר מעתה לשמר את אגרותי מאד כי הם אסורים לזרים
המהפכין דברי אמת לליצנות וכו', על כן תזהר לשומרם מאד מעתה,
והשם יתברך ישמח נפשיך תמיד ויחזק לבבך לעסק בתורה ותפלה בכל
היום ותזכה לילך בדרך אשר הורנו רבנו זכרוננו לברכה ובפרט להתחזק
הרבה בהתבודדות שתכריח עצמך ותתחזק בהתחזקות חדש בכל יום
להתחיל בכל פעם מחדש ולדבר עם השם יתברך פאשר ידבר איש אל
רעהו ולפרש שיחתך לפניו היטב, ולא תפל בדעתך משום דבר שבעולם,
כי כל מה שעובר עליך, כאלה וכאלה ויותר מזה עבר על כל היראים
והכשרים שנכנסו בעבודת ה', ואם לא היו מחזקים עצמן בכל עת היו חס
ושלום נשארים במקומם הראשון חס ושלום, וכמבאר כל זה בלקוטי
תנינא בסימן נ"א נ"ב, שים לבך היטב לכל הדברים הנאמרים שם
ותסתכל ותתבונן היטב כל דבור ודבור הנאמר שם כי הם דברי אלקים
חיים ומחיים את הנפש מאד מאד. ושיחות אלו שבסימנים הקדושים
נקראו בין קצת אנשי שלומנו אגרת כי הם מדברין כמו אגרת הנכתב
לחברו ותלמידו, ואין אתה צריך אגרת טובה יותר מהם, ואף על פי כן
אראה לכתב לך בכל פעם דברי אמת מה שיזמין השם יתברך בידי וכל
אשר יעבר תחת שבט הקלמוס יהיה קדש, כי כל דברי נובעים ויוצאים
מרבנו זכרוננו לברכה מהנחל נובע וכו'. ודע בני שעל כל דברי רבנו זכרוננו
לברכה נאמר (ישעיה יב) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, כי הם
מעיני הישועה ממש כמו מעין שאינו נפסק לעולם, כן דבריו חיים וקיימים

וְנַחֲמֵדִים וְנֶאֱמָנִים לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וְעֲצוֹתָיו וַיְשׁוּעוֹתָיו אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם, וְתָמִיד תּוּכַל לְחַזֵּק עֲצֻמָּה בְּדַבְרֵי הַנוֹרָאִים אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי הוּא הָאִיר בָּנוּ גְדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְחֶסֶדְיוֹ וְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים הַמְרַבִּים אֲשֶׁר בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לְבַנוּ מִכָּל הַמְקוֹמוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ שָׁם, נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. דַּבְּרֵי אָבִיךָ הַמְּכַרְח לְקַצֵּר וּלְסַיֵּם מִפְּנֵי כְבוֹד שֶׁם קָדְשׁוֹ כִּי לֹא יִסְפִּיקוּ אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת יַרְיעוֹת לְבֵאֵר וּלְגַמֵּר מִה שֶׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֵאת שֶׁהִתְחַלַּתִּי לְכַנֵּס בָּהּ כִּי לְגְדוּלַתּוֹ אֵין חֶקֶר וְדִי בְּזֵה כַּעַת וְהִיא זֶה שְׁלוֹם כְּנַפְשֵׁיךָ וְנַפְשׁ אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךָ וּמִתְפַּלֵּל בְּעֲדֶךָ וּמְצַפֶּה לְשִׁמוּעַ הַטּוֹב מִמֶּךָ.

הַקְטָן נָתַן בְּךָ מוֹרְנוֹ הָרַב נִפְתָּלִי הִרְצָה מִבְּרִסְלָב.

מכתב יב

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם א' מִסָּעֵי כ"ג תַּמּוּז תַּקפ"ה טְשֵׁעָה־רִין :

שְׁלוֹם לְכָבוֹד אֶהוּבֵי יָדִיד נִפְשֵׁי הַרְבֵּנֵי הַנְּתִיק וְכוּ' מוֹרְנוֹ הָרַב נִפְתָּלִי גֵרוֹ יְאִיר :

מִזֵּל טוֹב. בְּרוּךְ הַשֵּׁם קִבְּלָה הַגֵּט פְּטוּרִין בְּיוֹם ד' פְּרִשְׁת פְּנִיחַס הַעֲבֵר בְּקִהְלַת קִדְשׁ מְעֻדָּוִדִיוֹקָא, וַיְהִי רְצוֹן שִׁיְהִיָּה לְמַזְלָא טָבָא. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְמִין לְבָנֵי שִׁיְהִיָּה מִהֲרָה זְוִיגוֹ הַהֲגוֹן לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּאִפְן שִׁיְזַכֶּה לַהֲיוֹת אִישׁ כָּשֶׁר בְּאַמֻּת כִּי בְּזֵה לְבַד חֲפָצְתִּי וְהַשֵּׁם הַטּוֹב יַעֲשֶׂה : וְשְׁלוֹם לְבָנֵי יָדִידִי מַחֲמַד עֵינֵי הַנְּתִיק הַמְּפַלֵּג מוֹרְנוֹ הָרַב יִצְחָק גֵרוֹ יְאִיר. כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ לְמַעַלָּה הַכֹּל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֲזָרְךָ וַיִּצְלִיחֶךָ מַעֲתָה הַצְּלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנְּצָחִית וְדַע בְּנֵי יָדִיד נִפְשֵׁי כִּי הִיא לִי יַגִּיעוֹת רַבּוֹת וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְיִסּוּרִים רַבִּים וְחִלְקַת הָעֶצֶה הַרְבֵּה וְכוּ' קוֹדֵם שֶׁבָּא לִידִי גִמְרָה שֶׁתִּקְבַּל הַגֵּט פְּטוּרִין וְכִמָּה דְמַעוֹת נִשְׁפָּכוּ עַל זֶה כְּאֲשֶׁר אֶסְפֵּר לְךָ פְּנִימִים אֶל פְּנִימִים אִם יִרְצֶה ה' וְלוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִי לֹא הִיא בְּאִפְשָׁר שִׁיְהִיָּה הַגִּמְרָה מִיָּד, וּמִה מְאֹד עֲצֻמוֹ חֶסֶדִי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בְּיָמַימִ הָאֵלֶּה עַד שֶׁבָּא לִידִי גִמְרָה בְּשְׁלוֹם כְּאֲשֶׁר אוֹדִיעַ לְךָ קֶצֶת אִם יִרְצֶה ה'. וְכֹל הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה וְכֹל הַטְּרַח הַזֶּה לֹא טְרַחְתִּי כִּי אִם בְּשִׁבִילְךָ כְּדִי לְהַצִּילְךָ מִמֶּה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְהַנְצִיל אוֹלֵי אֶזְכָּה לְרֵאוֹת בְּשִׁמְחָתְךָ שִׁמְחַת עוֹלָם שֶׁתִּזְכֶּה לִילָךְ בְּדַרְךָ הַיִּשָּׁר אֲשֶׁר קִבְּלָנוּ מִרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ זְכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה. עַל כֵּן חֲזַק בְּנֵי חֲזַק וְאַל תִּשְׁכַּחִי כָּל גְּמוּלָיו שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּךָ עַד הַנְּהַ וְקִשָּׁר עֲצֻמָּה וּמַחֲשׁבוֹתֶיךָ לְבַל תִּנְיִחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ כְּאֲשֶׁר הַרְגַּלְתָּ עַד הַנְּהַ, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ בְּזֵה וּבְכָל דַּבָּר כְּאֲשֶׁר דַּבְּרַתִּי עִמָּךְ הַרְבֵּה. יוֹתֵר מִזֵּה אֵין

לְהֶאֱרִיךְ עִתָּהּ כִּי אֲנִי נְחוּץ לְנִסְעַ לְקְרוּמֵינִטְשָׁאק כַּנִּי"ל וְאֵל תְּשִׁים אֶל לְבָבְךָ
מֵה שְׂאֵתָה צָרִיךְ לְהַחְזִיר הַחֲפָצִים הַנִּי"ל כִּי גַם זֶה לְטוֹבָה. וְאֲנִי מְקַוֶּה
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּקְבַּל מִהֵרָה טְלִית מְצִיאת מְחַדָּשׁ וְכַח וּגְבוּרָה חֲדָשָׁה
לְהִתְחַזֵּק מְחַדָּשׁ בְּעִבּוּדֵת ה' וְתִשְׁכַּח כָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךָ כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה'
אוֹתְךָ לְמַעַן שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה אֲשֶׁר נִקְרָא עָלֵינוּ. דְּבָרֵי אָבִיךָ
הַמְּחַכֶּה לְשִׂמְחָה בִּישׁוּעָתְךָ לְנֶצַח.

הַנִּי"ל:

נְתָן

מכתב יג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אוֹר לְיוֹם ו' עָרַב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ תַּקֵּפִי"ו לַפִּי"ק בְּרִסְלָב:

שְׁלוֹם וַיִּשְׁע רַב לִידִידֵי וְכוּ'.

מֵה אִמֵּר לָךְ אַחֵי. מְעַט אֶתָּה יוֹדֵעַ אֲשֶׁר בְּלִבִּי. יוֹתֵר מְזָה אֵי אֶפְשֶׁר לְבָאָר
בְּכֶתֶב. אִם תִּרְצֶה נִקְדַּת הָאֵמֶת. אִם תִּבְקֶשְׁנָה כִּכְסָף וְכַמְטוּמֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה.
תִּבְקֶשׁ הָאֵמֶת בְּהַפְּלִטִין שֶׁל אֵמֶת. הַנְּבִנָה עַל יְדֵי אֲנָשֵׁי אֵמֶת. עַל יְדֵי בְּעַל
אֵמֶת, אִז תִּבִּין יִרְאֵת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וּבְנִדְאֵי אֶתָּה יוֹדֵעַ וּמִבִּין אֶת
אֲשֶׁר אֲנִי מְרַמֵּז לָךְ כִּי עֲנִין הַפְּלִטִין שֶׁל אֵמֶת מְבָאָר מְעַט בְּסוּף הַסְּפוּרֵי
מְעֻשִׂיּוֹת, אִךְ בְּאֵמֶת אֵין אֶתָּה יוֹדֵעַ כְּלוּם. הַקִּיצָה אַחֵי מְשַׁנֵּת פְּתִיוֹתֶיךָ וְזִכֵּר
אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְּחֵרוּתְךָ, וְזִכֵּר אֵל תִּשְׁכַּח כָּל מֵה שֶׁעָבַר עָלֶיךָ בְּמַעַט
הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁאֶתָּה רוֹדֵף וְרוֹדֵף אַחֵר חֲמִידַת הַבַּל. אֶלִּילֵי כֶסֶף. וְזֶה וְזֶה
לֹא עֲלָתָה בְּיָדְךָ. עַל תּוֹרָה פְּרָקֶת וְעַל דְּרָךְ אֲרָץ עֲמֻסָּתָ עָלֶיךָ יוֹתֵר מְדַאֵי.
זִכֵּר נָא אַחֵרֵי מִי אֶתָּה רוֹדֵף אַחֵרֵי כָּלֵב מֵת אַחֵרֵי פְּרַעֲוֹשׁ אַחַד. נָא אַחֵי אֵל
יְהִי בְּלִבְךָ עָלֶי עַל אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לָךְ מְעַט בְּדִרְךָ בְּזִיוֹן כִּי בְּאֵמֶת כָּל זֶה
מְעַצֵּם אֶהְבֶּתְךָ כִּיִּדּוּעַ לָךְ וְיוֹתֵר מְזָה תִּבִּין מְדַבְּרֵי הָאֲגֵרֶת שֶׁכְּתִבְתִּי לְאָבִיךָ
גֵּרוֹ יְאִיר כִּי גַם אֵלֶיךָ נֶאֱמָרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם. עַל כָּל
פְּנִים תִּקְבַּע לָךְ עֵתִים לְתוֹרָה וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר שְׁלָחַן עָרוּךְ עִם
הַפְּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים אוֹ הַקְּטָנִים עַל כָּל פְּנִים. וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר בְּסִפְרֵי
רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה וְלוֹמֵר תִּהְלִים בְּכָל יוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. וְגַם לְהִיּוֹת עַל
כָּל פְּנִים פְּעַם אַחַת בְּכָל שָׁנָה בְּאוֹמָאן אֲשֶׁר זֹאת הִיא הַעוֹלָה עַל כְּלָנָה, וְאִם
אֶפְשֶׁר שֶׁתִּסְבַּב הַלּוֹכֶךָ דְּרָךְ פֶּה מֵה טוֹב. וְיוֹתֵר מְזָה אֵי אֶפְשֶׁר לְהֶאֱרִיךְ וְנָא
לְהַשִּׁיבֵנִי מִיַּד עַל דְּבָרֵי וּלְבָאָר הַכֹּל בְּאַרְיִכוֹת בְּאֵר הַיֵּטֵב כְּדֵי לְנַחַת.

דְּבָרֵי אוֹהֵבוֹ בְּאֵמֶת לְנֶצַח נְתָן מְבָרְסְלָב גַּם תִּדַּע שֶׁתּוֹדָה לְאֵל צִמַח קָרוֹן
יִשׁוּעָה בְּעֲנִין בֵּית הַדְּפוּס, כִּי בְּחִסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו כָּבֵד הִגִּיעַ אֲגֵרֶת מוֹיִלְנָא

שְׁבַקְרוּב יִתְּנוּ לִי רְשִׁיוֹן לְטוֹבָה וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפּוּס, וְנִזְכֶּה לְהַפְיץ
מֵעֵינֹתַי חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בְּעוֹלָם אָמֵן כֹּן יְהִי רָצוֹן. דְּבָרֵי
יְדִידָךְ הַמְצַפָּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת נִתְּן מִבְּרִסְלָב

מכתב יד

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ו', עָרַב שַׁבַּת קִדְשׁ פְּרָשַׁת רְאֵה תִקְפִּי לִפְנֵי אֱוֹמָאן.

שְׁלוֹם לְבָנֵי יְדִידֵי מַחְמַד עֵינֵי וְלְבֵי הָרַבְנֵי הַנְּתִיק מוֹרְנוּ הָרַב שְׁכָנָא גְרו
יְאִיר:

הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנֵי חֲבִיבֵי עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁמַתְּ לְבָבְךָ לְכַתֵּב לִי אֵיזָה דְּבָרִים
לְשִׁמַּח אֶת נַפְשִׁי בְּפֶרֶט בְּעֵת הַזֹּאת אֲשֶׁר אֶתָּה יוֹדֵעַ צְעָרִי עַד הַנֶּפֶשׁ. נָא בְּנֵי
חֲבִיבֵי הַסֵּתֶכֶל וְהַסֵּתֶכֶל הֵיטֵב כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֲדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה כָּל
יָמָיו בְּפֶרֶט מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ. שִׁים לְבָבְךָ הֵיטֵב לְהַסֵּתֶכֶל עַל כָּל
הַרְמָזִים שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמָּז לָנוּ בְּכָל עֵת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו בְּכָל מְקוֹם
שֶׁהוּא, כִּי אֵין שׁוֹם תְּרוּץ בְּעוֹלָם בְּיָדוּעַ לָךְ. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְטִיֵּל עִמָּךְ
בְּאַרְיִכוֹת אֶךְ אֵין הַזְּמַן מִסְפִּים כָּלֵל.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפָּה לְטוֹבָתְךָ וְהַצְּלַחְתְּךָ הַנְּצַחִית בְּזָה וּבְבָא וּמְצַפָּה
לְרֵאוּתְךָ מִהָרָה:

נִתְּן מִבְּרִסְלָב. וְשְׁלוֹם לְבָנֵי יְדִידֵי מַחְמַד עֵינֵי הָרַבְנֵי הַנְּתִיק הַמְפָּלֵג מוֹרְנוּ
הָרַב יִצְחָק גְרוּ יְאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהַחִייתָ אֶת נַפְשִׁי בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר מִמִּכְתָּבְךָ הַנִּכְתָּב
מִקִּירוֹת לְבָבְךָ. אֶךְ צְעָרִי גְדוֹל מְאֹד מִמָּה שֶׁרְאִיתִי מִכְתָּבְךָ הַנְּשַׁלַּח לְרַבִּי
נִפְתְּלֵי גְרוּ יְאִיר שֶׁזִּוְגְתָּהּ הִיא חֲלוּשָׁה כְּעֵת. הִי יִסְעָדָה מִהָרָה. וְלִהְשִׁיב לָךְ
עַל מִכְתָּבְךָ אֵין הַפְּנָאֵי מִסְפִּים עֵתָה כָּלֵל. כִּי רַבִּים עוֹמְדִים עָלַי כְּעֵת. וְלַעֲת
עֵתָה דֵי לָךְ בְּדְבָרֵי הַמְּעַטִּים הַמְּחַזְּקִים הָרַבָּה שֶׁכְּתַבְתִּי לְאַחִיךָ הַגְּדוֹל
שִׁיחִיָּה, וְגַם אֵלֶיךָ וְלְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֱמָרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְיִתֵּר מְזָה כְּבָר
שֶׁמַּעַת מִמֶּנִּי הָרַבָּה. וְקוּיָה קוּיָתִי לְהִי שֶׁתִּשְׁמְעוּ עוֹד כְּהֵנָּה וְכְהֵנָּה. עַד
שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָכֶם רַב טוֹב הַצָּפוֹן וְטָמוֹן בְּלִבִּי מָה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמִּי שֶׁקִּבַּלְתִּי אֲשֶׁר
אֵין עָרוּךְ אֵלָיו. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּסִפְרָיו
הַקְּדוּשִׁים הַכְּלוּלִים מִהַכֵּל. דְּבָרֵי אָבִיךָ הַטְּרוּד מְאֹד עֵתָה וּמְצַפָּה לְרֵאוּתְךָ
בְּשִׁמְחָה. אֶךְ זֶה בָּאתִי לְהַזְהִירְךָ וּלְזַרְזֵךְ לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְגַּבֵּר לְשִׁמַּח אֶת
נַפְשְׁךָ בְּכָל מָה דְּאִפְשָׁר אֵיךְ שֶׁהוּא וְהַבְּחִירָה חֲפְזִית תְּמִיד. וְגַם אֲנִי שִׁמַּח
בְּמָה שֶׁלְּמַדְתָּ עַל כָּל פְּנִים דָּף שֶׁלְּחוֹן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁזְּכִיתִי

לְשִׁמְעַת זֹאת: דְּבַרֵי אָבִיךָ הַמְשִׁתַּוְּקֵק לְאַהֲבַת כָּלְכֶם נָתַן הַנְּי"ל: וְשְׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה וְעֵזָה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כְּקָטָן כְּגֹדוֹל. יִהְיֶה ה' עִמָּכֶם וְתִתְחַיְלוּ מִעֲתָה מִחֲדָשׁ לִילָךְ בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. וְכָל אֶחָד מִמְּקוֹם שֶׁהוּא יִדְבֹק עֲצֻמוֹ לְהִשָּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּכָל מָה שְׁיִוָּכַל. וְיִזְכֶּה לְקִשְׁרֵי עֲצֻמוֹ תַּמִּיד לְהִנְקֵדָה הַשֵּׁיךְ לְלִבּוֹ בַּעֲת הַזֹּאת דִּיקָא כְּאֲשֶׁר כָּבַר הַרְבִּיתִי לְדַבֵּר עִמָּכֶם בְּזֶה. הַשׁוֹמֵעַ כָּבַר שְׁמַע וְאֲשֶׁר לֹא שְׁמַע שִׂיחָה זֹאת יִשְׁתַּדֵּל לְשִׁמְעָהּ מִחֲבָרוֹ וְיִקְבְּלוּ זֶה מִזֶּה דִּין מִן דִּין. כְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. שִׁימוּ לְבַבְכֶם הַיֵּטֵב לְכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁבִסְפָרָיו וְאֲשֶׁר אֵתֶם שׁוֹמְעִין מִפִּי תַּמִּיד כִּי הוּא חַיִּיכֶם וְכוּ':

דְּבַרֵי אוֹהֲבֵכֶם בְּאֵמֶת לְנֶצַח נָתַן הַנְּי"ל: טו) שְׁלוֹם לְאַהֲבֵי בְּנֵי שִׂיחָהּ. מוֹסֵר כְּתֵב זֶה יִסְפֹּר לָךְ הַכֹּל. שְׁרָצוֹנֵי שֶׁתְּכַתֵּב תִּכְרָף אֲגָרַת לְרַבִּי נִפְתָּלִי וְכוּ'. וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקוֹתֶיךָ בְּכָל אֲגָרַת וְאֲגָרַת, אֲמַרְתִּי אֲשִׁים לְפִי מַחְסוֹם לְבָלִי לְהַשִּׁיבֶךָ עֲתָה. אֵךְ מֵאַהֲבָתֶיךָ לֹא יִכְלָתִי לְהִתְאַפֵּק וְאֲשִׁיבֶךָ מֵעַט. מָה שֶׁתְּבַתְּ מֵעַ מוֹטְשָׁעַט דִּיקָא וְכוּ'. תִּדְעַע מֵעַ מוֹטְשָׁעַט אִיטְלִיכְעֵן. מִיךָ הָאֵט מֵעַן שׁוֹיִן זַעְהָר פִּיעַל גִּימוֹטְשָׁעַט [מְצִיָּקִים לָךְ וְכוּ' תִּדְעַע מְצִיָּקִים לְכָל אֶחָד, וְאוֹתִי גַם כֵּן מֵאֵד הַרְבֵּה הַטְּרִידוֹן] מָה שְׁאִינְךָ יָכוֹל לְשַׁעַר. וְהָאֵדִם נִבְרָא בְּשִׁבִיל שְׁיִינְגְעוּ וְיַעֲמְלוּ אוֹתוֹ וְאֵם הוּא יַחֲתֵר וְיִתְגַּבֵּר נִגְדָם. כִּי אֵדִם לְעַמֵּל יוֹלֵד. אֲשֶׁרִי מִי שְׁעוֹמֵל וּמִתְיַגֵּעַ וּמְצַטְעֵר לְבִרְחַ מְהֻרְעִיוֹנִים כִּי הִיגִיעָה בְּעֲצָמָה יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ כְּקָרְבָנוֹת. כִּי זֶהוּ בְּחִינַת כִּי עָלִיךְ הַרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נַחֲשִׁבְנוּ כְּצֹאן טְבָחָה. כְּמִבְּאֵר בִּסְפָרָיו הַקְּדוּשִׁים.

וְכָבֵד יִדְעָתָ וְצָרִיךְ אֶתָּה לְחַזֵּר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁהִמְחִשְׁבָה בְּיַד הָאֵדִם לְהִטּוֹתָה כְּרָצוֹנוֹ וְכוּ' וְאִי אֲפֹשֶׁר שִׁיְהִיו שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת בְּפַעַם אַחַת וְכוּ'. וְאֵם אֵף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם בּוֹרַחַת הַמְּחִשְׁבָה לְמִקּוּמוֹת הַמְּטַנְפִים וְכוּ' צָרִיכִין לְתַפְסָה כְּמוֹ סוּס בְּאַפְסָר לְהַשִּׁיבָה לְמִקּוּמָה: וְכָבֵד יִדְעָתָ שְׁצָרִיכִין לְבָלִי לְהִסְתַּפֵּל לְאַחֲוָרָיו כֹּלָל וְיַעֲמַד הָעָרֵל וְכוּ' (עֵינִן בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן ע"ב). וְאֶתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שְׁלָךְ בְּמִשְׁאֵל וּמִתָּן אוֹ בְּדְבַרֵי תּוֹרָה וְאֵל תִּסְתַּפֵּל לְאַחֲוָרֶיךָ כֹּלָל. וְגַם לְחִזֹּק אֶת עֲצָמָךְ מִתּוֹךְ כָּל הַבְּלָבוּלִים וְהַרְעִיוֹנִים לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמָךְ שְׁאֵף עַל פִּי כֵן אֵינִן אֶתָּה מִתְנַגֵּד עַל נִקְדַּת הָאֵמֶת עַל אוֹר כְּזֶה וְכוּ'. וְגַם מָה שֶׁמִּבְּאֵר בִּסְפָרָיו הַקְּדוּשִׁים (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' מַח) שֶׁכְּנִגֵּד זֶה תִּדְעַע שְׁאִישׁ כְּזֶה כָּל תְּנוּעָה וְהַעֲתָקָה שֶׁמִּנְתֵּק עֲצֻמוֹ מֵרַע לְטוֹב יָקָר אֲצֻלוֹ יִתְבַּרֵךְ מֵאֵד. וְגַם מָה שֶׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן רל"ג) שֶׁלְּפַעֲמִים מְנִיחִין בְּכּוֹנֵה שְׁיִנְצָחוּ הַחַיּוֹת זֶה עִם זֶה. הַחַיּוֹת רְעוֹת עִם הַחַיּוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁהֵם הַמְּחִשְׁבוֹת טוֹבוֹת וְרְעוֹת וְכוּ'. וְכוּ'. וְעוֹד הַרְבֵּה פִּיּוּצָא בְּזֶה שֶׁזְּכִינּוּ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁכֵּלֶם הֵם יַעֲזוּת וְהַתְּחִזְקוֹת מֵאֵד מֵאֵד. הַכֹּלָל שְׁצָרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל כַּחוֹ שִׁיְהִיָה הַמְּחִשְׁבָה בְּגִדּוֹ. וּמָה שֶׁעוֹשִׂין עִמּוֹ אֵל יִסְתַּפֵּל עַל זֶה כֹּלָל. וְעַל כֵּלָם תִּזְכֹּר וְתִדְעַע וְתִאֲמִין בְּגִדְלֵךְ כַּחוֹ שֶׁל הַזְּקוֹן דְּקִדְשָׁה שְׁאֵנוּ חוֹסִים בּוֹ לְנִצָּחַת, וְגַם מָה שֶׁאָמַר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ גְּדוֹל מֵאֵד וְאֵינִן יוֹדְעִים כֹּלָל וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל שֶׁמִּמְשִׁיךְ חֲסָדִים נִפְלְאִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת. חֲסָדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנּוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לְבַקְרִים וְכוּ' וּבְכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע חִזֹּק וְיִאֲמַץ לְפָךְ וְקוּהָ אֵל ה':

מכתב טז

ברוך השם יום א' ויקרא תקפ"ו לפ"ק :

אוהבי ואחי. כבר הזהרתני אתכם ואני מזהיר אתכם עוד שתשימו לבכם היטב לכל הדברים העוברים עלינו ועלי בפרטיות, זכרו היטב את כל אשר עבר בענין הזה, והיה כי יבצע ה' את כל מעשהו תראו ותבינו נפלאות ה' נפלאות תמים דעים, מה אמר מה אדבר נודה לך ונספר תהלתך וכו', ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ורגע. אם ירצה השם כשאבוא לביתי אספר לכם מעט מזעיר, אבל לא הכל, כי אי אפשר לספר בשום אופן כי אם לכל חד כפיוס מה דמשער בלבה.

חזקו ואמצו חזקו ואמצו לילך בדרכי רבנו הגדול והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה כאשר הוריתי אתכם כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש, וככל אשר שמעתי בן ספרתי לכם באמת. וה' היודע ועד כי אנכי זכיתי להבין כונתו הנוראה והתמימה יותר מכל העולם, כאשר העיד עלי בפרוש בפה מלא כמה פעמים. והעקר שתתחזקו בהתפללות ושיחה בינו לבין קונו, ולבלי לפל משום דבר שבעולם רק להתחזק ולהתחדש בכל עת תמיד ויתר מזה אין פנאי להאריך.

דברי אוהבכם באמת לנצח המדבר באמת מנקדה הטובה שבלב, המצפה לשמח בישועתכם בזה ובבא לנצח :

נתן

הני"ל

מכתב יז

ברוך השם יום ב' אחרי ג' תקפ"ו בברסלב. לקהלת אדעס.

לידידי וחביבי כנפשי ולבבי הלוא הוא הרבני המפלג מורנו הרב שמשון נרו יאיר. שלום וישע רב.

מכתבו הנעים קבלתי אור לארבעה עשר בניסן עם היין גפן על ארבע כוסות של גאלה, כוס ישועות ישא מאת ה' ברב ברכות בכל טוב בזה ובבא לנצח. החייתני בדבריך הנעימים המגלים תשוקת לבך אל האמת, ולהשיב לך דברי אמת כרצונך יקצרו המון יריעות, כי היה מההכרח להעתיק כל ספרי רבנו זכרוננו לברכה, וכבר מבאר בהם מה שיש בו לכל אחד ואחד לפי מדרגתו לפי מקומו ושעתו בשבתו בביתו ובולכתו בדרכו, אין כל דבר נעלם ממך אשר לא תמצאנו בספרים הקדושים והנוראים אם תעין בהם בכל לב באמת, הפך בהם והפך בהם ומהם לא תזוע שאין לך מדה טובה מהם, חזק ואמץ אחי חביבי וידידי וזכר את בוראך בכל עת אפלו בשעת המשא ומתן מכל שכן בעת הפנאי, למען השם לחטף איזה שעה לפרש שיחתך לפניו יתברך באשר הזהירנו רבנו זכרוננו לברכה פעמים אין מספר, חזק וחזק בזה בהתחזקות חדש בכל יום ואל יבהלוך רעיוניך משום דבר שבעולם, ואיך שיעבר עליך הן בעסקי הגוף הן בעסקי הנפש הן בעסקי ממון ומשא ומתן איך שיהיה איך שיהיה אהיה מקומך אל תנח, כי יש דבורי אמת לדבר לפני המקום ברוך הוא בכל יום תמיד איך שעובר על האדם בין בעליה בין בירידה בין בטיבו בין בעקו חס ושלום, ואין שום תרוץ בעולם כלל, כי אמת ה' לעולם, הינו שאמת ה' הוא לעולם תמיד, ואין שום דבר שבעולם העובר על האדם איך שהוא שיוכל להסתיר ולהעלים חס ושלום האמת של השם יתברך, כי אמת הוא אור השם יתברך בעצמו, והדבור האמת מאיר בכל מיני חשך ואפלה שבעולם, ותמיד יכולין למצא פתחים לשוב להשם יתברך על ידי דבור האמת איך שהוא, כמבאר כל זה על פסוק צהר תעשה לתבה, בשני מקומות (לקוטי מוהר"ן ט' קיב) עין שם היטב, והרגל עצמך לילך עם התורה הזאת שתמשיד עצמך רק אל האמת ותביט תמיד על האמת לאמתו ותראה להוציא הדבור מפיך באמת תמיד, ואז יאיר לך אור השם יתברך בכל מקום אשר אהיה שם בכל עת, ותראה הפתחים לצאת מחשך לאור גדול ותוכל לזכר בהשם יתברך תמיד, כי הוא יתברך נמצא בכל עת ובכל מקום ובכל אדם באיזה מדרגה שהוא, ולמען השם שלא יהיה דברים האלו ישנים אצלך חס ושלום, מחמת שנדמה לך שאהיה יודע אותם מכבר, כי באמת עדין לא התחלת לידע עד היכן מגיעים דברים אלה, והעקר לקימם בפשיטות באמת ושיהיה בעיניך בכל יום כחדשים, ובפרט שדברים אלו הם מתחדשים לבקרים בכל יום מחדש בבחינת (איכה ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך, ולבאר לך ענין זה אי אפשר בכתב על פני השדה, וגם מפה לאזן מן הנמנע כי אם כטפה מן היס הגדול, והנה גם עתה אני טרוד, אף תשוקתך הגדולה והאמתית הכריחני לכתב לך דברי אלה המעטים המחזיקים הרבה, ודי בזה כעת.

והזהר והזהר להיות בשמחה תמיד, ואל תניח העצבות לתוך ביתך בשום אפן, וכבר ידעת הרבה דרכים ועצות להתחזק בשמחה תמיד, והעקר על ידי שלא עשני גוי וכו' וכו', וגם על ידי מלי דשטותא ובדיחותא, ואין

להאריך בזה רק באתי להזכירך ראשי פרקים ואתה תבין מעצמך פאשר דברנו בזה כמה פעמים וכמבאר בספריו הקדושים כמה פעמים: דברי אוהבו באמת לנצח המצפה לראותו בשמחה מהרה.

נתן בן מורנו הרב נפתלי הירץ נרו יאיר מברסלב. ושלום רב לידידי וחביבי הרבני, מורנו הרב צבי הירש, נרו יאיר.

כל הדברים האלה נאמרו גם אליו ולכל אנשי שלומנו, ואין צריך לכפל הדברים ואתה שלום ותתענג על רב שלום כנפשך ונפש אוהביך באמת לנצח המצפה לראותך על ראש השנה הבא עלינו לטובה באומאן בוא יבוא ברנה אז טוב לו בזה ובבא לנצח.

נתן הנ"ל לכל בני ביתי שלום וישע רב:

אהובי ידידי, הנה שמעתי מפי ידידנו הותיק מורנו הרב גרשון שנימצא בידי ידידי הרבני מורנו הרב בער מליפיוויץ כתבים בכתובת יד רבנו זכרוננו לברכה בכו תראו לקבל מאתו ולשלחם לידי מיד, כי הוא יודע בעצמו שכל הכתבים האלו הם שלי שקבלתם בעצמי מיד רבנו זכרוננו לברכה כי אין מי שקבל ממנו כתיבת ידו הקדושה כי אם אנכי פידוע לכל, ואני צריך אותם מאד לענין ספרי רבנו זכרוננו לברכה, ויגיע מזה תועלת גדול בכמה ענינים וזכות הרבים, ואליו אינם נצרכים כלל, על כן יראה לשלחם לי מיד ואני אתן לו בעד זה שארי ענינים הנצרכים לו. דהינו תפלות שנדפסו ותפלות שלא נדפסו עדין רק הם בכתב ועוד דברים פאלה, נא מאד לבל ישנה אחרי דברי כי באמת הם שלי ואיני מוחלם לו בשום אופן, ואפלו אם לא קבלם מידי ממש ממי שקבלם הם שלי, כי מידי באו לידי החברים אנשי שלומנו ונתגלגלו מאחד לחברו עד שבאו לידי, ובאמת לא נתתם לשום אדם כי אם להעתיקם ולהחזירם לי מיד, ועתה אינם נצרכים לו רק אני צריך להם מפמה טעמים על כן חובה עליו להחזירם לי מיד, ומבטחני בו שיקים דברי ובהזוה יגרם זכות הרבים לדורות ויגדל שכרו מאשר יהיו כבושים בידי באסור גזלה חס ושלום פני"ל, ואין להאריך יותר לאיש פשר ואוהב נאמן כמותו, דברי אוהבם באמת.

הנ"ל

נתן

מכתב יח

בעזרת השם יתברך יום ג' קדושים תקפ"ו. ברסלב:

חיים וברכה ורפואה ושלום וכל טוב לידידי נפשי הרבני המפלג מורנו הרב נפתלי גרו יאיר, יוסיף ה' עליך שנות חיים ושלום ויתנהפך הכל לטובה וירום קרנו למעלה מעלה בתורה וגדלה עד כי יבוא שילה אמן כן יהיה רצון:

מכתבך קבלתי בזאת השעה וחשתי ולא התמהמהתי להשיבך כי נפלאות אהבתך לי פידוע לך. ומה מאד הומה עלי לבי צר לי עליך אחי חביבי, אהה אחי הכרע הכרעתני כי ערבבת שמחתי אשר שמחתי פעל כל הון בשמעי מפי השמועה שכבר התחיל לשוב לאיתנו. ועתה הודעתני מכאוביך שחזרו ונתעוררו מחושים וכוי. השם יתברך ירפאך מהרה. ועתה מה קויתי ה' תוחלתי אליו הוא שישוב אליו וירחמהו וכאב את בן ירפאהו וירצהו, וישלח עזרו מקדש ומציון יסעדהו. חיש קל מהרה ישיבהו לאיתנו בשלמות ויחלימהו ויחיהו ויצליחו בכל אשר יפנה בעשר וכבוד וחיים וכל טוב באפן שיזכה להצלחה אמיתית והנצחית לעד ולנצח, כי חוץ מזה הכל הבל ואין יתרון לאדם בכל עמלו כי אם פשנצמח מזה טובה להצלחה הנצחית. נא אחי חביבי וידידי זכר אל תשכח את כל אשר זכינו לשמע ולראות מפי סבא דסבין. כי יש בהם די להחיות עצמך בכל עת בין בטיבו בין בעקו חס ושלום בין בעליה בין בירידה בכל עת ובכל דרגא יהיה מי שיהיה, מן הארז אשר בלבנון עד האזוב היוצא בקיר שהם הקטנים במעלה מאד מאד. כלם כאחד יכולים להחיות את עצמם על ידי דברים הקדושים אם שימו לבם ועיניהם היטב היטב בעין האמת, ואם אמנם עתה כחך חלוש לעסק בתורה ותפלה, עם כל זה נמצאים עצות בדבריו הקדושים איך להחיות את עצמו גם בעת הזאת. דהינו על ידי רצון וכסופין וגעגועים להשם יתברך ולתורתו כמבאר בספריו הקדושים, ולפרש שיחתו לפני השם יתברך כבן לפני אביו. ובפרט מי שאינו בקו הבריאה שלבו נשבר בקרבו ודרך לפרש שיחתו אפלו לפני בני אדם בלב נשבר מכל שכן וכל שכן לפני השם יתברך אשר הוא מחץ והוא ירפא, ותרגיל עצמך ותחזק עצמך בכל עז לשמח נפשך בכל מה דאפשר. כי כל החלאים באין על ידי עצבות. ושמחה היא רפואה גדולה לכל מיני חולאת כמבאר בלקוטי תנינא סימן כ"ד עין שם ובשאר מקומות מעצם מעלת השמחה. ואיך כל אדם יכול לשמח נפשו במה שזכה שלא עשני גוי והבדילנו מן התועים וכוי. קנה אל ה' ויושיע לך. כי בודאי אינו נאבד חס ושלום כל פסיעה ופסיעה וכל תנועה ותנועה וכל פרוטה ופרוטה. שטרחת בגופך ומאדך בשביל להתקרב להצדיק האמת הנורא והנשגב כזה זכרוננו לברכה. והכל נזכר לך לטובה. וזכותו יגן עליך להצילך מכל רע ולהשיבך לאיתנך בשלמות ולהישיר לבך אליו באמת ולהצליחך בכל אשר תפנה להיטיבך באחריתך. ישגא אחריתך מראשיתך. דברי אוהבך באמת לנצח המצפה לישועתך מהרה:

נתן מברסלב. גם אני פורס בשלום כלכם באהבה רבה. למען השם שיתחזקו לשמח בחג הקדוש הבא עלינו לטובה לקיים בשלמות ושמחת בחגך. וכבר ידוע לכם שתודה לאל יש לנו במה לשמח. וכך היא האמת באמת. והזהרו להתקבץ יחד באהבה ואחונה ושלום ורעות בלי שום

קפידא בין אחד לחברו כי מאד הזהירנו רבנו זכרוננו לברכה בכמה
הזהרות על אהבת החברים ומגדל הנחיצה אי אפשר להאריך דברי
אוהבכם באמת לעד ולנצח.

מברסלב.

נתן

מכתב יט

ברוך השם יום ב' וישב תקפ"ז ברסלב:

ישאו הרים שלום לכבוד אהובי אחי ורעי כנפשי הרבני הותיק המהלל.
ירא ה' מרבים מורנו הרב נפתלי גרו יאיר לנצח:

יקבל אגרת מבני המפלא מורנו הרב יצחק שיחיה מקהלת קדש
טולטשין. ומבטחני באהבתו שיקים משאלתו להזכירו לטובה על ציון
הקדוש אותו ואת אשתו תחיה שצריכה עתה לרחמים רבים שתלד
במועדה ובזמנה בנקל בלי שום קשוי הולדה כלל לארץ ימים ושנים
טובים אמן כן יהי רצון. והולדה בנקל היא בחינת חנכה שהם ימי הולדה
בחינת שעשוע עולם הבא בחינת הלכות. שעל ידי זה בא הולדה בנקל וכו'
כמבאר בתורה ימי חנכה פידוע לכם. והנה אנחנו מחיבים לילך עם
התורה הזאת תמיד להודות ולהלל להשם יתברך תמיד על גדל החסד
אשר עשה עמנו בכלל ובפרט על שזכינו להיות בחלקו של אדוננו מורנו
ורבנו אור החדש הקדוש והנורא והנשגב וכו' וכו'. ואם נרגיל עצמנו בכל
יום בזה להעמיק מחשבתנו באמת בעצם החסד והישועה הנפלאה
והנוראה הזאת אשר הפליא השם יתברך עמנו ועם זרענו ועם כל ישראל
לדורות עולם. ולהודות ולהלל להשם יתברך בכל יום על זה. על ידי זה
נוכל להרחיב לבנו לפתח פינו לפרש לפניו יתברך כל אשר עם לבבנו כבן
המתחטא לפני אביו ממש. כי אנו רואים בעינינו בכל עת שאנו בנים לה'
אלקינו ממש, כי הוא גומל עמנו חסדים תמיד בכל יום ובכל עת ובכל
שעה, כרחם אב על בנים וכו'. והנה יש לי בענין זה שיחות ארכות לחזק
ולזרז לילך עם התורה הזאת להתקרב לה' יתברך בכל עת על ידי בחינת
תודה והודאה שהוא בחינת חנכה בחינת הלכות שעל ידי זה מאיר האמת
ברבוע הדבור הינו שלשה קווי אמת בארבעה חלקי הדבור וכו'. ועל
ידי זה זוכין להמשיך השמחה של שבת וכו', ועל ידי זה נתגלה אחדות
הפשוט מתוך פעולות משתנות שזה יקר מאד בעיני ה' יתברך בחינת אהבה
אחד ושמה אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וכו' וכו'. אשרי אנחנו
שזכינו לשמע נוראות כאלה, אלו פינו מלא שירה כיום וכו'.

וְאִם הָיִינוּ רוֹצִים לְהַבִּיאַ תּוֹדָה עַל זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁל תּוֹדָה בְּעֶצְמָהּ לֹא יִסְפִּיקוּ כָּל יְמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח וּלְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדִּיר וּלְנַצֵּחַ לְבָרָךְ וּלְעַלֶּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וּלְנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלוּ שֶׁזָּכִינוּ לְשִׁמְעַת הַתְּגִלוֹת נִסְתָּרוֹת כְּאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָנוּ פֶּה וְכָלִים לְסַפֵּר שְׁבַח נוֹרָאוֹת גְּדוּלוֹת כָּל דְּבוּר מִהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן קָשָׁר בְּנִין הַנוֹרָא הִזֶּה בְּיַחַד. אֲלֵמְלָא לֹא אֲתִינָן לְעֵלְמָא אֱלֹא לְמִשְׁמַע דָּא דִּינֵנוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לְשִׁמְעַת עוֹד וְעוֹד כְּפֹה וְכִפֹּה תּוֹרוֹת שִׁיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת כְּהִנֵּה וְכִהִנֵּה. כְּפֹה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עָלֵינוּ. אֵלוּ לֹא שִׁמְעֵנוּ אֱלֹא דְבוּר אֶחָד מִזֹּאת הַתּוֹרָה דִּינֵנוּ. וְאִם נִתְחִיל לֹמַר אֵלוּ וְכוּי דִּינֵנוּ דִּינֵנוּ. לֹא יִסְפִּיקוּ יְמֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ עַל אַחַת מִנֵּי אֵלֶּף אֲלָפֵי אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִם אַבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ בְּיְמֵינוּ וְכוּי וְכוּי. מִה נְדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעָשָׂה כְּחִסְדּוֹ כְּטוֹבוֹ כְּרַחֲמָיו כְּנִפְלְאוֹתָיו לֹא כְּחִטָּאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּי. כְּרַחֵם אָב עַל בְּנֵים רַחֵם ה' עָלֵינוּ וְכוּי וְכוּי. אֲשֶׁרֵינוּ מִה טוֹב חִלְקֵנוּ וּמִה נְעִים גּוֹרְלֵנוּ וּמִה יָפָה יְרוּשָׁתֵנוּ וְכוּי וְכוּי. וְהִנֵּה עֲתָה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּפִרְטִיּוֹת עַל הַחִסָּד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ. כִּי תּוֹדָה לְאֵל הִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ בְּעֶזְרֵנוּ וְסַבֵּב בְּנִפְלְאוֹתָיו וְחִזַּק אוֹתֵנוּ לְחַזֵּר לְהַתְחִיל לְעַסֵּק לְגַמֵּר הַדְּפָסַת הַתְּפִלוֹת. וְכִבֵּר הַבִּיא בְּנֵי רַבֵּי שְׁכָנָא שִׁיחִיָּה נִיר תְּשַׁעָה רִיז מִבְּרִדִּיטְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ הַמְּקַלְקֵל הִזֶּה. וּבְאַמַּת הִיא בְּדֶרֶךְ נֵס וְהַשְׁגָּחָה נִפְלְאָה מִמָּנוּ יִתְבָּרָךְ אֲשֶׁר אֵי אֲפֹשֶׁר לְבָאֵר בְּכַתֵּב. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הָעֵבֶר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבְּא שִׁיחִיָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ עִמָּנוּ וְיַעֲזָרֵנוּ וְיִוְשִׁיעֵנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו לְגַמֵּר מִהֵרָה הַדְּפָסַת הַתְּפִלוֹת כְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרָךְ וְכְרָצוֹן רַבֵּנוּ הַנוֹרָא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. כִּי עֲדִין אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְגַמְרָם. כִּי אֵין לִי עַל הוֹצָאוֹת הַגָּמֵר. וְגַם עַל הַנִּיר לוֹיֵתִי עַל עֶסְקָא. וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן לְהַדְּפִיסָם. כִּי לְנִסְעַ לְמִינְקָאוּיֵץ גְּדוּלָה הַהוֹצָאָה. וְפֹה אֵינִי יוֹדֵעַ הַדְּרָךְ אֵיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל בְּזֶה. וְעַל זֶה בָּאתִי בְּמַכְתָּב הִזֶּה לְהוֹדִיעַ לָךְ וּלְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל זֶה. וְעַלִּיד אַחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַמְּצוֹה הַזֹּאת וְעַל כָּל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנְּלוּיִם אֲלֵיךְ שֶׁתִּלְכוּ עַל צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנוֹרָא וְתִסְפְּרוּ בְּפִיכֶם לְרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כָּל זֶה כְּאֲשֶׁר בְּלִבְבְּכֶם, וְתִבְקְשׁוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ שִׁיחֲמַל עַל עֲנִיּוֹתֵנוּ וְשִׁפְלוּתֵנוּ, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְגַמֵּר עֶסְקֵינוּ מִהֵרָה כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהַשְׁעוֹן כִּי אִם עַל אֲבֵינוּ שְׁבַשְׁמִים, בְּכַח וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת זְכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, וְהִי הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.

גַּם תִּדְעוּ שְׁגַם בְּעֵתִים הַלְלוּ נְגַמְרוּ תּוֹדָה לְאֵל כְּפֹה תְּפִלוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְּחִיין נִפְשׁוֹת מְאֹד, וְכָל הַמְּסַתְּפָלִים בָּהֶם בְּאַמַּת נְכֻסְפָה וְגַם כְּלֵתָה נַפְשָׁם שִׁיֻּצְאוּ לְאוֹר מְהֵרָה, וְהִי יְגַמֵּר בְּעֵדְנוּ כִּי הוּא יִתְבָּרָךְ גָּמֵר וְיִגְמֵר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

נִתֵּן מְבִרְסֵלֵב. יֵשׁ בַּסֵּפֶר פֹּה @מַכְתָּב כֹּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּדִיִּסְק

מכתב כ

בעזרת השם יתברך יום א' בלק תקפ"ט.

שלום לאהובי בני מחמד עיני מורנו הרב יצחק גרו יאיר :

מכתבו קבלתי בשבוע העבר ובנדאי צערי גדול מאד מצערני ובפרט על בטול תורה ותפלה שמבטל אותו, אך מה מאד החייתני בדבריך שכתבת שאתה מתחזק על פי הדברים ששמעת בחג השבועות העבר ואתה חוטף איזה טוב כל מה שאתה יכול לחטוף ובשאר העתים אתה מתחזק ברצון וכסופין דקדושה ושומר וממתין לישועתו יתברך, כך הוא המדה וכך יפה לך להתנהג, כי אפלו כאשר יעזר ה' יתברך שיתבטלו היסורים האלה מאתך ותזכה לחזר על מקומך להתמיד בלמודיך יום ולילה כבתחלה גם אז צריכין לזכר כל דברינו ולהתנהג בהם כאשר דברתי בהם קדם שבועות, בפרט כי אי אפשר בלא בטולים המזדמנים בכל יום כי כל יומא אית ליה גדר מלבר אבל לית יום דלית בה טוב וכוי כאשר כבר דברנו בזה הרבה בעזרתו הגדולה. נא בני חביבי חזק וחזק כי על פי דברים האלה אתה יכול להיות איש כשר וצדיק כל ימיה רק חזק ואמץ בתורה ותפלה ושיחה בינך לבין קונך בכל מה דאפשר וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אחד המרבה ואחד הממעיט וכוי.

והנה דע בני כי ביום ו' ערב שבת קדש צויתי לסתר ביתי וכבר סתרו אותה לגמרי עד הספה וגם על זה היה כמה מניעות והשם יתברך בעזרתו עזרני עד פה ועתה אני מצפה לישועתו שביום מחר אם ירצה השם יבוא הבעל מלאכה עם כמה פועלים להתחיל לעסק היטב בבנין וביום שלישי אם ירצה השם תהיה הזאקלאשצינע [הנחת היסוד] לחיים ולשלום בעזרת השם יתברך.

ואודות בני חורגי שמעלקא שיחיה כפי הנראה אי אפשר למנע אותם שם מלעסק ברפואות, ולדעתי היא סכנה לעיניו יותר כל עסקי רפואות שלהם, על כן דברתי עם זוגתי, והסכימה לדעתי, שתאמר להם, שבאם לא התחילו עיניו להתרפאות שתכף ומיד יחזרו וישלחו אותו לפה וקויתי להי שפה יהיה לו רפואה שלמה בלי שום רפואה גשמיות ויכתב לי תכף תשובה על זה כי נחוץ הוא מכמה טעמים.

דברי אביה הטרוד מאד כאשר תבין בעצמך ודורש שלומך באהבה ומעיתר בעדכם נתן מבוסל

ברוך השם יום אי מסעי תקפ"ט.

לאהובי בני חביבי מורנו הרב יצחק גרו יאיר :

מוסר כתב זה ידידי בן אחותי רבי אייזיק שיחיה יספר לך טרדותי בפרט מהדלף הטורד שהיה בשבוע העבר אשר הכרחתי לטלטל את עצמי הרבה כאשר תבין מעצמך, אך הוא הפציר בי הרבה לכתב לך אגרת להחיות אותך ואני מכרח לכתב את אשר ישלח ה' בלבי.

ודע בני חביבי כי עתה אני מחיה את עצמי בהתורה של הפראסטאק הגדול שמחיה כל הפראסטאקיס הן היודעים ללמד ועוסקים בתורה שצריכין להחיותם בשעה ועת שהם מבטלין מהתורה הן פראסטאקיס לגמרי ואפלו המנחים בשאול תחתית כלם הוא מחיה על ידי פשיטותו שאז הוא מקבל מהאוצר מתנת חנם שהוא בחינת החסד חנם שהיה מקים העולם קדם מתן תורה שהוא בחינת הדרך לארץ ישראל, אשרינו אשרינו שזכינו לשמע דברי אלקים חיים כאלה מה נדבר, כמה וכמה אוצרי אוצרי מתנת חנם השפיע עלינו השם יתברך בזה לבד שזכינו לשמע תורה הזאת של האוצר מתנת חנם ובזה בודאי אתה יכול להחיות את עצמך תמיד כל ימי חיך בפרט בעתים הללו שאתה בחינת פראסטאק בכמה שעות ועתים, אבל תזכר את עצמך תמיד בכל עת הבטול שיש פראסטאק גדול כזה שגלה השיחה והתורה הזאת שהוא מחיה הכל אפלו אותן שלא שמעו זאת ואין יודעין מזה ואפלו החולקים עליו, מכל שכן וכל שכן כמה מעלות טובות למקום עלינו שאנו זכינו לשמע כל זה מפיו הקדוש ומפי ספריו הקדושים בודאי אנו יכולין להחיות עצמנו בזה תמיד, והנה יש בזה הרבה הרבה לדבר אך אין הפנאי מסכים כלל והלא הספרים לפניך פוק עין ותשכח בהם כל מה שיחסר לך, ועין בהתורה הקדושה כי היא מכרחת לך עתה ביותר, והעקר הוא האמונה שצריכין להאמין בכל עת שהשם יתברך ברא כל דבר ברצונו בעשרה מאמרות ובאלו העשרה מאמרות נעלמין עשרת הדברות שהם כלל התורה, ועל כן בכל מה שעושין הן מלאכה או שיושבין בחנות צריכין לידע ולהאמין ולזכר בכל עת שיש בזה תורה הנעלמת בעשרה מאמרות שבהם נברא כל דבר וכל מין סחורה שיש בהחנות, כי הכל ברא השם יתברך בעשרה מאמרות, וזכר זאת היטב היטב באמת לאמתו כי היא חיך, ובפרט בכח הפראסטאק הגדול אנחנו כלנו יכולים לקבל מהאוצר מתנת חנם וכו' וכנ"ל, וכשתחיה את עצמך בזה באמת אפלו בעת הבטולים הגדולים ואפלו אם הוא כמו שהוא אני בטוח בהשם יתברך שעל ידי זה בעצמו תשוב בכל עת אל הלמוד התורה הקדושה ואל עבודת התפילה אף גם יתוסף לך חשק חדש בכל פעם אל התורה ותהפך הכל לטובה, והעקר שתתחזק את עצמך בשמחה תמיד ותבטח בה' כי הכל לטובתך, ובקרב ותושע בעזרת השם יתברך ותבשרני מהרה בחסדו הגדול, אך לעת עתה

תעביר הכל מדעתך ותעביר מדעתך כל הדאגות והמחשבות וכיוצא בזה
המטרידים ומבלבלים חס ושלום רק השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך
ויושיע לך ולכל הנלוים אליך בכל מה שאתם צריכים להנשע. דברי אביך
המצפה לישועתך:

מברסלב

נתן

מכתב כב

בעזרת השם יתברך יום ב' דברים תקפ"ט.

לבני ידידי הוותיק מורנו הרב יצחק גרו יאיר שלום וכל טוב:

מכתבך קבלתי בשבוע העבר. והחיינתי בדבריך במה שכתבת שדברי עשו
רשם אצלך כי זה חלקי כשאני זוכה לשמע שדברי הנחל נובע מקור חכמה
פועלים בחסדו הגדול, והנה בעת אין לי פנאי כלל ומוסר כתב זה יספר
לך.

גם תקבל אגרת הרצוף פה מרבי חיים נחום גרו יאיר כדי להחיות אותך
בבשורה טובה מאוהבך, גם תראה בזה ישועת ה' איך השם יתברך אינו
עוזב אותנו לעולם, ואם מתמהמה איזה דבר ישועה צריכין לחפות לו כי
לכל עת וההכרח להמתין על כל דבר, כי בזה העולם צריכין לסבל הרבה
הרבה והעקר להמתין ולדם לישועתו תמיד ולבלי להרהר אחר מדותיו
יתברך כלל, וסוף כל סוף יושיע ה' בכל הדברים, כי צריכין לקיים דברי
רבתינו זכרונם לברכה כפשוטו שהזהירו אותנו לומר תמיד כל מה דעבד
רחמנא לטב עבד, והנה רואה את אשר עבר על גיסק גרו יאיר, ואם אמנם
המו מעי לו כי הרחמנות עליו עצום מאד אך על פי כן בודאי צדיק ה'
ומי יאמר לו מה תעשה ובודאי הוא לטובה רבה ומאד נפלאתי עליך בני
על אשר שמעתי מידידי רבי ליבלי חתן רבי ראובן שהתחלת להרהר בזה
וכו', חלילה לך בני מלהתחיל להרהר בזה כי אינך יודע כלל מה נעשה
בעולם עם כל אחד ואחד, הכלל שאסור להתחיל לכנס באלו ההרהורים
והחקירות כלל רק להאמין באמונה שלמה כי צדיק ה' וישר משפטיו
והכל בשביל הבחירה, ובודאי יש בחירה לכל אחד וכל מה שעובר על כל
האדם הן לטוב הן להפך חס ושלום הכל הוא רמזים וכרוזים שישוב אליו
ובפרט להרהר על אדם אחר שאין אפה יודע כלל מה נעשה עמו, אך אפלו
מה שעובר עליך אם לפעמים אינך יכול להבין הרמזים והכרוזים אפה
צריך להאמין ועל ידי זה יעזר לך השם יתברך ויאיר עיניך איך לשוב אליו

וּלְבָרַח וּלְנוּס אֱלֹהֵי תַמִּיד מִכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל יָדֶי זֶה יַעֲזֹר לָךְ וַיּוֹשִׁיעַ לָךְ תַּמִּיד וַיִּקְיֵם וְאֵל שֵׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים שְׂיִהְיֶה הַרְחַמְנוּת בְּיַדְיֵנוּ וְכוּ' :

דְּבַרֵי אָבִיךָ הַטְרוֹד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתַן מִבְּרִסְלָב וְשָׁלוֹם לְבֵן אַחוֹתַי יְדִידֵי מוֹרְנוּ הָרַב יַצְחָק אֵיזִיק גֵּרוֹ יְאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְאִם עֵינֵי אֶמֶת לָךְ גַּם מְזֶה רָאוּי לָךְ לְהַתְעוֹרֵר וּלְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְנוּס אֱלֹהֵי תַמִּיד, כִּי הִנֵּה רוֹאֶה גְדֹל הַחֶסֶד שְׁעָשָׂה עִמָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בְּגִבּוֹלֵנוּ, וְעַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּךְ עַל יָדֶי, עַל הַכֹּל עוֹלָה הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לָךְ שְׂאִין מְקוֹם לְבָרַח מִפְּגְעֵי עוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, מִי יִתֵּן שְׂתִזְכֶּה לִילָךְ בְּזֶה תַמִּיד, כִּי לֹא דָבָר רִיק הוּא מִכֶּם כִּי הֵיא חַיִּיכֶם. וַיֵּשׁ לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה הַרְבֵּה אֵד זְמַן הַמְּנַחָה הַגִּיעַ. וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עוֹסְקִים עִתָּה בִּיגִיעָה גְדוֹלָה לְהַשְׁלִיךְ רֶפֶשׁ וְטִיט שְׁנַפֵּל לְבֵיתִי מִחֲמַת הַגְּשָׁמִים וְגַם זֶה לְטוֹבָה, מְלַבֵּד עֶסְקִים גְּדוֹלִים מְאֹד שְׁמַנְחִים עִתָּה בְּמַחְשַׁבְתִּי אֵד אֵף עַל פִּי כֵן הַהֲכָרַח לְהַשִּׁיב לָכֶם גַּם כֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה, כְּלִי הָאֵי וְאוֹלֵי יְהִי ה' עִמָּנוּ בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל לְזַכֵּנוּ תַמִּיד לְשֵׂא עֵינֵינוּ לְמָרוֹם בְּכָל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עַדִּי נִזְכֶּה לְשׁוּב אֱלֹהֵי בְּאַמֶּת לְאַמֶּתוֹ :

דְּבַרֵי דוֹדְךָ וְרַעְדְךָ חֲפָץ טוֹבֵתְכֶם וְהַצְלַחְתְּכֶם בְּזֶה וּבְבֹא לְנֶצַח נָתַן הַנ"ל :

מכתב כג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה' יַעֲקֹב תִּקְפ"ט. רַב שָׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי מוֹרְנוּ הָרַב יַצְחָק גֵּרוֹ יְאִיר.

יְנוּחוּ בְּרַכּוֹת עַל רֵאשֶׁךָ בְּנֵי חֲבִיבֵי כִי שְׂמַחְתִּנִּי בִישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר בִּשְׂרִתִּנִּי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי הַיּוֹם מִי יִתֵּן וְאַזְכֶּה לְשִׁמְעַ תַּמִּיד בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאַתָּה וּמִכָּל הַנְּלוּיִם אֱלֵינוּ וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מָה נֶאֱמָנוּ דְּבַרְיֵנוּ אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בְּעִתִּים הִלְלוּ שְׂצָרִיכִין רַק לְהַמְתִּין לִישׁוּעַת ה'. וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעַת ה' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְגַם בְּבִנְיַן הַבַּיִת אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת ה' בְּכָל יוֹם, אֵד אֵף עַל פִּי כֵן צָרִיכִין לְהַמְתִּין תַּמִּיד בְּכָל דָּבָר בְּכָלל וּבְפָרֵט וְהַעֲקֹר בְּהִישׁוּעָה הַעֲקָרִית לְזַכּוֹת לְהַתְקַרֵּב לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת. אֵף עַל פִּי שְׂצָרִיכִין לְמַהֵר לְהַזְדַּרֵּז הַרְבֵּה בְּזֶה אֵף עַל פִּי כֵן גַּם צָרִיכִין לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וְכַמְבָּאֵר בְּדְבַרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן ו) מְאֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (יּוֹמָא לַח : לט.) הַבֹּא לְטָהַר מְסִיעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְהִנֵּה אֲנִכִּי בְּעֵנֵי כְּבֹר הַמְתַּנְתִּי

הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְעֵינַיִנו כְּלוֹת כָּל הַיּוֹם, לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּיּוֹת. וְכִבֵּר רְאִיתִי
יְשׁוּעוֹת ה' הַרְבֵּה בְּלִי שְׁעוֹר, אֵךְ אֵף עַל פִּי כִּן בְּמָה שֶׁעָדִין לֹא נוֹשַׁעְתִּי אֲנִי
מִמֵּתִין עָדִין עָדִין, עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' מִשְׁמַיִם. חֲזַק בְּנִי וְחֲזַק וְזָכַר הַיֵּטֵב
וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָּל גְּמוּלָיו, וְלֹהֵי הַיְשׁוּעָה לְעֹזֵר וְלֹהֵי שְׁלֵמָה לְךָ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה
אֲמִתִּית וְנִצְחִית, וַיֵּרָאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וַיְבוֹשׁוּ וְכוּ'. דַּבְּרֵי אָבִיךָ הַפּוֹתֵב מִתּוֹךְ
טְרָדָא וּמְצַפָּה לִישׁוּעָה.

מְבַרְסָלֵב.

נְתוּ

מכתב כד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ה' כִּי תָבֵא לְאוּמָאן. תַּקִּפִּי ט.

לְבָנֵי חֲבִיבֵי כְּנַפְשֵׁי הַמִּפְלָג הַנִּתְיָק מוֹרְנוּ הַרְבֵּה יִצְחָק גֵּרוֹ יֵאִיר חַיִּים וְשְׁלוֹם
וְכָל טוֹב.

הֲלֹא לְמִרְאָה עֵינַיִךְ יִהְיֶה הַמִּכְתָּב לְחֻתְנֶךָ. וְאִין צָרָךְ לְכַפֵּל הַדְּבָרִים.
וְתֵאמִין לִי כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֲתִמּוֹל לְהַשִּׁיבוּ מִיָּד בְּפֶרֶט דְּבוּרִים כְּאֵלֶּה.
אֵךְ גַּם זֹאת מֵאֵת ה' צְבָאוֹת יֵצֵא, הַמִּפְלִיא חֲסִדוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בְּדַרְכֵי
נִפְלְאוֹת מְאֹד, חֲזַק וְאַמֵּץ בְּנִי בְּכָל מָה שֶׁתּוֹכַל, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ, וְאֵל
תִּשְׁכַּחֵי כָּל גְּמוּלָיו אֲשֶׁר כָּבַר גָּמַל עִמָּךְ חֲסִד וְאַמֵּת לְנִצָּח, קוּה קוּיִתִּי לֹהֵי
שְׁיוּסִיף חֲסִדוֹ עִמָּךְ לְהִיטִיב אַחֲרִיתֶךָ מִרְאֵשִׁיתֶךָ, רַק חֲזַק וְאַמֵּץ.

וְאִי אֲפֹשֶׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כִּי כָּבַר הַגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחָרִית, וְאַתָּה
יִדְעָתָ עֵצָם תִּשְׁוֹקְתָנוּ לְהַתְפַּלֵּל תְּמִיד בְּבִקְרַת הַשָּׁמַיִם כְּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא
זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה (שִׁיחֹת הַרְיָן לֵא). נָא בְּנִי שֶׁתְּרַגֵּיל עֲצֻמָּה בְּזָה, מִי יִתֵּן
שֶׁתִּזְכֶּה לְהַתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַנִּתְיָקִין אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְלִין
בְּבִקְרַת הַשָּׁמַיִם יֵשׁ פְּנָאֵי וְחֵרוֹת כָּל הַיּוֹם לְעַבּוֹדְתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁרֶינוּ מֵה טוֹב
חֲלָקְנוּ עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִמֵּעֵינֵי הַיְשׁוּעָה, כִּי גַם הַנְּהַגָה
הַזֹּאת הַנִּיֵּל הוּא יְסוּד גָּדוֹל לְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: דַּבְּרֵי אָבִיךָ הַמְצַפָּה
לְשִׁמְחָ בְּךָ לְנִצָּח.

מְבַרְסָלֵב.

נְתוּ

ברוך השם יום ב' בהעלותך תק"צ.

אהובי בני חביבי, האירו מול עבר פני דבריך הנעימים היום בעת תפלת שחרית, שאז הגיעני מכתבך היקר, בעת שהייתי עומד בברכת אהבת עולם בתבת אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו, ואחר התפלה ראיתי בו והיו דבריך מעניינא, לצעק בכל עת לרחמי המרובים, ומה מאד מתקו דבריך אלי, החייתני בדבריך בני ידידי וחביבי. שישו מעי בראותי שתודה לאל דברי רבנו הנשגב זכרונו לברכה, עושים רשם בלבכם. כי דבריו חיים וקיימים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים, כי אם אמנם הם דברי פשיטות ותמימות, אבל כבד וקשה מאד לקבלם מרבוי המסכים המבדילים ובלבולי הדעות של כל אחד והשטותים של כל אחד הנקראים אצל העולם חכמות. שהם מסבבים ומעקמים הלב מאד בכמה דרכים נבוכים. והעקר במה שמחליש דעת האדם ועושה עצמו פאיש אמת. עד שרבים מחכמים פאלה אומרים בלבם מה יועילו לי דברים פאלה. הלא אף על פי כן אני יודע בעצמי האמת מה שאני עושה ומה שנעשה עמי וכו' וכו', עד שמתחיל לרחק עצמו מצעקה ותחנונים, וכתוב יום תעזבני יומים אעזבך, עד שחולפים חס ושלום ימים או שנים שמתרחק מאד, אשרי אדם שומע לו לשקד על דלתי תורתו ושיחותיו הקדושים יום יום להתחיל בכל פעם מחדש להשתוקק ולכסוף בכסופין ורצונות חדשים דקדשה, ולהוציא הכסופין בפיו בדברי שיחות ותחנונים וצעקות ושועות וגניחות ואנחות ולפרש שיחתו בכל יום כבן לפני אביו, יהיה איד שיהיה יהיה איד שיהיה, ואפלו אם לא יוכל לדבר כלל, יחזק את עצמו, ויכין את עצמו בכל פעם לצעק ולהתחנן איד שיוכל איד שיוכל, כי שום צעקה ודבור אינו נאבד, ואפלו רצון בעלמא אינו נאבד, כי לית רעותא טבא דאתאבד, אשרי בני אם תחזק עצמך לילך בדרך שפתבת, אד ביותר אתה צריך לזרז עצמך ולחזק עצמך להיות רב היום ככלו בשמחה וחדוה, לחזק עצמך לפקח דעתך לשמח עצמך בכל הדרכים ששמעת ממני, הן בהנקדות טובות, הן במה שזכינו לידע מאור פזה, ובמה שלא עשני גוי, והעקר במלי דשטותא ובדיחותא, ואין להאריך בזה כי כבר שמעתם בזה הרבה, אד למען השם אל תשפחו דבר אחד ממשנתכם, כי כלם צריכים לכם מאד החייתני במה שפתבת שאתה חוטף בחלישותך מעט מעט למוד בכל יום, כך הוא המדה, וכך יפה לך להרגיל עצמך לבלי לפטר עצמך מדברי תורה חס ושלום, אפלו בעת החלישות והטרדא, ובכל מיני בלבולים חס ושלום, כי תמיד יכולין לחטף איזה טוב על פי הדרכים ששמעת ממני, ויתקיים מה שאמרו רבותינו זכרונו לברכה דברי תורה לא יהיה עליך חובה, ואין לך רשות לפטר מהם, חכם בני ושמח לבי, ועיני אל ה' שיקים בך, אם חכם בני ישמח לבי גם אני אמן.

דברי אביך המצפה שתשוב מהרה לאיתנה בשלמות ומעתיר בעדכם.

בעזרת השם יתברך יום ב' ואתחנן תק"צ. אדעס.

לאהובי בני חביבי הרבני הויתיק מורנו הרב יצחק שיחיה. חיים ושלום
וכל טוב בזה ובבא לנצח אמן כן יהי רצון.

ביום ו' כתבתי לך שבאתי הנה לשלום. ותודה לאל הייתי בכאן בשבת
קדש העבר והיה הכל על נכון בעזרת השם יתברך. והיו אצלי הרבה
אנשים אורחים וקצת בני העיר, ודברתי קצת דברי אמת אשר קבלנו
מהמעין היוצא מבית ה', מי נתן שיפנסו בלב ישראל ויעשו פעלתם.

והנה כשמתכילים היטב באמת יכולים לראות בכל יום ויום צמיחת קרן
ישועה, וכמו שאנו מברכים בכל יום מצמיח קרן ישועה, וכן בתחלת
התפלה אומרים מצמיח ישועה, וכן בברכת המאורות מצמיח ישועות,
ובודאי צריכים להאמין בזה בלב שלם, שהשם יתברך מצמיח ישועות
בכל יום ובכל עת ובכל שעה, וקצת יכולים לראות מרחוק מי שמשים לב
לזה, ואף על פי שעצם הישועה בשלמות עדין רחוקה מאתנו מאד מאד,
וכמו שכתוב לישועה רחקה ממנו, אף על פי כן הרבה הרבה יכולין
להחיות את עצמם ולחזק את עצמם על ידי זה שדברנו, על ידי שמאמינים
שהשם יתברך מצמיח ישועות, שים לב בני היטב לדברים האלה, כי אני
יודע מרחוק מה שעובר עליך מרירות דמרירות. השם יתברך ברחמי
ומתיקם ויבטלים ממך מהרה אף מדה טובה מרבה, כי אני יודע כי הרבה
הרבה השם יתברך שולח ישועתו אליך בכל עת, ואני מקווה ומיחל להשם
יתברך שסוף כל סוף תצמח ישועתך בשלמות, ותזכה להתקרב אליו
יתברך באמת לזכות לתשובה של שבת, לקבע עצמך על התורה והתפלה
בעזרת השם יתברך, רק חזק ואמץ, מאד מאד בלי שעור וערף. ואל
תשגיח על שום חלישות הדעת שנקנס בלבך, ואל תשמע לדברי מוסר של
הפעל דבר והסטרא אחרא, האומרים מוסר בלב בשביל להחליש הלב
ולרחק ממעט הטוב שרוצים לתפס בו, לא תאבה ולא תשמע להם, כי אין
שומעין דברי תוכחה ומוסר כי אם לקרב ולא לרחק חס ושלום, באשר
כבר דברתי עמך הרבה בזה (עין לקוטי הלכות הלכות בכור בהמה טהורה
הלכה ד אות כז) שכל פגנת ה"ראשית חכמה" ושאר ספרי מוסר
שמוכיחים ומבזים הרבה את האדם, אין פגנתם להתרחק מהשם יתברך
כי אם לקרב. ויותר מזה צריכין לשום לב בכל עת להבין בעצמו שלא יגיע
חס ושלום שום התרחקות והתשללות על ידי התוכחה ומוסר שנקנס
בלב, כי יכול להיות, שהתעוררות התוכחה ומוסר שבא על הלב הוא
מהקדשה מהפרוז היוצא בכל יום, אבל הפעל דבר אורב תמיד על האדם,
ובכל המחשבה דבור ומעשה שעוברים על האדם יש בהם שני בחינות
דהיננו סס חיים וסס מות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ושמתם
זכה וכו', על כן על פי הרב מהפך דברי אלקים חיים, ורוצה דיקא על ידי

זֶה לְרַחֵק וּלְרַשֵּׁל לֵב הָאָדָם חֵס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן צָרִיכִין לְשׁוּם לֵב לָזֶה הַיֵּטֵב,
וּכְבֹּר מְבַאֵר אֶצְלָנוּ כַּמָּה עֲצוֹת אֵיךְ לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ וּלְהַחֲיוֹת אֶת עֲצֻמוֹ וּלְשַׁמַּח
אֶת עֲצֻמוֹ, וּבִפְרָט עַל יַדֵּי הַדְּרֹךְ הַנִּפְלָא וְהַנְּשָׁבֵב שֶׁגִּלָּה אֹרֶךְ הָאוֹרוֹת
עַל פְּסוּק אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי (לְקוּטֵי מוֹהֲרֵי רַפְ"ב). הַפֶּךָ בָּהּ וְהַפֶּךָ בָּהּ
וְסִיב וּבִלָּה בָּהּ, וּמִמֶּנָּה לֹא תִזְוַע, שְׂאִין לָךְ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנּוּ, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם
יְהִי הַדְּרֹךְ הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כְּחֵדֶשׁ, לְרֹאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא רְחוּק
בְּתַכְלִית הָרְחוּק מִהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְזֶה בְּעֲצֻמוֹ דִּיקָא יְחִיָּה וַיִּשְׁמַח אֶת עֲצֻמוֹ
שֶׁבְעָצֵם רְחוּקוֹ כְּזֶה, אִף עַל פִּי כֵן עֲדִין יֵשׁ בִּי מַעַט שְׂאִינִי רָשָׁע, אִף גַּם יֵשׁ
בִּי כַּמָּה וְכַמָּה נִקְדוֹת טוֹבוֹת מְכַמָּה מְצוֹת נוֹרְאוֹת שְׂאֵנוּ מְקִימִין בְּכָל יוֹם,
אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלָקֵנוּ, אֲלֵמָּלָא לֹא אֲתִינָא לְעֵלְמָא אֱלָא לְמִשְׁמַע דָּא דֵּינּוּ,
אֵלּוּ פִּינוּ מֵלֵא שִׁירָה כַּיּוֹם וְכִי וְכִי. אֵין אָנוּ מְסַפִּיקִין לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר דֵּינּוּ
עַל שְׂזָכֵנוּ לְשִׁמְעַת הַחֲדוּשׁ הַנְּשָׁבֵב הַזֶּה. מְכַל שְׂכֹן וְכָל שְׂכֹן שֶׁשְׁמַעְנוּ עוֹד
כְּהִנָּה וְכְהִנָּה, עַד כֹּה הִגִּיעוּ דְבָרֵי הַמְּעַטִּים הַמְּחַזְקִים הַרְבֵּה, יִתֵּר מִזֶּה אֵי
אֲפֹשֶׁר לְהֶאֱרִיךְ עִתָּהּ.

דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַמְּצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל עֵת.

נָתַן מְבַרְסָלֵב. וְשְׁלוֹם לְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לְבָן אַחוֹתֵי
יְדִידֵי הַרְבֵּנִי מוֹרְנוּ הַרְבֵּ אֵיזִיק גֵּרוֹ יֵאִיר הַשֶּׁלֶךְ עַל ה' יְהִבֵּךְ וְהוּא יִכְלַכְלֶךָ,
וְאֵל תִּכְעַס וְאֵל תִּחַטֵּא כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרָכוֹת כ"ט:),
הַרְגֵל עֲצֻמָּךְ מֵאֵד בְּמִדַּת אַרְיִכַת אַפִּים, זָכֵר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב אֶת כָּל הַחֲסָדִים
וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' עִמָּךְ אֶלְף פְּעֻמִּים, רַק
חִזֵּק וְאַמֵּץ מֵאֵד לְקַבֵּל טוֹבוֹתֶיךָ וְחֲסָדֶיךָ בְּכָל עֵת, וְתֵאֱמִין שְׂכָל מֵה שְׁעוֹבֵר
עֲלֵיכֶם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֵּל לְטוֹבֵתְכֶם, מֵלֵאוּ יְדָכֶם הַיּוֹם לְה' לְהַרְגִיל
עֲצֻמְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם אֲפֵלוּ בְּיוֹם שְׁטַרְדְּתוֹ מְרַבָּה מְכַל שְׂכֹן
בְּשָׂאֵר הַיָּמִים כִּי אֵין נִשְׂאָר מִהָאָדָם כִּי אִם מֵה שְׁחוּטְפִין לְעֲצֻמֹן בְּכָל יוֹם
כְּאֲשֶׁר אַתֶּם יוֹדְעִים בְּעֲצֻמְכֶם הָאֲמֵת.

דְּבָרֵי דוֹדְךָ אוֹהֲבְךָ בְּאַמֵּת לְנֶצַח.

נָתַן הַנַּיִל. אַהוּבֵי בְנֵי הָאֲגָרָת הַמְּכַרְךָ פֶּה תִרְאֶה לְחַתְמוֹ וּלְשַׁלְחוֹ מִיַּד לִיד
אֲחִיךָ הוּא בְנֵי רַבִּי שְׁכָנָא גֵרוֹ יֵאִיר, כִּי לֹא חֲתַמְתִּי אוֹתוֹ כְּדֵי שְׁתוּכַל
לְקָרוֹתוֹ, כִּי יִדְעֵתִי עֲצֵם תִּשׁוּקְתָךְ לְשִׁמְעַת הַרְבֵּה דְבָרֵי אֲמַת מִמֶּנִּי, וְכָךְ יָפָה
לָךְ. כִּי צָרִיכִין דְּבוּרִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה, כְּלָא הָאֵי וְאוּלֵי נִזְכָּה לְבוֹא לְמָה שְׂאֵנוּ
צָרִיכִין לְבוֹא בְּזֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצְרֵנוּ. נָתַן הַנַּיִל.

*

בְּעֲזַרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֹרֶךְ יָוִם בִּי דְסִלְיָחוֹת, תְּקִ"צ.

אַהוּבֵי בְנֵי מְכַתְּבָךְ קִבְלֵתִי וּכְבֹּר הַיִּיתִי מוּכֵן הַיּוֹם לְנִסְעָה, וְהַבְּעַל עֲגֻלָּה רַמְנִי
כִּי הַשְּׁפִיר עֲגֻלָּה שְׁלוֹ הַיּוֹם לְדְרֹךְ קְרוֹב. וְאָמַר בְּכָל שְׁעָה שְׂבִיבֹא עַד
שְׁנַתְעַבְבְּתִי כָּל הַיּוֹם. וְכָל מֵה דְעָבַד רַחֲמָנָא לְטַב עָבַד. אִף עַל פִּי שְׂאִין

מְבִינִים הַטּוֹבָה מִיָּד. כְּעֵת כְּפִי הַנִּרְאָה לֹא אֶסַּע עוֹד דָּרֶךְ טוֹלְטְשִׁין. מִבְּטַחְנִי
בְּחֶסֶדִי ד' שֶׁבּוֹדָאֵי יְהִיָּה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם אֶל תִּשְׁכַּח
לְהִבִּיא עִמָּךְ לְאוֹמָאן עַל כָּל פְּנִים הַמְּעוֹת שֶׁהִבְטִיחַ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן, גַּם מִרַבִּי
ח"ש אִם אֶפְשָׁר. וְאִם תּוֹכַל לְזָרְזוֹ שְׂיִסַּע בְּעֶצְמוֹ לְאוֹמָאן אֶשְׁרִיף וְאֶשְׁרִי לוֹ,
כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלַנּוּ גְדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂאִין לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ,
יִוְתַר מְזָה שְׁלוֹם וְחַיִּים וְכַתִּיבָה וְחַתִּימָה טוֹבָה.

מִבְּרִסְלָב.

נְתוּ

מכתב כו

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ו' עָרַב שַׁבַּת קִדְשׁ פְּרֻשֶׁת לְךָ תִּקְצֵ"א.

שְׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוֹב לְאַהוּבֵי בְנֵי וְחַבִּיבֵי הַרְבֵּנִי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק גֵּרוֹ
יְאִיר.

הִנֵּה בּוֹדָאֵי שְׂמַעְתָּ שִׁישְׁבְּנוּ בְּכַפָּר שׁוֹרִיוֹעֵץ כָּל שִׁבְעַת יָמֵי הַמְּשֻׁתָּה. עַד הִנֵּה
עֲזָרוּנִי רַחֲמֵי וְכוּ' וְגַם עַד זִקְנָה וְשִׁיבָה אֶל יַעֲזֹבוּנִי עַד אֲשֶׁר נִזְכָּה לְרֵאוֹת
שְׂתַצְמַח וְתִתְגַּלֶּה יְשׁוּעָתוֹ בְּקִרְוֹב לְעֵינַיִנוּ. וְכִבֵּר כְּתִבְתִּי לְךָ שְׂאֵנוּ רוֹאִים
צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת. אֲךָ עֲדִין אָנוּ צָרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים
מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עַד אֲשֶׁר נִזְכָּה לְהִיּוֹת כְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ
בְּאַמַּת וְאָנוּ מְחַיִּבִים תְּמִיד לְהִיּוֹת מוֹדִים עַל הָעֶבֶר עַל כָּל הַחֲסָדִים
וְהַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר כָּבַר הַפְּלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַמָּה וְכַמָּה
אַפְנִים בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת. אֵלּוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה פִּים וְכוּ' וְכוּ' וְעַל יְדֵי זֶה
יְהִי לָנוּ כַּח לַצֶּעַק עַל לְהִבָּא שְׂיִרְחַם עָלֵינוּ בְּרַחֲמֵי הַגְּדוֹלִים וְיִוְשִׁיעֵנוּ
לְצִאת מִמְּצוּלוֹת יָם מִיּוֹן מְצוּלָה וְאִין מְעַמָּד אֲשֶׁר מִתְּפַשֵּׁט בְּזֶה הָעוֹלָם
בְּפֶרֶט בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא כְּאֲשֶׁר יוֹדַע כָּל אֶחָד בְּנִפְשׁוֹ וְאִף עַל
פִּי כֵן אָנוּ רוֹאִין נִפְלְאוֹתָיו בְּמְצוּלָה כְּזֹאת. כִּי כָבַר הַרְבֵּה וְהַפְּלִיא חֲסָדוֹ
עִמָּנוּ עַד אִין סוּף. עַל כֵּן צָרִיכִין לִילֵךְ בְּכָל עֵת בְּדָרֶךְ הַנִּיֵּל לְהִיּוֹת מוֹדָה עַל
הָעֶבֶר וְצוּעַק לְעֵתִיד לְבּוֹא כְּאֲשֶׁר כָּבַר שְׂמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּעֵינֵינוּ זֶה. חֲזַק
בְּנֵי וְחֲזַק וְשִׁמַּח נִפְשֶׁךָ בְּכָל מָה שֶׁתּוֹכַל לְבַטַּח בְּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ. דְּבָרֵי
אֲבִיךָ הַמְּצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ:

נְתוּ מִבְּרִסְלָב. לְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁלוֹם. לְכֻלָּם נְאֻמְרוּ דְּבָרִים הַאֲלָה חֲזָקוֹ
וְיִאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמִּיֻחָלִים לָה:

מכתב כז

ברוך השם יום אי חיי שרה תקצ"א. שלום פנהוג.

מכתבך קבלתי פעמים. אחד בסוף יום ד' באריכות גדול ובחסדי ה' כבר הקדמתי להשיב לו תשובה נכונה אור ליום ד' אשר שלח ה' תחת קלמוסי לחזקך להיות בשמחה תמיד על שלא עשני גוי וכו'. לדעתי בודאי החיה אותך האגרת מאד, אך כפי הנראה לא הגיע לך זה המכתב עד יום ו' הסמוך לכניסת שבת קדש, תשיב לי אם קבלת. וביום ו' הגיעני עוד הפעם מכתבך ומאד נפלאתי עליך על שעולה על לבך פחד מענין האטשערעד כי הוא רק מרה שחורה בחנם. השם יתברך ברחמיו יחוס על עמו ויצילם מעתה מגזרה המרה הזאת. אבל חלילה לך להתפחד בחנם ולבלבל עצמך ממעט עסקך בעבודת ה'. אם אתה רוצה להשתתף בצרות ישראל בודאי יפה לך להתפלל ולצעק מרה על גזרה זאת אבל הפל על פי דרכים שלמדנו מורנו הקדוש זכרנו לברכה. דהינו ליחד שעה ביום לצעק על צרות נפשו ואז יכלל בתוכו גם צעקה הזאת אשר בימינו נגזרה גזרה מרה כזאת אולי יחוס אולי ירחם, אבל גם עתה צריכין לחזק עצמו להיות כל היום בשמחה על כל הנקודות טובות שנמצאים בנו עדן, הקיצותי ועודי עמך, נא בני חביבי אל תמשיך עליך חס ושלום מרה שחורה בחנם וחלילה לך לזוז ממקומך מחמת זה, שלום לך אל תירא, וכמו כן שארי הדאגות ומרה שחורה שלך כלם בחנם ואינם מועילים כלל ומזיקים הרבה רחמנא לצלן. והנה בתחלה היה לי צער גדול ממכתבך מיום ג' שהארכת בצערך, אך מצאתי גם שם את שאהבה נפשי שהם הנקודות טובות שלך שאתה מחיה עצמך בדרכי אדוננו מורנו ורבינו זכרנו לברכה במעט התבודדות וצעקה. זאת נחמתי בעניי זה חלקי מכל עמלי מה שכבר הכנסתי בכם מעט אמתת עצותיו ודבריו הקדושים, ומי יתן שתקבלו הכל ותלכו בכל דרכיו והעקר לשמע היטב בקול התחזקותו מה שמחזק ומזרז ומזהיר ביותר ויותר לשמח את עצמנו בכל עת ועת יהיה אידך שיהיה, וברוך השם יש לנו בפה לשמח על שזכינו לידע מאור כזה אור האורות אור צח ומצחצח דלא ידיע ולא איתידע ולא אית מאן דקימא בה וכו'. אשרי החוסה בצלו, אשרי הבא על ציון הקדוש שלו ומקיים דבריו לומר עשרה קפיטלאד תהלים, והוא בודאי יעשה את שלו לקיים הבטחתו וכו'. ראה בני חביבי נפלאות תמים דעים שנתן זכרון ושכחה בלב האדם, כי הלא זה כמה פעמים שחזקתיך בדברי לשמח בענין העשרה קפיטלאד תהלים, כי הפל עשה יפה בעתו שיוכל פח השכחה להשפית את האדם דבר הרגיל בו, והכל לטובה גדולה כי מאד עמקו מחשבותיו אך נתן לנו הבחירה ועלינו להזכיר עצמנו בכל פעם את כל הטוב אשר גמל עמנו בענין הנורא והנשגב הזה שזכינו להסתופף בצל קדוש ונורא ונשגב כזה. והנה רצוני

לכתב לך איזה דבור שדברתי אֶתְמוּל בְּסֻעָדָה שְׁלִישִׁית וְהָיָה נֶצְרָךְ לְךָ. אֵךְ תִּפְלֵת שְׁחָרִית הַגִּיעַ. וְגַם זֶה שֶׁכְּתַבְתִּי הָיָה מֵרַבּוּי הָאֲהָבָה הַמְּקַלְקֶלֶת הַשׁוֹרָה, וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אִם יִרְצָה הַשֵּׁם.

דְּבָרֵי אֲבִיךָ הַמְתַּגַּעְגַּע לִידִידְתְּךָ וּמִצָּפָה לְשִׁמְעַם מִמֶּךָ דְּבָרֵי שְׂמִיחָה וְחֻדוּהָ :

נָתַן מִבְּרִסְלָב. אֶהוּבֵי בְּנֵי בְּקִשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלַח לִי שְׁלֹשָׁה רוּבֵל חֵדֶשׁ בְּהַלְוָאָה וּבְקָרוֹב תִּקְבְּלִם מֵרַבִּי שְׁמִשׁוֹן. נָא לְקַיֵּם דְּבָרֵי כָּכָל מֵה דְּאֶפְשָׁר כִּי דְחִיקָא לִי שֶׁעֲתָא טוֹבָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם, וְגַם מְזָה אֵל יִהְיֶה לְךָ מְרָה שְׁחוֹרָה רַק תִּתְהַפֵּךְ לְשְׂמִיחָה שְׁאֵף עַל פִּי כֵן תּוֹדָה לְאֵל הָיָה לִי כְּמָה אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְכֻלָּם אָכְלוּ קוּגֵיל וְקוּלִיטֵשׁ וְגַם דְּבָרְנוּ דְּבָרֵי תוֹרָה דְּבָרֵי אֲמַת וַיֵּצִיב וְכוּ' :

מכתב כח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁחָרִית יוֹם ד' חַיֵּי שָׁרָה תְּקַצִּיא. בְּרִסְלָב. שְׁלוֹם כְּנֶהוּג. מִכְּתָבוֹ קִבַּלְתִּי. גַּם שְׁלֹשָׁה רוּבֵל חֵדֶשׁ, תְּשׁוּאָת חוֹן חוֹן לּוֹ עַל זֶה. וְהִנֵּה מִכְּתָבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁמִּכְתָּבֵי עוֹשִׂים רַשָּׁם טוֹב אֶצְלָךְ, וּבְאֲמַת כָּלָם נִכְתְּבוּ בְּתַשׁוּעַת ה' עַל יְדֵי גִדְל תְּשׁוּקַת הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁלֵּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. נָא בְּנֵי חֲזַק וְאַמֶּץ וְתִתְמִיד בְּלַמוּדְךָ הַיֵּטִב לְלַמֵּד כְּמָה שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם וְגַם לּוֹמֵר תְּהִלִּים וְתִפְלוֹת בְּכָל יוֹם וְגַם לְפָרֵשׁ שִׁיחַתְךָ בְּכָל יוֹם וְלִרְחַם עַל עֲצָמְךָ בְּכָל יוֹם. וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן, וְאִם לֹא לֹא. עֲלִינוּ לְעַמֵּד כְּרֵשׁ וְאַבְיוֹן לְבִקֵּשׁ מִתְּנַת חֲנִים לְהַצִּיל נַפְשֵׁנוּ, אוֹלֵי יִרְחַם. וְלֹא אוֹכַל לְהִתְאַפֵּק מֵעַצֵּם אֶהְבֶּתְךָ מִלְּכַתֵּב לְךָ מְעַט מִמָּה שֶׁאֲמַרְתִּי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעֶבֶר. וְתִמְצִית הָעֵנָן מִרְמֹז בְּפִסּוּק (בְּרֵאשִׁית י"ח) : וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחַם הַיּוֹם. יוֹשֵׁב לְשׁוֹן הַמִּתְנַה וְעַכְפָּה זְמַן רַב, כְּמוֹ : וְתִשְׁבּוּ בְּקֹדֶשׁ יָמִים רַבִּים, הֵינּוּ שְׂאִין הָאָדָם זוֹכָה לְהִתְגַּלּוֹת אֱלֹהוֹת בְּחִינַת וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' כִּי אִם עַל יְדֵי שְׂיֹשֵׁב וּמִמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֶצֶל פֶּתַח אֵהָל הַקֹּדֶשׁ זְמַן רַב. וְאֵף עַל פִּי שְׁבַתוֹךָ כִּדְ עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר. וְחִמִּימוֹת הַיּוֹם שֶׁהֵם כָּלֵל הַתְּאֻוֹת בּוֹעֵר אוֹתוֹ הַרְבֵּה אֵף עַל פִּי כֵן הוּא אֵינוֹ מְנִיחַ אֶת מְקוֹמוֹ חַס וְשְׁלוֹם רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמִמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֶצֶל הַפֶּתַח יָמִים וְזִמְנִים רַבִּים בְּחִינַת וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחַם הַיּוֹם וְהָבֵן הַיֵּטִב, כִּי אֵיתָא בְּדְבָרָיו זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' מ"ח) שֶׁלְּפַעֲמִים הָאָדָם אֶצֶל הַפֶּתַח וְהוּא שֵׁב לְאַחֹר אוֹ שֶׁמִּשְׁתַּטַּח וּמִתְפַּשֵּׁט אֲזוֹ כְּנִגְדוֹ הַבַּעַל דְּבָר וְכוּ' אֲבָל מִי שֶׁחוֹשֵׁב עַל תְּכִלְתּוֹ הַנִּצְחִי בְּאֲמַת וְחַס עַל חַיָּיו בְּאֲמַת אֵינוֹ שֵׁב לְאַחֹר וְאֵינוֹ זֶז מִמְקוֹמוֹ חַס וְשְׁלוֹם בְּשׁוּם אֶפֶן רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמִמְתִּין אֶצֶל פֶּתַח אֵהָל הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא אֵהָל בֵּית הַמְּדֻרָשׁ וְאֵהָל הַצַּדִּיקִים וְהַכְּשָׁרִים אֵף עַל פִּי

שְׁחַס הַיּוֹם בּוֹעֵר חֵס וְשְׁלוֹם וְעַל יְדֵי זֶה וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וְכוּ'. וַיִּתֵּר מִזֶּה מִבְּאֵר
אֲצִלִּי בְּאֲרִיכוֹת יוֹתֵר. וּבְיָמַי הִלְלוּ בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלַי אוֹ מָה שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ
מִמֶּךָ וְכִיּוֹצֵא בְּךָ אֲנִי נֹזֶכֶר בְּכָל פֶּעַם וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל וְכוּ' כְּנִ"ל. וְאִף
עַל פִּי שֶׁהִכְלִיּוֹן עֵינַיִם קָשָׁה מְאֹד אִף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ
וּלְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת עַל פִּי הַדְרָכִים שֶׁהִזְהִירָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ
וְרַבְּנוּ זְכוּרָנוּ לְבָרְכָהּ, וּבְפֶרֶט שֶׁבְּתוֹךְ כֶּךָ עוֹסְקִים קֶצֶת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה
וּמִצְוֹת אֲשֶׁר הֵם חַיִּינוּ וְשִׂמְחָתָנוּ, יִתֵּר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהֶאֱרִיךְ כִּי הִגִּיעַ זְמַן
קְרִיאת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֵרִית לֹמֵר בְּשִׂמְחָה אֲשֶׁרֵינוּ מָה טוֹב וְכוּ' וּלְהַנִּיחַ טְלִית
וּתְפִלִּין וְכוּ'. דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת שִׁיתְקַיֵּם מִהֶרָה
(יִשְׁעִיהָ יב) וְשִׂאבְתֶּם מִים בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה כְּתַרְגוּמוֹ וּתְקַבְּלוּן
אוֹלְפָן חֲדַת וְכוּ'. מִבְּחִירֵי צְדִיקִיָּא.

נִתֵּן מִבְּרַסְלָב כְּבוֹד אַבִּי גֵרוֹ יְאִיר הוּא אֲצִלִּי מִיּוֹם א' עַד הַיּוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יִזְכְּנוּ לְקַיֵּם כְּבוֹד אָב בְּאַמֶּת כְּרֵאוּי וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה:

מכתב כט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תְּקַצ"א:

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְּנֵי וְהַרְבֵּי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק גֵרוֹ יְאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה' וְתַכְף בְּיוֹם ו' בְּבִקְרַת הַשְּׁכָם רְצִיתִי לְשַׁלַּח עֲגָלָה
עֲבוּרְךָ וְלֹא אִיסְתַּיִיעַ מִלֶּתָא. גַּם הֵייתִי מִתְרַשֵּׁל קֶצֶת מִחֲמַת שְׁלֹא סִלְקוּ אֲז
הַנְּקִרְאָטִין, וְגַדְל הַפְּחַד שֶׁהָיָה בְּשָׁבוֹעַ הָעֶבֶר יְדוּעַ לָךְ בְּוִדְאִי, אִף עַל פִּי
שִׁדְעָתִי שֶׁעָלִידָה אֵין שׁוֹם פְּחַד בְּרוּךְ הַשֵּׁם אִף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נִיחָא לִי
שִׁתְהִיָּה פַּה בְּעֵת הַהוּא. אַחֵר כֶּךָ, בְּעָרְב שַׁבָּת, סְמוּךְ לְכַנְיִסַת שַׁבָּת קִדְשׁ,
הִגִּיעַנִי שׁוֹב מִכְתָּבְךָ, וְעַמְדָתִי מִרְעִיד, וְכִבֵּר קִדְשׁ הַיּוֹם וְתַכְף בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת
שֶׁלַחְתִּי לָךְ אֲגָרַת שֶׁתְּבוֹא תַכְף לָפָה וְשִׁלַּחְתִּי הָאֲגָרַת לִיד רַבִּי פִּנְחָס נְאֻמָּן
וְהֵייתִי מְצַפֶּה כָּל יוֹם א' וְיוֹם ב' לְהַשִּׁיג תְּשׁוּבָה מֵאֲתָךְ וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנָה,
אֲתַמּוֹל לָעֵת עָרַב פָּגַעְתִּי אֶת רַבִּי פִּנְחָס הַנִּ"ל וְשִׁאֲלָתִי אוֹתוֹ מָה זֶה הַשִּׁיב
לִי שְׁגַם מִכְתָּבִי שֶׁשִׁלַּחְתִּי לָךְ עֲדִין בְּיָדוֹ כִּי לֹא שִׁלְחוּ שׁוֹם אֲגָרַת בְּיוֹם א'
וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד וְרֵאִיתִי כִּי מֵאֵת ה' הֵייתָה זֹאת, כְּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל לָתֵת
עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי כִּי יֵשׁ פַּה חֲלוּקֵי דְעוֹת הַרְבֵּה בְּעֵנָן הַנְּשַׁמֵּעַ מִקְהֵלְתְּכֶם, קֶצֶת
שׁוֹחֲקִים מִזֶּה וְקֶצֶת אוֹמְרִים לְהַפְּךָ, עַל כֵּן אֵינִי יוֹדֵעַ מָה לַעֲשׂוֹת, אִךְ אִיךָ
שֶׁהוּא אֲתָה תִרְאֶה לְבוֹא לָפָה תַכְף וּמִיד, בְּלִי אַחֵר וְעַכּוֹב כָּלֵל, וְאִם זּוֹגְתָךְ
תַּחֲיָה וּבְכָךְ שִׁיחִיהָ רוֹצִים גַּם כֵּן לְבוֹא לָפָה, הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עֲשׂוּ, כִּי אֲנִי
אֵינִי יָכוֹל לְגַלּוֹת דְּעָתִי בְּזֶה, מִחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מָה נַעֲשֶׂה בְּקַהֲלְתְּכֶם בְּאֵלוֹ

הימים, אף איך שהוא על כל פנים תבוא אֶתְּה מִיָּד, יִתֵּר מְזָה אִין לְהֶאָרִיךְ, וְהִי יִצִּילְכֶם מִכָּל רָע, וְיִשְׁמַר צְאֲתְכֶם וּבֹאֲכֶם לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וַיְבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קְשׁוֹת וַיִּשְׁמִיעֵנוּ בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת.

נָתַן מִבְּרָסְלָב: (עֲנִין חוֹלְאֵת הַנְּזָכָר כָּאִן הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיָה הַפֶּעַם הָרִאשׁוֹן הַחוֹלְאֵת שֶׁקָּרְאוּ אַחַר כֵּן בְּשֵׁם חֲלִירַע רַחֲמָנָא לִיִּצְלוּ):

מכתב ל

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תַּקְצ"א.

שָׁלוֹם לְאַהֲבָי בְּנֵי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק שְׁיַחֲיָה. וּבְנֵי שְׁיַחֲיָה.

יְדַעְתִּי כִּי בְּיָדָי יְהִי נִשְׁמַע אֲצִלְכֶם כִּי גַם פֶּה הִגִּיעַ הַחוֹלְאֵת לְכַמָּה אֲנָשִׁים רַחֲמָנָא לְצִלוֹ. עַל כֵּן אֲנִי מִכָּרַח לְהוֹדִיעַ צַעֲרֵנוּ, הַיּוֹת בְּשִׁבְת קִדָּשׁ נִחְלַשׁ בְּבֵיתִי מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנְּתִיק מוֹרְנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרְנוּ הָרַב יִעֲקֹב מִנְעַמְרוֹב וְחָלְיוֹ כְּבִד עָלָיו מְאֹד, וְהוּא מְסַכֵּן מְאֹד מְאֹד, וְגַם בְּבֵית רַבִּי יוֹנָה מִלְּמַד הַסְּמוּךְ לְבֵיתִי נִפְטָרָה יִלְדָה אַחַת אֲתֵמוֹל וְהַכֹּל מִהַחוֹלְאֵת הַנִּשְׁמַע כְּעַתָּה, וְגַדֵּל צַעֲרֵנוּ תִּבְיִן מֵעַצְמָךְ, אֵךְ אֵף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחִיָּה עֲצָמִי גַם עַתָּה בְּמַעוֹף צוּקָה הַזֹּאת בְּגַדֵּל חֲסִדוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי יַחֲיִד קִדְמוֹן יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעֵנוּ מְאֹד כִּזְהָ אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוֹן כִּזְהָ (לְקוֹטִי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב' סִימָן ח') וְכוּ' וְכוּ' וְלַעֲתִיד לְבוֹא הַכֹּל יְהִי נִכְלָל בְּהַנְּגוֹן הַזֶּה כָּל מִה שְׁעֵבֵר עַל כָּל אֶחָד. בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כַּה עֲזָרְנוּ שְׁאֲנוּ זֹכִים עַדִּין שֶׁהָיָה וְשִׁישׁ אֹר כִּזְהָ בְּעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא נִבּוֹשׁ בְּחֲסִדוֹ הַגָּדוֹל, גַּם אֲנִי מְחִיָּה אֶת עֲצָמִי עַל אֲשֶׁר סָבַב הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁלֹּא בְּאֵתָם הִנָּה, מִה מְאֹד גָּדְלוֹ חֲסִדֵי ה', נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי אֵל תִּצְטַעֵר כָּלֵל עַל זֶה, תִּאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה, וְהִנֵּה מִגְדֵּל צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁהֲחִייתִי אֶת עֲצָמִי כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאִם לֹא הִייתִי מִתְבַּיֵּשׁ מִהַעוֹלָם הִייתִי מְרַקֵּד מִחֲמַת שְׁמַחָה, כִּי חֲסִדוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וְאֲמַת ה' לְעוֹלָם, וּמִגְדֵּל הַנְּחִיָּצָה אִי אֶפְשָׁר לְהֶאָרִיךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּאֲמַר לְמִלְאָךְ הָרַף יִדָּךְ וַיִּשׁוּב אֵלֵינוּ וַיִּרְחַמֵּנוּ בְּקָרוֹב.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

מִבְּרָסְלָב:

נָתַן

ברוך השם אור ליום די וישב תקצ"א.

חיים והשלום לאהובי בני חביבי מורנו הרב יצחק, גרו יאיר.

אהובי בני כבר שמעת מעט אשר עבר עלינו באלו הימים, יהי רצון שיהיה הכל לטובה, והנה אנכי כבר הקדמתי עצמי ביום א' והודעתיו מזה מחמת שידעתי שבודאי יהיה נשמע אצלכם קול הרעש הזה, אך בעתים הללו מתעכבים המכתבים בבית רבי פנחס ובשעה זאת הייתי בעצמי בבית רבי פנחס אודות ענין אחר, ובתוך זה שאלתי אותו אודות האגרת ממני אליך, ומאתך אלי, והשיב שגם האגרת ששלחתי לביתי ביום א' עדן בידו. ועמדתי משתומם, וכן היה בשבוע העבר כאשר כבר הודעתיו. והנה הכל לטובה כאשר אתה רואה בעיניך הוא חסד גדול שנתעכבו האגרות בשבוע העבר ולא באתם הנה, ועתה תשער בדעתך גדל הצער והפחד והיסורים שהיה לנו אם הייתם אתם גם כן בכאן, ובפרט שהכל היו אומרים שנתגלגל על ידכם חס ושלום, ברוך העושה נפלאות לבדו שסבב ברחמי שנתעכבתם בביתכם, השם יתברך ישמרכם לעד.

ודע בני כי ברוך דין האמת שופט בצדק לוקח נפשות במשפט, כי ביום ב' בעת מנחה נפטר רבי שמואל זכרוננו לברכה ושבק לו חיים, מעי מעי אוחילה, הוי אחי, הרחמן הוא יגדר פראות עמו ישראל ויתן לנו חיים טובים וארכים, זאת נחמתי בעניי כי תודה לאל השם יתברך יודע [ש]כונתי רצויה לשמים בכל העסק הזה, כי לא היה לי שום עסק של משא ומתן מעסקי העולם עמו זכרוננו לברכה, כי אם מה שהיה בביתי הכל היה בשביל התכלית האמתית שיעמד לו לנצח שיזכה לשמע אצלנו דברי על ידי וכו' וכו', וגם כל כונתו זכרוננו לברכה היה רק בשביל זה, ובודאי הוא לו לטובה נצחית כל מה שקבל ממני דברי אמת שקבלתי מפי הסבא דסבין נחל נובע מקור חכמה ז"ל, וכבר כתבתי לך במכתבי הראשון שבגדל הצרה והפחד הייתי מתחזק בשמחה וכו', ברוך השם אשר עזרני עד כה ונתן לנו פח לסבל כל זה. ומאליך תבין גדל הפחד שהיה בכאן, כי הדאקטיר היה בכאן ביום א' אף שלא קריתי אותו ורצו לסגר ביתי חס ושלום, והשם יתברך ברחמי חמל עלי, כי רבים מאוהבי אמרו שהיה ראוי לסגר חס ושלום רק מחמת שגם אצל שכני רבי יונה נפטר בתו הקטנה ולא סגרו את ביתו, על כן חמלו עלי גם כן, ומאליו תבין שבודאי היה יסורים גדולים ופחדים עצומים בזה, אך הכל היה בחסד, כי השם יתברך ברחמי לא הניח לצער אותי הרבה, כי חסדו גדול עלי בכל עת אשר אין לשער, והנה תודה לאל בביתי חיים ושלום, השם ישמרנו תמיד

מעֲתָהּ וְעַד עוֹלָם, כַּעֲת מֵאֵלֶיךָ תִּבְיִן שְׁאֵף עַל פִּי כֵן אֵין מֵהֲרָאוּי שְׁתְּבוֹא
תִּכְרֵף לָפֶה, וּכְפִי הַנִּרְאָה הַנִּכּוֹן שְׁתְּבוֹא לְכָאן אַחַר שְׁבַת קִדְשׁ הַבָּא עָלֵינוּ
לְטוֹבָה, וּבִלְבָד שְׁתַּחֲקֵר תַּחֲלָה אִם מְנִיחִין לְכַנֵּס לָפֶה אֲנָשִׁי טוֹלְטְשִׁין, כִּי
אֵינִי רוֹצֶה שְׂיִהְיֶה לִי יְסוּרִין מִזֶּה חֵס וְשְׁלוֹם חֵס וְשְׁלוֹם. וְהִנֵּה אֶהוּבֵי בְּנֵי
חֲבִיבֵי מֵאֲהַבְתֶּךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַכֹּל בְּאַרְיכוּת, וְהִנֵּה מִכָּל זֶה יוּכַל הַמְשַׁכֵּיל
לְהַתְּעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יְתַבְרַךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא, כִּי אָנוּ רוֹאִין
בְּעֵינֵינוּ כֹּל מֵה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֲדָם בְּהִצֵּל הַעוֹבֵר הַזֶּה, וְהִנֵּה בְטָנִי מְלֵא מְלִים
אֵךְ אֵין הַפְּנָאִי מִסָּפִים לְהֶאֱרִיךְ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֶה אֲסַפֵּר
לְךָ הַכֹּל בְּאַרְיכוּת. אוֹלֵי תִשְׁמַע וְתִבְיִן חֲסָדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲפִלוּ בַּעֲת צָרָה
רַחֲמָנָא לְצַלּוּ. שֶׁהוּא עֲנִין בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִּי, שְׁבַתוֹךָ הַצָּרָה עֲצָמָה יֵשׁ כַּמָּה
הִרְחַבְתָּ, וּכְבֹר דְּבִרְתֵי בְּזֵה הִרְבֵּה, וּבַעֲתִים הִלְלוּ הַחַיִּיתִי עֲצָמֵי בְּזֵה הִרְבֵּה,
בְּרוּךְ הַנוֹתֵן לַיַּעֲף כַּח אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרְנִי, וְאֵנִי חֲזַק עֲתָה בְּדַעְתִּי תוֹדָה לְאֵל
שְׁכַל הָעוֹלָם צָרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְשִׁמְעַ וּלְקַבֵּל דְּבָרֵינוּ שְׁקִבְלָנוּ, אֲשֶׁרִי מִי
שְׂיִזְכֶּה לָזֶה, וְאֵנִי כָּל יָמֵי חַלְדֵי אֵינְחַל לְהוֹדִיעַ וּלְהַשְׁמִיעַ לְכָל מִי שְׂיִרְצֶה
לְשִׁמְעַ אֵת כָּל טוֹב גְּנִזֵי אוֹצְרֵי אוֹצְרוֹת שֶׁל חַיִּים נְצַחִים אוֹצְרֵי יִרְאֵת
שְׁמִים אֲשֶׁר הַצִּפִּין אֲצִלֵי עֲצָם הִירְאָה עֲצָם הַחַיִּים עֲצָם הַטוֹב הוּא אֲדוֹנֵנוּ
מוֹרְנוּ וּרְבֵנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְכוּ', כִּי מִלְבָּד מֵה שְׁאָנוּ
מֵאֲמִינִים בְּהֵאֱמַת אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, שְׁכַאֲשֶׁר מְגִיעַ קֶצוֹ שֶׁל הָאֲדָם, כַּמָּה
וְכַמָּה הַצִּלִּית בְּכָל שְׁעָה וּבְכָל רִגַע שֶׁהֲלַךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמַת שְׁקִבְלָנוּ מִרְבֵּנוּ
זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, וּבִפְרֹט בְּמָה שְׂזָכָה כָּל אֶחָד שֶׁהִיָּה לוֹ הַתְּבוּדָּוֹת וּבְמָה
שֶׁהִיָּה עַל צִיוֹן שְׁלוֹ הַקְּדוֹשׁ. וְהִנֵּה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה שְׁנַפְטֵר
בְּוִדָּאֵי אֵתָהּ יִדְעָתָ אוֹתוֹ הַיֵּטֵב, וְתִדַּע שְׁנִשְׁמַתוֹ יִצְאָה בְּטַהֲרָה, וְדַבֵּר דְּבוּרֵי
אֱמוּנָה בְּכָל עֵת עַד שְׂיִצְתָהּ נִשְׁמַתוֹ תִּהְיֶה נִשְׁמַתוֹ צְרוּרָה בְּצְרוּרֵי הַחַיִּים. מֵה
גְּדִלוֹ חֲסָדֵי ה' שְׂזָכִיתִי אוֹתוֹ שְׂיִהְיֶה לוֹ כָּל פַּעַם הַתְּבוּדָּוֹת בְּשִׁדָּה בֵּין הָרִים
וּמַחֲלוֹת עֶפֶר, וְהֲלַךְ בְּדַרְךְ הַיֵּשֶׁר בְּדַרְךְ הַתּוֹרָה כָּל יָמָיו וְנַפְטֵר בְּשֵׁם טוֹב,
וְקוֹיִתִי לְה' שְׁבוּדָּאֵי יִקְרְבוּ שֶׁם הַבַּעַל הַשִּׁדָּה, כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעֲצָמוֹ קִדְם
הַסְתַּלְקוּתוֹ הַקְּדוֹשׁ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה: "מֵה לְכֶם לְהִתִּירָא מֵאַחַר שְׁאֵנִי הוֹלֵךְ
לְפָנֶיכֶם וּמָה אִם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלֹּא הַפִּירוֹ אוֹתֵי" וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כָּבַר שְׁמַעְתָּ כָּל
זֶה. וְהַשֵּׁם יְתַבְרַךְ יֶאֱרִיךְ יָמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם וַיְמִי כָּל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ וַיְמִי כָּל
יִשְׂרָאֵל עַד שְׂיִזְכּוּ לִידַע וּלְהַפִּיר מִי הִיָּה בְּעוֹלָם בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ אֲשֶׁר הִנִּיחַ
אַחֲרָיו תּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת כַּאֲלֵה וּבִפְרֹט הַמַּעֲשָׂה שֶׁל הַזֵּי
בְּעִטְלִירֵשׁ. אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלַקְנוּ וְכוּ', וְהִיָּה זֶה שְׁלוֹם וְחַיִּים. דְּבָרֵי אַבִּיךָ
הַמְצַפֶּה לְרֵאוֹתֶךָ בְּקִרְוֵב. אֵךְ אֵף עַל פִּי כֵן הַהֲכָרַח לְהַמְתִּין אֵיזָה יָמִים
וּלְחַקֵּר וּלְדַרֵּשׁ בְּזֵה כְּנִ"ל. וּמֵהֲסִתֶם אֲכַתֵּב לְךָ עוֹד בְּזֵה. וּמֵה' מְצַעְדֵי גִבֹר
כּוֹנְנוּ וְכַרְצוֹנוּ נַעֲשֶׂה.

נָתַן מִבְּרִסְלָב. בֵּיתִי פְתוּחַ לְרוֹחָה תּוֹדָה לְאֵל. וְאוֹדוֹת הַנְּגִיד רַבִּי שְׁמִשׁוֹן נְרוֹ
יֶאֱרִי אֵין לִי דְבוּרִים עֲתָה כָּלֵל לְדַבֵּר וּלְכַתֵּב בְּזֵה. כִּי מֵאֵלֶיךָ תִּבְיִן שְׁעֵדִין
אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַר עָלַי עֲנִין כְּזֵה, אִם תִּרְצֶה תִּדְבֵר בְּעֲצָמָךְ
וְאִם תִּרְצֶה לְהִרְאוֹת לוֹ מִכְּתָבִי אֵלֶה כְּרַצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, כִּי לְפָנָיו אֵינָם סוֹד
אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הִיָּה עַל רֵאשׁ הַשְּׁנָה עֲדִין. נִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁנוּ. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי
הִרְבֵּה לְדַבֵּר עִם רַבִּי שְׁמִשׁוֹן שְׂיִחִיָּה אֵךְ מַחֲמַת שְׂאֵין אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא
מִמֵּנוּ כִּי כְּפִי הַנִּרְאָה הִיָּה פֶה בַּעֲתִים הִלְלוּ וְלֹא הַתְּרָאָה פְּנִים עֲמִי עַל כֵּן אֵי

אֶפְשֶׁר לִי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב לּוֹ כֹּל מֵה שֶׁבְּלִבִּי, וְהִ' הַטּוֹב יִזְכִּירָהוּ הָאֱמֶת וַיַּחֲדֵשׁ
יָמָיו לְטוֹבָה וְלֹא יִהְיֶה נִפְרָד מֵאֲתָנּוּ חֵס וְשָׁלוֹם רַק יִהְיֶה נִמְנָה עִמָּנוּ תָּמִיד
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לְעוֹלָמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן:

הַשָּׁמֶן זֵית קִבְלָתִי גַם כֵּן, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְקַיֵּם מִצְוֹת הַדְּלֻקָּת נֵר חֲנֻכָּה
בְּשִׁלְמוֹת לְאִמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוֹת קִדְשָׁא וּלְאִדְלָקָא בּוֹצִינָא, אִם יִהְיֶה כֹּל
הַיָּמִים דְּיָו וְכוּ' אִי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר פְּרוּשׁ דְּבָרִים אֱלֹהִים שֶׁהִזְכַּרְתִּי עִתָּה:

מכתב לב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א', וַיִּגַּשׁ תַּקְצ"א.

שָׁלוֹם לְבָנֵי הָרַבֵּנִי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ זָאִיר.

בְּיוֹם ה' שֶׁלַחְתִּי לָךְ מִכְתָּב וּמִהִסְתָּם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וּבּוֹדָאֵי כְּבֹר נִשְׁמַע לָךְ אֶת
כָּל אֲשֶׁר עָבַר פֹּה יִיטִיב ה' לְהַבְּא. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יִסְפֹּר לָךְ הַכֹּל, הַמְּקוֹם
יְרַחֵם הַמְּקוֹם יְרַחֵם, וְתוֹדָה לְאֵל אֲתָנּוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם ה' יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַכֹּל כִּי עַת צָרָה גְדוֹלָה הִיא עַל מִי לָנוּ לְהַשְׁעוֹן כִּי אִם עַל
אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים. עַל שֶׁבַת חֲנֻכָּה לֹא הָיָה לָנוּ שׁוֹם אוֹרְחִים כִּי אִם רַבֵּי חַיִּים
נְחוּם שְׁיַחֲיָה. רַבֵּי אֵיִיזִיק מְלֵאדִיזִין וְרַבֵּי יַעֲקֹב חֲתָן רַבֵּי בְּעַר מְלֵאדִיזִין
נִסְעוּ בְּבִהָלָה מִפֶּה בְּיוֹם ה' הָעֵבֶר מִגְדֵּל הַפְּחַד, וְכֹל מֵה דְעֵבֶד רַחֲמָנָא לְטַב
עֲבַד, וְאֵף עַל פִּי כֹן הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָנוּ וְדַבְּרָנוּ דְּבָרֵי תוֹרָה אֲתָמוּל
בְּהַשְׁלֵשׁ סְעֻדוֹת דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְנִפְלְאִים מְאֹד, בּוֹדָאֵי הָיָה כְּדָאֵי לְבוֹא
בְּשִׁבִיל זֶה אֲלָפִים נִפְשׁוֹת לְפָה, אֵךְ מִי יוֹדֵעַ גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרָאשִׁית אֵיךְ
הוּא מִתְנַהֵג בְּחִסְדּוֹ כֹּל דוֹר וּבִפְרָט בְּדוֹר הַזֶּה מֵה שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ שְׁזָכִינוּ
לְאוֹצְרוֹת כְּאֵלֶּה וְהַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִים כֹּל כָּךְ כֹּל כָּךְ. וּבּוֹדָאֵי הַכֹּל לְטוֹבָה
וְסוֹף כֹּל סוֹף יִגְמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם עִתָּה הוּא גּוֹמֵר תָּמִיד כְּרָצוֹנוֹ. אֵךְ מִי
יֹדֵעַ דְּרָכֵי חִסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. עֲלִינוּ לְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד,
וְלִהְתַּגַּעֵגַע וְלִכְסוֹף לְהִיוֹת כְּרָצוֹנוֹ וְלִהְתַּפְּלֵל וְלִהְתַּחַנֵּן וְלִצְעַק לְפָנָיו בְּכָל עֵת
בְּכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵינוּ עַד יִשְׁקִיף וַיִּרְא ה' מִשְׁמַיִם, וְהִנֵּה רֹאֶה אֶהוֹבֵי בְּנֵי
חֲבִיבֵי מֵה שֶׁיִּכּוֹל לְעֵבֶר עַל הָאָדָם וּבְזִמְנֵים הַקּוֹדְמִים נִדְמָה שְׂאִין צָרוֹת
וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעִתָּה רוֹאִים מֵה שֶׁיִּכּוֹל לְעֵבֶר רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ יִצִּיל בְּרַחֲמָיו אֵךְ בְּאֱמֶת הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהַחֲכֵם עֵינָיו בְּרָאשׁוֹ לְדַעַת
וּלְחַזֵּק לְבָבוֹ לִילָךְ עִם דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּבֹר הַזְּהִיר אוֹתָנוּ לְשׁוֹם לֵב
לְכָל הַמַּחְשְׁבָה דְּבוֹר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
מְצַמֵּם אֶת עֲצָמוֹ בְּהֵם כְּבִיכּוֹל וּמְרַמֵּז רְמִזִּים לְכָל אָדָם כְּפִי הַמְּקוֹם
וְהַזְּמָן וְכוּ' וְכוּ' כְּמִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקַּץ זְכָרוֹן סִימָן נ"ד. אֲשֶׁרִי שְׁיִלָּךְ

בְּזֶה תִּמְיֵד. כִּי אִין שׁוּם פְּטוֹר בְּעוֹלָם. וְחִלִּילָה לְפִטְר אֶת עַצְמוֹ עִתָּה מִתּוֹרָה
וְתִפְלָה כְּדָרְךָ שְׁנִמְצָאִים הַטּוֹעִים בְּזֶה, לֹא בְּאֵלֶּה חִלְקֵנוּ כִּי אֵף עַל פִּי
שְׁנִמְצָאִים עִתָּה בְּטוֹלִים הַרְבֵּה מִחֲמַת הַצְּרוֹת רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן אֵף עַל פִּי כֹן
לְעַמַּת זֶה צְרִיכִים עִתָּה לְהַתְּעוֹרֵר בְּיוֹתֵר בְּהַתְּגַבְּרוֹת יוֹתֵר מֵאַחַר שְׁרוּאִים
בְּעֵינֵינוּ מֵה שְׁרוּאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם. וְהִנֵּה מִחֲמַת
נְחִיצוֹת מוֹסֵר כְּתֵב זֶה אִי אֶפְשֵׁר לְהֶאֱרִיךְ יוֹתֵר וְדִי בְּהֶעֱרָה זֹאת, וּמֵאֲלִיךְ
תִּבְיִן הַכֹּל כִּי כָּבֵר דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה בְּזֶה שֶׁהֶעֱקֵר הוּא הַיּוֹם אִם בְּקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ
הַיּוֹם דִּיקָא יְהִיֵּה אִיךְ שְׂיִהִיָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַחֲזִק לְבַבְכֶם בְּאַמְתַּת דְּרַכֵּי
הַתְּקַרְבוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא וְיְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
וְיִסִּיר מִחֲלָה מִקֶּרְבָנוּ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וְיִרְחַמֵּנוּ:

דְּבַרֵי אַבִּיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

מְבַרְסָלָב.

נְתוּ

מכתב לג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אִזְרָא לְיוֹם ה' רֵאשׁ חֹדֶשׁ טִבֵּת תַּקְצ"א. שְׁלוֹם כְּנֶהוּג.

מִכְתָּבְךָ קִבְּלֵתִי וְהִיָּה לִי לְנַחַת גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּרֵאוֹתֵי שְׁדַבְּרֵי עוֹשִׁים רָשָׁם
אַצְלָךְ, וְהַחֲיִיתֵנִי בְּדַבְּרֵיךָ הַרְבֵּה עַד שֶׁהוֹעִילוּ גַם כֹּן לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרְנִי עַד כֹּה, כְּעַת אִין אֲנִי יוֹדֵעַ מֵה לְכַתֵּב לָךְ כִּי הֵייתִי
מְצַפֶּה שֶׁתְּבוֹא עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְכַעַת אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תּוֹכֵל
לְבוֹא כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ וְגַם פֹּה אֵינִי יֹפֶה כָּלֵל כְּעַת. וּבּוֹדֵאִי נִשְׁמַע אֶצְלָכֶם כִּי
הַיּוֹם נֶעְדְּרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים יֵיטִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַבָּא הַמְּקוֹם יְרַחֵם, וְכַעַת
אִין לִי פְּנָאִי כָּלֵל לְהַרְחִיב הַדְּבָר וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל אִם יִגִּיעַ אֲנֵרֵת לְיָדְךָ
כִּי מַעֲצָם תִּשְׁוֹקֶתְךָ אֲנִי מְכַרְח לְכַתֵּב לָךְ שׁוֹרוֹתֵי אֵלּוּ וְתוֹדָה לְאֵל אֲתָנוּ
פֹּה הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם. וְגַם בֵּית הַצְּדָקָת מֵרַת אֲדִיל תַּחֲיָה וּבֵית בְּנֵי שְׁכָנָא
וּבֵית הַרְבֵּ שְׂיִחָיָה וְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תוֹדָה לְאֵל בְּחַיִּים וְשְׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יִשְׁמַר אוֹתָנוּ לְנֶצַח וְאֵת כָּל הָעִיר וְאֵת כָּל יִשְׂרָאֵל. נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי חֲזַק וְאַמֶּץ
גַּם עִתָּה לְזַכֵּר בְּכָל עֵת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְחֻסְדּוֹ וּבְטוֹבוֹ שְׂאִינוּ נִפְסַק לְעוֹלָם,
וּבּוֹדֵאִי צְדִיק ה' בְּכָל דְּרַכֵּיו, וּבְרַחֲמֵיו יִגְדֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעִתָּה וְעַד עוֹלָם
וַיֹּאמֶר לְמַלְאָךְ הָרַף יְדָךְ, וּכְבֹר כְּתִבְתִּי לָךְ הַרְבֵּה וְכַעַת אִין פְּנָאִי לְהֶאֱרִיךְ,
וְאֵל תִּבְלַבֵּל דְּעִתָּךְ לְצַפּוֹת בְּכָל עֵת עַל מִכְתָּב כִּי מֵאֲלִיךְ תִּבְיִן שְׁכַעַת קֶשֶׁה
מְאֹד שְׂיִגִיעוּ לָךְ מִכְתָּבִי, אֵף עַל פִּי כֹן אֶרְאֶה לְחַקֵּר עַל זֶה, וְגַם אֲתָה תִזְרֹז
עֲצָמְךָ בְּזֶה שְׂיִגִיעוּ אֵלַי מִכְתָּבִיךָ בְּכָל מָה דְּאֶפְשֵׁר, אֵךְ לֹא יְהִיָּה לָךְ כְּלִיוֹן
עֵינַיִם עַל זֶה רַק תִּקְיָם כְּלָתָה עֵינֵי לִישׁוּעָתְךָ וְגַם תַּחֲזִק עֲצָמְךָ בְּשִׁמְחָה, כִּי

הכל מודים שדיקא פֿעט צָריכין לחזק עצמו בשמחה הרבה, ותודה לאל יש לנו לשמח גם עתה, והשם יתברך בעצמו ימתיק דינים מעלינו ומעל כל ישראל בזכות הצדיקים קדושים אשר בארץ המה אשר בזכותם אנו חיים וקיימים. דברי אביך הדורש בשלומך באהבה ומצפה לישועה:

נתן מברסלב. ושלוש לכל אנשי שלומנו

מכתב לד

ברוך השם יום ד' ויחי תקצ"א.

אהובי בני חביבי הייתי עומד ומצפה לראות מכתבך, פלו עיני כל היום מחמת שלא ראיתי מכתבך זה כמה ימים, והנה ביום אתמול בשרוני בבית המדרש שיש מכתב מאתך, וששתי פעל כל הון, ובאתי לביתי ופתחתי אותו ועמדתי מרעיד, כי לא שמעתי מקדם כלל שמועה לא טובה כזאת מחמותך זכרונה לברכה, צדיק ה' בכל דרכיו וכו'. ובודאי אני מבין מרחוק עצם צערך ובלבול דעתך, אך גם אתה ראוי לך להבין צערנו ובלבול דעתנו, כי כבר הודעתך מה שהיה בביתי בעת שנפטר רבי שמואל זכרנו לברכה המקום צילנו מעתה. והנה זה יותר משני שבועות אשר בערה אש ה' בכמה וכמה נפשות הקדושות שנעדרו הרבה באלו הימים המעטים, המקום ירחם ויאמר למלאך הרף ידך, ראה בני וחכם מה שעובר על האדם בימי חיי הבלו והכל לטובה, בני ראה גם ראה הבל העולם הבל הבלים, הבל הבלים ואם קהלת אמר שבעה הבלים ראוי לנו לומר אלפי אלפים ורבי רבבות הבלים, ראה בני מה שעובר על האדם בימי חיינו, וככה וככה עברו על ימי אבותינו פמובא בספרים כמה מיני דבר וחרב רחמנא לצלן עברו בכל הדורות, לפעמים במדינה זאת ולפעמים במדינה זאת. והכל בשביל הנסיון והבחירה, למען השם למען השם שנתחזק ונעתיר לה' שיהיה הכל לטובה, בבחינת (משלי יט) וראת ה' לחיים ולא למות, הינו שעל ידי כל מה שעובר נזכה להתקרב יותר להשם יתברך ולזכר בהתכלית האמת שהכל הבל הבלים הבל נדף. אהובי בני יש בלבי הרבה לדבר אך גבה טורא בינו, למען השם חזק והתחזק וזכר את בוראך בכל עת בין בטיבו בין בעקו חס ושלוש חס ושלוש, וקיים מה שנאמר (תהלים נו) בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר. כי כל המארעות הכל לטובתנו, וזה מעין עולם הבא וכו' כמבאר בסימן ד', ראה גם ראה כמה הפליא השם יתברך חסדו הגדול עמנו שהקדים רפואות נפלאות כאלה למפותינו האנושות כאלה שהודיענו ברחמיו תורות נוראות ונפלאות ונשגבות כאלה אשר לא נשמעו מעולם שנוכל להחיות

נפשותינו בהם גם בעתים הללו באחרית הימים האלו, אשר עלינו נבאו
כל קדמונינו הצדיקים והנביאים האמתיים, למען השם חזק ונתחזק ואל
תשפח בכל עת מי היה בעולם ומי מקיים העולם עתה, בהי בטחנו לא
נמעד, חטף ואכל חטף ואכל בני גם עתה תורה ומצוות ותפלה והתבודדות
כל מה שתוכל, כי גם ימים אלו הם ימים ונחשבים בימי חיינו, וגם עליהם
נאמר היום אם בקלו תשמעו היום דיקא, ואז טוב לך ולביתך והארכת
ימים ושנים אמן. דברי אביך הכותב בחפזון ומצפה לישועת ה' מהרה:

מברסלב.

נתן

מכתב לה

בעזרת השם יתברך יום ג' ויחי תקצ"א.

אהובי בני חביבי, ביום אתמול שלחתי לך מכתבי על ידי רבי מרדכי בן
רבי יעקב באריכות קצת, כעת אין בלשוני מלה מגדל הצרות והטרדות.
ייטיב ה' להבא, רק אני מודיעך שאנחנו תודה לאל בחיים ושלום, ה'
ישמרנו תמיד בזה ובבא לנצח, וכבר הודעתך שקבלתי מכתבך, השם
יתברך ינחם אתכם מהרה ויבטל מעליכם ומכל ישראל כל הדינים וכל
הגזרות, וישמח נפשכם ויבשרנו בשורות טובות זה מזה תמיד אמן בן יהי
רצון, וכבר החזקתי הרבה לחטף כל מה שתוכל גם עתה כי היא חייך
וכו', וכעת אי אפשר להאריך כלל.

דברי אביך המצפה לישועה. נתן מברסלב. לזוגתך היא פלתי הצנועה
מרת חנה תחיה ולבנה דוד צבי נרו יאיר, למען השם שלאגט ארויס דעם
צער פון אייך גלויבט וואס השם יתברך טיט איז אלץ לטובה זעהט אז א'
מענטש בדארף נאר טראכטין אויף דעם תכלית אין זייט ניט ביז אין
זארגט ניט השם יתברך זאל אייך טרייסטין מיט אלים גוטין בתוך כל
ישראל:

מכתב לו

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֹר לְיוֹם בִּי שְׁמוֹת תַּקְצִיא.

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי הַרְבֵּנִי מוֹרְנֵי הָרַב יִצְחָק שְׁיַחֲיָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
יִשְׁמְרְכֶם מִכָּל רָע וְיִסִּיר מִחֲלָה מִקְרַבְכֶם וְיִתֵּן לְכֶם חַיִּים טוֹבִים וְאַרְפִּים
אֲמֵן כִּן יְהִי רָצוֹן.

לִיבַע קִינְדֵּעַר, אִיר קֶעֱנֵט אַלִּין פֶּאר שְׁטִין דָּעם צֶעַר פִּין אַיִיעֶרע בְּרִיף וּוּאָס
אִיךְ הָאָב גִּיהֶעֱרֵט דִּי בְּשׁוֹרוֹת פִּין אַיִיעֶר שְׁטוֹב, אַיִינְס נֶאָךְ דָּאָס אַנְדֶּרע,
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹיִן רַחֲמָנוֹת הָאָבִין, נֶאָר וּוּאָס קֶען הַיִּינְט ווער הַעֲלָפֵן,
נֶאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלִּין, אִין מִיר קֶאָנִין מְעַר נִיט נֶאָר בְּעֵטִין אִם תְּמִיד
אוּלֵי יְרַחֵם. מִן הַסֵּתֶם הָאָט אִיר גִּיהֶעֱרֵט וּוּאָס סִיא טִיט זִיךְ. פִּיל זָאגִין
אַז פֶּה אִיז חֵס וְשְׁלוֹם עֶרְגִיר גִּיווען אַיִידֶער אִין טוֹלְטִשְׁיִן סֶע זְעֵנִין זַיִיעֶר
פִּיל מְעֵנְטִשְׁיִן נֶעֱדֶר גִּיוואָרִין, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹיִן רַחֲמָנוֹת הָאָבִין. הַיִּינְט
וּוּאָס פֶּאר אַיִין עֶצָה קָאן אִיךְ אַיִיךְ גֶּעבִין, מְעַן הַעֲרֵט אַלֶּע טָאָג אַז מְעַן
וועט חֵס וְשְׁלוֹם הִיא שְׁפָרִין. גַּם בְּבִיתִי אִיז נִיט גִּיזוֹנְט בַּת אֲשֶׁתִּי חַיָּה
תַּחֲיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּקֶרֶב, דָּעם צֶעַר מִיט דִּי
יִסוּרִים מִיט דִּיא פְּחָדִים וּוּאָס אִיטְלִיכִיר הָאָט דִּי צַיִיטִין פֶּאר שְׁטִיט אִיר
אַלִּין. קִיין עֶצָה קָאן מְעַן הַיִּינְט גֶּאָר נִיט גִּיבִין מְעַן קָאן נִיט הַעֲלָפִין נֶאָר
בְּעֵטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלֵי יְחוּס אוּלֵי יְרַחֵם.

לְעַת עֵתָה קוֹק אִיךְ אַרוֹיס בְּכָל שְׁעָה צו הַעֲרִין פִּין דִּיא קִינְדֶּער וּוּאָס זְעֵנִין
שְׁלֶאף בֵּיא אַיִיךְ וּוּאָס זַי טוֹהִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה
מִן הַשָּׁמַיִם בְּקֶרֶב וְיִשְׁמַר אֶת כָּלְכֶם מֵעַתָּה וְיִשְׁמַח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת
מֵהָרָה. לִיבַע קִינְדֶּער לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁטאַרְקֵט אַיִיךְ אִין לֶאזֵּט אַיִיךְ נִיט אָפּ
הָאָט בְּטַחוֹן אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַר וועט אַיִיךְ נִיט אָפּ לֶאזִין חֵס וְשְׁלוֹם אַךְ
לֹא בְּעִי יִשְׁלַח יָד עַר וועט אַיִיךְ שׁוֹיִן הַעֲלָפִין אִין וועט אַיִיךְ טְרִייסְטִין מִיט
אַלִירְלִיי נַחֲמוֹת וְיִשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וּוּאָס סֶע אִיז גִּיווען אִיז בּוֹדֵאִי אַלְץ
לְטוֹבָה, וְוִיטְעַר וועט עַר אַיִיךְ שׁוֹיִן אָפּ הִיטִין, וְכָאָב אֶת כִּן יִרְצָה וְיַחַבֵּב
אֶתְכֶם וְיִוְשִׁיעַ לְכֶם בְּכָל טוֹב וְהַכֵּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְיִיטְעַר קָאן אִיךְ פִּיל
נִיט שְׁרִייבִין מַחֲמַת גְּרוֹיס צֶעַר פּוֹן אַיִיךְ וּמִכָּל הַצְּדָדִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם
עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמֶר לְמַלְאָךְ הַרָף יָדְךָ וְיִשׁוּב אֵלֵינוּ וְיִרְחַמֵּנוּ.

דְּבַרֵי אַבִּיכֶם הַמְצַפֶּה בְּכָל רָגַע לְשִׁמְעַת הַטּוֹב מִכֶּם. נֶאָ לְזָרוּ לְהוֹדִיעַנִי מִיָּד
מִבֵּיתְכֶם וּמִשְׁלוֹם כָּל אֶחָד בְּיַחֲוִד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיִשְׁמַעֵנוּ בְּשׁוֹרוֹת
טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תְּמִיד. דְּבַרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נִתֵּן מִבְּרַסְלָב. תּוֹדִיעַנוּ גַּם מִשְׁלוֹם כִּן אַחוֹתֵי רַבִּי אַיִיזִיק נְרוֹ יֹאִיר וּמִשְׁלוֹם
כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאוֹהֲבֵינוּ וְרַעֲיָנוּ יְרַחֵם ה' בְּרַחֲמָיו הַמְרַבִּים מֵעַתָּה עֲלֵינוּ
וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי עַת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוְשַׁע. אַהוּבֵי בְנֵי מִי יִתֵּן לִי
אַבְרָ בֵּיוֹנָה אַעוּפָה אַלִּיךְ לְרֵאוֹת עֲמֻדָּה פְּנִים אֶל פְּנִים אַךְ מַה לַעֲשׂוֹת כִּי גִבָּה
טוֹרָא בֵּינֵן וְלִיזָא וְלָבֵא אִין שְׁלוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְאַמֵּץ עֵתָה וְאַל תַּהֲיָה
נִמְשָׁךְ אַחַר הַצֶּעַר כָּל כָּךְ חֵס וְשְׁלוֹם כִּי ה' אֶתְּךָ אֶל תִּירָא וְאַל תַּחַת, בְּטַח
בְּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, אֲנִי מְחַיֵּבִים לְהַפְקִיד רוּחֵנוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ

וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ, עֵתָה יוֹדְעִים הַכֹּל כִּי אֵין עֲצָה וְתַחבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זָכַר עֵתָה כַּמָּה הַחַיִּיתָ עֲצָמָךְ בַּפְּסוּק (תְּהִלִּים נה) הַשְׁלִיךְ עַל ה' יִהְיֶה וְכוּ' בְּקִיץ הַזֶּה. עֵתָה עֵתָה הַגִּיעַ הַעֵת שֶׁתַּחֲיָה עֲצָמָךְ בַּפְּסוּק זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר וְה' יוֹשִׁיעַ לָךְ, וְכַעַת אֵי אֶפְשָׁר לְהֶאֱרִיךְ יוֹתֵר עַד שְׁיִגִיעַ לִי אֲגָרַת מִמָּךְ מִהֲרָה וְלֵה' הַיְשׁוּעָה. הַחֲצִי רוֹבֵל חָדָשׁ קִבַּלְתִּי וְעֲשִׂיתִי מָה שֶׁמִּטֵּל עָלַי לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָרֵב שֶׁבֵּת סָמוּךְ לְקִבְלַת שֶׁבֵּת וְאִמְרַתִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הַכַּיִד [עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה] מִיְנֵי פְדִינּוֹת וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לִב הַצַּדִּיק שֶׁיִּכּוֹל לַעֲשׂוֹת זֶה הַפְּדִיּוֹן, וַיִּבְטַל כָּל הַגְּזֵרוֹת קִשׁוֹת מֵעֲלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרְנוּ עַד כַּה שְׁאֲנוּ יוֹדְעִין גַּם עוֹד עֵתָה מְדַבְּרִים נְשָׁגְבִים כְּאֵלֶּה, שֵׁישׁ בָּהֶם כַּח לְהַחֲיוֹתְנוּ גַם עֵתָה וּלְשַׁמַּח נַפְשׁוֹתֵינוּ תָּמִיד אִם נִרְצָה לְחַזֵּק עֲצָמָנוּ וְלִשׁוּם לְבָנוּ הַיֵּטֵב לְכָל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת נְצַחִיוֹת נִפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת אֲשֶׁר גָּמַל עֲלֵינוּ בְּרַחֲמָיו וְרַב חֲסָדָיו: (עַד הֵנָּה נִמְשָׁכָה הַחֹלְלָת הַנַּ"ל. מִכָּאֵן וְאֵילָךְ הַתַּחֲיִל לְהִיּוֹת שְׁקֵט עַד עַרְךְ שְׁבוּעַ אֶחָד אוֹ יוֹתֵר וְאִזּוֹ שְׁקֵטָה הַאֲרָץ תּוֹדָה לְאֵל):

לז) יום ב' יתרו תקצ"א.

אֶהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבֵי וְכוּ'. דַּע בְּנֵי כִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גְּדוֹל מְאֹד, וְאֵי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בְּזֶה כָּל אֶפְלוֹ מַה שֶׁמִּתְנוּצָץ בְּלִבִּי, וְקוֹיְנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, רַק חֲזַק וְאַמֵּץ וְזָכַר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב מַה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁצְרִיכִין לְהִיּוֹת עֹקֶשׁן גְּדוֹל בְּעַבּוּדַת ה', זָכַר זֹאת הַיֵּטֵב עֵתָה בְּכָל יוֹם, וּבַפֶּרֶט בְּזִמְנֵים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כִּי יִצְטָרֵךְ לָךְ מְאֹד מְאֹד, כִּי עֵדִין אֵין אֶתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶׁיִּכּוֹל לַעֲבֹר עַל הָאֵדָם, וְאֶפְלוֹ אֶתָּם צְרִיכִים לְהִיּוֹת עֹקֶשׁנִים גְּדוֹלִים בְּמַעַט מְעַט עַבּוּדְתְּכֶם, וְגַם בְּהִרְצוֹן וְהַשְׁתַּוְקוּת וְהַפְּסוּפִין צְרִיכִין לְהִיּוֹת עֹקֶשׁן גְּדוֹל, לְחַפֵּץ וּלְהַשְׁתַּוְקֵק בְּרִצוֹן חֲזַק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, כְּמַבְאָר אֲצִלִּי בְּאַרְיִכוֹת, וַיַּעֲבֵר עָלַי מַה אֲנִי חַפֵּץ אֵף עַל פִּי כֵן הָאֲמַת לְאִמְתּוֹ שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ שֶׁהוּא עֵצֶם הָאֲמַת. וְזֶהוּ מַה תַּעֲרִירוּ וּמַה תַּעֲרִירוּ אֶת הָאֲהָבָה עַד שֶׁתַּחֲפֵץ, כְּאֲשֶׁר כָּבַר דְּבַרְנוּ בְּזֶה. יֵתֵר מְזֶה אֵין לְהֶאֱרִיךְ כִּי מִהֲסֻתָּם תִּהְיֶה בְּקִרְוֹב פֶּה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם: דְּבַרֵּי אַבִּיךָ הַמְצַפֶּה לְרְאוֹת בְּטוֹבָךְ הָאֲמַתִּי לְנֶצַח.

נתן מברסלב. לח) יום ג' פקודי תקצ"א פה אומאן.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לְאֶהוּבֵי חֲבִיבֵי כְּנַפְשֵׁי הַרְבֵּנִי הַנּוֹתִיק מוֹרְנוּ הַרְבַּ חַיִּים נַחוּם נִרוּ יֵאִיר לְנֶצַח.

בְּשַׁעֲה זֹו שֶׁמַּעֲתִי שֶׁהַגִּיעַ מִכְּתָב מֵאֶתְךָ שֶׁחֹתְנֶךָ נִפְטַר תִּהְיֶה נִשְׁמַתוֹ צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים הַמְּקוּם יִנַּחֵם אֶתְכֶם. וּמֵאֲהַבְתֶּךָ זְרוֹתִי עֲצָמִי לְכָתֵב לָךְ שׁוֹרוֹתִים אֵלוֹ שֶׁתּוֹדָה לְאֵל בְּאִתִּי לְשָׁלוֹם לְפֶה אֶתְמוּל, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם, אֵךְ הַיֵּטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל שֶׁהַשְׁלַכְתָּ אֶת אֲחֹתְךָ עַל הַצַּדִּיקַת מֵרַת אֲדַל תַּחֲיָה וּפְקֻדַת עָלֶיךָ בְּאִזְהָרָה לְבַל תִּנְשָׂא לְאִישׁ פְּשׁוּט עַד שֶׁיִּזְדַּמֵּן לָהּ

למדן דיקא. היתכן לעשות כן, אם אתה רוצה להשיא לה לתלמיד חכם דיקא תקחנה לביתה ותהיה מטל עליה ותוכל לעשות כרצונה, ואיך אתה רוצה להעמיס העל על אדל תחיה שתהיה בביתה, אשר השעה דחוקה לה מאד כידוע לה, ותהיה צרורה מלהנשא עד שיזדמן לה לתלמיד חכם דיקא, ומי יודע אם התלמיד חכם ירצה לשאנה על תנאי שיחזר על הפתחים עמה כאשר דברת עמה, אפלו אם אחותך תתרצה לזה, מפל שכן שבאמת גם אחותך אינה מרצה לזה כלל. ואם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים מט) לעולם ימכר אדם וכו' וישיא בתו לתלמיד חכם, אבל אתה לא מכרת כלל, ואין לה מה למכר. מדוע לא תזכר דברי רבותינו זכרונם לברכה (פסחים קיג) בתך בגרה שחרר עבדך וכו'. מפל שכן שהשלכת אותה בלי רשות בבית הצדקת אדל תחיה ואתה מזהיר עליה כאלה. הסכלת עשו אחי חביבי, כי נזדמן לה שדוד הגון לדעתי ומחמת דבריך נתבלבל, אף על פי שאחותך נתרצית, אבל אף על פי כן נתבלבל הדבר על ידך, כאשר אספר לה אם ירצה השם, על כן תראה לתקן זאת, ותכתב לה תכף שלא תדקדק דיקא על זה, רק תסמוך על השם ותברך שינחה אותה בדרך האמת, יתר מזה אין להאריך בזה.

חזק ואמץ אחי ותלמידי חביבי, השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, ואל תדאג דאגת מחר, ויהיה בעיניך דברים אלה בכל יום כחדשים, לבלי לחשב מיום לחברו כלל, רק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה בכל יום ויום, ותזהר מעתה לילך עם מה שכתב אדוננו מורנו ורבונו זכרוננו לברכה, היום אם בקלו תשמעו, היום דיקא, ואף על פי שגם היום הזה לבד קשה לצאת חובת היום, תצרך לזה שאר שיחות והתורות הקדושות מהנחל נובע מקור חכמה שהם מלאים עצות עמקות מאד, בפרט הדרך התם והישר על פסוק אומר לאלקי בעודי וכו', ודי בזה כעת. דברי אהבה באמת לנצח:

מברסלב.

נתן

מכתב לט

ברוך השם יום ג' צו תקצ"א ברסלב:

שלום לאהובי בני מחמד נפשי הרבני הנתיק מורנו הרב יצחק שיחיה:

מכתבך קבלתי, ואתמול באתי לביתי בשלום תודה לאל, והיה לי כמה הרפתקאות בדרך, מחמת קלקול הדרך והפשרת שלגים, והייתי באומאן

מיום ב' פקודי עד יום ב' ויקרא, שהוא ערב ראש חדש ניסן, ובשבת קדש
העבר הייתי בלאדיזין.

והנה אם אמנם הומה עלי לבי ממכתבך אשר אתה צועק בכל פעם בקול
מר על שטף מים רבים העוברים עליך בכל עת. המקום ירחם עליך מעתה,
אף על פי כן חדוה תקועה בלבי מסטרא חדא, ממה שאני רואה חזק לבך
בעזרת השם יתברך, מה שאתה חזק ברצון וכסופין גדולים להשם יתברך
ולתורתו, אשר המה יקרים מאד מאד. מי יתן, והיה לבבך זה כל הימים
לכסף ולהשתוקק בכל עת להשם יתברך ברצונות חזקים, כי רצונות
וכסופין דקדשה יקרים מאד מאד אצלו יתברך, ודע בני וזכר היטב כי
האדם לא בא לזה העולם כי אם להאמין בהשם יתברך, ובשביל זה נברא
האדם וכל העולם ומלואו התלויים בו כמו שכתוב (תהלים לג) וכל
מעשהו באמונה, וצריך האדם לחדש עצמו בתשוקת האמונה בכל יום
ובכל עת, כי אף על פי שהאמונה ירושה היא לנו מאבותינו, וזה עקר
האמונה לסמוך על אבותינו הקדושים. ולילך בדרךיהם. אף על פי כן
צריכין להמשיך על עצמו האמונה הקדושה בכל יום ויום מחדש,
ולהכניס כל לבו ונפשו, ולהגדיל דעתו בזה בכל יום מחדש, כמו שכתוב
בפרשת שמע אשר אנכי מצוה היום על לבבך, ודרשו רבותינו זכרונם
לברכה בכל יום ויום יהיו בעיניך פחדשים, שלא יהיה בעיניך כדיוטגמא
ישנה, שאין האדם סופנה אלא פחדשה, וזה נאמר בפרשת קריאת שמע
דיקא כי עקר ענין זה נאמר על האמונה הקדושה שהוא כלל ויסוד כל
התורה כלה. והנה באלו הימים שלח ה' בלבי שזהו מה שאנו אומרים
בקבלת אמונת יחודו יתברך אומרים תחלה אלו השני תבות שמע ישראל,
ולכאורה היה די לומר העקר היחוד שהוא ה' אלקינו ה' אחד. ולמה לנו
להתחיל מקדם באלו השני תבות שמע ישראל אך אלו השני תבות באים
לעורר לב האדם שיטה אזנו ולבו היטב היטב, למה שהוא אומר, ושיהיה
בעיניו חדש לגמרי בכל עת, ועל כן אומרים תחלה שמע ישראל, כי
כשמשיעין דבר חדש אומרים תחלה שמע היטב מה שאספר לך, וזהו
בחינת אלו השני תבות שמע ישראל שאומרים קדם אמונת היחוד לעורר
לב ישראל שיטו אזנם ולבם היטב לשמע מה שאומרים שיהיה בעיניהם
פחדשים דיקא, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יג) על פסוק
זה שמע השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיה, הינו הטה אזניך ושמע
היטב היטב מה שאתה מוציא מפיה, ולא יהיה בעיניך כדבר ישן חס
ושלום, אף על פי שישוד האמונה ישנה מכבר מאבות אבותינו הקדושים,
וזה עקר האמונה, אף על פי כן אתה צריך לשמע ולקבל בלבך האמונה
בכל יום מחדש, וענין זה אי אפשר לבאר לא בכתב ולא בעל פה, כי הוא
לכל חד כפום מה דמשער בלבה, יכול להתפלא ולזחל ולרעד מהתנוצצות
אמתת האמונה הקדושה בכל עת מחדש, אשר אנו זוכין להאמין בתי
החיים בהיחיד נצחי הקדמון הבורא הכל בחסדו יתברך ויתעלה שמו
לנצח, ובזה יכול כל אדם שבעולם להחיות את עצמו באיזה מדרגה
שהוא, כי מלכותו בכל משלה, ובפרטיות אתה בני חביבי אשר אני
ידעתיך, וכבר ספרת לי הרבה במכתבך, אך איך שהוא חזק וחזק לקבל
דברי אלה לחזק את עצמך ולשמח את נפשך בכל עת בהאמונה הקדושה,

אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהִיּוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבִתְוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וּבְצַדִּיקוֹ הָאֱמִתִּים, וְתִרְגֵּיל עֲצֻמָּה לְשִׂמְחַ בְּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מִחֲדָשׁ, וְתִכְנִיֵס בְּלִבְךָ הַיֵּטִב וְתִזְכֹּר הַיֵּטִב מֵה שְׁאַנּוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם אֲשֶׁרִינוּ מֵה טוֹב חֻלְקָנוּ וּמֵה נְעִים גּוֹרְלָנוּ וּמֵה יָפֵה יְרוּשָׁתָנוּ אֲשֶׁרִינוּ וְכוּ', כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים זֹאת בְּכָל יוֹם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מַחֲיֵיהֶם וּמִשְׁמַחְתָּם הַגְּדוּלָּה, וְאֵף עַל פִּי כֹן הֵם גַּם הֵם חַיִּים רַק מְזֵה, כִּי רַק זֹאת חַיִּינוּ וְקִיּוּמָנוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר כִּי הֵם חַיִּינוּ וְאֶרְךָ יָמֵינוּ, אֵךְ מֵה טוֹב וַיְפֵה מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל עַל כָּל פְּנִים לִידַע מַחֲיָיו, שְׂיִדַע שְׂאִינוּ שׁוֹם חַיּוֹת וְטוֹב אֱמִתִּי כִּי אִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שְׂזָכִינוּ כְּלָנוּ מִקְטָן וְעַד גְּדוּל, וּבִין שְׂיֵהִיָּה מִמוֹן וּבִין לְאוֹ, סוֹף כָּל סוֹף הַזְּמַן וְהַיָּמִים עוֹבְרִים כְּצֵל עוֹבֵר, וְלֹא יִשָּׂאֵר כִּי אִם חַיּוֹת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שְׂזֵה הַחַיּוֹת יִתְקִים לְעַד וּלְנֶצַח, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וּמַלְכוּתוֹ וְאֱמוּנָתוֹ לְעַד קִיּוּמָת וְכוּ', וּבְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֲדָם בְּגוֹף וּנְפֶשׁ וּמִמוֹן בִּין טוֹב וְכוּ' צָרִיךְ לִידַע שְׁמַלְבָּשׁ שֶׁם חַיּוֹת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שְׁמַקְיָמָת הַכֹּל, וְצָרִיךְ לְהַטוֹת לְבוֹ הַיֵּטִב לְזֵה, וְצָרִיךְ לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ בְּכָל עֵת פְּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שְׁפָרוּשׁוֹ שְׁמַע הַיֵּטִב לְזֵה, וְצָרִיךְ לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ בְּכָל עֵת אַחַדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שְׁמַפְרֵשׁ אַחַר כֵּךְ בְּפִרְשָׁה זֹאת וְאַהֲבַת וְכוּ' בְּכָל לְבָבְךָ וְכוּ' בְּשִׁבְתְּךָ וְכוּ' וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ וְכוּ', דְּהֵינּוּ בְּכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֲדָם צָרִיךְ לְשַׁמַּע הַיֵּטִב מִשֶּׁם אֱמוּנָת יְחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים שְׁבַעוּלָם יְכוּלִין לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתֵּב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, יִתֵּר מְזֵה אִי אֶפְשָׁר לְהֶאֱרִיךְ, וְגַם כִּי הַגִּיעַ זְמַן הַמְּנַחָה וְה' בְּרַחֲמָיו יַחֲזֵק לְבָבְךָ שְׁתִּזְכֶּה לְחַטֵּף תּוֹרָה וּתְפִלָּה הַרְבֵּה וּצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מֵהַצֵּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לְנֶצַח. דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ לְנֶצַח:

מכתב מ

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מוֹצְאֵי שְׁבַת הַגְּדוּל תַּקְצֵ"א:

אַהוּבֵי בְּנֵי, בְּעֶרְב שְׁבַת שְׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בְּאַרְיִכוֹת, וּבְיַדֵּי הָיָה לְךָ לְנַחַת, וְתוֹדָה לְאֵל כְּבֹר הוֹעִיל לִי הַרְבֵּה הַמְּכַתֵּב שְׁכַתְּבִתִּי לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁים לְבָבְךָ הַיֵּטִב לְדְבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲרַב לְךָ לְנֶצַח, כְּעֵת אֵין לְחַדֵּשׁ דְּבָר, וַיַּעֲרַב לְכֶם שְׁמַחַת הַחֵג הַקְּדוּשׁ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לְהַתְּחַדֵּשׁ מֵעַתָּה לְגַמְרֵי לְצֵאת מֵעַבְדוֹת לְחַרּוֹת עוֹלָם מִחֲמַץ לְמִצָּה שְׁלֹא תַחֲמִיץ עוֹד אֶת מַחֲדָ חֶסֶד וְשָׁלוֹם בְּשׁוֹם מַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת. מִכָּל שְׁכּוֹן וְכָל שְׁכּוֹן בְּשׁוֹם תַּאֲוָה וְהַרְהוֹר חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְתִקְיָם גְּעַר חַיַּת קָנָה כְּמַבְאָר בְּסִימָן ה' עֵין שֶׁם וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְשִׁמְחָה וְכוּ' אָמֵן כֹּן יְהִי רָצוֹן. דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה.

מכתב מא

ברוך השם יום אי מצורע תקצ"א.

אהובי בני חביבי, ביום ה' אסרו חג שלחתי לך מכתבי, מהסתם הגיע לידך, וכעת הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, ואני מוכן לעמד ולהתפלל, אך מאהבתך אני מודיעך, שתודה לאל אתנו החיים והשלו, ותקבל אגרת מדידנו רבי חיים נחום גרוזיאני, כי החיה אותי במה שהזכיר אותי מענן בטול הזמן, כי צריכין לילך בזה, כי באמת אין שום זמן כלל, ובקרב אראה לכתב לך באריכות יותר:

מכתב מב

ברוך השם יום אי קדושים.

שלוש לאהובי בני הותיק מורנו הרב צחק שיחיה:

מכתבך קבלתי בשבוע העבר, וכעת אני מתירא פן יקדים מוסר כתב זה ידי רבי חיים ויסע מיד, על פן אני כותב בחפזון באמצע התפלה קדם אשרי ובא לציון, ואיני יודע כלל מה לכתב לך, והנה בודאי כבר שמעת שמאור עינינו הנחמד רבי אברהם בער בן אדל שיחיה נחלש זה יותר משבוע, וברוך השם היה לו שנוי לטובה; ה' יסעדנו, שישוב לאיתנו בשלמות מהרה. ומאליך תבין גדל הצער שהיה לנו, על פן לא יכולתי לחקר אחר עובר ושב בשבוע העבר לכתב לך מאומה: הנעקרתין מנעמרוב סלקו שמונה, ונשאר חיל אחד, השם יתברך ירחם על עמו מהרה, מר ומרור ואח ואבוי לדבר ולכתב מזה. המקום ירחם על פלטת עמו ישראל, ויתן בלב כל אחד שישתכל על עצמו היטב מה נעשה בעולם צרות צרורות תכופות, ועדין הוא מרקד בינו, לא יתננו השב רוחנו לישוב דעתנו לחשב

על סופנו ואחריתנו, מה נאמר מה נדבר מה נאמר מה נדבר, אך חשבתני דרכי ואשיבה רגלי אל עדתך, אין לנו אל מי לברח, כי אם אל התורה ואל התפלה על פי דרכי אמת וישר, אשר שאבנו ממעיני הישועה, וגם עתה אנו צריכין לנחם עצמנו ולשמח נפשנו בגדל נפלאות הישועות, אשר הפליא חסדו עמנו בעל הרחמים, להקדים לנו רפואות פאלה, קדם למכות האלה, לולי ה' שהיה לנו כמעט כמעט אבדה תקותנו חלילה, על כן עלינו לשבח לאדון הכל וכו' בכל יום ובכל עת, ולשמח נפשנו בזה, עד שנזכה על ידי זה דיקא לפרש שיחתנו לפניו יתברך, כבן המתחטא לפני אביו, כי כבר קרבנו ברחמי כבנים חביבים ויקרים, והראה לנו אוצרי אוצרות טובים ויקרים פאלה, סגלות נפלאות וחמודות ונוראות פאלה.

ותקבל אגרת הרצוף פה, מידידינו רבי אייזיק מלאדיזין, למען תראה עצם תשוקת אנשינו אל האמת, לבוא לארץ ישראל וכו', וכבר השבתי לו תשובה נאה על זה, אם ירצה השם אם תהיה בלאדיזין תבקשו שיראה לך מכתבי, ותצניע האגרת הזו, כי קויתי לה' שמכתבינו יהיו יקרים בימים הבאים בעזרת השם יתברך, כי כלם טובים על מרבו נקדת האמת לאמתו, להשתוק ולכסף לה' ולתורתו ולצדיקים האמתיים ולדרכיהם הקדושים, אשרינו שזכינו לזה, יהי כן ה' עמנו שנזכה לגמר ולהוציא מחשבתנו הטובה אל הפעל מהרה, למען לא גבוש וכו' לעולם ועד. דברי אביך המצפה לישועה:

מברסלב.

נתן

מכתב מג

בעזרת השם יתברך יום ד' בחקתי תקצ"א, שלום פנהוג:

אתמול באתי לביתי בשלום, כעת תראה לשלח להודיע לרבי מרדכי שאביו רבי שמואל זכרונו לברכה נפטר לעולמו בטעפליק ביום שבת קדש העבר תהא נשמתו צרויה בצרור החיים, כדי שיאמר קדיש, המקום ינחם אותו מהרה, יתר מזה אין פנאי עתה להרחיב הדבור.

והשם יתברך יעזרך להבין הרמזים מכל הדברים שבעולם, איך להתקרב להשם יתברך על ידם בכל יום ויום, כפי האדם וכפי המקום וכפי השעה, כי כל מה שעבר בעולם הן למות, הן לחיים, הן ליקר, הן לזול, הן לעני, הן לעשר, וכל שארי מיני הרפתקאות וסבובים שעוברים בעולם, בכלל העולם או המדינה, או העיר, או בפרטיות על כל אדם ואדם, הכל הוא

רק בשביל זה לבד, כדי לזכור אותו יתברך, על ידי זה דיקא, כי הוא יתברך מסבב כל הסבות בחכמתו ורחמנותו, הכל לטובה הנצחית, כדי להכיר אותו יתברך על ידי זה בכל יום ויום, כי הוא גומר ויגמר הכל כרצונו, כמו שכתוב (תהלים צ"ב) ואתה מרום לעולם ה' כמו שפרש רש"י שם. דברי אביך הדורש שלומך תמיד באהבה:

מברסלב.

נתן

מכתב מד

ברוך השם יום א' שחרית תקצ"א. ארבעים למספר בני ישראל.

אהובי בני, זמן תפלת שחרית הגיע, אך מאהבתך אני כותב לך עתה, שקבלתי מכתבך, ויש לי צער גדול מצערך ומרה שחורה שלך שאתה כותב לי בכל פעם, והלא כבר כתבתי לך הרבה הרבה, מה שיש בו די לנחם ולשמח עצמך בכל עת בכל מה שעובר עליך, וכי לחנם אני דברתי עמך אלפים פעמים שכל אדם מלא ישורים, כמו שכתוב (איוב ב) אדם לעמל יולד וכו', ואין שום נחמה ושמחה וחסות כי אם בכל נקדה ונקדה טובה שאנו זוכים לחטף בכל יום, כי אנו מניחין טלית ותפלין ולומדין מעט או הרבה, ומתפללין, ועושין כמה מצוות וכו', ובפרט שאנו יודעין מאור כזה וכו'. נא בני חביבי, זכר אל תשפח כל זה, זכור תזכר בכל עת את כל החסדים הגדולים והנוראים שעשה השם יתברך עמנו, שקרבנו לאור כזה אשר שמו נקרא עלינו תודה לאל, ותרגיל עצמך מאד לילך עם הדרך שדברתי עמך כבר להיות בכל פעם מודה על העבר וצועק לעתיד לבוא, ותפרש שיחתך לפני השם יתברך בכל יום ויום חק ולא יעבר, למען השם למען השם חטף ואכל חטף ואכל תורה ותפלה, והתבודדות ומעשים טובים, ואל תשגיח כלל וכלל בכל מה שעובר עליך, ובזה טוב מאד מדת השכחה להשפיע מדעתו לגמרי בכל עת כל מה שעבר עד הנה, ומה שיהיה אינך יודע כלל, ובפרט בשעת התפלה תהיה בעיניך כחדש ממש, וכאלו אין לך רק השעה הזאת לבד ולא תסתכל על העבר ועל העתיד כלל, אפלו בדברים הנוגעים אל הנשמה, מפל שפן וכל שפן בדברי הגוף והממון, ואם תרגיל עצמך בזה, אז טוב לך, ותוכל להתפלל על ידי זה ולחטף הרבה טוב בכל יום, למען השם חזק ואמץ ושמח נפשך בכל הדרכים ששמעת ממנו, קנה לה' וישע לך, כי לא יזנח לעולם ה' חסדי ה' כי לא תמנו וכו'.

דברי אביך.

מכתב מה

בעזרת השם יתברך יום ה' במדבר תקצ"א.

אהובי בני חביבי שיחיה, היום קבלתי מכתבך, והיה לי לנחת גדול מה שזכיתי לקבל מכתבך, כי היה לי געגועים גדולים ויגיעה רבה מיום א' עד אתמול, עד שמצאתי לשלח לך מכתבי הנ"ל, השם יתברך יזכנו שיעשו דברי רשם בלבבכם, כי לא דבר ריק הוא, כי נובעים ממקור עליון ונורא מאד מאד עצום ונשגב, עתה בקשתי שתשיבני מיד באריכות קצת, לבאר לי מה שתוכל לבאר במכתב, וקצת מצואת חותנך זכרונו לברכה, אם הניח איזה חלק בשבילך גם כן, יתר מזה אין להאריך.

השם יתברך יחזק ללבך לצאת חובת היום בכל יום ויום, כל אשר תמצא ידך בכחך לעשות באותו היום, ולבלי להניח מיום לחברו כלל, פאשר כבר דברנו בזה הרבה, ועדין צריכין תפלה והתבודדות הרבה לזכות לישועה ורחמים רבים לקיים זאת באמת לאמתו כרצונו הטוב.

דברי אביך הדורש שלומך תמיד באהבה ומצפה לראותך מהרה.

נתן מברסלב. ושלום לידידי רבי מרדכי, מה אמר לך לנחמך, מאליך תבין שכל הדברים שאני פותב לבני שיחיה נאמרים גם אליך, ולכלכם, ותשמרו מכתבי היטב, כי אצלי בעצמי הם דברים יקרים מאד, ומתחדשים בכל פעם מאתו יתברך בחסדו הגדול, והן הן נחמתך על כל הצרות, כי עקר הנחמה הוא הדעת האמת, שנוכל על ידו להמשיך עצות אמתיות להשאר קיים בעבודתו יתברך לנצח:

הנ"ל. השם יתברך יזכנו להיראה והשמחה והקדשה והטהרה של חג הנורא הקדוש הבא עלינו לטובה, אם נזכר נקדה אחת מעצם היראה הנמשכת בשבועות, כמו שכתוב גם כל העולם כלו חל מפניך וכו', בקולות וברקים וכו', ראוי להזדעזע מעתה בלי שעור, ואם עדין אין אנו זוכין לזה, על כל פנים מעתה ראוי לשפך שיחנו הרבה פנים נוכח פני ה', היכן אנחנו בעולם שכבר ספרנו יותר מששה שבועות, ועדין לא נטהרנו להרגיש היראה של שבועות, ה' הטוב יכפר ויגן עלינו וימשיך עלינו ברחמיו וראתו הגדולה, שיקים בנו (שמות כ) ולבעבור תהיה וראתו על פניכם לבלתי תחטאו, עד שנזכה לשמחה גדולה על ידי זה, כמו שכתוב (תהלים ב) וגילו ברעדה, וזה עקר שלמות היראה כשזוכין על ידה לשמחה, וכבר כתבנו

וּדְבַרנוּ הַרְבֵּה בְּזֶה, שְׁאַפְלוּ עַל יְדֵי יִרְאַת הָעֲנֵשׁ זֹכִיךְ לְשִׁמְחָה עַל פִּי הַדְרָכִים שֶׁקִּבְּלָנוּ לְשִׁמַּח נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ' :

נִתְּן מִבְּרִסְלָב. אַחַר כּוֹתְבֵי הָאֲגָרָת הַמְּסֻגָּר פֶּה, הִגִּיעֵנִי מִכְּתָבוֹ שְׁנִית מִיּוֹם ו' עָרַב שֶׁבַת קֹדֶשׁ, וְנִפְּלֵאתִי בְּנִי, אִידֶּךָ לֹא הִבְנֵת מֵעֲצָמֶךָ שְׁאִינִי מִקְפִּיד עַל דְּבָרִים כְּאֵלוֹ, וּמָה אֲכַפֵּת לִי אִם תֹּאמֶר כִּמָּה קִדְּוִישִׁים בְּכָל יוֹם בְּכּוֹנָה, שֶׁהוּא שֶׁבַח גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּתִבֵּר כָּל גְּזִיזוֹן דְּפִרְזָלָא, אִידֶּךָ אִם תֹּאמֶר קִדְּוִישׁ יְהִיָּה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהוּא גַם בְּשִׁבִיל אֲדוֹנֵי אָבִי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁהוּא זְקֻנָּה, וְזֶהוּ כְּבוֹדֵי שְׁתַּכְבְּדֵנִי בְּעוֹבְדֵי טִבּוֹן, בְּמָה שֶׁתּוֹכֵל, אִידֶּךָ לֹא תִבְלָבֵל דַּעְתְּךָ בְּשַׁעַת הָאֲמִירָה בְּזֶה, רַק קֹדֶם תּוֹכֵל לְחַשֵּׁב כִּנּוּל :

אֶהוּבֵי בְּנֵי, כִּכְּר כְּתִבְתִּי לָךְ שֶׁלֹּא נִסְעוּ מִפֶּה לְטוֹלְטִישׁוֹן מִחֲמַת הַפְּחָדִים, עַל כֵּן נִתְּעַכֵּב הָאֲגָרָת עַד הַנָּה, וְהַיּוֹם יוֹם ב' אַחַר חֲצוֹת הַגִּיעֵנִי שְׁלִישִׁית מִכְּתָבְךָ, בְּקוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמְרָה, וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה לְכַתֵּב לָךְ עוֹד, כִּי כִּכְר כְּתִבְתִּי לָךְ הַרְבֵּה, וּכְבֵּר הַשְּׁבִתִּיךָ בְּמִכְתָּב הַרְאִשׁוֹן, וְהַזְכָּרְתִּיךָ שֶׁכְּבֵּר הוֹדַעְתִּיךָ מִקֹּדֶם כִּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהַהֲכָרַח שִׁיעֵבֵר עַל כָּל אָדָם כִּמָּה וְכִמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, הַמְּקוֹם יִרְחַם שִׁיְהִיָּה בְּחֻסָּד גְּדוֹל.

מָה אִמַּר לָךְ בְּנֵי, הֲלֹא אֲתָה רוֹאָה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הַבֵּל הָעוֹלָם, אִידֶּךָ הַכֵּל הַבֵּל, וְאֵת כָּל הָעֵמֶל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּכְבֵּר צָעֲקוּ כָּל הַצְּדִיקִים הַקְּדֻמוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים, וּבִפְרִט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שֶׁהָעוֹלָם מְטַעָה אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי וְכוּ', וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים כָּל זֶה, וְאִף עַל פִּי כֵן רוֹצִים לְהַטְעוֹת אוֹתָנוּ חֵס וְשְׁלוֹם בְּעַל כְּרַחֲנוּ, כִּי הַשְּׂאוֹר שֶׁבַעֲסָה מְעַכֵּב, וּמִשְׁתַּטַּח וּמִתְפַּשֵּׁט נֶגֶד כָּל אֶחָד כְּאֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט, אִף עַל פִּי כֵן הָאֲמֵת הוּא אֲמֵת, כִּי אֲמֵת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁנוֹת הָאֲמֵת בְּשׁוּם אִפּוֹ מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַסְתַּכֵּל עַל הָאֲמֵת, וְעַל זֶה טוֹב לָנוּ לְהוֹדוֹת לֵה' בְּכָל עֵת מָה שֶׁעַל כָּל פְּנִים אָנוּ יוֹדְעִין הָאֲמֵת בְּבִירוֹר יוֹתֵר מִשְּׂאֵר הָעוֹלָם, אֲפִלוּ מִהַחֲסִידִים שֶׁל עֶכְשָׁיו, וְאִם אִף עַל פִּי כֵן אֵין מֵעֲשִׂיךָ עוֹלִים יָפֶה, אִף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָקָר מְאֹד מְאֹד מָה שֶׁאֲתָה יוֹדֵעַ הָאֲמֵת לְאֲמֵתוֹ, אִידֶּךָ כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲלָה גְּדוֹלָה מָה שֶׁאֲתָה מְשִׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ אֶל הַתְּכֵלִית הָאֲמֵתִי, כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ בּוֹ חֲסָרוֹן גְּדוֹל מָה שֶׁאֲתָה בּוֹעֵר וְצוֹעֵק יוֹתֵר מִדָּאִי. כִּי יוֹתֵר מִדָּאִי הוּא חֵס וְשְׁלוֹם בְּחִינַת הַרִיסָה, וְהֲלֹא כִּכְר דְּבַרְנוּ עַד קֶצֶה הָאֲחֵרוֹן, שֶׁצָּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ אֲפִלוּ בְּנִקְדָּה בְּעֵלְמָא שֶׁל דַּת יְהוּדִיתָנוּ הַקְּדוּשָׁה שֶׁאָנוּ אוֹחֲזִין בָּהֶם בְּחֻסָּדוֹ הַגְּדוֹל, וְאֵין לָךְ לְהַסְתַּכֵּל כָּלֵל עַל שְׂאֵר אֲנָשִׁים שְׁאִינִם מְחִיין עֲצָמוֹן בְּזֶה, אֲפִלוּ הֵם טוֹבִים מִמֶּךָ הַרְבֵּה וְאִף עַל פִּי כֵן הֵם בְּמִרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, וְאֲפִלוּ אִם הֵם מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי אֵין לָךְ לְהַסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם בְּעֵנְיָן זֶה כָּלֵל, רַק שֶׁתִּשְׁמַע לְדַבְּרֵי, שֶׁהֵם נוֹבְעִים מִדְּבָרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, לְהַחֲיוֹת עֲצָמֶךָ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם בְּמָה שֶׁאֲתָה מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, וְאָנוּ זֹכִיךְ לַעֲשׂוֹת מַצּוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּבִפְרִט וּבִגְדֵל הַחֻסָּד הַנִּפְּלָא הַנוֹרָא שֶׁאָנוּ אֲחוּזִים וְדְבוּקִים בְּשִׁמּוֹ הַקְּדוּשׁ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְאִם לֹא הֵינּוּ שׁוֹמְעִים מִמֵּנוּ כִּי אִם הַתּוֹרָה אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי דֵינּוּ, כִּי יֵשׁ בּוֹ דֵי לְהַחֲיוֹת עֲצָמֵנוּ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, וְלִזְכוּת עַל יְדֵי זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם לְנֶצַח, מִכָּל שְׂכּוֹן וְכָל שְׂכּוֹן שֶׁשָּׁמַעֵנוּ גַם

המעשה של רבי אליעזר ורבי יהושע, וכסלו וחנכה, וחליפות, ויובל, דרי מעלה ודרי מטה, מקיפים למעלה מהזמן, תקופת הימים תקופת השנים וכו' וכו', וכן שמענו עוד נוראות ונפלאות אשר לא נשמעו מעולם, מה אדבר.

דע בני חביבי כי רבנו הקדוש והנשגב והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה ידע כל מה שיעבר עליך עד הסוף, וכבר הקדים רפואות נוראות למפותינו האנושות, על ידי כל התורות והמעשיות והשיחות וההתגלות אלקות שהאיר בדעתנו, חזק בני חזק, והעקר שתלך במה שכתבתי לך כבר, שבכל עת תעשה עצמך כשוכח לגמרי, ובזה תצא לחרות בכל פעם מגלות אשתך שמנח עליך ומשאר מיני גליות ושעבוד שמנחין על מוחך כאלו אווזים אותך בידם חס ושלוש. ובאמת הבחירה הפשית והמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו, והעקר לבלי להתחיל לחשב כלל, רק כאלו עתה נולדת, וכאלו אינך יודע כלל מה שהיה ומה שיהיה, ובאותו השעה תשמח עצמך בכל מה שתוכל, הן הנקודות טובות וכו' פנ"ל הן במלי דשטותא ובדיחותא וכיוצא, ואם מתוך כך תוכל לחטף עצמך לתוך תורה ותפלה מה טוב, ואם לאו אף על פי כן תשמח בה' ובתורתו ובצדיקו האמתיים על פי הדרך הנ"ל, ותמתין עד בוא העת הטובה שתוכל לחטף טוב ואמת מה שתחטף בחסדו הגדול על ידי יגיעה קצת, כי בלא יגיעה כלל אי אפשר, כי אפלו היגיעה והטרחה בעבודת ה' יכולין לקבל ולהמשיך על עצמו יותר על ידי שמחה וחרות, ויתר מזה אי אפשר להאריך בכתב ומבטחני שתבין מעצמך איך להכניס דברי אלה בלבך באפן שתנחם ותשמח עצמך ואחרים ותזכה לקיים דברי אדוננו מורנו ורבנו זכרונו לברכה, ולילך בדרך הקדושים למען ייטב לך לנצח.

דברי אביך נתן הנ"ל.

*

ברוך השם, יום א', תקצ"א, פרשת קרח.

אהובי בני. היטב חרה לי עליך על אשר בכל שבוע העבר לא ראיתי כתיבת ידך כלל, וגם מקדם לא כתבת לי תשובה הגונה כדרךך, לא ידעתי מה זה ועל מה זה, ואיך אתה ממשיך עליך טרדות כל כך, עד שאין לך פנאי בכל השבוע אפלו לכתב אגרת אלי, וגם מעי המו לי על זה לחשב מחשבות מי יודע מה נעשה שם, ועקר צערי שאני מבין מזה שאין אתה שוקד מתוך הטרדה על דלתי התורה והתפלה כאשר הוריתיך, ועד מתי ועד מתי יהיה טרדתך קשה כל כך, וכבר הזהרתיך הרבה שחלילה ואסור לדחות על יום מחר, כי העקר לחטף בכל יום ויום מה שיוכלין לחטף טוב, וכבר דברתי עמך וכתבתי לך הרבה הרבה בזה, ואיך לא יכלת לחטף שעה לכתב לי אגרת כראוי, פעת תראה להשיבני מיד כראוי, ואז אראה לכתב לך באריכות יותר בעזרת השם יתברך, יתר מזה אין להאריך, כי הגיע זמן תפלת שחרית.

דברי אביך המצפה שתחזור לקבע עצמך על התורה ועל התפלה באמת
ומעיתר בעדכם.

מברסלב.

נתן

מכתב מו

ברוך השם יום אי חקת תקצ"א.

שלום וחיים לאהובי בני חביבי מורנו הרב יצחק שיחיה.

מכתבך קבלתי קדם שבת, והנה בודאי כבר שמעת שבביתי היו הילדים
חולים מחלי המאזלן [אדמת], והיו בסכנה גדולה, ובחסדי ה' שבו
לבריאותם בעזרת השם יתברך, אך בני יוסף יונה שיחיה הוא מוטל על
ערש דווי, ה' יסעדהו מהרה, גם בבית בני רבי שכנא שיחיה היו שני ילדים
חולים מחלי הנ"ל, ותודה לאל הם חוזרים לאיתנם בעזרת השם יתברך,
ועתה עיני פלות כל היום לשמע הטוב מבנך שיחיה, נא מאד להודיעני
מהרה משלומו הטוב, ותפלה לאל חי שאזכה מהרה לשמע בשורה טובה
מאתו. שחזור לבריאותו, והשם יתברך יאריך ימיו ושנותיו, ותזכו לגדלו
לתורה לחפה ולמעשים טובים אמן.

והנה כבר ידענו שבכל מה שעובר על האדם אין לנו בית מנוס כי אם אליו
יתברך לבד, וכל פונתו יתברך בכל מה שמביא על האדם, הכל כדי שיזכר
בו ויתפלל אליו, כמו שכתוב (תהלים ג) וקראני ביום צרה אחלצך
ותכבדני, ועתה בני קבל עליך על מלכות שמים בכל עת, ותתפלל אליו
בכל עת על כל דבר, וקוה לה' ויושע לך, ומחמת הנחיצה אי אפשר
להאריך יותר. דברי אביך הדורש שלומך תמיד באהבה ומעיתר בעדכם
ומצפה לשמע הטוב מאתכם תמיד.

מברסלב.

נתן

מכתב מז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ג' חֲקַת תַּקְצ"א.

שְׁלוֹם וְחַיִּים לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַוְּתִיק מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק שְׁיַחֲיָהּ.

נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי, לְהוֹדִיעַנִי מִיָּד עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה מְשֻׁלֵּמָה וּמְשֻׁלּוֹם בְּנֵךְ שְׁיַחֲיָהּ, כִּי עֵינֵי כָּלֹת כָּל הַיּוֹם לְשִׁמְעַת הַטּוֹב מֵאַתָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעֶדְהוּ וְיִשְׁיבֶהוּ לְאַיְתָנוּ בְּקִרְוֹב. וְהִנֵּה לְסִפְרָ לְךָ חֲסָדֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בְּאֵלוּ הַיָּמִים תִּקְצֵר הַיְרִיעָה, כִּי שָׁנֵי בְּנֵי שְׁיַחֲיָהּ הָיוּ חוֹלִים מִחֲלֵי הַמְּאֻזְלִין, וְגַם שָׁנֵי בְּנֵיהֶם שֶׁל זִוְגָתִי, וְכֻלָּם הָיוּ מְסַכְּנִים מְאֹד, וּקְצָתָם הָיוּ אֶצְלִי לְאַחַר יְאוּשׁ כְּמַעַט רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּבְגִדְל נְפִלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וְחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שָׁבוּ לְאַיְתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק בְּנֵי יוֹסֵף יוֹנָה שְׁיַחֲיָהּ עָדִין לֹא שָׁב לְכַחוּ מִחֲמַת שְׁבִיּוֹם שַׁבַּת קִדְשׁ וּבִיּוֹם א' בְּשָׁבוֹעַ זֹאת הָיָה מְסַכָּן מְאֹד מְאֹד, וְזֶה סָמוּךְ הַחֲלִימָהּ וְהַחֲיָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וּבְלִי שׁוּם עֲשִׂיָהּ וְתַחֲבוּלָה כָּלֵל, כְּדָרְכָנוּ, כִּידוּעַ לְךָ, ה' יִשְׁיבֶהוּ לְאַיְתָנוּ בְּקִרְוֹב, וְעַתָּה עֵינֵי צוֹפִיּוֹת לְשִׁמְעַת הַטּוֹב מִבְּנֵךְ שְׁיַחֲיָהּ, נָא לְהוֹדִיעַנִי מִיָּד, יִתֵּר מְזָה אֵין בְּלִשׁוֹנֵי מַלְּאָח עַתָּה לְהַרְחִיב הַדְּבוּר.

נָא בְּנֵי חֲזַק וְאַמֶּץ מְאֹד, וְשִׁמַּח נִפְשֶׁךָ בְּכָל מָה שֶׁתּוּכַל, וְיִזְכֵּר חֲסָדֵי ה' אֲשֶׁר כָּבֵר הַפְּלִיא עִמָּנוּ לְשׁוּם לָנוּ שְׁאַרִית בְּאַרְצָ לְהַחֲיוֹתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה, עַל יְדֵי מַעֲיָנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ' וְכוּ', כִּן יוֹסִיף ה' חֲסָדוֹ עִמָּנוּ, וְאֵל יַעֲזָבָנוּ וְאֵל יִטְשָׁנוּ לְעוֹלָם:

דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעֲתִיר בְּעַדְכֶם, וּמְצַפֶּה לְתַשׁוּבָתְךָ מִהֲרָה.

מִבְּרִסְלָב.

נִתְּן

מכתב מח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' ח"י תַּמּוּז תַּקְצ"א.

אַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, נְפִלְאֵתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר לֹא כְּתַבְתָּ לִּי דָבָר, זֶה קִרְוֹב לְשָׁבוֹעַ בְּפָרֵט עַל יְדֵי גִיּוֹסָה מוֹסֵר כְּתָב זֶה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹדִיעַנוּ מִיָּד מְשֻׁלֵּמָה הַטּוֹב, וְגַם מִרְבֵּי שְׁמִשׁוֹן, וְדַעֲתָהּ בְּנִסְיַעֲתִי אֶצְלָכֶם, וְה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כַּעַת עָדִין אֵינִי יוֹדֵעַ מִתֵּי אֲסַע, וְסִדֵּר הַנִּסְיָעָה, וְעַל הַכֹּל אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד.

וְנָא בְּנֵי חֲזַק וְחֲזַק מְאֹד מְאֹד, בְּכָל יוֹם וּבְכָל יוֹם. כִּי הִנֵּה רוֹאֶה מֶה שְׁעוֹבֵר
עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרֹט מֶה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְהַפֵּל לְטוֹבָה, כְּדִי לְהַזְכִּירָךָ עַל
יְדֵי זֶה דִּיקָא אֶת הַתְּכֵלִית הָאֲחֵרוֹן, אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה הַפֵּל הַבֵּל, וְהַסִּימֹן שֶׁל
עֵמֶר שְׁעוֹרִים אֵל יַעֲבֹר מִדַּעְתְּךָ, כִּי עֲדִין אַתָּה יָכוֹל לְהַתְּגַבֵּר בְּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ
בְּכָל יוֹם בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, כְּאֲשֶׁר דִּבְרַנּוּ כָּבֵר, וְהִי יוֹשִׁיעַ לָךְ: דְּבָרֵי אָבִיךָ
הַחֹפֵץ לְשִׁמְעַע כָּל טוֹב מֵאַתְּכֶם תִּמְיֵד.

מְבַרְסָלָב.

נְתוּ

מכתב מט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' דְּבָרִים תַּקְצִיא.

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, נִפְלְאֵתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר אֵינְךָ רָגִיל בְּעֵתִים הַלְלוּ לְכַתֵּב לִי
בְּכָל פֶּעַם כְּמִקְדָּם, וְאִזְ הֶעֱתַרְתָּ עָלַי דְּבָרֶיךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ יוֹתֵר מִדְּאִי, וְעַתָּה
אַתָּה מִתְעַצֵּל לְגַמְרֵי לְכַתֵּב לִי מִשְׁלוֹמֶךָ, וּבִפְרֹט מִשְׁלוֹם תּוֹרַתְךָ וְתַפְלֵתְךָ
וְשִׁחְתְּךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִחֲזַק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וְתַפְלָה וְשִׁיחָה
בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנֶךָ, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיחָה, וְתִזְכֶּה מֵעַתָּה לְהִיּוֹת גְּבוּר הַכּוֹבֵשׁ אֶת
יָצְרוּ, וְחֲכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, וְעֹשִׂיר הַשְּׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ, וּבִפְרֹט לְהַזְהֵר מְאֹד
מִאֲד לְשֹׁמֵר הַמַּחְשְׁבָה, כְּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר שְׂאִין שְׁתֵּי מַחְשְׁבוֹת יָכוֹלִין
לְהִיּוֹת בִּיחָד בְּשׁוּם אֶפֶן, וְהַסִּימֹן עֵמֶר שְׁעוֹרִים, וְאֵף עַל פִּי שְׂכָבֵר יִדַּעַת זֹאת
וְאֵף עַל פִּי כֹן הַמַּחְשְׁבוֹת רוֹדְפִין בְּמַחְדָּ וּמִבְּלָבְלִין אוֹתְךָ הַרְבֵּה, הֲלֹא
אֲדַרְבָּא מִזֶּה תּוֹכֵל לִידַע אֲמַתַּת הַדְּבָרִים הַנִּי"ל, שְׂאֵף עַל פִּי כֹן אֵין שְׁתֵּי
מַחְשְׁבוֹת יַחַד, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאֵף עַל פִּי כֹן כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים הוֹעִילוּ לָךְ
אֵלוּ הַדְּבָרִים הַנִּי"ל שְׂאִין שְׁתֵּי מַחְשְׁבוֹת יַחַד, וְשִׁיכּוֹלִין לְבָרַח מֵהֶם בְּשֵׁב
וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְכוּ', עַל כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֹקֵשׁ גְּדוֹל מְאֹד בְּפִרְט בְּעֵנִין
זֶה, וְלְהַתְּחִיל בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל יוֹם מִחֲדָשׁ לְהַרְגִיל עֲצָמְךָ לְעֵבֵב
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְבַל תִּצָּא לְחוּץ כָּל חַס וְשְׁלוֹם, כִּי הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית בְּכָל יוֹם,
וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הַפֵּל [תְּלוּי] בְּמַחְשְׁבָה
כִּי דוּעַ לָךְ בְּעֲצָמְךָ, וְהַעֲקֹר שְׂפֵלָה לְחֶשֶׁב הַרְבֵּה עַל הָעֵבֶר וְעַל לְהַבָּא, רַק
לְהַסְתַּכֵּל עַל הַתְּכֵלִית בְּאוֹתוֹ הַשְּׁעָה וְלַעֲשׂוֹת מֶה שְׁתּוֹכֵל שִׁיִּצְלִיחַ לָךְ לְנִצָּחַת,
כִּי כָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וְשִׁיחָה וְכוּ' הַפֵּל הוּא הַצְּלַחַת הַנֶּפֶשׁ
לְנִצָּחַת, הַצְּלַחַת נִפְלְאָה שְׂאִין לָהּ שְׁעוֹר עֵין לֹא רָאֵתָה וְכוּ'. וְתַקִּים בְּכָל פֶּעַם
שׁוּב יוֹם אֶחָד לְפָנֶי מִתְּתָךְ כְּמוֹ שְׂשִׁמְעַת פְּרוֹשׁוֹ מִשְׁמוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה
(שִׁיחוֹת הַר"ן רַפְח).

וְדַע בְּנֵי חֲבִיבֵי שְׂדֵעֵתִי לְנִסְעֵ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם רְבִיעֵי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהֵינּוּ תִכְף אַחַר תְּשׁוּעָה בָּאֵב, וּבִדְעֵתִי לְנִסְעֵ תַחֲלָה לְטוֹלְטָשׁוֹן בְּיוֹם רְבִיעֵי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי רְצוֹנִי מְאֹד לְרֵאוֹת עִמָּךְ פָּנִים אֶל פָּנִים קִדְּם נְסִיעֵתִי, וְגַם זֶה קִצֵּת פּוֹנְתִי לְהֵיוֹת בְּטוֹלְטָשׁוֹן כְּדֵי לְרֵאוֹת עִמָּכֶם אוֹלֵי יְחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁלַח דְּבוּרִים שְׂנוּכֵל לְהַחֲיוֹת עֲצָמֵנוּ בָּהֶם לְנֶצַח, הַאֲמַנְסֵם כְּבָר דְּבָרְנוּ הֶרְבֵּה תוֹדָה לְאֵל אֲדָּ עוֹד לְאֵלֵהי מְלִין, וּבְכָרֵט שְׁאֲנוּ רוֹאִין שֶׁהַבְּעַל דְּבָר עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ הֶרְחָמֹן יִצְיָלְנוּ, אָנוּ מְחִיבִים לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלָנוּ, לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּי כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַשֵּׁלֶשׁ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כְּמַבְאָר בְּתוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּי (בְּסִימָן ל"ד) וּבְעֵתִים הִלְלוּ תוֹדָה לְאֵל דְּבִרְתֵי הֶרְבֵּה בְּזֵאת הַתּוֹרָה, וְהַעֲקֹר שְׁצָרִיכִין לְהַתְחַזֵּק מְאֹד בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם זֵאת לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶת וּקְדָשֵׁת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה לְקִשְׁרָה בְּכָל לְבוֹ בְּקִשְׁרֵי אֲמִיץ וְחִזְק, עַל יְדֵי שְׁמִדְבָר בֵּינוּ לְבִין קוֹנוֹ, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאֵת שְׁמַיִם כָּל יוֹם, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּי, אֲשֶׁרִי שְׂיֵאֲחֹז בְּזֵה, יִתֵּר מְזֵה אִין פְּנֵאֵי לְהַאֲרִיךְ, וְדִי בְּזֵה כְּעַתָּה.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּה אֶתְכֶם לְקַיֵּם אֵלֶּה הַדְּבָרִים לְמַעַן יֵיטֵב לָכֶם לְעַד וּלְנֶצַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיֵּשֶׁר וְהָאֱמֶת, כְּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאִפְּן שְׂנוּכֵל לְגַמֵּר מִהֶרֶה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם :

מְבָרְסָלֵב.

נְתוּ

מכתב נ

בְּעֵזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ ה' עֵקֶב תִּקְצֵ"א :

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, מְכַתְּבָךְ קִבְּלֵתִי בְּשִׁעָה זוֹ, וְהִיָּה לִי לְנַחַת גְּדוֹל, וְהִיָּה בְּדֵעֵתִי לְנִסְעֵ הַיּוֹם

*

בְּעֵזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרוּ עֲצָמָךְ לְשַׁלַּח לְבֵיתִי הַסֵּף אֶחָד רוֹבֵל חֲדָשׁ וְחֲצִי, כִּי מְכָרְחֵ מְאֹד, וְגַם הַסֵּף שְׂתוֹצִיא מִיָּדוֹ עַל הַבְּנִין תִּשְׁלַח לָפֶה וַיִּשְׁלַח לִי עַל יְדֵי הָאֲנָשִׁים שְׂיִסְעוּ מִפֶּה עַל עֶרֶב רֵאשׁ חֲדָשׁ אֶלּוֹל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הַמַּעוֹת שֶׁל הַבְּנִין מְכָרְחֵ לִי מְאֹד שֵׁם בְּאוּמָאן, וְכָל קַעֲרֵבִיל הוּא עֵתָה בְּעֵינַי יוֹתֵר מְאֻלָּף, כִּי נִתְחַזֵּק לְבָבִי עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחִיל הַתְּחִלָּה כְּזֵאת שְׂקֻשָּׁה וּכְבֻדָּה מְאֹד מְאֹד, בְּאֲשֶׁר תִּבְיֵנוּ בְּעֲצָמְכֶם, עַל כֵּן תִּבְקָשׁוּ מְאֹד מִיָּדֵי רַבִּי שְׂמִשׁוֹן נְרוֹ יֵאִיר שְׂיִקְיֵם הַבְּטָחָתוֹ וַיִּשְׁלַח לִי מִיָּד גַּם חֲמִשָּׁה רוֹבֵל חֲדָשׁ עַל הַבְּנִין, לְמַעַן יִזְכֶּה שְׂיִהְיֶה לוֹ חֶלֶק בְּהַתְּחִלָּה שְׂיִקְרָה מִן

הכל, וְתַחֲשֹׁב לוֹ לְצַדִּיקָה מִיַּחֲדָת כָּל שְׁעָה שְׂיִקְדָּים, וְיִתֵּר מְזָה אֵין לְזָרוּז, כִּי מִבְּטַחְנִי שְׂיִקְיִם דְּבָרֵי מִיָּד, וְיִשְׁלֵם ה' פְּעָלוֹ וְתֵהִי מִשְׁכָּרְתוֹ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְיִזְכֶּה לְרֵאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וְכוּ', וְהִנֵּה מֵה מְאֹד אָנִי נוֹתֵן שְׂמֵחָה בְּלִבִּי עַל מִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אָנִי רוֹאֶה עִצִּים תְּשׁוּקָתְךָ אֶל הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה, מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לְעַד, וְיִתֵּר מְזָה אֵין לִי פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ כָּלֵל כִּי בְּשַׁעָה זֹאת שְׂכָרְתִי עֲגָלָה לְנִסְעַ הַיּוֹם לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ בְּדַרְךָ הַיֵּשֶׁר וְהָאֱמֶת.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לְשִׂמְחָה בְּךָ לְנֶצַח :

מְבָרְסֶלֶב.

נְתוּ

מכתב נא

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם א' כִּי תֵצֵא תַקְצִיא בְּרִסְלָב :

בְּאֵתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם ו' עָרַב שַׁבַּת קִדְשׁ הָעֶבֶר, וּמִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוֹמָאן, וְהָיָה לִי לְנַחַת, עוֹד תּוֹסִיף לְהוֹדִיעֵנוּ מִשָּׁלוֹם רַבִּי מְרֻדְכִי וְתִלְמִידוֹ רַבִּי יַעֲקֹב מֵה עֲלֵתָה בָּם, וְרַבִּי יַעֲקֹב מֵאֵי עֲבִידְתָּה אִם עוֹדְנוּ מִחֲזִיק בְּתַמְתּוֹ לְשִׁקֵּד עַל דְּלֵתֵי הָאֱמֶת לְהַתְקַרֵּב לְאֲנָשֵׁי אֱמֶת עֲתָה, וְהוּא הַטּוֹב יַחֲזִק לְבָבוֹ וְיִנְחֵהוּ בְּדַרְךָ הָאֱמֶת, כִּי יָמֵי הַיְלָדוּת וְהַשְׁחָרוּת הֶבֶל, וּבְנוֹדָאֵי יִהְיֶה אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזִקְנוּתוֹ, אִם יִבְחַר בְּהָאֱמֶת בְּיְלָדוּתוֹ, יִתֵּר מְזָה אֵי אֲפֹשֶׁר לְהֶאֱרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, בְּפֶרֶט כִּי טְרִידְנָא טוֹבָא, כִּי דְעוּ בְּנֵי וְרֵאוּ שְׂתוּדָה לְאֵל בְּחִסְדֵי ה' נִתְחַזְקֵתִי וְכָבֵר קִנְיֵתִי עֲצֵי יְסוּדוֹת עַל הַבְּנִין (שְׁקוֹרִין פּוֹדוּוֹא לִינִיס), וְכָבֵר הוֹלִיכֵנוּ אוֹתָם עַל הַפְּלֶאֶץ (מְקוֹם), וְלֹא הָיָה שׁוֹם פּוֹצֵה וּמַצְפִּיץ, אֲדַרְבֶּה הַרְבֵּה מִהַשְׁכָּנִים יֵצְאוּ וּבְרַכּוּ שְׁנִזְכֶּה לְגִמְרַת הַבְּנִין שֶׁל הַמְּקוֹם קְדוֹשׁ וְכוּ' כְּנֵהוּג, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלוֹת ה', וְתִזְכְּרוּ זֹאת מְאֹד, אֲךָ עֲדִין צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שְׁנִזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלְגַמֵּר בְּקִרְוֵב, וְהִנֵּה חֲזַרְתִּי לְבֵיתִי מִחַמַּת שְׁהַמוֹכֵר הַפְּלֶאֶץ לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ. וְעֲתָה אָנִי מוֹכֵן בְּכָל יוֹם לְחֹזֵר וְלְנִסְעַ לְאוֹמָאן, וְלְהַתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, וְלְהַנִּיחַ הַיְסוּד שָׁם, ה' יַעֲזָרְנוּ בְּרַחֲמָיו לְמַעַן שָׁמוּ הַגְּדוֹל, וְהִנֵּה עֲתָה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כְּמָה וְכְמָה אֲתָה צְרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְזָרוּ אֵת יְדֵי רַבִּי שְׂמִשׁוֹן שְׂיִשְׁלַח לִי הַסֵּף שְׂהַבְטִיחַ, מִיָּד בְּלִי שׁוֹם עֶפּוֹב כָּלֵל, וּמֵאֵלָיו יָבִין גְּדֵל זְכוּת שְׂיִהְיֶה לוֹ כְּשִׂיְהִיָּה לוֹ חֵלֶק בִּיְסוּד שֶׁל בְּנִין קְדוֹשׁ וְנוֹרָא כְּזֶה, וְכָל מֵה שְׂיִגְדֵל חֵלְקוֹ יִגְדֵל שְׂכָרוֹ לְנֶצַח, גַּם יוֹכֵל לְזַכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְבְנִין עוֹלָם עַדִּי עַד, שְׂהוּא זָרַע שֶׁל קִימָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקֹדְהוּ בְּרַחֲמָיו מְהֵרָה, גַּם יִזְהַר לְקַיֵּם מֵה שְׂקִבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת בְּאוֹמָאן בְּסִמּוֹךְ, כִּי אֵין לוֹ שׁוֹם סְמִיכָה טוֹבָה יוֹתֵר מְזָה,

כְּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ, וּבּוֹדָאֵי הַיִּיְתִי צְרִיף לְכַתֵּב לוֹ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ חֶסֶד נְעוּרָיו אֶת גְּדֹל אֲהַבְתּוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֲמֵת אַז, אֵד מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינּוּ טְרַדְתִּי עִתָּה, וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

*

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּתְקַבֵּל אֲגֵרַת אֲרָכָה מֵרַבִּי אֶהְרֹן בֶּן שְׂמוּאֵל מְטַעֲפֵלִיק, אָחִיו שֶׁל רַבִּי מְרַדְכִי, וְתַמְסְרֶהוּ לְיָדוֹ, וְתִתֵּן לְקָרוֹתוֹ גַּם לְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן לְמַעַן תִּרְאוּ כָלְכֶם גְּדֹל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַסְּפָרִים שָׁם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׂפִיפוּצוֹ מְעִינֹתָיו חוּצָה, כִּי בְּהֵם תְּלוּיִים כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לְנִצַּח, וְתִזְרַז עֲצָמָךְ מֵאֵד לְהַשִּׁיבֵנִי תְשׁוּבָה בְּרוּרָה מִיָּד, וְהִי הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, הִי יִגְמַר בְּעַדִּי וְכוּ', וְעִתָּה בְּנֵי וְאֲחֵי, חֲזִקוּ וְאִמְצוּ וְתִתְחִילוּ מִחֲדָשׁ בְּפָרֵט בְּחֲדָשׁ הַנּוֹרָא וְהַנְּשָׁגֵב הַזֶּה יְמֵי רָצוֹן שְׁעָלָה בְּהֵם מִשָּׁה רַבָּנוּ לְמָרוֹם, וְתִזְהָרוּ מֵאֵד לְקַדֵּשׁ מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם מֵעִתָּה עַל כָּל פְּנִים. לְבַלִּי לַחֲשַׁב מַחֲשָׁבוֹת חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם וְכוּ' כְּאֲשֶׁר כָּבַר שְׁמַעְתֶּם הַרְבֵּה בְּזֶה, וְהִי יוֹשִׁיעַ לְכֶם.

דְּבַרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךְ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לְתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.

נִתֵּן מִבְּרַסְלָב.

*

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ד' תַּצֵּא תַקְצֵ"א :

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי, מִכְּתָבְךָ קִבְּלִיתִי הַיּוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַעֲשׂוֹת, כִּי יֵשׁ לִי צַעַר גְּדוֹל מַה שֶּׁלֹּא הִגִּיעַ לִי מַעוֹת רַבִּי שְׁמִשׁוֹן, לְזֹאת תִּבְקֶשׁ עֲבוּרֵי מֵאֵד מֵאֵד לִידִידֵי רַבִּי שְׁמִשׁוֹן שְׁאֵל יַעֲכַבְנִי, וְתַכְּף יִסְלַק לָךְ הַסֵּף, וְאַתָּה תִּשְׁלַחֵם לְפָנָי.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ שְׁתּוּכַל לְבּוֹא בְּזְרִיזוֹת אֵיזָה יָמִים קִדְּם רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, גַּם תִּזְרַז אֶת רַבִּי שְׁמִשׁוֹן שְׁיִסַּע לְאוּמָאן בְּחֲדָשׁ הַזֶּה, כְּאֲשֶׁר אָמַר לְפָנָי, וְעַל יְדֵי זֶה יִצְלִיחַ הִי דְרָכּוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחֲנִיּוֹת. גַּם תִּזְרַז אֶת בֶּן אַחוֹתַי יְדִידֵי רַבִּי אֵיזִיק שְׁיָבִיא עִמּוֹ מַעוֹת עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁיִתֵּן לִי עַל הַבְּנִין, כִּי בּוֹדָאֵי הַהֶכְרַח שְׁיִהְיֶה לוֹ גַּם כֵּן אֵיזָה חֶלֶק בְּהַתְחַלַּת הַיְסוּד בְּבִנְיָן קְדוֹשׁ כְּזֶה, גַּם רַבִּי מְרַדְכִי יִתֵּן אֵיזָה סֵף מַעוֹט שְׁיִהְיֶה לוֹ אֵיזָה חֶלֶק בְּהַתְחַלָּה עַל כָּל פְּנִים, וְאֵל יִפְטְרוּ עֲצָמָן בְּשׁוֹם תְּרוּץ, כִּי הַהֶכְרַח שְׁיִהְיֶה לְכֶם חֶלֶק גְּדוֹל בְּבִנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּהַתְחַלָּתוֹ וּבְגִמְרוֹ, וְהִי יוֹשִׁיעַ לְכֶם, וְהִי אֵנִי נוֹסֵעַ עִתָּה בְּלֵי מַעוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה אַעֲשֶׂה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלַי, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרִי לְהַתְחִיל וְלִגְמַר, כִּי אֵין מַעֲצוֹר לְהִי לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לִי עַל מִי לְהַשְׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לְכֶם וְלָנוּ כְּתִיבָה וְחַתִּימָה טוֹבָה, דְּבַרֵי אָבִיךָ הַטְּרוּד מֵאֵד, כּוֹתֵב בְּחַפְזוֹן וּמְצַפֶּה לְתְשׁוּבָתוֹ בְּאוּמָאן :

מכתב נב

ברוך השם יום ו' ערב שבת קדש תקצ"א:

לאהובי בני מורנו הרב יצחק גרוי יאיר. מכתבך קבלתי, בזאת השעה, ואין פנאי כלל להשיבו כראוי, השם יתברך יחזק לבך ויעוררך ביום הגדול והנורא הבא לקראתנו לשלום יום אחד בשנה, שתזכה לקבל עליך להתחדש מעתה בכל יום לטובה, ואל תאבד יום אחד בלי התבודדות, ולחשב על תכליתך בכל יום, ותחטף בכל יום תורה ותפלה ומעשים טובים הרבה, כפי מה שתוכל לחטף ולעשוק ולגזל מהבל הבליים הזה מענן כלה הזה וכוי וכוי, זכר היטב כי כל ימינו הבל, ויכולין לחטף בהם חיי עולם כל אדם באיזה מדרגה שהוא, יותר מזה אין פנאי עתה. דברי אביך הדורש שלומך באהבה ומעתיך בעדכם.

מכתב נג

בעזרת השם יתברך יום א' מחרת יום הכפורים שם ה' תקצ"ב:

שם ה' יגן עליך ויושיעך ויעזרך לבוא מהרה לכל מה שבקשת מעודך ויותר ויותר. והנה מה מאד שמחת נפשי במכתבך אשר קבלתי בשעה זאת, החייתיני בדבריך בראותי שתודה לאל כבוד התחלת לראות ישועת ה', איך הוא יתברך שומע תפלת כל פה תמיד. אך אף על פי כן אתה צריך התחזקות גדול ונפלא, בפרט בענין השיחה בינך לבין קונך, גם צריכין לזכר מה שאמר הוא זכרונו לברכה בזה הלשון מען טאר ניט דעם אויבערשטין נאך גיבען, דהיינו כשהוא יתברך מרחיב קצת אסור להסתפק בזה, רק להתחנן ולהתגעגע בכל פעם על השאר, מה שחסר לו עדיו בעבודת ה', בפרט שעדין חסר לנו הרבה הרבה, אך אמר שאף על פי כן אסור להיות בעצבות ומרה שחורה, רק לשמח מאד בישועת ה', בפרט

בַּעַת שְׁמִרְחִיב קֶצֶת בְּחֶסֶדְךָ, וּמִשְׁפִּיל עַל דְּבַר יוֹכַל לְהִבִּין מְעַט, אִיךָ
לְהִתְנַהֵג בְּזֶה, לִידַע תְּמִיד שְׁעֵדִין חֶסֶד לֹא הֵרֵבָה מְאֹד מְאֹד, כְּמַעַט בְּלִי
שְׁעוֹר, וְאִף עַל פִּי כֹן יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה תְּמִיד, כִּי גַם בַּעַת שְׁצַר לְאָדָם חֶסֶד וְשְׁלוֹם
וְנִדְמָה לֹא שְׂאִין הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ פּוֹנֶה אֵלָיו כָּלֵל, אִף עַל פִּי כֹן צְרִיכִין לְהִיּוֹת
בְּשִׂמְחָה תְּמִיד וְלִמְצָא תְּמִיד אֵיזָה הֶרְחָבָה אֶפְלוּ אִזּוּ בְּבַחֲיִנַת בְּצַר הֶרְחָבָתָּ
לִי וְכוּי, וּמִכָּל שְׂכֹן בַּעַת שְׁהִשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מֵאִיר פְּנִי קֶצֶת, וְכִמְדָּמָה לִי שְׂכָבֵר
שְׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי שִׂיחָה זֹאת, וְאִי אֶפְשֶׁר לְבַאֲרָה בְּכֹתֵב הַיֵּטֵב, אִיךָ בְּאֵתִי
כְּמִזְכִּיר, וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע עוֹד מִמֶּנִּי בְּזֶה, וְגַם שְׂאִרֵי שִׂיחוֹת קְדוּשׁוֹת
הַנוֹבְעִים מִדְּבָרֶיךָ הַנּוֹרְאִים זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה, שְׁהֵם כְּמַעֲיָן הַנוֹבֵעַ שְׂאִינוּ
פּוֹסֵק, מִיָּם חַיִּים דְּלֹא פְּסָקִין הַמְּטַהֲרִין מִכָּל הַטְּמָאוֹת שְׁבַעוֹלָם, הַמְּזַכְרִים
בְּמֵאֵמֶר הַקְּדוֹשׁ קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂאוּמְרִים קָדָם כָּל נְדָרִי, כִּי מְבַאֵר שֵׁם
שְׁהֵם מִיּוֹן דְּאוֹרִיתָא וְכוּי עֵינִי שֵׁם, יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ. דְּבָרֵי אַבִּיךָ
הַשְּׂמַח בְּדְבָרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלָמָה מְהֵרָה.

מְבַרְסָלָב.

נְתוּ

מכתב נד

בַּעֲזַרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹם ב' ל'ךָ ל'ךָ תַקְצִיב:

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי מוֹרְנוּ הָרַב יַצְחָק נֵרוּ יְאִיר. אֵין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ,
וּבְקִשְׁתִּי מִמֶּךָ שְׁתִּשְׁלַח לִי תַכְף הַקְּעֶרְבְּלִיךָ מִרַבִּי שְׁמַשׁוֹן שֶׁהוּא בְּטוֹחַ
אֶצְלָךָ, כִּי הַשְּׁעָה דְּחִוּקָה לִי עַתָּה מְאֹד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַחֲזֵק לְבָבְךָ לְהִיּוֹת
בְּשִׂמְחָה תְּמִיד, וְיִסִּיר מִחֲלָה מִבֵּיתְךָ, וְתוֹדִיעַ לִי מִזְוֹגְתְךָ תַחֲיָה, כִּי קוּיִתִּי
לְהִי שִׂיחָה לְהִי רְפוּאָה בְּקֶרֶב בְּלִי רְפוּאָה גְּשָׁמִיִם דִּיקָא, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
יִרְחַם שְׁתִּשְׁמַע לְדְבָרֵינוּ וְלֹא תִבּוֹא לִי שׁוּם דְּאִקְטִיר אִזּוּ טוֹב לְךָ, וְהִנֵּה
מֵה שְׁנַעֲשָׂה אֶצְלָכֶם, בְּנִדְאֵי כְּבֹר שְׁמַעְתָּ שְׂרַבִּי מִשֶּׁה חַיִּים כְּבֹר נִתְרַצָּה
שְׁיִסַּע חֲתָנוּ כְּאֶשֶׁר כָּתֵב לִי הַיּוֹם, וְגַם בְּזֶה יְכוֹלִין לְרַאוֹת וּלְהִבִּין יִשׁוּעַת הִי
בְּכָל עֵת, שְׂאִין שׁוּם מְנִיעָה בְּעוֹלָם שְׁלֹא יוֹכַל לְשַׁבְּרָה, כִּי אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
שׁוֹלַח עַל הָאָדָם דְּבַר שְׁלֹא יוֹכַל לְסַבֵּל בְּשׁוּם אִפּוֹ, וְזֶה רְמֵז לְכָל אָדָם לְכָל
עֲנִינֵי מְנִיעוֹת וְתַאוֹת שְׁלוֹ, שְׁבִנְדָאֵי אִם לֹא הִיָּה לֹא כַח לְשַׁבְּרִים, לֹא הִיָּה
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹלַח עֲלֵיו דְּבָרִים כְּאֵלָה, וּבְנִדְאֵי יֵשׁ דְּרָךְ לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ גַּם מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלָה, וְהִבּוֹ זֶה מְאֹד מְאֹד, וְצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הֶרְבֵּה
מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שְׁיַחְמַל עֲלֵיו בְּכָל עֵת, וְיִוְרָהוּ הַדְּרָךְ אִיךָ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלָה וּמִעֲנִינֵים הָאֵלָה שְׁעוֹבְרִים עֲלָיו, וְדִי בְּזֶה כְּעַתָּה:

דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַמְּצַפֶּה לְשְׂמַח בְּךָ לְנֶצַח דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תְּמִיד בְּאַהֲבָה.

מכתב נה

ברוך השם יום א' וירא תקצ"ב:

אהובי בני חביבי, עתה אבשרך, שביום ו' ערב שבת קדש העבר קבלתי אגרת מידידנו רבי נפתלי גרו יאיר, שתודה לאל כבד נמדד הפלא [המקום] באומאן, ברוך השם אשר עזרנו עד כה, כי אתה יודע גדל היסורים, וכליון עיניי שיהיה לי על זה בלי שעור. ועתה עד הנה עזרוני רחמי ותברך, שכבר הפלא בחרקתנו בתקף גדול בעזרת השם ותברך, וקרוב שאסע למחר אם ירצה השם לאומאן, להניח היסוד, אך עדיו יש לי ספקות, אם אמתין עד שבוע הבא עלינו לטובה, אם ירצה השם, והיוליכנו דרך הישר והאמת, באפן שאזכה להתחיל ולגמר הבנין הקדוש הזה, חיש קל מהרה, ובחסדי ה' שמחנו הרבה בשבת העבר בשמחה ורקודין הרבה בעזרת השם ותברך, כי היו לנו אורחים הגונים, וגם נכד הקדוש מוהר"י זצ"ל מקאמינקא ומצד אחד נכד הרב הקדוש מליניץ, באשר יספר לך מוסר כתב זה, תשמע ותשמח על ישועת ה', אשר עד כה עזרנו, מי יתן שנזכה לגיל ולשוש תמיד בישועתו הנפלאה, אשר הפליא חסדו עמנו, להשמיענו נוראות פאולה, אשר לא נשמעו מעולם וכו', יתן אין להאריך כי אני טרוד עתה מאד, ומוסר כתב זה יספר לך הכל: והי הטוב יגמר בעדנו לטובה מהרה יראו עינינו וישמח לבנו בעזרת השם ותברך.

דברי אביך המודה על העבר ומבקש על להבא ולהי' הישועה.

מכתב נו

ברוך השם יום ד' וישלח תקצ"ב:

שְׁלוֹם לְאַהֲבֵי בְּנֵי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק שְׂיִיחָהּ. בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשְׁלוֹם, וְתוֹדָה לְאֵל עֲזָרְנוּ רַחֲמֵינוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁהִנַּחֵנוּ יְסוּד הַבְּנֵן הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹמָאן בְּשְׁלוֹם וְהַשְׁקֵט, מֵהַ גְּדֻלּוֹ מֵעֵשִׂיף ה' מְאֹד עִמָּקוֹ מִחֻשְׁבוֹתֵיךְ, מִי פֶעַל וְעֵשָׂה נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת כְּאַלֶּה, קוֹרָא הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשׁ וְכוּ': עָלֵינוּ לְשִׁבַּח וְלְהוֹדוֹת לְאֲדוֹן כָּל עַל הָעֶבֶר, וְלִבְקֵשׁ לְהִבָּא, כִּי עֲדִין אָנוּ צָרִיכִין יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים, לְזִכּוֹת לְגַמֵּר הַבְּנֵן הַנוֹרָא הַזֶּה, וְעַתָּה עֶקֶר הַמְּנִיעָה מִחֻמַּת מָמוֹן וְלֹה' הַיְשׁוּעָה, וְהֵנָּה גַם עַל יְדֵי זֶה רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, כִּי הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁה' אֶתְנוּ גַם עִתָּהּ, וּבִדְאִי יֵשׁ לָכֶם כְּלָכֶם חֶלֶק בְּבְנֵן הַזֶּה, כִּי בְלַעֲדֵי הַרְצוֹנוֹת הַחֲזָקִים הַטּוֹבִים שֶׁלָּכֶם, לֹא הֵייתִי יָכוֹל לְהָרִים יְדֵי וְרַגְלֵי בְּבְנֵן כִּזֶּה הַנוֹגֵעַ לְמָקוֹם שְׁנוֹגֵעַ, שְׂמַחוּ בֵּה' אֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ שׁוֹעֵת עֲנִיִּים כְּמוֹנֵי הַיּוֹם, בְּעוֹקְבָא דְמִשְׁיַחָא בְּזִלְוִיתָא דְגְלוּתָא, בְּגוּף וְנַפְשׁ וּמְמוֹן, אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ רַחֲמָנָא לְצִלוֹ, וְעֶקֶר מֵהַ שֶׁבְּכָל יוֹם יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְה' עֲזָרְנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַעֲצוּמִים עַד אֵין חֶקֶר, מֵהַ שְׂאִין הִפָּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וְהַלֵּב לְחַשֵּׁב, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהִבִּין מֵעַט, עַד הֵיכָן עֲצָמוּ רַחֲמֵינוּ יִתְבָּרַךְ בְּלֵי שְׁעוֹר, רַק חֲזָק וְאַמֵּץ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתָּךְ לְעוֹלָם, הַתִּיַּצְבוּ וְרָאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם. עַד נִזְכֶּה לְבוֹא לְמִלְאוֹת רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַנוֹרָא זָכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה לְהִיּוֹת כְּרָצוֹנוּ יִתְבָּרַךְ, לֹא בְּמַעַלְלֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בְּכַחוֹ הַנִּפְלָא וְהַנוֹרָא, אֲשֶׁר אֵין דְּגֻמַּתּוֹ, אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹ לוֹ לְהִתְחַזֵּק בְּעִתִּים הַלְלוּ בְּנִקְדַּת הַאֲמַת בְּכָל יוֹם:

וְשְׁלוֹם לְךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֵל תִּירָאוּ וְאֵת תַּעֲרָצוּ, כִּי ה' עִמָּנוּ, רַבִּים אֲשֶׁר אֶתְנוּ מֵאֲשֶׁר עִמָּהֶם, וּכְבֹר שְׂמַעְתִּי בְּלֹא דִיזִין אֲשֶׁר חָזַר הַכֶּסֶל עַל קִיאוֹ לְהוֹצִיא רוּחַ שְׁטוּת, לְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ, וּכְבֹר אֶמֶר שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ עָלָיו הַשְׁלוֹם קָלֵל חֲנָם לֹא תֵבֵא וְכוּ', וְה' יִהְיֶה הַקְּלָלָה לְבָרְכָה, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי כָל זֶה בְּשִׁבִיל לְחֲזָק וּלְאַמֵּץ אֶתְכֶם, כִּי הַמְּנִיעָה בְּשִׁבִיל הַחֲשֵׁק, וּלְפִי עֵצָם מַעֲלוֹת הַנְּחָשֵׁק כִּן הַתְּגַבְּרוּת וְהַשְׁתַּטְּחוּת הַמְּנִיעוֹת בְּשִׁבִיל הַחֲשֵׁק הַגְּדוֹל שֶׁצָּרִיכִין לְנַחֵשֵׁק כִּזֶּה (כְּמִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה וְיֵהִי נָא פִי שְׁנִיִּים וְכוּ' בְּסִימָן ס"ו) עֵין שָׁם, וְאֵינִי רוֹצֵה לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה, דְּבָרֵי אַבִּיכֶם וְאוֹהֲבֵכֶם בְּאֲמַת לְנַצַּח.

מִבְּרִסְלָב.

נִתְּן

מכתב נז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ה' וְיַחֲסִי תַקְצִי"ב:

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי מוֹרְנוּ הַרְבֵּי יִצְחָק נֵרוֹ יְאִיר. מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם,
וְאַתְמוֹל הָיָה בְּבֵיתִי רַבִּי שְׁמִשׁוֹן נֵרוֹ יְאִיר, אֵדָּךְ לֹא הָיָה פְּנָאִי לְדַבֵּר עִמּוֹ
הַרְבֵּה, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הַמְחַתְּנִים לְקָרוֹת אוֹתְנוּ עַל הַחֲתָנָה, וְגַם מֵעֵינָן
הַמְחַלְקֵת לֹא דִבַּרְתִּי עִמּוֹ דְּבַר עֲדִין, וּמִהֶסֶתֶם יְהִיֶּה הַיּוֹם אֶצְלִי, וְהִנֵּה
מֵעֵינָן הַמְחַלְקֵת לֹא שָׁמַעְתִּי עַד אֶתְמוֹל בְּעָרֵב, וּלְחִזְק אֶתְכֶם אֵין מֵהַצָּרָךְ.
כִּי תוֹדָה לֵאלֹהֵי כְּבוֹד אֶתְּם רוֹאִים הָאֵמֶת עֵין בְּעֵין, וְהִנֵּה כְּמָה רָאוּי לָנוּ לְשִׁמְחָה
וּלְמִלְאוֹת שְׁחוֹק פִּינוּ עַל שְׂיוֹכֵל הַבֶּעַל דְּבַר לְבַלְבֵּל הַדַּעַת בְּשִׁטוֹתִים כְּאֵלֶּה,
וּלְמַנַּע מִלְרְאוֹת אֵמֶתֶת יְקָרֵת הַדְּבָרִים הַיְקָרִים מִפּוֹ כְּאֵלֶּה, שֶׁהוּא
הַכְּסִילוֹת וְכוּי שְׁמִצָּא פָּגָם בְּנִפְשׁוֹ עַל שֶׁלֹּא כְּתַבְתִּי לְהַבְדִּיל, וּבְאֵמֶת מִי
שְׁמַבִּין קֶצֶת דְּרָכֵי הַלְשׁוֹן וְהַמְלִיצָה, אֵין מֵהָרְאוּי לְהַכְנִיס שֵׁם תַּבַּת
לְהַבְדִּיל, וְהוּא רַק עֲלִילָה, שְׁרוּצָה לְהַעֲלִיל וּלְהַטִּיל פָּגָם בְּקִדְשֵׁים בְּחָנָם,
כְּדִי לְסַמָּא אֶת עֵינָיו לְבַלִּי לְרְאוֹת נִפְלְאוֹת הַתְּגִלוֹת הַחֲדוּשׁ הַזֶּה, שְׁמִשְׁחָה
עוֹמֵד וְכוּי, שֶׁהַתְּגִלוֹת כְּזֹאת לֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהַסְתַּכֵּל עַל
הָאֵמֶת רָאוּי לוֹ שֶׁתִּסְמַר שְׁעָרוֹת רֹאשׁוֹ וְיַעֲמֵד מֵרַעִיד וּמִשְׁתוֹמֵם מְגִדְלֵת
נִפְלְאוֹת הַתְּגִלוֹת הַזֹּאת, וְאֵלְמָלֵא לֹא בָּאֵנוּ לְעוֹלָם אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דֵּינָנוּ,
מִכָּל שְׁפָן וְכָל שְׁפָן שֶׁזְּכִינוּ לְשִׁמְעָה כְּאֵלֶּה וְכְאֵלֶּה וְכוּי, וּבְנִדְאֵי רָאוּי לְכֶם
לְשִׁמְחָה בְּכָל עַז עַל יְדֵי כָּל זֶה, אַחֲרֵי שֶׁאֵנוּ רוֹאִין כְּמָה אֵין הַנְּצַחוֹן יְכוֹל
לְסַבֵּל הָאֵמֶת, וְהֵלֵא הַמְתַּנַּגֵּד חוֹתְנוּ שֶׁל יַעֲקֹב הוּא בְּעַצְמוֹ הוֹטְבוּ בְּעֵינָיו
תַּחֲלָה סְפָרָיו הַקְּדוּשִׁים, אֵף עַל פִּי שְׁגָם אֲזִי לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעֵין יָפָה
כְּרָאוּי, וְלֹא שֵׁם לְבוֹ לְהֶם הֵיטֵב, וּמִחֲמַת זֶה גַּם אֲזִי לֹא הִרְגִישׁ נְעִימַת
הַדְּבָרִים, עַל כָּל פָּנִים לֹא הָיָה מִתְּנַגֵּד עֲלֵיהֶם, וְעַתָּה בְּשִׁבִיל שֶׁשֶׁקֶדְנוּ עַל
טוֹבֵת בְּתוֹ שֶׁיְהִיָּה חֲתָנוּ אִישׁ כְּשֶׁר שְׂיִיטֵב לוֹ וּלְזָרְעוֹ לְנִצַּח, עַתָּה נִתְּהַפֵּךְ לָנוּ
לְאוֹיֵב, וְרוּצָה לְשִׁלְּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וּגְמוּלוֹ יִשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ, כִּי אֶלְף כְּמוֹתוֹ
יֵאבְדוּ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ אֵל יִתְבַּטֵּל, וַיְמָה מְאֹד נִפְלְאֵתִי עַל יְדִידֵי
רַבִּי יַעֲקֹב חֲתָנוּ עַל אֲשֶׁר הוּא חָלַשׁ בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ, הֵלֵא אֵין מִמַּצֵּעַ, וּמֵאַחֲרֵי
שֶׁכְּבָר דִּלְגַּע עַל כְּמָה מְנִיעוֹת וְהָיָה פֶה שְׁתֵּי פְעָמִים, וְגַם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ בְּדְרָכֵי
אֵמֶת לְהַתְּפַלֵּל בְּכַח וּבְכֹנֶנָה וְכוּי מִדּוּעַ יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ עֲדִין מוֹרָא חוֹתְנוּ, כִּי
בְּהַכְרַח שֶׁיְהִיָּה עַז כְּנִמְר וְיִתְחַזֵּק בְּעִזּוֹת דְּקִדְשָׁה, וּלְהַשְׁלִיךְ מוֹרָאוֹ מֵעַל
פָּנָיו, וְיִדְבַּר דִּיקָא עִם יְדִידֵי רַבִּי מְרֻדְכֵי נֵרוֹ יְאִיר, מֵאַחֲרֵי שֶׁהוּא קָרְבוֹ אֶל
הָאֵמֶת, וּבְחִסְדֵי הִי יְקָרְבָהּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְעֵצָם נִקְדַּת הָאֵמֶת אֲשֶׁר יֵיטִיב לוֹ
לְעַד, וַיֵּשׁ בְּלִבֵּי הַרְבֵּה לְהַרְחִיב הַדְּבָרִים בְּזֶה לְחִזְקוֹ וּלְאַמְצוֹ בְּכָל עַז, אֵדָּךְ אֵי
אֶפְשָׁר עַל פָּנֵי הַשְּׂדָה וְדִי בְּזֶה כְּעַתָּה, חִזְקוּ וְאַמְצוּ אֵל תְּרָאוּ מִפְּנֵיהֶם, אֵל יֵרָךְ
לְבַבְכֶם, כִּי הִי עִמְכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, כִּי שְׁפַת אֵמֶת תִּכּוֹן לְעַד, חִזְקוּ וְיֵאֱמָץ
לְבַבְכֶם כָּל הַמִּיחָלִים לְהִי וְגַם עַל רַבִּי מְרֻדְכֵי נִפְלְאֵתִי עַל שֶׁהוּא חָלַשׁ בְּעֵינָיו
כָּל כָּךְ, וּבְהַכְרַח שֶׁיִּחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּעִזּוֹת דְּקִדְשָׁה הַרְבֵּה וְהִי יוֹשִׁיעַ לוֹ. וְעַתָּה
בְּנֵי כְּבוֹד שְׁמַעְתֶּם הַרְבֵּה כְּמָה וְכְמָה צְרִיכִין לְחִזְק אֶת עֲצָמְךָ בְּשִׁמְחָה, וּבְכָל
עֵינָן הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה שֶׁנַּעֲשֶׂה אֶצְלָכֶם רָאוּי לְכֶם לְשִׁמְחָה מְאֹד מְאֹד עַל
שֶׁנִּצְלַתְּם בְּרַחֲמֵי הָעֲצוּמִים וְהַנִּפְלְאִים מִשְׁטוֹתִים וְטַעוּתִים כְּאֵלֶּה,
הַמְּסַתִּירִים מִפְּנֵיהֶם אוֹרוֹת נוֹרְאוֹת כְּאֵלֶּה, הַתְּגִלוֹת כְּאֵלֶּה חֲדוּשִׁים כְּאֵלֶּה
וְכוּי, לְמַעַן הַשֵּׁם תִּחַזְקוּ עֲצָמְכֶם בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁדְּבַרְנוּ, וּבְפֶרֶט בְּמִלֵּי
דְּשִׁטוֹתָא וּבְדִיחוּתָא, כִּי חֲדוּת הִי הִיא מְעַזְכֶם וַיְרָאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וַיְבוֹשׁוּ
בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֵין רְצוֹנִי שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יְבַרְךָ אֶת חוֹתְנוּ, רַק יְהִיָּה

לו עזות דקדושה, לבלי לקבל על עצמו מוראו כלל וכנ"ל, ודעת לנבון נקל לידע איך להתנהג עם העזות דקדושה, לבלי לחוש על דבריו כלל, ואף על פי כן אל יבזהו מאחר שהוא בביתו, ויתר מזה תבינו מעצמכם איך להתנהג בזה, וגם צריכין להתפלל הרבה להשם יתברך לידע איך להתנהג בזה, כי לא דבר ריק הוא, כי הוא חייכם, כי המתנגדים רוצים למנע מחיים אמתיים, להוליך האדם חס ושלוש בדרך הישר בעיניהם אשר אחריתה דרכי מות, כי מה שהם רוצים למנע תכף מטוב אמתיו רואים בעינים, כי רוצים למנע מתורה ותפלה וכו', כפאשר יודע כל אחד בנפשו בכמה וכמה תורה ותפלה מזה אותנו רבנו זכרוננו לברכה על ידי דבריו ודרכיו הקדושים וכו', וכל הפורש ממנו כפורש מן החיים, אך לא זה בלבד פונת הבעל דבר. כי אם רוצה לעקר חס ושלוש לגמרי את הפורש מדרכיו הקדושים, כפאשר רואים בעינים עצם ההפרש וההבדל בין הנשארים על עמדם לאשר פרושו מאתנו, והרבה מודים בעצמם מה שאבדו, אך הוא אבדה שאינה חוזרת, ומענת לא יוכל לתקן, וחסרון לא יוכל להמנות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה ט): זה שנמנו חבריו לדברים שבקדושה ולא נמנה עמם. ויתבררו הרבה עם המקרבים מחדש, שישימו לבם היטב לדברים אלה, כי מאחר שכבר רצו להתחיל קצת, וכבר סבלו בזיונות ושברו כמה מניעות, על כן צריכים לרחם עליהם לחזקם, שלא יאבדו על עסקי חנם חס ושלוש חיים אמתיים, חיים נצחיים וכו'.

דברי הכותב ומזרזם לטובתם לנצח, אוהבים באמת לאמתו, אהבה שאינה תלויה בדבר, כי אם אהבת האמת למענו יתברך לזכותם בזה ובבא לנצח:

נתן מפרסלב. ושלוש לידידי אוהבי נפשי חדשים גם ישנים לכל אחד לפי מעלתו הרמה, חזקו ואמצו, קוו לה' ויושע לכם.

*

ברוך השם יום די שמות תקצ"ב:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי, ולא איסתיע מלתא להשיבך מיד, כעת אני טרוד מאד, אך מדי דברי עם רבי אפרים נזכרתי בענייך, ובפרט בעסק האברך רבי יעקב, ונתעוררתי להכין המכתב הלז, והנה אתם בעצמכם מבינים שאין רצוני בשום אופן שיגרש את אשתו הראשונה, שהמזבח מוריד על זה דמעות (גטין צ:), ומי יודע כמה יתעגן עד שישא השניה, ואם תהיה כרצונו, מכל שכן החותן וחמותו והעיר וכו' איך יהיה, אם לא יהיה גרועים מזה, וכפי עסקי העולם שהרב אינם מסכימים שחתנם יפרק על העולם ויעסק רק בתורה ותפלה והתבודדות, מכל שכן שיהיה נקרא חתנם על שמנו וכו', בפרט אשה, בכל אלה לא ימצא, שיהיה נמלט מכל היסורים שיש לכל מי שרוצה להתקרב אלינו לגשת אל קדשת אמתת האמת, ומי שיש לו שכל מעט בקדקדו ובקי מעט בהתנהגות העולם עתה,

יכול להבין כל זה בנקל, על כן דעתי ורצוני חזק מאד שיידברו עם בן דודי רבי אייזיק גרו ואיר שיעשה למעני וכניס את עצמו בשלום שהוא מצוה רבה, ואפלו אם לא היה מכניע את עצמו חותנו כל כך, אנכי יודע שרבי יעקב יוכל לעשות כל מה שירצה כשיהיה בביתו, יותר מאשר יוכל לעשות כשיהיה בבית אביו, כי הבנתי מקדם שגם אביו כשיבוא יכעס עליו הרבה, ויכול להיות שאביו אינו מתנגד כלל, אך מרבו דבורים של המדברים עתק וכיו הוא כמכרח לחלק על בנו הרבה, והיום נודע לי זה, שכבר בא אביו, ושיש לו יסורים ומניעות עצומים מאביו, וכאשר הבנתי כן הוא, על כן אם הוא רוצה להיות איש כשר באמת ולחשב באמת על תכליתו הנצחית אין טוב לפניו, כי אם לתוך השלום, ובאשת נעוריו אל יבגד חלילה, והי נחמה אותו ואותנו כלנו בדרך האמת תמיד, ולא נטעה עצמנו כלל. והנה לעת עתה ימתין מלבוא לפה עד סמוך לשבת פרשת וארא, כי אודיע בני חביבי, שכפי הנראה קרוב מאד שאהיה אצלכם אחר שבת הבא עלינו לטובה אם ירצה השם.

והנה ההכרח להודיע שמועה לא טובה, כי בת רבנו הקדוש זכרוננו לברכה הצדקת מרת שרה זכרונה לברכה מקרומינטשעג שבקה לן חיים בערב שבת חנכה, וביום הקדם המליטה זכר למזל טוב, ונכנס לברית אחר הסתלקותה, השם יתברך ינחם אותנו מהרה, בנחמות ציון וירושלים אמן, והנה ביום אתמול בא לכאן רבי אפרים בן רבי נפתלי וחמותו משם, וגם ידידנו רבי נפתלי גרו ואיר בעצמו, ורוצים שהצדקת מרת אדיל תחיה תפנס אל אהל אחותה שרה זכרונה לברכה לארץ ימים ושנים לגדל בני אחותה, כי רבי אייזיק רוצה לכנסה, וכבר הנה מה דהוה, כי בודאי בכתה במר נפש שהיה קשה לסבל, הי נחמה מהרה, ועדין אינה משיבה דבר, אך כפי הנראה בודאי תהיה מכרחת לסע לשם, ויכול להיות שגם אנכי אהיה מכרח לסע עמה, ואז אראה מקדם לסע לקהלתכם, ואדבר עמכם פנים אל פנים הכל על נכון בעזרת השם יתברך, ומאליו יבין להזהר להעלים הדבר שלא יתודע להאברך רבי נחמן שיחיה נכד אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה. והנה אהובי בני, להשיבך על דבריך יש בלבי הרבה, ואיני יודע על מה אתה תופס עצמך במאסר הרעיון כל כך, הלא כבר הודעתך שהמחשבה בידך תמיד, וידעתי שכבר הועיל לך הרבה, ועדין אתה מניח מחשבתך לחשב מחשבות של שטות פאלה, ובפרט מחשבות של תאות ממון, אשר כבר דברנו שאין מי שייטיב לו בעולם, ואפלו המניעות שלך לא יתבטלו כלל על ידי ממון, ואם אפשר שתתבטל איזה מניעה, יעמדו פנגדה אלפים מניעות אחרים הרבה הבאים על ידי רבוי הממון דיקא, וכל זה אם היה אפשר לך להשיג ממון על ידי אלו המחשבות, אבל הלא אתה יודע שאינך פועל בהם כלום, והם מזיקים הרבה, למה לא תחוס עליך להשליכם אחרי גוף, ולתמשך המחשבה לכסף אל התורה והתפלה וכיו, השלך על הי יהבך והוא יכללך, באשר כתבתי לך כבר, שצריכין להשליך כל יתבו ומשאו וכל מה שמנח על דעתו להשליך הכל על השם יתברך, באשר כתבת לי לאדעס שדבורים הללו נכנסו אז בלבך הרבה מאד, ובענין היסורים שיש לך מה שמונעת אותך לנסע לפה, מה לעשות, לעת עתה תחיה עצמך מה שעל כל פנים אתה יכול

להיות אצלנו שלש פעמים בשנה לפחות, וכבר היית בחסדי ה' על ראש השנה ועל שבת חנכה, ובעזרת השם יתברך על חג השבועות תהיה גם כן, ומהסתם תהיה עוד פעם אחת או יותר מקדם בעזרת השם יתברך, ואם תרצה להיות איש כשר תוכל להיות על ידי זה אפלו מפלג בחסידות אמת, וגם על ידי רצון וכסופין אמתיים תוכל לזכות להיות פה כמה פעמים, וגם להיות איזה פעמים באומאן, כי הכל יכול לפעל על ידי רצונות וכסופין, ולהרגיל את עצמך לדבר הכסופין והרצונות בפיו, קומו נא, עמדו נא, עוררו נא לבבכם הטוב היטב להרגיל עצמכם לילך בדרך הנה, לכסף ולהשתוקק הרבה להשם יתברך בכל עת ולדבר הכסופין בפיו, שעל ידי זה נארגין עולמות וחדושים נפלאים, על ידי צרופי אותיות בר"א (מאתים שלשים ואחד) שערים, המצטרפין ונזדוגין בצרופין חדשים נפלאים על ידי דבורי הכסופין לה' ולתורתו ולדרכיו הקדושים. כמוכן ומבאר בהתורה אית לן בירא בדברא עין שם היטב (בסימן ל"א) כי לא דבר ריק הוא מכם, כי הוא חייכם וכו', ומחמת שהיום למדתי בספרי קבלה מענין התהוות ואריגת כל העולמות על ידי צרופי האותיות בר"א (מאתים שלשים ואחד) שערים פנים ואחור וכו', ועל ידי זה נתעוררתי עתה הרבה הרבה מדי דברי עם אחד מבני הנעורים שלנו, כמה וכמה מעלות טובות להזוכה לילך בדרכי רבנו זכרוננו לברכה, בפרט בענין הרצונות והכסופין להשם יתברך ולתורתו בכלליות ובפרטיות ולדברם בפה, הן בדרך כלל שרצונו להיות יהודי באמת, הן בפרטיות מה שחסר לו בפרט באותו העת וכו' וכו', אשרי אשרי שיאחז בזה, לית כל מחא סביל דא מה שנעשה ונארג מזה בעולמות העליונים, ונפלאות השעשועים העולים לפניו יתברך על ידי זה, חזקו ואמצו בכל יום לקיים הנהגה זאת בכל עת למען ייטיב לכם לעד, וזמן המנחה הגיע, ואי אפשר להתמהמה עוד כלל, וה' יעננו ביום קראנו ונזכה לפעל בקשתנו ברחמים.

מברסלב.

נתן

מכתב נח

ברוך השם יום א' בשלח תקצ"ב:

שלום לבני הרבני מורנו הרב יצחק שיחיה. מכתבך קבלתי פה, והיה לי לנחת, ומחמת שאיני יודע מתי יבוא מוסר כתב זה לביתו כי מעקם הדרך, על כן לא שלחתי על ידו מכתבי מיחד אליך להשיבך על מכתבך, ואפשר

אָכְתָב לָךְ מִטְשֵׁעֵהרִין, אַךְ הוּא לְמוֹתֵר, כִּי בְקָרוֹב אָבוֹא לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

דְּבָרֵי אָבִיכֶם הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְשִׂמְחַת בְּכֶם כְּשֶׁתִּזְכּוּ לַחֲשֹׁב עַל תְּכִלִּיתְכֶם הַנִּצְחִי לְשִׂקְדָה עַל דְּלִיתִי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֵּל הַבֵּל כִּי־דוּעַ לָכֶם, אֲבָל צָרִיכִין לְחַזֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמָה וְכוּ', וְדַעוּ כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁנוֹסְעִים וּבָאִים לָשֵׁם, שׁוֹמְעִים קוֹל צְעָקוֹת וְאַנְחוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְרוֹת מִפְּגִיעֵי הָעוֹלָם הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט צְעָקַת לְגִימָא מִחֲסָרוֹן הַפְּרָנְסָה, וְרוֹאִין בְּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרִבְנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה אֱלֹמֵי־לָא מְלַחָא לָא הוּי עֲלָמָא, יְכוֹל לְמִיסְבֵּל מְרִירוּתָא, אֲשֶׁרִי הַמִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שְׂיִזְכֶּה לְהַנְצִיל מִמְרִירוּתָא דְהָאִי עֲלָמָא, שְׁעָלִיו נְאֻמָּר וּמוֹצָא אֲנִי מֵרַמְמוֹת שְׁהוּא מְרִירוּת דְאַגַּת הַפְּרָנְסָה וְחֲמַדַּת הַמְמוֹן וְהַעֲשִׁירוּת, אֲשֶׁרִי הַזִּזְכָּה לְעֲשִׁירוּת אֲמַתִּי שְׁהוּא הַשְּׂמִיחַ בְּחֻלְקוֹ, שְׁעָלִיו נְאֻמָּר טוֹב לִפְנֵי אֱלֹקִים יִמְלִט מִמְּנָה וְכוּ', וְדִי בְהַעֲרָה זֹאת.

דְּבָרֵי אָבִיכֶם הַמְצַפֶּה לְרֵאוּתְכֶם בְּשִׂמְחָה.

נִתְּנוּ מִבְּרִסְלָב.

וְשְׁלוֹם לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלְּכֶם נְאֻמָּרוּ דְּבָרִים אֱלֹהִים.

מכתב נט

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ב' יִתְרוֹ תַקְצִיב קְרוֹמִינְטְשָׁאג.

אֶהוּבֵי בְּנֵי שְׂיַחְיָה, שְׁלוֹם לָךְ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצִיךָ, ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ וְיִאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּרַב טוֹב אֲמַתִּי וְנִצְחִי אָמֵן כִּן יִהִי רְצוֹן: מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי פְּעַמִּים, וְהִיָּה לִי לְנַחַת גְּדוֹל, וְאִין לִי פְּנָאִי כָּלֵל לְהַשִּׁיבְךָ עֲתָה, כִּי אֲנִי נְחוּץ לְדַרְכֵי לְנִסְעֵי הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטְשֵׁעֵהרִין, וּכְבָר הַיִּיתִי מוּכָן בְּיוֹם ד' בְּשִׁלַּח לְנִסְעֵי מִפָּה, כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לָךְ, וּמֵאֵת הַשָּׁמַיִם הוּא דְעֵכְבוֹנִי עַד הַנָּה. כְּעַת אֲיַנִּי יוֹדֵעַ מַה לְכָתֹב לָךְ, אַךְ אֶהְבֶּתְךָ וְתִשׁוּקְתְךָ הַחֲזָקָה לְשִׁמְעַת דְּבוּרִים אֲמַתִּיִּים מִמְּכַתְבֵי אֱלָצוֹנִי וְדַחְקוֹנִי לְכָתֹב לָךְ אֵת אֲשֶׁר יִזְמִין ה' תַּחַת קְלָמוֹסִי, וּכְבָר כְּתַבְתִּי לָךְ בְּמִכְתָּב הַנִּיֵּל שֶׁהָעוֹלָם מְלֵא צְעָקוֹת וּגְנִיחוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְכֻלָּם צוֹעֲקִים מִמּוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנוֹת, כְּאֵלּוּ לוֹ חֲסֵר יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, עַד שֶׁכְּמַעַט יוֹצֵאת נַפְשָׁם מִעַמְקֵי מְרִירוּתָם, וְחִיּוּתָם בְּנִסַּע עַל יְדֵי חִיּוּת הַנִּמְשָׁךְ בְּדַרְכֵי נִפְלְאִים מִבְּרִית מְלַח עוֹלָם אֲשֶׁר אֱלֹמֵי־לָא מְלַחָא לָא הוּי יְכָל עֲלָמָא לְסַבֵּל, וְצָרִיכִין לְזַכֵּר זֹאת הַיִּטֵּב, כִּי כָּל מַה שְׂיִזְכָּרִים זֹאת יוֹתֵר שְׁעַקֵּר הַחִיּוּת מִהַצְדִּיק

יסוד עולם הממתיק בכל עת מרירותא דעלמא, על ידי זה ממשיכין על עצמו חיות דקדושה ביותר, וממתיקים מעצמו המרירות בהמתקות יתרות כי בודאי כל אחד כפי קרובו להצדיק וכפי אמונתו בו כמו כן נמתק מרירותו יותר, ובזה אנו צריכים לשמח נפשנו בכל עת, ולהשליך יחבנו עליו יתברך, ולבטח בו יתברך, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עבד והכל לטובה, חזק בני בתורה ותפלה בכל עת, ושמח נפשך בכל הדרכים והעצות ששמעת, הפך בהם והפך בהם וכו', ומגדל טרדתי אין דעתי צלולה כלל להרחיב הדבור יותר, והי' ירחם עליך וימתיק ויבטל מעליך ומביתך כל הדינים, וירחיב לך בכל עת באפן שתוכל לעבד אותו יתברך בהרחבת הלב בשמחה ובטוב לבב מרב כל. דברי אביך חפץ ומשתוקק להצלחתך הנצחית.

נתן מברסלב. ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה:

מכתב ס

בעזרת השם יתברך הי' תצוה תקצ"ב:

אהובי בני שיחיה, תקבל האגרת הרצוף פה, ותשלחו מיד על הפאשט [דאר] ותחתמו כראוי, כי לא הנחתי החותם בעצמי כדי שתוכל לקרות האגרת שכתבתי לרבי אפרים, כי כל דבור שהשם יתברך שולח תחת קלמוסי בעניינינו הוא נצרך מאד לכל אחד ואחד, כי בודאי צריך כל אחד לקיים מה שהזכיר רבנו זכרוננו לברכה, לחזק עצמו תמיד, ואמר בפרוש (שיחות הר"ן שב) שהעקר הוא "מבטן שאול שועתי". וכל אחד נופל בדעתו כל כך עד שנדמה לו כאילו לא נאמר זאת, כאילו ירד יותר מבטן שאול חס ושלום, וכאילו אין בכחו לצעק עוד וכאילו כבר צעק הרבה מאד ואינו מועיל לו, ועוד דחיות הרבה פאלה וכאלה, ובאמת לא כן הוא, כי אני יודע האמת שהוא זכרוננו לברכה כגון בכל דבריו גם עליך בפרוש ועל כל אחד ואחד, ולא די שיכולין לצעק תמיד איך שהוא איך שהוא, גם על פי דבריו הקדושים והנעימים והיקרים והנפלאים והתמימים בתכלית אמתת עמקות התמימות באמת יכולין גם לשמח עצמו בכל עת, ולחטף היגון ואנחה להפכו לשמחה, והשם יתברך יחזק לבבך לילך בדרכיו הקדושים תמיד, ולא ימושו דברי תורתו הקדושה מפנינו ומפי זרע זרענו עד עולם. דברי אביך.

מברסלב.

נתן

מכתב סא

ברוך השם יום וי' ערב שבת קדש פְּרִשְׁת ויִקְהַל תִּקְצִי"ב :

אֶהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פְּעָמִים וְשָׁלַח וְלֹא נִזְדַּמְּנָן אִישׁ לְהַשִּׁיבְךָ, וְעַתָּה אֵין לִי פְּנָאֵי כָּלֵל כִּי הוּא עָרַב שַׁבַּת קִדְשׁ וַיֵּשׁ לִי אֹרְחִים תּוֹדָה לְאֵל, אַךְ עַצֵּם צַעֲקוֹתֶיךָ דַּחְקוֹנֵי לִקְח לִי מוֹעֵד וּפְנָאֵי עֲתָה, וּבְאַמַּת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְכַתֵּב לָךְ, כִּי כָּבֵר כְּתִבְתִּי לָךְ הֲרֵבָה מְאֹד, וְהֲרֵבָה שְׁמַעְתָּ בְּעַל פִּה, וּמַה אוֹסִיף לְכַתֵּב לָךְ הֲלֹא כָּבֵר הוֹדַעְתִּיךָ וְשָׁמַעְתִּיךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְעֵבֵר הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי יְסוּרִים וְדַאֲגוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְהִתְגַּרוֹת הַבְּעַל דְּבָר וּמְרִירוֹת הֲרֵבָה רַחֲמֵנָא לְצַלּוֹ, כִּי אָדָם לְעַמֵּל יוֹלָד וְכוּ', וְאֵין לָנוּ בְּמַה לְהַחֲיוֹת עֲצָמָנוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי אֵין שׁוֹם טוֹב בְּעוֹלָם אֲלֵא הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים קי"ט) לוֹיֵלָא תּוֹרַתְךָ שְׁעֲשִׂעֵי אֲזִי אֲבִדְתִּי בְּעַנְיִי, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר חִלְקָךָ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ

*

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם אֵינְךָ לוֹמֵד כְּרָאוּי בְּאַמַּת פְּאֲשֶׁר נִכְסֵף נִכְסַפְתָּ, כָּבֵר דְּבִרְנוּ הֲרֵבָה שְׁלַעַת עֲתָה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל תַּבָּה וְתַבָּה שְׁלוֹמֵיךָ בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְכָל נִקְדָּה וּנְקֻדָּה שְׁחוּטְפִין אֵיזָה טוֹב בְּכָל יוֹם, וְלֵהִיוֹת מוֹדָה עַל הָעֵבֵר בְּשִׁמְחָה רַבָּה בְּכָל יוֹם, וְלִצְעַק עַל הָעֵתִיד בְּקוֹל גְּדוֹל עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' מִשָּׁמַיִם. וְגַם הַכְּסוּפִין בְּעֲצָמָן טוֹבִים וַיִּקְרִים מְאֹד, וּבְעֵינֵין רַהֲיִטֵּת הַמַּחְשְׁבוֹת בְּרַעֲיוֹנִים רַעִים כָּבֵר יִדְעָתָּ שְׁאַפְלוּ אֶתְּהָ שְׁהַרְגַלְתָּ מְאֹד בְּמַחְשְׁבוֹת מִן הַצַּד אֲף עַל פִּי כִּן הַמַּחְשְׁבָה בִּידְךָ תִּמְיֵד, וְכָל עֵת שְׁאַתְּהָ מִנְתִּיק מַחְשְׁבֵיךָ מֵרַע לְטוֹב הוּא יִקָּר מְאֹד בְּעֵינֵינוּ יִתְבָּרַךְ, וְהֲלֹא רְאִיתָ אֲף עַל פִּי כִּן כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים הַתְּגַבְרַת עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּדַרְכֵי עֲצוֹתֶינוּ הַקְּדוּשׁוֹת, עַל כֵּן רְאוּי לָךְ לְהַתְּחִיל בְּכָל יוֹם מַחְדָּשׁ לְתַפְס מַחְשְׁבֵיךָ בִּידְךָ, וְאַפְלוּ אִם יוֹצֵאת חֵס וְשְׁלוֹם לְמָקוֹם שְׁיוֹצֵאת, תִּתְּפַס אוֹתָהּ בְּרִסוֹן וְאַפְסָר לְהַשִּׁיבָה לְדַרְךָ הַיָּשָׁר, כִּי הִיא בִּידְךָ בְּכָל עֵת.

וְהַעֲקֵר שְׁתַּרְגִּיל עֲצָמְךָ לְשִׁמְחָה נְפִשָׁה בְּכָל עֵז בְּכָל מֵינֵי דְרָכִים וְעֲצוֹת שְׁשִׁמְעָתָּ, בְּפִרְט בְּמֵלֵי דְשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וּבְטַח בְּה' וּבְכַחוּ הַגְּדוֹל וְהַנְּשָׁגֵב שְׂאִידְךָ אִידְךָ שְׁיִהְיֶה אַחֲרֵיךָ יְהִיָּה טוֹב בְּוַדָּאֵי בְּלִי סִפְק, כִּי הוּא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה גְּמֵר וַיִּגְמַר בְּוַדָּאֵי, וְכָבֵר זְכוּנוּ מַה שְׁזָכִינוּ לִידַע מִהַתְּגַלוֹת תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כְּאֵלוֹ שְׁלֹא נִשְׁמַעוּ מֵעוֹלָם, וְזֶה יְהִיָּה נִשְׂאָר לָנוּ לְנִצְחַ בְּחִסְדֵי ה', וּבְעוֹלָם הַבָּא תִּדַע נְפִלְאוֹת עֵנַג נְעִימַת הַתּוֹרוֹת הָאֵלוֹ, וְאֲזִי נְבִין לְמַפְרַע עַצֵּם הַחֲסֵד שְׁעֲשֵׂה עִמָּנוּ הוּא יִתְבָּרַךְ, שְׁזָכִינוּ לִידַע בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל

זה, ויתר אי אפשר להרחיב בזה עתה, חזק ואמץ ושמו נפשך מאד, כי הכל יתהפך לטובה בעזרת השם יתברך, ומחמת כבוד שבת קדש אי אפשר להאריך יותר.

דברי אביך.

נתן מברסלב. ושלוס לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, ובפרט לידידי האברך המפלא מורנו הרב יעקב נרו יאיר.

לא יכלתי להתאפק מלכתב לך מעצם אהבתי אליכם, וגדל תשוקתי לראות בהצלחתכם הנצחית, היות גם בעת היותך פה שמעתי והבנתי שנתרפית מהתמדת הלמוד בעתים הללו, וגם עתה שמעתי עליך כאלה, נא בני חביבי, חמל עליך, כי אם לא עכשו אימתי, וראה והבו כמה יסורים סבלת ושברת כמה מניעות כדי להתקרב אל האמת, ועתה אחרי כל הדברים והאמת האלה ששמעת והבנת מפינו ומפי ספריו הקדושים, אין נאה לך ולנו להתרפות מדברי תורה חס ושלוס אשר הם חייך וארך ימיך לנצח, חוסה עליך והתגבר מעתה כארי ותתחיל מחדש להתגבר להתמיד בלמודך בכל יום, ואל תמשיך עליך מיד מרירות טרדת הממון, בטח בה, בפרט עתה שעדין אין נוגשין אותך פרנסה, זכר כי ינקותא כלילא פורדא אם זוכין לעסק בהם בתורה ותפלה ומעשים טובים, כי הזמן רץ ופורח מאד מאד, ואינו עומד כלל אפלו רגע אחת, כי אין שום זמן כלל, והילדות והשחרות הכל, הכל הכלים הכל הבליים, זכר את בוראך בימי בחורתיך וחדש כנשר נעוריך ותלך בדרכי האמת ששמעת מאתנו ותעסק בתורה הרבה בכל יום, גם מזה אל תנח ידך להרבות בתחנות ובקשות ואמירת תהלים ולפרש שיחתך לפניך יתברך בכל יום כבו לפני אביו, ותהיה הצנע לכת בכל מה דאפשר, ואם אף על פי כן יתנדע להמתנגדים אל תתבייש מפני המלעיגים, ויהיה מצחך חזק נגד עזותם הרע, ותקיים הוי עז כנמר, כי צריכין עזות הרבה דקדשה לעמד נגדם ונגד כל המונעים שיש מעצמו ומאחרים, אשריך אם תשמע לדברי אלה, אז תצליח ואז תשכיל לנצח.

דברי אוהבו באמת לנצח.

הנ"ל.

נתן

מכתב סב

ברוך השם יום ב' צו תקצ"ב:

אֶהוּבֵי בְנֵי שְׂיִחְיָהּ. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְשָׁעָה זֹאת שְׂאֲנִי מוֹכֵן מִיַּד לְהִתְעַטֵּף
בְּטִלִית וּתְפִלִּין וּלְהִתְפַּלֵּל, וְגַם בְּשָׁעָה זוֹ נִזְדַּמְּן לִי עוֹבֵר וְשָׁב, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְבִתְּךָ וּלְבִנְךָ שְׂיִחְיֵהוּ, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְהִזְהַר מִרְפוּאוֹת
גְּשָׁמִיּוֹת, רַק לְסַמֵּךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כִּי הֵן רוּפְאֵי אֱלִיל כָּלֵם תְּהוּ וְכוּ', רוּפְאֵ
חֲנָם יִרְפֵּא אוֹתְךָ מֵהֵרָה בְּתוֹךְ שָׁאַר חוּלֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וּמִחֲמַת
שְׂהִיֵּעַ זְמַן הַתְּפִלָּה אִי אֶפְשֶׁר לְהִרְחִיב הַדְּבוּר כָּלֵל, וְהִ' יִתְבָּרֵךְ יִתֵּן בְּלִבְךָ
וּבְלֵב כָּל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׂתִשְׁמַע וְתִבְיִן הֵיטֵב כָּל מַה שְׂדַבְּרֵנוּ בְּשִׁבְתְּ הָעֵבֶר
וְלִילְךָ בְּזֶה, לִידַע וּלְהֶאֱמִין תְּמִיד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתְךָ תְּמִיד, וְשׁוֹם
דְּבוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, רַק כָּל דְּבוּר וְדְבוּר עוֹשֶׂה רָשָׁם גְּדוֹל, וְעַל יְדֵי זֶה יִכְמְרוּ
רַחֲמֵי יִתְבָּרֵךְ, וְיִתְהַפֵּד פְּנֵיו אֵלֵינוּ וּיִרְחַמֵנוּ וְיִוְשִׁיעֵנוּ בְּכֹל מַה שְׂאֲנוּ צְרִיכִים
לְהוֹשִׁעַ.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפָּה לְשִׁמְעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּךָ וּמִיוֹצְאֵי חִלְצִיךָ שְׂיִחְיֵהוּ וּמִכָּל
בֵּיתְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִבְרַךְ אוֹתְךָ בְּשָׁלוֹם :

נִתֵּן מִבְּרִסְלָב. וְיִפְרַס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם יְדִידֵי הַמְּפֹלָא מוֹרְנוּ הָרַב נַחֲמָן נֶכֶד
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָהּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִשְׁפּוֹת שְׁלוֹם בְּבֵיתוֹ : לְכֹל
אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימָתוֹ עֲזִיזָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַחֲזִק
לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה זוֹ תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֲמֵן.

מִבְּרִסְלָב.

נִתֵּן

מכתב סג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ד' שְׂמִינֵי תִקְצ"ב :

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי מוֹרְנוּ הָרַב יֶצְחָק גֵּרוֹ יְאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהִנֵּה
מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא מִמְּרַחֵק וְהִבִּיא אֲגָרַת וַיְדִיעָה בְּרוּרָה מֵאַחֵיו שֶׁל רַבִּי
מְרַדְכֵי גֵּרוֹ יְאִיר כְּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעִינֵיכֶם, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה', וּכְבֹר מְסֻרְתֵי
לוֹ מִכְתָּבֵי בְּלִי חֲתִימָה מְטַעַם הַכְּמוּס, גַּם סְפָרִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִזְכְּנֵי
שְׂפִינּוֹצוֹ מַעֲיִנוֹתָיו חוֹצָה לְהֵיטִיב מְטוֹבוֹ לְכֹל הָעוֹלָם. שְׁפַלְסֵם צְרִיכִין לְהִנּוֹת
מִתּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּפִרְט זֶה הָעוֹלָם תְּלוּי בּוֹ וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
יִרְחַם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְיָם תִּתֵּן אֶמֶת לִיעֲקֹב שְׂתִתְגַּלֶּה הָאֶמֶת
בְּעוֹלָם, כִּי לֹא דְבַר רִיק הוּא כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ עֲתָה
בְּדוֹר הַזֶּה בְּעֵנֵן סְפָרֵי הַקְּדוּשִׁים, וְאִי אֶפְשֶׁר לְשַׁעַר וּלְבָאָר אֶפְלוּ מַה
שְׂבִלְבֵי בְּזֶה מִכָּל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן מַה שְׂנַעְלֵם מִמּוֹנֵי גַם כֵּן, כִּי מֵאֵד עֵמֶק עֵמֶק
הָעֵסֶק הַזֶּה וְכָל עֵנֵן הַמַּחְלֶקֶת הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה כְּמוֹהוּ מֵעוֹלָם, וְאַנְחָנוּ

לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו, וכתבתי זאת למען תבין מזה כמה אתם צריכים להתחזק ולהתעורר בכל יום מחדש, אחרי אשר זכינו לידע מעט מאמתת האמת וכו', ברוך אלקינו אשר עזרנו עד כה להאיר עינינו באור האורות כזה, ואם לא הגדלת השמחה בפורים העבר פאשר כתבת, אף על פי כן תשמח נפשך מעתה בכל יום בפרט בימים הללו ימי אדר וניסן שהם ישועת ישראל ועוסקים במצוות הרבה להכין על פסח הקדוש, חזק וחזק לעשות כל ההכנות לפסח בשמחה רבה ועצומה אשר זכינו להכין עצמנו לאכל מצה בפסח לעשות רצונו ותברך. כי הוא חיינו וכו', ותזרו עצמך לשלח לי צרכי הטלית בזריזות כי הזמן קצר עד הפסח: דברי אביך המצפה לשמע כל טוב מאתכם ומעתיר בעדכם.

מברסלב.

נתן

מכתב סד

ברוך השם יום א' ראש חודש ניסן תקצ"ב פרשת מצרע.

אהובי בני.

מכתבך קבלתי בעת תפלת שחרית, והיה לי לנחת גדול, כי היה לי צער קצת על שלא ראיתי מכתבך זה כמה ימים, וכל צרכי הטלית קבלתי על נכון, ותהלה לאל תכף תקנתי את הטלית והטלתי בו ציציית בעזרת השם יתברך וחדשתי אותו בשבת פרשת פרה העבר והיה לי לנחת גדול ותהלה לאל, הטיבות אשר עשית אשר זכית על ידי תשוקתך הטובה שיהיה לך חלק גדול בהטלית בעזרת השם, וזכות כנפי הטלית יגנו עליך כנשך יעיר קנו וכו' להצילך ממחשבות זרות יתרות, רק להרגיל עצמך בכל עת להסיח דעתך לגמרי ממחשבות שאינם נצרכים באותו השעה, ולא תתחיל לחשב בהם כלל, וזה עצה טובה מאד, ולהיות כשוכח לגמרי, וגם יותר משכחה ולעשות עצמו כאינו יודע מאלו הרעיונים כלל, ולעסוק במה שעוסק בתורה או תפלה או משא ומתן וכיוצא, ואפלו מחשבות טובות אם אינם שייכים בענין זה צריכים לסלק גם כן כאלו אינו יודע עתה מהם כלל, כגון בשעת התפלה אין צריכין לחשב שום דבר, ובאמת אז דיקא מתגברים כל מיני בלבולים וערבות הדעת ביותר, אך צריכים להתגבר אז הרבה מאד בעצה הזאת לבלי להתחיל לחשב שום מחשבות חוץ כלל, ואף על פי שמחמת ההרגל בכל פעם יוצאת המחשבה לחוץ, צריכים לתפסה בכל פעם באפסור ולהכניסה לפנים לחשב מה שהוא מדבר אז, ואפלו אם יהיה כן מאה פעמים בתפלה אחת.

וּבַעֲנֵן כָּל מָה שֶׁתִּבְּת לִי כִּבְר שְׁמַעְתִּי מִמֶּךָ דְּבָרִים כְּאֵלֶּה פְּעָמִים הֲרַבְּהָ, וּכְבֹר יִדְעַת שְׂאִין לָךְ בְּמָה לְהַחֲיוֹת עֲצֻמָּךְ כִּי אִם בְּעֲנִינִים שְׂאֵתָה כּוֹתֵב בְּמִכְתָּבְךָ, וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם אֵף עַל פִּי שְׂאִין הַכֹּל שׁוֹוִין לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, אָבֵל אֵף עַל פִּי כֵן עַל כָּל אֶחָד עוֹבֵר מֵה שְׁעוֹבֵר בְּלִי שְׁעוֹר, וּבּוֹדָאִי אִין שׁוֹם חַיּוֹת וְאִין שׁוֹם מְנוֹס מְהֵם כִּי אִם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְלְהַתּוֹרָה, וּבִפְרֹט עַל דְּרָךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַחֲדָשׁ וְהַנֶּפְלֵא וְהַנּוֹרָא שֶׁהוּא עֲנֵן הַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבִין קוֹנוֹ שְׂאִין לְמַעְלָה מְזָה, טוֹב לְהוֹדוֹת לְה' עַל מַעַט דְּמַעַט שְׁכֹבֵר זְכִית לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וּלְקַיֵּם מַעַט בְּעֲנֵן זֶה, מִי יִתֵּן וְהִיָּה לְבַבְךָ זֶה לִירְאָה אֶת ה' כָּל הַיָּמִים בְּתוֹסֶפֶת קְדוּשָׁה וְטְהָרָה וּבְרַבּוּי תְּפִלוֹת וְשִׁיחוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם בְּשִׁמְחָה וְחֻדוּה עַל כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה שְׂזָכִינוּ וְכוּ'.

וְהִנֵּה בְּעֵתִים הֶלְלוּ אֲנִי עוֹסֵק בְּעֲנֵן כּוֹנֵת אֱלוֹל, שְׁהֵם תִּקּוֹן הַבְּרִית, שֶׁהוּא סוּדוֹת עֲצוּמִים שְׁגֵלָה שֶׁם בְּעֲנֵן וְאִם לֹא תֵאבְּהָ הָאִשָּׁה וְכוּ', וּבַעֲנֵן הַפְּרוֹת וּבַעֲנֵן הָאֲבָדוֹת שְׁמַחְפָּשִׁין הַמְּלֶאכִים שְׁתוֹקְעִין תְּקִיעָה, תְּרוּעָה תְּקִיעָה וְכוּ' וְכוּ', אֲשֶׁרִי הָאֲזַנִּים שְׁשָׁמְעוּ מְזָה, כִּי לֹא נִשְׁמַע כְּזֹאת מְעוֹלָם וְכוּ', וְהַעֲקֹר הַיּוֹצֵא מִשֶּׁם שְׁצָרִיךְ כָּל אָדָם לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׁ הֲרַבְּהָ מְאֹד מְאֹד אַחַר אֲבֹדוֹתָיו, וְעַקֵּר הַבְּקִשָּׁה וְהַחֲפוּשׁ הוּא עַל יְדֵי דְרָכֵי תוֹרָה שְׁגֵלָה עַל פְּסוּק קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּסִימֹן ו' כְּמַבְאָר שֶׁם בְּמִקּוּמוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הַנִּי"ל הוּא סוּד כּוֹנֵת אֱלוֹל וְכוּ'. וְעַקֵּר הַכּוֹנֵת הֵם בְּחִינַת אִם אֶסֶק שְׁמִים שֶׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדֶךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּקִי בְּרִצּוֹא בְּקִי בְּשׁוֹב בְּקִי בְּעֵיל בְּקִי בְּנִפְיָק, כִּי מִי שְׂזוֹכָה לְקַיֵּם אִם אֶסֶק וְכוּ' וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדֶךְ, הוּא מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ בְּחִינַת סוּד כּוֹנֵת אֱלוֹל, וְיָכוֹל לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֹדוֹתָיו, כִּי צְרִיכִין לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ הֲרַבְּהָ, וּבּוֹדָאִי בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵה שְׁעוֹבֵר בְּפֹרֵט שְׂאֲבָדוֹתוֹ עַל פִּי רַב הֵם בְּמִקּוּם מְדַבֵּר שְׁמָמָה בְּמִקּוּם תְּהוּ וְבָהוּ, שְׁמַחְמַת זֶה הָאָדָם תּוֹעָה כְּשֶׁה אוֹבֵד, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים ק"ז) תַּעֲבוּ בַמִּדְבָר בִּישִׁימוֹן דְּרָךְ וְכוּ' וְכָל הַמְּזֻמּוֹר, וְעֵתָה הֵבִן בְּעֲצֻמָּךְ כְּמָה וְכְמָה צְרִיכִים לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ כְּשֶׁצְּרִיכִין לְעַבֵּר בְּמִקּוּמוֹת כְּאֵלוֹ לְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֹדוֹת שְׁנֶאֱבָדוּ מִכְּמָה שְׁנִים, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא אֲבֹדוֹת מַגְלְגוּלִים הַקּוֹדְמִים שְׁעַבְרָה נִשְׁמַתוּ בְּהֵם, וְקִשָּׁה לְהַמְלִיט שְׁבִתוֹךְ הַחֲפוּשׁ לֹא יֵאבֵד עוֹד יוֹתֵר, וְכַמְרָמֹז שֶׁם שְׂאֵפְלוֹ הַצְּדִיקִים הַחוּפְרִים אַחַר הָאֲבֹדוֹת לְפַעְמִים הֵם עֲצָמָם אוֹבְדִים עוֹד, עֵין שֶׁם, מִכָּל שְׁכּוֹן שְׂאָר אֲנָשִׁים, וְעַל יְדֵי זֶה מְתַאֲרָךְ הַגְּלוּת כָּל כֶּךָ בְּכִלְלִיּוֹת, וְכֵן גְּלוּת הַנֶּפֶשׁ בְּפֹרֵטִיּוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְתַאֲרָךְ כָּל כֶּךָ הַכֹּל מַחְמַת זֶה, הַמִּקּוּם יִרְחַם.

עַל כֵּן כָּל מִי שְׂרוּצָה לְחוּס עַל נַפְשׁוֹ, כְּמָה וְכְמָה הַתְּחַזְּקוֹת הוּא צְרִיךְ לְבַלִּי לִיאֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַבְּקִשָּׁה וְהַחֲפוּשׁ לְעוֹלָם, יְהִיָּה אִיךְ שִׁיְהִיָּה, אֶפְלוֹ אִם נִדְּמָה לוֹ שְׂאוֹבֵד חֵס וְשְׁלוֹם בְּכָל פְּעַם יוֹתֵר אֵף עַל פִּי כֵן הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ וְיִחַפֵּשׁ יוֹתֵר, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מוֹצֵא כָּלֵל, צְרִיךְ לְהֶאֱמִין שְׁבּוֹדָאִי מוֹצֵא הֲרַבְּהָ עַל יְדֵי הַבְּקִשָּׁה וְהַחֲפוּשׁ לְבַד, כִּי הִיְגִיעָה אִינוֹ נֶאֱבָדָת כָּלֵל כִּי לִית רְעוּתָא טְבָא דְאֶתְאֲבִיד, וְזֶהוּ יַגְעֵתִי וְלֹא מְצָאתִי אֶל תְּאֲמִין, יַגְעֵתִי וּמְצָאתִי תְּאֲמִין, וְקִשָּׁה מֵה הוּא לְשׁוֹן תְּאֲמִין הֵלֵא יְכוֹלִין לְרֹאוֹת אִם מְצָא אִם לֹא, אֵךְ בְּאֲמַת יְכוֹל לְהִיּוֹת שְׁיַגַע הֲרַבְּהָ וְנִדְּמָה לוֹ שְׁעֵדִין לֹא מְצָא כָּלֵל וּמַחְמַת זֶה

הוא אומר יגעתי ולא מצאתי, אף על פי כן אל תאמין לו, רק יגעתי ומצאתי תאמין, אף על פי שאין בידו מאומה מה שמצא אף על פי כן תאמין באמונה שלמה שבודאי מצא הרבה, כי יש הרבה שאין מראין לו מה שמצא עד הסוף, וגם אפלו אם לא מצא כלל עדיו, אף על פי כן מצא הרבה על ידי החפוש והיגיעה לבד, כי היגיעה והחפוש לבד אינו נאבד בשום אופן, ועל כן יגעתי ומצאתי תאמין, תאמין דיקא כנ"ל והבן היטב, כי לא דבר ריק הוא. ועל פי דרך זה שאנו קוראין את כל היגיעות והעבודות בתורה ותפלה, בפרט בשיחות לפניו יתברך הכל אנו קוראין עתה בשם בקשה וחפוש, וכן על פי רב מבקשין ומחפשין על ידי רצון ותשוקה וגעגועים וכו', על ידי זה אתם יכולים להתחזק הרבה בכל עת איך שהוא, כי אתם מחיבים אף על פי כן לבקש ולחפש יותר כמו המחפש אחר אבדות בגשמיות שבודאי אינו מוצא בפעם אחד, בפרט אבדות כאלו, שצריכין לבלות כל ימיו לבקשם ולחפשם, בפרט שאנו מאמינים באמת שאין היגיעה לריק חס ושלו, כי מה שמרויחין על ידי היגיעה והחפוש לבד אפלו כל זמן שאין מוצאין הוא רוח בלי שעור, יותר מכל הון דעלמא עין לא ראתה וכו', מכל שכן שאנו בטוחים שבודאי נזכה למצא הכל, סוף כל סוף אם נזכה להתחזק ולבקש ולחפש תמיד וכו"ל. ובענין הנ"ל כלולים כל הפונות של פסח ופרשת החדש. ועתה שוש תשיש בה' שזכינו לשמע דברים נוראים כאלה, ויתר מזה אי אפשר להאריך כמה אנו צריכים לשמח כשזכינו שמחיין אותנו בשבעה משיבי טעם כאלה, וששון ושמחה תשיג, עד שתחטוף גם היגון ואנחה לתוך השמחה בעל כרחם, כי בכל מה שיוכלו להחליש דעתך באיזה עצבות, חס ושלו, תאמר: אדרבה, זהו שמחתי, שאיש כמוני אף על פי כן אני יודע מנפלאות כאלה מנעימות בימינו נצח כאלה, ואם אני גרוע עוד יותר ויותר, אדרבא ראוי לי לשמח עוד יותר ויותר, שאף על פי כן זכנו השם יתברך להשען על צדיק קדוש כזה, אשר גלה נוראות כאלה. והלא אי אפשר להכחיש שאף על פי כן אני יודע המעשה של רבי אליעזר ורבי יהושע. וגם אני יודע התורה של הנגון מע"ב [שבעים ושנים] נימין וגם המעשה של השבעה בעטלירש וכו' וכו', מה נדבר מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו, ומחמת הטרדא גם אני צריך לנסע על החתנה אם ירצה השם בשבוע הזאת אי אפשר להאריך יותר, ויערב לכם שמחת החג הקדוש ותזכו להזהר ממשהו חמץ בגשמיות ורוחניות, ולהרגיש שמחת ודבקות ההלל הקדוש של פסח, ונשגבות נעימת קדשת הסדר של פסח נגילה ונשמחה בישועתו:

מברסלב.

נתן

ברוך השם יום ה' מצרע תקצ"ב :

אהובי בני חביבי, בשעה זאת באתי מנעמרוב משמחת הנשואין תהלה לאל, וברוך השם הכל על נכון מעם ה', וימין ה' רוממה לעולם באשר אספר לך אם ירצה השם בבוואך לפה. אם ירצה השם, ואין כעת פנאי להאריך כלל, אך מחמת שנסעתי לפה עם מוסר כתב זה בעל העגלה מקהלתכם, אמרתי לא אמנע לדרש בשלומך הטוב. כי ידעתי עצם תשוקתך לראות מכתבי תמיד, ושוש תשיש ותגל בשמחת החג הקדוש הפא עלינו לטובה, ותראה לזרז עצמך לשלח היין וכו' בזריזות על ידי מקדם, ותכתב לי תשובה ברוחה על כל מה שכתבתי לך, ואם אפשר שתשתדל שיגיע לי אגרת מרבי נחמן נכד אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה מה טוב, יתר מזה חיים ושלוש וששון ושמחה, כי בקרוב נזכה לאכל מזונא דנשמתא מזון שהמלאכים נזונין ממנו, והשם יתברך יהיה בעזרנו לבער החמץ פראוי, ולזכות לצאת מחמץ למצה ממנות לחיים מעצבות לשמחה וכו'.

מברסלב.

נתן

מכתב סו

בעזרת השם יתברך יום ה' אחרי תקצ"ב :

שלום לאהובי בני חביבי מורנו הרב יצחק גרו יאיר.

מכתבך קבלתי עם היין גפן, ישלם ה' פעלך ותהי משפרתך שלמה מאת ה', ותזכה לשמח בשמחת החג ולהזהר ממשהו חמץ בגשמיות ורוחניות. ומחמת הטורדא אי אפשר להאריך יותר ועוד חזון להרחיב הדבור אם ירצה השם. ושלוש וחיים ושמחה, ותזכר הדברים שכתבתי כבר ויערב לך לעד.

דברי אביך המצפה לישועה.

נתן מברסלב. ושלוש לכל אנשי שלומנו באהבה, ושלוש להאברך מורנו הרב יעקב, מכתבו קבלתי. אף על פי שכותב מרירות לבו, עם כל זה נהייתי ממכתבו אשר תהלה לאל כבר נכנס בלבו כמה דבורים מספרי אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה אשר בשביל זה לבד פדאי לסבל שבירת מניעות אלפים משהיה, קויתי לה' שסוף כל סוף יפעלו דבריו הקדושים אצלכם, מה שהם צריכים לפעל, רק חזקו ואמצו מאד מאד בכל יום

מחדש ואל יבהלו אתכם רעיוניכם וכו' כי ברב חלומות והבלים ודברים הרבה פי את האלקים ירא (קהלת ה), עין בפרוש רש"י שם, דהינו שכל המחשבות רעות ורעיונים רעים המבהילים את האדם על כלם צריכים לזכור בו יתברך ולהתירא ממנו יתברך, כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ובנדאי כל מה שיחטף מזה העולם איזה טוב יהיה לו לשלל גדול בסוף כי יבוא עתו, בפרט שתהלה לאל יש לנו כתפים רחבים על מי לסמוך, יש ויש בעזרת השם יתברך, רק לאחזו עצמו בשתי ידיים ובכל פחו בנקדת האמת, ודי בזה בעת.

וששון ושמחה ושיגור ולהפך כל היגון ואנחה לשמחה, אשר זכינו בדורות האלה להתגלות נוראות כאלה, שהצדיק האמת יכול לכפר עוונות על ידי שתית יין, כמו שכתוב (במדבר י"ד) ויאמר ה' סלחתי כדבריך וכו', ובנדאי מצות שתית יין של ארבע כוסות בפסח נוגע לענין זה, ימלא פי תהלת ה' אשר זכיתי לשמע זאת ולהדפיסו עד שחזר האור אצלי לחזר ולקבל מתלמידי, שיזכירוני נפלאות ה' בכל פעם אשר שמעה אזני ותבן לה כי לא דבר ריק הוא כל דבור ודבור שזכינו לשמע ממנו זכרוננו לברכה הנאמרים בספריו הקדושים, אשרי השם לבו עליהם, שימו לבבכם היטב לדבריו הקדושים הנפלאים והנוראים אשר לא נשמע כזאת וכו'.

דברי אוהבכם באמת לנצח :

מברסלב.

נתן

מכתב סז

בעזרת השם יתברך יום ו' ערב שביעי של פסח תקצ"ב :

אהובי בני חביבי, אהבתך אלצני לכתב עתה בחל המועד בערב שבת ושביעי של פסח וגם אין לי פנאי כלל מחמת כבוד אורחים ושאר ענינים, ובקשתי ממך בני חביבי שתשמח בשמחת החג הקדוש אשר זכינו שהשם יתברך עשה לנו נסים כאלה שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את היס הכל בשבילנו, כדי שגם אנחנו בדור הזה שהוא אני ואתה וכל האנשים שבטולטשין ופה ברסלב ושככל ערי ישראל במושבותיהם שכלנו אלה אנחנו פה היום חיים, כלנו הם בני הדור הזה, ועלינו נפל חובת היום הזה לשמח בשמחת קריעת ים סוף, אשר אז נתגלה אלהותו ואדנותו וממשלתו של האין סוף בעל הרצון יתברך בהתגלות נפלא ונורא אשר לא

הִיָּה כְּמוֹהוּ עַד אֲשֶׁר רָאִתָּה שְׂפָחָה עַל הַיָּם וְכוּי וְעוֹלָלִים וַיּוֹנְקִים אָמְרוּ זֶה אֵלַי וְאַנְוָהוּ.

שְׂמַח בְּנֵי בְּשִׂמְחָה זֹאת, אֲשֶׁר זָכִיתָ לְהֶאֱמִין בָּזֶה עַל כָּל פְּנִים וְלִהְיוֹת בְּכָל־ל יִשְׂרָאֵל עִם הַנִּבְחָר אֲשֶׁר בְּשִׁבְלֵנוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֶּה, וּבָאֵם לֹא הִיָּה מִסְתַּכֵּל עַל הַטּוֹב שֶׁבָּנוּ לֹא הִיָּה עוֹשֶׂה לָנוּ נְסִים כְּאֵלֶּה, כָּל־ל הַדְּבָר חִזַּק וְאַמְץ לְהִיּוֹת אִדָּ שְׂמַח תְּמִיד בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו, וּכְתִיב (שִׁם יד) יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרֹט בְּיוֹם טוֹב קִדְשׁ יוֹם קָרִיעַת יַם סוּף, כִּי תִהְלֶה לֹאֵל יֵשׁ לָנוּ בְּמָה לְשִׂמְחָה בְּפִשְׁטוֹת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְכוּי, וּבִפְרֹט שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שְׂאִין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל בְּעַל הַשְּׂמִחָה הָאֲמִתִּי שֶׁהוּא מְקוֹר הַשְּׂמִחָה מְקוֹר הַקִּדְשָׁה מְקוֹר הָאֱמוּנָה מְקוֹר הַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים וְהַנְּצַחִיִּים מְקוֹר הַחֻכְמָה, אֲשֶׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, עָלִינוּ לְשִׁבְחָ לְאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, אֲשֶׁר לֹא יֶאֱמֹן כִּי יִסְפֵּר שֶׁאַנְחָנוּ בְּשִׁפְלוּת כְּזֶה נִזְכָּה לְשִׁמְעַ וְלִהְבִּין דְּבָרִים נוֹרְאִים כְּאֵלֶּה וְכוּי וְכוּי, וּבָנוּ נִתְקַיֵּים הַמְקַרָּא שֶׁבְּשִׁפְלוּנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ, עַל כֵּן אָנוּ מְחַיְבִים לְשִׂמְחָה וְלִרְקֹד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב קִדְשׁ, וְאֵל יְהִיָּה לָךְ צַעַר כָּל־ל מָה שְׂאִין אֶתָּה זוֹכָה לְהִיּוֹת אֲצִלָּנוּ בְּכָל פֶּעַם כְּרָצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַם זֶה לְטוֹבָה, כִּי יָקָר מְאֹד אֲלֵפִים פְּעָמִים כְּשֶׁאֶתָּה אֲצִלָּנוּ פֶּעַם אַחַת בְּרַבֵּעַ שָׁנָה בְּשִׁבְרִית מְנִיעוֹת כְּאֵלֶּה, מֵאֲשֶׁר הִיָּיתָ אֲצִלִּי בְּכָל שְׁבוּעַ בְּלִי מְנִיעוֹת, בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר אֶתָּה זוֹכָה עַל כָּל פְּנִים לְהִיּוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה אָנוּ רוֹאִים פְּנִים בְּפְנִים כְּמָה פְּעָמִים, שְׂמַח בְּנֵי וְאֵל תִּתְעַצֵּב, וְשִׂמְחָה נִפְשָׁךְ בְּכָל נִקְדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבִיּוֹתֵר בְּמִלִּי דְשִׁטוּתָא כְּפִדוּעַ לָךְ. וַיִּתֵּר אֵי אִפְשָׁר לְהֶאֱרִיךְ, וּמִבְּטַחְנִי בָּךְ שְׂתִקִּים דְּבָרֵי אֵלֶּה.

ומי שהשְׂמִחָה בְּמַעוֹנוּ יִשְׁלַח עָלֵינוּ שְׂמִחָה שְׁנִזְכָּה לְשִׂמְחָה בְּרִגְלֵ הַקִּדּוּשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הִבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בִּפְרֹט שֶׁהוּא שְׂבִת קִדְשׁ וַיּוֹם טוֹב קִדְשׁ בַּיַּחַד נְגִילָה וְנִשְׂמִחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן :

מִבְּרִסְלָב.

נֶתָן

מכתב טח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' בְּהַר תַּקְצ"ב.

אֶהוּבֵי בְּנֵי מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק גֵּרוֹ זָאִיר.

דַּע בְּנִי כִּי בְשֵׁבֶת קֹדֶשׁ בִּבְקָר קָדָם סְעַדְתָּ שְׁחֲרִית הַזְּמַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאִישׁ מִמְּאֵה־לֵיב שֶׁהָיָה רָעַשׁ גְּדוֹל בְּטוֹלְטָשׁוֹ בְּעֶסֶק הַמַּחְלֶקֶת
שֶׁעָלִיכֶם, שְׂרָבִי חִ"שׁ הִכָּה אֵיזָה אֲנָשִׁים וְעַתָּה רוֹצִים לְקַנְסוֹ, וְשִׂאתָה וְרַבִּי
נַחֲמֵן מֵהַיִּיסוֹן הַכְּרַחְתֶּם לְנִסְעַ לְבִרְסָלָב, וּמֵאֲלִיף תִּבְיִן גְּדֹל הַנַּחַת שֶׁהָיָה לִי
מְזָה, וְאָף עַל פִּי כֹן הִתְחַזְקֵתִי בְּעִזָּרְתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל שְׂמַחַת שֵׁבֶת
קֹדֶשׁ חֵס וְשָׁלוֹם, וְהַיּוֹם בִּבְקָר פְּרָשְׁתִּי שִׁיחֲתִי עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְסִפְרֵתִי
לְפָנָיו זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה כֹּל זֶה לְמַעַן יָחוּס ה' עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וּבְזִיּוּנֵנוּ, הָאֱלֹקִים
יִבְקֹשׁ אֶת נְרָדְפִים כְּמוֹנוֹ, וְהִנֵּה יִדְעֵתִי כִּי מֵהִסְתָּם כָּבֵר הַנַּחַת אֲגַרְתָּ עַל
הַפְּאֶסֶט בְּיוֹם ו', וְאֲנִי מִצְפָּה בְּכָל עֵת לְרֹאוֹתוֹ לִידַע מֵה נַעֲשֶׂה שָׁם, וְלַעֲת
עַתָּה אֶהוּבִי בְּנִי חֲזַק וְאֲמִץ אֶל תִּירָא וְאֶל תַּחַת כִּי ה' אֲתֵנוּ, וְרַבִּים אֲשֶׁר
אֲתֵנוּ מֵאֲשֶׁר אַתֶּם, עִמָּם זְרוּעַ בְּשָׂר וְעַמְנוֹ ה' אֱלֹקֵינוּ, אֶל יַעֲזִבֵנוּ וְאֶל יִטְשֵׁנוּ,
וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי אִם אֲמַת שֶׁהַכְּרַחַת לְנִסְעַ לְבִרְסָלָב הָיָה לְךָ לְנִסְעַ לְפָה
לְאוּמָאן, לְקִיִּים וּפְרָעָה הַקְּרִיב שֶׁהַקְּרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמִים,
כִּי כֹל מֵה שְׂרוּדְפִין אֶת הָאָדָם הוּא בּוֹרַח בְּיוֹתֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמִבְּאֵר
בְּדַבְּרֵי זְכוּרֹנוֹ לְבִרְכָה אֲךָ אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה בְּיָדְךָ עֲצָה זֹאת, עַל כֹּל
פְּנִים תְּקִיִּים לְבִרְחַ שָׁם לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אֵין לְכֶם לְמִי לְבִרְחַ כִּי אִם אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ לְבַד, אֲשֶׁר הוּא נִמְצָא בְּכָל עֵת, וְאִם נִדְמָה לְךָ שִׂאתָה רְחוּק מִמֶּנּוּ
מְאֹד, אָף עַל פִּי כֹן בְּאֲמַת הוּא קְרוֹב אֲלֶיךָ תִּמְיֵד, בְּפֶרֶט עַתָּה שִׂאתֶם
נְרָדְפִים כֹּל כֶּךָ, הַחֹמֶל עַל דָּל יַחֲמַל עַל דָּלוּתֵנוּ וְיִרְאֶה בְּעֵנֵינוּ, וְלֵה' הִישׁוּעָה
כִּי יִבּוֹשׁוּ הֵמָּה וְאֶל נְבוֹשׁ אֲנַחֲנוּ וְיִקְיִים בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה, אוֹיְבֵי יִשְׂבּוּ יִבּוֹשׁוּ רַגַע
וּבְזָכוֹת מְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר נִזְכָּה לְהַכְּנִיעַ אוֹתָם שֶׁהֵם גְּרוּעִים מִמוֹסְרֵי
כִּי הֵם עוֹמְדִים עַל הַנִּפְשׁוֹת, וּבְעַל מִלְחָמוֹת יִשְׁפִּיל וְיִפִּיל אוֹתָם מֵאֲגָרָא
רְמָא לְבִירָא עֲמִיקְתָּא, יִשׁוּבוּ הֵמָּה אֲלֵיכֶם וְאַתֶּם לֹא תִשׁוּבוּ אֲלֵיהֶם חֲזָקוּ
וְאֲמִצּוּ כִּי ה' עִמָּכֶם וְלֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְהַכֵּל לְטוֹבְתְכֶם, וְהִזְהָרוּ שֶׁתִּהְיוּ
כְּלָכֶם עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשׁ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה
בִּישׁוּעָתוֹ, דְּבָרֵי הַמְּצָפָה לִישׁוּעָה:

מִבְּרִסָּלָב.

נְתוּ

מכתב סט

בְּעִזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹר לְיוֹם ה' בְּחֻקֵּי תַקְצ"ב, אוּמָאן.

אֶהוּבִי בְּנִי מִכְתָּבְךָ קִבְּלֵתִי עַל יְדֵי הַפְּאֶשֶׁט רֵאשׁוֹן בְּיוֹם ג' בְּהַר, וּמֵאֲלִיף
תִּבְיִן גְּדֹל הַצֶּעַר שֶׁהָיָה לִי, אֲךָ מֵאֵת ה' הִיָּתָה שְׁנוּדַע לִי קִצָּת מַעֲנִין זֶה
בְּשֵׁבֶת הָעֵבֶר כְּאֲשֶׁר כָּבֵר הוֹדְעֵתִיךָ בְּמִכְתָּבִי, וּבּוֹדְאֵי דְבִרְתִּי מְזָה הַרְבֵּה עַל
צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר בְּחֻמְלָתוֹ הִגִּיעַנִי מִכְתָּב הַשְּׁנִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת

מאתך אשר שם נאמרו קצת הרחבות אשר בצר הרחוב לנו, ברוך השם אשר עד פה עזרנו, אבל עדין צריך לישועה הרבה שיחוס השם יתברך על כבודו וכבוד הצדיק האמת ויחוס על נרדפים כמוני ויצילנו מיד אויבנו ורודפינו חנם, וכל הקמים עלינו לרעה מהרה יפיר עצתם ויקלקל מחשבתם, ויקים בחדש הזה אויבי ישובו יבשו רגע אמן: עתה באתי לבשרך חסדי ה' ונפלאותיו העצומים, שתהלה לאל קניתי בסוף חמשים ריבול חדש עצים על קורות נפלאים ומבחרים, וכבר התחילו לסתת אותם, וגם קניתי עצים לעמודים שקורין סלופיס, ובחסדי ה' בקרוב יגביהו הבגנו בעזרת ה', ואני מוכן עתה לנסע בבקר אם ירצה השם לביתי ובשבת קדש הבא עלינו לטובה אשובות בקהלה קדושה טעפליק ובשבווע הבא עלינו לטובה אבוא לביתי בעזרת השם יתברך, ומעצם טרדתי אי אפשר עתה להאריך כלל, ואם ירצה השם כאשר תהיה אצלי בחג השבועות הבא עלינו לטובה נספר נפלאותיו יתברך אשר גמל עלינו עד הנה, בפרט בענין הבגנו הקדוש הזה, ונודה על העבר ונבקש להבא, כן יהי ה' עמנו לגמרו מהרה, דברי אביך המצפה לישועה:

נתן מברסלב. ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה ובפרט לידידי מורנו הרב שמשון גרו יאיר, חזקו ונאמץ לבבכם כל המיחלים לה', אל תיראו ואל תחתו כי ה' עמנו אל יעזבנו ואל יטשנו, יבשו ויחפרו יחד כל שונאינו יבשו המה ולא יבוש אנהנו, ברוך השם יתברך אין לנו להתבייש מפניהם כלל בענין המחלקת הזה, כי לא עלינו תלונתם כי אם על ה' ועל תורתו הקדושה ועל הצדיק האמת צדיק יסוד עולם אשר כל בית ישראל נשען עליו, יאחזו הם דרכם להרבות בשתייה ובשכרות ולהרבות ימיהם בחגים, ונאנהנו בשם אלהינו נזכיר להרבות בתורה ותפלה ונאמירת תהלים והתבודדות ולשמח בה' ובתורתו ובהצדיק האמת, ונראה דבר מי יקום, אשרינו מה טוב חלקנו שהם רודפים אותנו בשביל שאנו נקראים על שמו הקדוש, חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפחה עלינו:

מכתב ע

בעזרת השם יתברך יום ו' ערב שבת קדש אחר חצות במדבר תקצ"ב:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי פעמים ואין זמן להשיבו עתה סמוך לשבת קדש, בפרט כי בקרוב תהיה פה בעזרת השם יתברך, והשם יתברך ישמח נפשיכם מהרה, ויראו שונאינו ויבשו. וקויתי לה', שיהיה מפלה גדולה מהרה לכל שונאיכם ורודפיכם, כי לא יחריש השם יתברך על בזיונות ורדיפות כאלה שרדפו אתכם חנם בפרט כי שלחו יד בספריו

הקדושים בבזיונות כאלה, ואם דרכי טובו של אדוננו מורנו ורבינו הנורא והנשגב זכר צדיק וקדוש לברכה הם עד אין סוף ואריכות אפו בלי שעור, ומחמת זה על פי רב אין רואין נקמה תקף ברודפיו וכו', אף על פי כן במקום שיש חלול השם ובזיון כזה הנוגע עד הנפש אין דרכו להחריש, ומבטחני בחסדו יתברך שיקים מהרה משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וכו', יבושו ויחפרו יחד כל שונאינו ופלו ולא יקומו, וזכות אבותם יעמד להם שיהיה להם מפלה גדולה מיד כי אם לאו חס ושלום יהיו נאבדו ונעקרו ונעקרו לגמרי משני העולמות, כי לא דבר ריק הוא מה שעשו, שתו בשמים פיהם וכו', ה' יריב ריבו, ה' ילחם לכם ואתם תחרישו, ואם ירצה השם בחג השבועות הקדוש הבא עלינו לטובה ישפיע השם יתברך עצות נכונות אידך להתנהג בזה, שמחו בה' אשר עזרנו להיות בחלקו הקדוש, אשרינו מה טוב חלקנו וכו'.

דברי אביך המצפה לישועה מהרה בכל הבחינות ובכל הדברים בגשמיות וברוחניות, ושלום רב לכל אנשי שלומנו באהבה רבה: נתן מברסלב.

מכתב עא

ברוך השם יום א' נשא תקצ"ב:

אהובי בני שיחיה, היום שלחתי לך מכתבי על ידי איש אחד מטולטשין, נא להודיעני אם קבלת מכתבי, השם יתברך ירחיב לי ולכלנו שלא יבלבל אותנו חס ושלום הפרנסה מעבודתו יתברך, וחזק ואמץ בני חביבי ובטח בה' שיתהפך הכל לטובה בעזרת השם, דברי אביך הדורש שלומך תמיד באהבה.

נתן מברסלב. נא להשתדל להשיבני מיד, ואם אפשר שתשלח מיד איזה סך מפיסד על סמך שתקבל מרבי משוון, אם ירצה השם מה טוב, כי מאליך תבין שאני צריך להכין על שבועות הבא עלינו לטובה, ואני צריך לחשב מה שצריכין על שבועות הקדוש בשביל קבוץ קדוש כזה הבאים לשמע דבר ה', ובודאי ראוי שלא יהיה לי שום טרדא מהכנה גשמיות, ולה' הישועה שיהיה הכל על נכון מאתו יתברך:

מכתב עב

ברוך השם יום ו' ערב שבת קדש בהעלתך תקצ"ב :

אהובי בני חביבי מכתבך קבלתי על ידי מוסר כתב זה ועל ידי רבי אליהו, גם חצי רופל חדש על פדיון, והומה עלי לבי על צערך, אך אתה מרעיש על הדבר יותר מדאי, כי כבר הקדמתי להודיעך שעל האדם עוברין בהכרח תהומות הרבה וכו' בנדאי מה ששלחת להתפלל ולעשות פדיון הטיבות אשר עשית, כי אין לנו במה להמלט כי אם בתפלה וצדקה וכו', אך במכתבך אתה מרעיש על הדבר יותר מדאי, האמת ידעתי מכאובי לבך אף על פי כן ההכרח להחיות את עצמך בכל עת ולהסיח דעתך מצערך ולבלי להיות כרוך אחר הצער כל כך חס ושלום, והעקר לבל תחשב ותדאג כלל מיום לחברו, ואל יהיה בלבך כי אם צער אותו היום בלבד, וזה בקל יכולין לסבל, גם יכולין להסיח דעתו לגמרי מצער אותו היום, וכן ביום שלאחריו לא תחשב רק אותו היום ובתוך כך ירחם השם ותברך ויושיע לך מהרה כי לא לעולם יריב וכו'.

והנה גם דעתי אינה צלולה עתה מרב טרדותי, בפרט בענין הבגנון הקדוש באומאן שמנח על ראשי וקשה לי להסיח דעתי מזה, על כן אי אפשר עתה להאריך כלל, ותראה למען השם לשלח לי בשבוע הבא עלינו לטובה הסוד שהבטחת על הבגנון, וחזק ואמץ בני חביבי ותפרש שיחתך לפני השם ותברך בכל יום, ולא תחשב מיום לחברו כלל ותחיה את עצמך בכל הדברים והשיחות הקדושות ששמעת ממני בחג הקדוש העבר וכל מה ששמעת מקדם, כי יש בהם במה להחיות את עצמך בכל עת בעזרת השם ותברך, והשם יתברך ישלח מהרה רפואה שלמה מן השמים לזוגתך, ויצליח אתכם בפרנסתכם ויהיה שלום ושלום בביתכם, ותזכה להיות איש כשר באמת כרצונו הטוב אמון: דברי אביך המצפה לישועתך.

מברסלב.

נתן

מכתב עג

ברוך השם יום ה' שלח לך תקצ"ב :

אהובי בני חביבי הנתיק מורנו הרב יצחק גרו יאיר.

מִכְתָּבָךָ קִבַּלְתִּי בַיּוֹם רִאשׁוֹן וְהִיָּה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשִׁמְעֵי שְׁתִּהְלֶה לְאֵל הַחַל
ה' לְהִרְאוֹת חֲסִדוֹ, כִּן יִגְמַר ה' בְּעֵדְכֶם שִׁיְהִיָּה לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִהֲרָה,
אָמֵן. וְדַע בְּנִי שְׁבַדְעִתִּי לְנִסְעֵ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּיּוֹם שֶׁנִּי לְאוֹמְאֵן בְּדַבֵּר
הַבְּנָן, עַל כֵּן אִם אֶפְשֶׁר שְׁיָבֹא בְקַל אַחַר שְׁבַת מַה טוֹב, וְאִם לֹא לְמַעַן
הַשֵּׁם שְׁיִרְאֶה לְשַׁלַּח לִי הַסֶּדֶךְ שֶׁהַבְּטִיחוּ לִי בְּלִי תַרְוִיצִים וְהַתְנַצְלוֹת כָּלֵל, כִּי
אֵין לְשַׁעַר גֶּדֶל הַהִכָּרַח עֵתָה לְמַעוֹת, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּל הַבְּנָן תִּלְוִי בְּזָה, כִּי
כָּבֵד מִנַּח הַכֹּל רַק לְהַגְבִּיָּה, וְצָרִיכִין לְהַזְדַּרֵּז מִחֲמַת כְּמָה טְעָמִים וּפְחָדִים
כִּיְדוּעַ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵנוּ וְיַעֲזָרֵנוּ לְהַגְבִּיָּה וְלִגְמַר מִהֲרָה, וּמֵאֲלִיךָ תִּבְיִן
כְּמָה אֲנִי צָרִיךְ לְהַזְדַּרֵּז עֵתָה וְה' אֱלֹהִים יַעֲזֹר לִי כִּי כְּבֹד עָלִי הַדְּבָר עֵתָה
מֵאֲד מֵאֲד, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּשָׁל כַּח הַסֶּבֶל, אֲךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי וְיַעֲזֹר לִי
וְעַל זֶה לְבַד תִּמְכַּתִּי יִתְדוֹתַי לְעֶסֶק עוֹד בְּזָה עַד אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו
יִגְמַר וְיוֹצִיא הַבְּנָן הַקְּדוֹשׁ מִכַּח אֶל הַפְּעַל בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְתִהְיֶה
לְאֵל עֲזָרְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁחַדְשָׁנוּ בְּעִנְיָן מוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפְּעַל חַדוּשִׁים
נְאִים הַנְּצָרְכִים לְעִבְדָּא. וְהַעֲקֹר הוּא הַרְצוֹן וְהַחֲשֶׁק וְכוּ' כְּמִבְּאֵר הַיֵּטֵב
בְּהַתּוֹרָה וְיִהְיֶה נָא פִי שְׁנִים בְּרוּיָחַד וְכוּ' וְכִבֵּר דְּבַרְנוּ בְּזָה בְּשִׁבַת קִדְשׁ הַעֲבֵר,
וְכִבֵּר נִכְתָּב הָעִנְיָן בְּחֲסִדוֹ וְיִשׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַנְּפִלְאָה. וְכִבֵּר סִפְרִתִּי לְךָ
שְׁבַכְל עַת שְׁאֲנִי מְדַבֵּר אוֹ כּוֹתֵב אֵיזָה חַדוּשׁ אֲנִי מִתְנַעֲנַע מֵאֲד שְׁאֲתָה
תִּרְאֶה אוֹתוֹ הַחַדוּשׁ וְיִגִּיעַ אֲלֵיךָ, אֲךָ מַה נַּעֲשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת לָזֶה. אֲבָל
כְּבֹר הוֹדְעִתִּיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פְּעַם
אֶחָד בְּכַמָּה שְׁבוּעוֹת שְׁאֲתָה בָּא אֵלֵינוּ בְּמִנִּיעוֹת כְּאֵלֶּה יוֹתֵר מֵאֵלוֹ הַיִּיתָ
פְּעָמִים בְּכָל שְׁבוּעַ אֲצִלִּי בְּלִי מְנִיעוֹת. וְהִנֵּה עֵתָה עָרֵב שְׁבַת אַחַר חֲצוֹת
הַרְבֵּה וְאִי אֶפְשֶׁר לְהֵאָרִיךְ כָּלֵל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלֵינוּ וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל
שְׁבַת קִדְשׁ בְּשִׁמְחָה וְטוֹב לְבָב כְּרָאוּי וְלְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁת וְשִׁמְחַת שְׁבַת עַל
שְׁשֶׁת יָמֵי הַחוֹל עַד נִזְכֶּה לַיּוֹם שְׁכָלוֹ שְׁבַת וְכוּ'.

דְּבָרֵי אָבִיכֶם הַמְּשִׁתַּקֵּק לְטוֹבַתְכֶם וְהַצְּלַחַתְכֶם הַנְּצַחִית, כּוֹתֵב בְּדַמְעָה
מֵרַב הַתְּשׁוּקָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה טְרַחַתְכֶם וְיִגִּיעַתְכֶם וְיִטְרַחַתִּי בַּחֲנָם חַס
וְשְׁלוֹם, אֲךָ לֹא הוֹחַלְנוּ כִּי הוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שְׁכָל כְּוִנְתִּי לְטוֹבָה בְּאֶמֶת,
וְגַם כְּוִנְתְּכֶם לְטוֹבָה בְּאֶמֶת, וּבּוֹדָאֵי לֹא נִגַּע לְרִיק חַס וְשְׁלוֹם, אֲךָ מִי יִתֵּן
שִׁישְׁלֵם רְצוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זָכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה שְׁנִזְכֶּה לְהַגִּיעַ
אֶל הַתְּכִלִּית הַטוֹב שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהַבִּיאֵנוּ אֵלָיו וְלֹא הִישׁוּעָה:

נִתֵּן מִבְּרִסְלָב. וְשְׁלוֹם רַב לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְרַחֲמֵימָתָן עֲזִיזָא,
חֲזָקוּ וְאַמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמִּיחֲלִים לֹא, עֵינֵיכֶם הָרוֹאוֹת שְׁכָל מַה שֶׁהָאָדָם
רוֹצֶה יוֹכַל לְפַעַל כְּאֲשֶׁר כְּבֹר רְאִיתֶם וְהַבְּנָתֶם הַרְבֵּה, וְעַל יָדֵי זֶה תִּתְחַזְּקוּ
כָּל יְמֵיכֶם לְחַשֵּׁק וְלְהַשְׁתַּקֵּק תִּמְיֵד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאֲנָשֵׁי אֶמֶת לְאֶמֶתוֹ עַד
תִּזְכּוּ לְשַׁבֵּר גַּם כָּל יִתֵּר הַמְּנִיעוֹת עַד תִּזְכּוּ לְחִזּוֹת בְּנַעַם ה' וְכוּ', וְאִז תִּדְעוּ
מַה כָּל הַרְעַשׁ הַזֶּה מִמָּה הֵיוּ רוֹצִים לְמַנַּע אֶתְכֶם חַס וְשְׁלוֹם, אִז יִמְלֹא
שְׁחוֹק פִּינוּ וְכוּ' וְיִרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיִבּוֹשׁוּ

מכתב עד

ברוך השם יום ג' קרח תקצ"ב:

אהובי בני חביבי נרו יאיר ולכל אנשי שלומנו שלום לכם אל תיראו כי ה' עמכם, והנה אני מוכן לנסע מיד לאומאן לשלום, השם יתברך יעזרנו לגמר הבנין הקדוש מהרה, והנה מכתבך קבלתי עם הסוד ארבע רובל חדש, ומאד החייתם נפשי בזה כי גדול ההכרח עתה אי אפשר לשער ואין להעריך, ישלם ה' פעלכם וכו', ותזכו שיהיה לכם חלק גדול בבנין הקדוש והנפלא שעוסק בו הוא זכרוננו לברכה זה כמה שיתרבו הבתים על ידי שכנים רבים עד אין מספר וכו' עד שיעלה שעשועים לפניו יתברך שלא עלו מימות עולם, והנה אני טרוד עתה מאד כאשר תבין מעצמך, אך מאהבתכם הכרחתי את רבי חיים נחום נרו יאיר עד שנתן לי העתקת כל התורה שדברנו בחג הקדוש העבר ובשבת קדש שלפניו, יראו עיניהם וישמח לבבם. והם שלשה בוגין וחצי כתובים משני עבריהם, ואם ירצו יעתיקוה מיד ויחזירו לי אם ירצה השם כשאבוא לשלום לביתי, ומגדל הנחיצה אי אפשר להאריך כלל. דברי אביכם החפץ בטובתכם והצלחתכם הנצחית:

נתן

מברסלב.

מכתב עה

ברוך השם מוצאי שבת קדש פרשת חקת תקצ"ב אומאן.

רב שלום לאהובי בני מורנו הרב יצחק נרו יאיר.

באתי הנה אור ליום ו' פרשת קרח העבר, ובאותו היום לעת ערב סמוך לכניסת שבת קדש יעזרנו השם יתברך בישועתו ונפלאותיו הנוראות שפא האדון הגראדניצ'שע דפה על הבנין הקדוש שלנו. והסכים בפה מלא ונתן

רשות לבנותו, וברך אותנו שנגמר אותו בקרוב, עד הנה עזרנו רחמי
יתברך, ומאליך תבין עצם הישועה הזאת כי על זה הייתי מצפה זמן רב
כדוע לך, ועתה טוב להודות לה' על העבר ולבקש להבא, כן יהי ה' עמנו
שנזכה להגביה הבנין בשבוע הזאת ולגמרו מהרה ולה' הישועה, ומחמת
אפיסת כלי כתיבה אי אפשר להאריך, וגם על ידי הישועה הזאת ראוי
לכם להתחזק בה' ולבטח בו תמיד שבודאי יגמר גם עם כל אחד ואחד
בפרטיות פעלתו הטובה אשר התחיל להפליא עמנו, ותראה להודיע זאת
לברסלב ישמעו ענוים וישמחו. השם יתברך יזכנו לשמע בשורות טובות
תמיד. דברי אביך המצפה לישועה:

מברסלב.

נתן

מכתב עו

ברוך השם יום ד' בלק תקצ"ב:

אהובי בני חביבי שלום לך ולביתך.

מכתבך קבלתי היום, והיה לי לנחת גדול. ואין להרחיב הדבור מאחר
שבין היום למחר תהיה פה בעזרת השם יתברך כאשר כתבת, וממוסר
כתב זה תשמע נפלאות ישועת ה' אשר עזרנו עד הנה שזכינו להגביה בנין
הבית המדרש הקדוש בעזרת השם יתברך, גדולים מעשה ה'. כן יהי עמנו
שנזכה לגמרו בשלמות מהרה ולהתפלל שם בכונה. בפרט בראש השנה
הקדוש ולפעל שם מה שצריך לפעל כל אחד ואחד בכלל ובפרט אמן כן
יהי רצון, ותגיל ותשמח בישועת ה' אשר עזרנו עד הנה, ועל להבא נבקש
בכל יום עד יעתר לנו ה' ממרום ברחמיו וימלא משאלותינו לטובה
ברחמיו המרבים, כי בודאי לא יעזב אותנו לעולם חס ושלום, כי לא יטש
ה' את עמו וכו'. דברי אביך המצפה לראותך מהרה ומעתיר בעדכם:

מברסלב.

נתן

מכתב עז

ברוך השם יום א' י"ז בתמוז תקצ"ב:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי ביום ו' ערב שבת קדש העבר על ידי רבי נחמן מהיסיין עם אחד רובל חדש, גם מכתב מרבי יעקב, ונפלאתי עליך מה שלא שלחת מכתבך היום על ידי מוליכי הפאסט בפרט להודיעני מרבי נחמן נכד רבנו זכרוננו לברכה כאשר הזהרתך, והנה אודות המקום בהקלויז אף על פי שהיה לי גם כן קצת צער מזה, אך לא הגדלתי היסורים, כי כבר ידעת שאנו רחוקים מכבוד עולם הזה כאשר שמעתי ממנו זכרוננו לברכה, וכאשר אנו רואים בעינינו בכל עת, וכבר דברנו הרבה מזה בשבועות העבר כמה וכמה צריכים לסבל בזיונות ושפיכות דמים כדי להתקרב לנקדה העליונה וכו', וכן עוד בכמה מקומות בדבריו זכרוננו לברכה מבאר שעכשו הכבוד בגלות וכו' וכל הכבוד אצל העזי פנים שבדור וכו'. ואם קטן אתה בעיניך ונדמה לך שאתה רחוק מאד ממנו זכרוננו לברכה על ידי מעשיך, אדרבא מכל שכן וכל שכן שצריכים לסבל בזיונות ושפיכות דמים כשרוצים להקרא על שמו זכרוננו לברכה, נא בני זכר אל תשפח בכל עת עצם החסד והרחמים שחמל עלינו השם יתברך להיות נקרא על שמו זכרוננו לברכה אשר לא יספיקו כל ימינו להודות ולהלל על זה וכו' וכו', בפרט שאף על פי כן השם יתברך אינו עוזב אותנו, ובודאי יעזר לך שיהיה לך מקום להתפלל שם שלא בבזיון בעזרת השם יתברך, מעתה חזק עצמך לבלי להמשיך עליך מחשבות יתרות, ויתבקש ותחפש בכל דבר איזה צד לטובה, ואם לא תוכל למצא, תאמין בחסדי ה' שבודאי הכל לטובה, כי חיב אדם לומר כל דעבד רחמנא לטב עבד.

והנה הודעתך על ידי רבי נחמן מענין המעות שנתן רבי משה גרו יאיר באומאן על הבנין, ושפחמת זה בדעתך לנסע בשבוע זאת לאומאן. על כן אל תעשה באפן אחר רק לשלח לי בשבוע זאת, דהינו ביום רביעי לא יאחר לפחות ארבעה או שלשה רובל חדש, בזה יהיה נדבתך, והמותר תתן על רבי שמשון, כדי שאוכל לקבץ איזה מעות לצרף למעות הנ"ל ולעסק בהבנין, כי כבר אני חיב ארבעים רובל חדש, על כן איני יכול לעסק בהבנין כי אם כשאצטרף למעות הנ"ל עוד איזה סך, כאשר תבין בעצמך, ואל תעשה באפן אחר, והשם יתברך יהיה בעזרי ויוליכני לשלום, ויעזרנו לגמר הבנין בשלמות מהרה. דברי אביך המצפה לישועתך ומעתיר בעדך.

נתן מברסלב. ושלוס לידידי האברך המפלג מורנו הרב יעקב גרו יאיר.

מכתבך קבלתי, ושמעתי זעקתך, וידעתי את מכאוביך, אך אין לי עתה דבורים כראוי לכתב לך, ובודאי היה טוב לפניך שתהיה רגיל פה, אך רבו המניעות, ובשבוע זאת אסע אם ירצה לאומאן, וכפי הנראה לא תוכל להיות פה עד שבת נחמו הבא עלינו לטובה, ומהסתם תהיו אז פה אם ירצה השם, ואת אשר ישלח ה' בפי אדבר עמך בעזרת השם יתברך, לעת עתה חזק וחזק בני, כי כבר ידעת והבנת שכל מה שעובר עליך בהכרח שיעבר על האדם, כי אדם לעמל יולד, ופרשו רבותינו זכרונם לברכה לעמל תורה, אבל בלא עמל כלל אי אפשר לקבל קדשת התורה, כי מצאתי

ולא יגעתי אל תאמיו, אבל אין השם יתברך שולח על האדם עמל ויגיעה שלא יוכל לעמד בו, וכבר ידוע לנו שלהתפלל קשה מאד מאד מחמת רבוי המחשבות זרות, ויש בזה לדבר הרבה שלא תספיק היריעה, אך הכלל שזה בעצמו שמיגעין עצמו ומכריחין את עצמו להתפלל אף על פי שאינו יכול להתפלל כראוי זה בעצמו יקר מאד מאד בעיני השם יתברך, ונחשב כקרבנות, בבחינת כי עליך הרגנו כל היום וכוי כמבאר בדבריו זכרוננו לברכה. גם זכר היטב ששני מחשבות אי אפשר להיות ביחד בשום אופן, וגם זכר היטב היטב התורה של אזמרה לאלקי בעודי, ותעין שם יפה יפה, ולא תהיה בעיניך פישנה, ותלך עמה בכל יום, וגם זכר התורה על פסוק צהר תעשה לתבה, וגם שם תעין יפה ותלך בזה גם כן, ובחסדי ה' תוכל להחיות נפשך בהם וכיוצא בהם, והיסורים והפחדים שיש לך מאביך המגזים עליך, בטח בה' שניצילך ממנו, באשר כבר הציל הרבה ממניעות ופחדים פאלה וכאלה הרבה יותר, ובודאי אם תהיה נשאר על עמך להתקרב לנקדת האמת בכל עת תעשה נחת רוח הרבה לאביך בזה ובבא הרבה יותר מאם תצית אותו חס ושלום, ודעת לנבון נקל להבין כל זה, קוה לה' ויושע לך, ומגדל טרדתי אי אפשר להאריך ולהרחיב הדבור כראוי ודי בזה פעת.

דברי אוהבך באמת לנצח החפץ ומתגעגע לטובתכם באמת למענו יתברך לבד לא בשביל שום פנייה וכבוד של עולם הזה חס ושלום, רק למען האמת לאמתו לבד :

נתן מברסלב. בענין הלמוד בודאי טוב לפניך בכל האפנים שתתחיל כסדר הארח חיים עם המגני ארץ ותקבע לך חק קבוע כמה דפין בכל יום עד שתגמר בעזרת השם יתברך כל הארבעה חלקי שלחן ערוך ותחזר ותתחיל וכו' וכן תנהג כל ימי חייך, ובזה ייטיב לך לעד :

עח) יום ו' ערב שבת קדש פרשת דברים תקצ"ב :

אהובי בני חביבי.

מכתבך קבלתי בשעה זאת, ואודות הזייגיריל [שעון] תדע שהיה הולך מהרה קצת בערך שמונה מנוטין [דקות] במעט לעת שהיה רץ יותר ממדת יום, על כן תראה שישתדל האומן שילך כראוי בלי מרוצה ולא לאט יותר מהראוי רק כ"ד [עשרים וארבעה] שעות במעט לעת, והשם יתברך יעזרנו שנזכה לשמר מדת יום ומדת לילה לבלי לאבד שום שעה חס ושלום, ומחמת כניסת שבת אי אפשר להאריך.

מרחם ציון ירחם עלינו שנזכה לפעל על ידי הקינות בקשת השיבנו ה' אליך וכו', שזה עקר תכלית אמירת הקינות שכלם כלולים במגלת איכה שאמר ירמיה הנביא ברוח הקדש שמיסים בסוף השיבנו וכו' והעקר שנקים שפכי כמים לבד נכח פני ה' עד שנעורר רחמיו בכל יום וישוב אלינו וירחמנו וינחמנו וישמחנו עד שנזכה לעבדו יתברך בשמחה תמיד, וזכות

שַׁבַּת קִדְשׁ יִגַּן עָלֵינוּ לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה מְהֵרָה, כִּי לֹא דָבָר רִיק הוּא מֵה שְׁנַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּעֵתֵינוּ הַלְלוּ בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיחָא בְּכָל־לַיְלֹת וּבְפָרְטִיּוֹת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וַיִּצְרִיכֵנו אָנּוּ לְהַחֲיוֹת עִצְמוֹנוּ בְּכָל מִינֵי מְטַעְמִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבִיּוֹתֵר בְּקִדְשׁוֹת וְשִׁמְחַת שַׁבַּת קִדְשׁ שֶׁהוּא מִגֵּן עַל הַכָּל:

נָתַן מְבָרְסָלֵב.

(ט) בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ד' עֵקֶב תִּקְצַ"ב:

אֶהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי מִכְתָּבְךָ קִבְּלֹתִי וְהִיָּה לִי צַעַר גְּדוֹל מֵעֶסְקֶךָ, וּבִיּוֹתֵר אֵין דַּעֲתִי צְלוּלָה מִמָּה שֶׁלֹּא קִבְּלֹתִי עֲדוֹן שׁוֹם מִכְתָּב מֵאַתָּה אִם כִּבֵּר נִתְתַּקֵּן הַדָּבָר, עַל כֵּן תִּכְתֵּב לִי תִּכְּוֶן עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיךְ הַדָּבָר עוֹמֵד כְּעַתָּה.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָךְ שְׁתַּהַיֶּה בְּן חוֹרִין בְּאַמְתּוֹ וְלֹא תִהְיֶה מְשַׁעֲבֵד לְשׁוֹם דָּבָר וְאֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֲלֹא מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה, לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם הַזֶּה וְהַזֶּה לְבַל תִּשְׁכַּח אֶת עֲצֻמָּךְ וְחֹטֵף וְאָכַל חֹטֵף וְאָכַל תוֹרָה וְתִפְלָה בְּכָל יוֹם כָּל מֵה דְאֶפְשָׁר, וְכֹאֲשֶׁר כְּתוּבָה בְּעֲצֻמָּךְ שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מֵה שֶׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָה שֶׁאַסוּר לֹאמַר לְכַשְׁאֶפְנָה אֲשֶׁנָּה, זְכוֹר אֵל תִּשְׁכַּח מֵה שֶׁדַּבְּרָנוּ בְּשַׁבַּת הָעֶבֶר וּמֵה שֶׁדַּבְּרָנוּ בְּשַׁבּוּעוֹת וּמֵה שֶׁשִּׁמְעָתָ מִכֵּבֶר, וְאֵל תִּנְיִחַ מִחֲשַׁבּוֹתֶיךָ שֶׁיִּמְשְׁלוּ עֲלֶיךָ חֲלִילָה, לְחַס עִמָּהֶם וּבִרְחַמֵּיהֶם בָּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וּבְכָל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת שֶׁשִּׁמְעָתָ וְהַבְּנִתָּ, וְהַעֲקֹר שֶׁעַל כָּל פְּנִים תִּקְבַּע עֵתִים לְתוֹרָה כִּמְהָ שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבַעֲת הַטְּרַדָּא עַל כָּל פְּנִים אֵיזָה שְׁעוֹת קִטְנוֹת, וּמֵאַלְיָה תִּבִּין אֵיךְ לִגְנוֹב וְלִגְזֹל יָמִים וְשְׁעוֹת מִתּוֹךְ הַבְּלָבוּל וְהַטְּרַדָּא שֶׁל הַבָּל לְחֹטֵף בְּהֵם חֲיֵי עוֹלָם חֲיֵי נֶצַח. חֲיֵי אֲמַת. חֲיֵים טוֹבִים וְאַרְכִּים. דְּבָרֵי אֲבִיךָ הַמְּצַפֶּה לִישׁוּעָה, וְלִשְׁמַע טוֹב מֵאַתָּה מְהֵרָה.

מְבָרְסָלֵב.

נָתַן

מכתב פ

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם א' רֵאָה תִּקְצַ"ב:

אֶהוּבֵי בְנֵי מִכְתָּבְךָ קִבְּלֹתִי בְּעָרֵב שַׁבַּת קִדְשׁ בְּעַת הַדְּלָקַת נְרוֹת שַׁבַּת, וְקִרְאַתִּי מִיַּד כָּל מֵה הַבְּתָדָה, וְנִהְיִיתִי מְאַרְיִכוֹת דְּבָרִים שֶׁלָּךְ מִחֲמַת שֶׁבְּאַרְתָּ לִי מֵאַשֶׁר עוֹבֵר עֲלֶיךָ. וְהַעֲקֹר מִמָּה שֶׁרְאַיתִי שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לֵב קִצָּת שֶׁכָּל זֶה רְמִזִּים מֵאַתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְקִרְבָּךְ אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא, וְכִּי יִפָּה לָךְ וְלָנוּ לְשׁוֹם לֵב בְּכָל יוֹם מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ וְלִשְׁמַר הַזְּכוּרֹן הֵיטֵב כִּי הַכָּל בְּשָׁבִיל תִּכְלִית עוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְהַבִּין בְּפָרְטִיּוֹת הַרְמִזִּים,

אף על פי כן האמונה שמאמינים שכל זה רמזים, ומה שמשימים לב לזה להשגיח על זה, אף על פי שאין מבינים בפרטיות היטב, אף על פי כן זה לבד טוב מאד מה שמאמינים בזה פני"ל, ולמען השם שתתמיד בלמודך בכל עת שתוכל לחטף, ועתה אתה צריך להתמיד ולהשגיח על הזמן יותר מבתחילה, מחמת שיש לך בטולים הרבה. השם יתברך ירחם עליך שתקבל עליך על תורה היטב, ותפרק מעליך על דרך ארץ. וזמן תפלת שחרית הגיע, ואין פנאי להאריך כלל. דברי אביה המעתיב בעדך.

מברסלב.

נתן

מכתב פא

ברוך השם יום ד' ראה תקצ"ב:

רב שלום לבני חביבי גרו יאיר.

קבלתי מכתבך אור ליום זה, ונהניתי מאד מאד, ממה שאני רואה שדברי האמתיים עושים רשם אצלך תודה לאל, ואשר עתה עוסק לחזר הזכרון האמתי. כך הוא המדה, וכך יפה לך לחזר הזכרון הזה בכל יום אלפים פעמים. כי רק בשביל זה באנו לעולם הזה לזכר תמיד בעלמא דאתי, כי הכל יודעין שאין שום קביעות בזה העולם, ובהכרח לזוז מכאן בהעברת רגע קלה, כי כל הזמן אינו נחשב אפלו לרגע קלה למי שמשים לבו ודעתו היטב אל פריחת הזמן יותר מעוף הפורח, וצריכין להתגבר מאד לבלי לשכח את עצמו. ועל זה הזהירנו בתורה (דברים ד) רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכו', והנה היום הזה ה' בעזרי שכתבתי איזה חדושים בענין זה. ובכל עת שאני כותב דברים כאלה בא על דעתי מי יתן שתראה אותם. כי נדמה לי בכל פעם שאלו הדברים מכרחים לך מאד כאשר כבר הודעתך מזה בני חביבי וידידי, וגם היום חשבתני כך, ואמרתי בלבי להתחזק לכתב לך מיד איזה דברים. אף על פי שעדין אין לי עובר ושב עם מי לשלחם. והכלל שצריכין לשמר הזכרון מאד מאד דהינו לזכר בכל יום בעלמא דאתי בכלליות ובפרטיות וכו', אך רבו המונעים הנמשכין מבחינת הרע עין שמטילין שכחה, והם מתגברים כל כך בכמה אפנים עד שמכרחים להמשיך בחינת שרש המלכות שהוא בחינת עד חטמי וכו' כמו שמבאר שם, ואין אתנו יודע עד מה איך זוכים לזה, רק אנו סומכים על פחו של זקן דקדשה שהוא לוחם בעדנו מלחמות ה' והוא יודע להמשיך בחינה הנ"ל כדי להכניס הזכרון בנו. אך העצה הפשוטה לזה לשמר הזכרון הוא על ידי הדבור פה, כי הדבור יש לו כח

גדול מאד, ועל ידו מנצחין כל המלחמות, וכמו שלענן הזכרון הפשוט כגון לזכר למודו צריכין לחזר פרקו בפיו כמה וכמה פעמים כידוע בחוש, כמו כן לענן הזכרון הזה שהוא העקר, צריכין לחזר בפיו הזכרון הזה, הן בינו לבין עצמו לדבר לעצמו דברי מוסר בכל יום מה יהיה תכליתו לעולם הבא ומה יהיה סופו לנצח וכו', וכן לדבר עם חברו בזה, כי הדבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם, בבחינת כי מדי דברי בו זכר אזורנו כמו שמבאר במקום אחר, ועקר נצחון המלחמה של זה העולם שהיא מלחמה ארצה מאד מאד בלי שעור עקר הנצחון הוא על ידי הדבור שהוא הפלי זין של ישראל כי אין כחנו אלא בפה. וזה בחינת למנצח שהתחיל דוד המלך עליו השלום רב המזמורים שבתהלים, ופרש רש"י שעשה המזמור בשביל הלויים שיאמרוהו שהם מנצחים בשיר וכו', ואנחנו פרשנו זה הפרוש גם על כל ישראל, ופרשו בפשיטות. למנצח. שהוא למי שרוצה להיות מנצח המלחמה בזה העולם יאמר זה המזמור וזה המזמור וכו' והבן היטב, וכמו כן הוא לענן התבודדות שהוא גם כן בחינת אמירת תהלים כמו שמבאר במקום אחר גם דוד אמר למנצח זה על עצמו כמנשא ומחזק את עצמו ואומר למנצח מזמור לדוד, הינו לדוד שמנצח כל המלחמות על ידי דבורו אומר עתה זה המזמור, וכן צריך כל אדם אפלו במדרגתו השפלה לידע ולהאמין שבודאי הוא מנצח הרבה על ידי כל דבור ודבור של שיחה והתבודדות וכו' שאומר, כי זהו נצחון נצחי שנשארו לעולמי עד ולנצח נצחים, ואם יהיה חזק בזה שעד שתצא נפשו ממש יעסק בזה יהיה אידך שיהיה ויעבר עליו מה בודאי ינצח המלחמה בחסדו הגדול:

והנה סמכתי זה הענן לענן הטבת חלום שאני עוסק בו עתה בעזרת השם יתברך, כי על ידי זה רואין נפלאות תקיפות הדבור כמה שתקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נה): שמי שחלם לו חלום לא טוב יטיבנו באפי תלתא דלימרו לה חלמא טבא חזית. נמצא שאף על פי שבאמת חלם לו חלום רע, אף על פי כן על ידי שהמטיבין אומרים לו בפיהם חלמא טבא חזית חלמא טבא חזית פמה פעמים, בזה יש להם כח שיהיה החלום באמת טוב ולהפך מרע לטוב. בזה רואין כמה גדול כחו של הדבור הקדוש שמנצח כל המלחמות, ועוד לאלקי מלין מה שכתבתי בענן זה בחסדו הגדול עלי. ומאהבתך ומאהבת כל אנשי שלומנו שבקהלתכם אמרתי לא אמנע הטוב להעתיק לכם מעט הנוגע להתעוררות, ולעצות, אולי תזכירו עצמכם היטב, ותשתדלו לקיים דבריו הקדושים זכרונם לברכה אשר הם חייכם לנצח. ומאליך תבין להראות האגרת הזו לכל אנשי שלומנו החוסים בצלנו הקדוש צלא דמהמנותא. ובפרט לידידי אוהבי באמת רבי שמשון נרו יאיר. כי גם אליו שייכים הדברים האלה אף על פי שלא שמע התחלתם בשבת נחמו כי לא זכה להיות נמנה עמנו לא בשבועות ולא בשבת נחמו ולא בשום שבת וגם לא בחל. מרחוק הוא אוהב אותי באמת, וגם אינו מונע ממני מתנת ידו הטובה וגם זה טוב בודאי, יברכו ה' וינצילו בכל אשר יפנה, אך אף על פי כן אדרבא מחמת זה בעצמו איני יכול להתאפק מלהוכיחו דרכו על פניו בתוכחת מגלה מהאהבה עצומה וחזקה שבלבי אליו אהבה רבה ואהבת עולם, לא כך הוא המדה ולא כך

יפה לך אחי חביבי להתנהג עמנו אשר נתגדלת בינינו ואתה יודע האמת
לאמתו, להתחזק כל כך מלהתועד עמנו על כל פנים שנים או שלשה
פעמים בשנה, פעם באיזה שבת ופעם בחל אם אי אפשר בשבת, והלא
אתה חפץ שאתו לך בנים, באמת אין בידי מפתח של בנים, אבל הוא אינו
גם ביד השאר ודי למבין, ואני חזק בדבורי שדברתי עמך כבר כמה פעמים
ממה נפשך אם אפשר להמשיך איזה חסד לתן לך בנים בודאי תוכל לפעל
פה

*

בעזרת השם יתברך יותר מבכל העולם כלו, ובודאי אתה צריך לשקד על
דלתותי יום יום. אולי יהיה עת רצון באיזה פעם שתהיה נפקד בישועה
ורחמים בזרע של קימא אמן כן יעשה ה'. ואם להפך חס ושלום ואי אפשר
לפעל חס ושלום, מכל שכן וכל שכן שאתה צריך לשקד על דלתותינו כדי
שנוכל להזכירך בכל פעם תכליתך הנצחי, כי מה יהיה ממך, כי מי שאין
לו בנים חס ושלום בודאי אין לו שום תקנה לעולם הבא כי אם על ידי
תורה ומצוות ומעשים טובים הרבה ולעשות מצוה שתהיה זכות הרבים
לנצח, אשר אצלי תהלה לאל תמצא זכות הרבים לנצח הרבה, כאשר
אתה יודע ומאמין בעצמך, ובפרט שבאמת אין שום יאוש משום דבר
שבעולם, כי יכול להיות שכבר נגזרה גזרה חזקה על האדם שלא יהיה לו
בנים חס ושלום, ואף על פי כן על ידי רבוי תפלות ומעשים טובים ועל ידי
רבוי השקידה וכו' יעורר רחמי יתברך להפך מהפך אל הפך שיזכה לבנים
של קימא, כמו שראינו בחוש כמה פעמים, כמו שכתוב ויעתר ויחזק לה'
ודרשו רבותינו זכרונם לברכה למה נמשלו תפלות צדיקים לעתר אלא מה
עתר מהפך התבואה כך תפלת הצדיקים מהפכין מדת הדין למדת
הרחמים. והעבר אין, מעתה אם אתה שומע לי תכין לבך להקשיב לאמרי
הנאמרים באמת בשביל אהבתך לבד בשביל תכליתך הנצחי. האמת שגם
אהבתך אלינו מרחוק יקר ונעלה מאד. בפרט נדבת לבך הטוב וחזק השם
יתברך את לבבך ולהוסיף בכל פעם, ולדעתי הייתי מרצה שירחם עליך
השם יתברך בשביל זה לבד לפקדך תכף בזרע של קימא, אך מי יוכל
להבין דרכי ה' שהוא יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, אולי על ידי
רבוי השקידה שהיית שוקד אצלנו היית יכול לפעל וכו' וכנ"ל. דברי
אוהבכם באמת המדבר מנקדה שבלב ומצפה לישועה בכל יום.

מברסלב.

נתן

בעזרת השם יתברך יום א' תבוא תקצ"ב:

אהובי בני שיחיה, קבלתי מכתבך היום, והיה לי לנחת גדול, כי הייתי מצפה לזה, כי נפלאתי שבכל שבוע העבר לא ראיתי כל תמונה מכתב ידך, כעת החייתיני בדבריך, בפרט מה שלמדתי בבית הפאשט [הדאר] וכו', כי באלה חפצתי שתחטף עתים וימים לתורה ומעשים טובים בכל מיני עצות ותחבולות שבעולם וכעת כבר שכבתי לישן על פן אין בפי מלה להרחיב הדבור בפרט כי בקרוב נתועד יחד באומאן אם ירצה השם, ויראה לכתב לי מבני הנעורים שבקהלתכם אם פלם נכונים לנסע לבוא ליום הכסא לאומאן אז טוב להם, יותר מזה אין לחדש עתה.

דברי אביך המעתייר בעדכם:

מברסלב.

נתן

מכתב פג

ברוך השם אור ליום ד' ערב יום כפור אחר חצות לילה, תקצ"ג לפ"ק.

מלך מוחל וסולח יזכנו לפעל בקשת סלח נא ביום הכפורים הקדוש והנורא הזה הבא עלינו לטובה, עד שנזכה לחנכה טוב לחנכת הבית המקדש שיבנה במהרה בימינו (עין לקוטי מוהר"ן תניינא ז), ולעת עתה נזכה לחנך הבית המקדש מעט (יחזקאל י"א למקדש מעט עיין רש"י שם) שאנו עוסקין בבנינו שנזכה שיגמר בשנה הזאת לטובה בשלמות ולהתפלל בו בראש השנה הקדוש הסמוך מאד מאד הבא עלינו, כי השנה פורחת מאד, ובקרוב יגיע ראש השנה של שנה הבאה לטובה, מי יתן שנזכה בשנה הזאת להמשיך עלינו קדשת ראש השנה העבר והבא, ונזכה לשפך לבנו כמים נוכח פני ה' בכל יום בפרט ביום הגדול והנורא הזה הוא יום הכפורים הקדוש הזה הבא עלינו לטובה ונזכה לחתימה טובה לנצח:

מכתבך קבלתי בתחלת הלילה הזאת, ובנדאי לא עלה על דעתי לכתב לך עתה דברים אלה. אך מאת ה' היתה שנוסע מוסר כתב זה עתה בעת חפזון כזה אשר מלאכים יחפזון וכו', ומחמת הטרדא עתה לא רציתי לכתב, אך נזכרתי אולי זה שיך לקבלת יום הכפורים הקדוש הבא עלינו לטובה, ועתה אני רואה זאת בעיני כי הזמין לי השם יתברך להזכירך מענין בקשת סלח נא כדי לזכות לחנכה, ובנדאי כדאי וכדאי לכתב עתה דבר נפלא ונורא כזה שזכינו בחסדיו הנפלאים שנתגלה בימינו סוד פמוס ונעלם ונסתר כזה שכמה וכמה עולמות קדושים עליונים לא ידעו מזה,

וּבְיָמֵינוּ בְיָמֵינוּ נִתְגַּלָּה סוּד חֲדוּשׁ כָּזֶה, וּמִלְבַּד נְעִימוֹת קִדְשׁת הַתְּגָלוֹת חֲדָשׁ
כָּזֶה הוּא נֶצְרָף לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בְּפֶרֶט עֵתָהּ בְּעֵת הַזֹּאת בְּעָרֵב
יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁאֵנוּ צָרִיכִים לְזַכֵּר זֹאת הַיֵּטִב לְבִקֵּשׁ מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה
הַרְבֵּה סֶלַח נָא וְכוּ' עַד שְׁנִזְכֶּה לְחִנּוּכָה טוֹב לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הָאֶרֶץ בֵּן
וְתִלְמִיד, שְׁנִזְכֶּה כָּל אֶחָד לִידַע בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת
וְרַגַע, כִּי ה' אֵתוֹ וְעִמּוֹ וְקָרוֹב אֵלָיו מְאֹד מְאֹד, כִּי מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
וְיִתֵּר מִזֶּה תִּעֲיֵן אוֹ תִּזְכֹּר מֵעַצְמָךְ מֵה שֶׁכְּתוּב שָׁם, וְאִם יֵשׁ לְךָ פְּנָאִי טוֹב
שֶׁתֵּאֱמַר סָמוּךְ לְיוֹם הַכַּפּוּרִים אוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּעַצְמוֹ הַתְּפִלָּה שֶׁל
הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת, וְהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרְנוּ שֶׁדְּבָרְנוּ הַרְבֵּה מִהַתּוֹרָה הַזֹּאת
בְּשִׁבְת קִדְשׁ הָעֵבֶר בְּטַעֲפְלִיק, אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלַקְנוּ וּמֵה נְעִים גּוֹרְלָנוּ
שְׁאֵנוּ יוֹדְעִים מְאוּצְרוֹת סוּדוֹת נִשְׁגָּבוֹת כְּאֵלֶּה, שֶׁכָּל דְּבוּר וְדְבוּר מְחִיָּה כָּל
הַנְּפִשׁוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, אֲפִלּוּ הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר שְׁאִין גְּרִיעוֹת מֵהֶם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
שָׁם הִקִּיצוּ וְרָנְנוּ שֶׁכְּנִי עֶפְר וְכוּ' וְכוּ', וְכָל מֵה שֶׁכְּתִבְתָּ שֶׁהַחֵיִיתָ עֲצָמָךְ
בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֲזַמְּרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי, שִׁיךְ גַּם כֵּן לָזֶה, כְּאֲשֶׁר תִּבְיֵן
בְּעַצְמָךְ, מֵה נֵאֱמַר מֵה נִדְבָר, מֵה נְשִׁיב לֵה' כָּל תְּגִמּוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁהַחֵיָה
אוֹתָנוּ בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּמִטְעָמִים קְדוּשִׁים כְּאֵלוֹ, בְּשִׁבְעַת מְשִׁיבֵי טַעַם
שֶׁיְכוּלִים לְהַחִיּוֹת וּלְהַשִּׁיב בָּהֶם שְׁקוּרֵי דַעַר קוּוִיָּקִין כָּל הַנְּפִשׁוֹת שֶׁבְּעוֹלָם,
כָּל הַחוּלָּים וְהַחֲלוּשִׁים בְּחֲלֵי הַנְּפֶשׁ מְאֹד. בְּנֵי הַחֵיִיתָנִי בְּדְבָרֶיךָ בְּמֵה
שֶׁכְּתִבְתָּ שֶׁהַחֵיִיתָ עֲצָמָךְ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּךְ הוּא הַמְּדָה, וְכִךְ יָפָה לְךָ, וּמֵה
שֶׁכְּתִבְתָּ מֵעַנְיֵן צַעֲרָךְ וּבִלְבוּלֶיךָ אִין זֶה חֲדָשׁ אֲצִלִּי, כִּי כְּבָר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל
פְּעַם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם דְּבָרִים שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹלָם, וּבְאִמַּת
הוּא כֵּן, שֶׁבְּכָל פְּעַם מִתְחַדָּשׁ עַל הָאָדָם מְנִיעוֹת וּבִלְבוּלִים שׁוֹנִים, וּמִזֶּה
יִוָּכַל לְהִבִּין כִּי בּוֹדָאִי מְדָה טוֹבָה מְרַבָּה, וּבּוֹדָאִי אִם יִתְגַּבֵּר עַל זֶה יִמְשִׁיךְ
עַל עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא הַתְּחַדָּשׁוֹת לְטוֹבָה, לְהַתְּחַדָּשׁ בְּעַבּוֹדָתוֹ. וְאִי
אֲפֶשֶׁר לְהַאֲרִיךְ עֵתָהּ בְּזֶה וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשָּׁם לְאַחַר יוֹם
הַכַּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַכֵּל כְּדָאִי לְטָרַח בְּעָרֵב יוֹם כְּפוּר כְּדִי
שִׁיְצַמַּח מִזֶּה לְכַתֵּב לְךָ עֵתָהּ מֵעַנְיֵן הַסֶּלַח נָא וְכוּ' הַנִּי"ל, וְאִם נִכְפַּל וְנֵאֱמַר
אֲשֶׁרֵינוּ וְכוּ' אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים עַל זֶה לְבַד לֹא יִסְפִּיק. דְּבָרֵי אָבִיךָ
הַכּוֹתֵב עֵתָהּ בְּאוֹר הַיּוֹם, וּבַעַל הַחֶסֶד יִשְׁבִּיעֵנוּ בְּבִקֵּר חֶסֶדוֹ וּבְרַנְנָה וּנְשִׁמְחָה
כָּל יָמֵינוּ.

מְבַרְסָלָב.

נָתַן

מכתב פד

בְּרוּךְ הַשָּׁם יוֹם ו' עָרֵב שִׁבְת קִדְשׁ מְחֻרַת יוֹם הַכַּפּוּרִים שָׁם ה' תַּקְצִי"ג
לפ"ק.

אהובי בני חביבי מכתבך קבלתי בערב יום כפור אחר חצות, והגדלתי
השמחה על אשר החייתי אותך בדברי, כי מאת ה' היתה לשלח לך אגרת
אז, ואחר כך נתעכב ולא נסע רבי בעריש חתן ריש באשר יספר לך מוסר
כתב זה, ואמרתי בלבי מה זאת אפשר צריכין לשלח אגרת הזאת אחר
יום הכפורים, אחר כך קדם תפלת שחרית הודיעו לי בבקלה פתאם
שישלחו לטולטשין מהנגידים, וזרזתי עצמי לשלח לך המתנה בזמנה,
ברוך השם אשר עזרנו עד כה, כעת אין פנאי כלל, כי עדין אני מעטף
בטלית ותפלין דרבינו תם, רק תראה לחקר היטב אודות אתרוגים
קרפירר אם נמצאים הרבה אצלכם ובאיזה מקח הם ואם הם פשרים
ויפים ומהדרים הכל תודיעני היום אם אפשר, ועל כל פנים ביום א'
בבקר, ואז אודיע לך איך להתנהג, כי הרב דפה כבר קנה אתרוג פשר
ונאה קדם יום הכפורים, ועדין לא ראיתו ואני יודע מה לכתב לך עד
שאראה אותו ואדבר עם הרב מזה, לעת עתה מאליך תבין לחקר היטב
בזה, למען תדע מה לכתב לי, ואז אשיבך אם ירצה השם.

ומעתה תגיל ותשיש בישועת ה' אשר הפליא חסדו עמנו אשר לא היתה
כזאת מימי קדם, מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו שייזכו אנשים
כאלה בדורות האלה לידע מנפלאות נוראות כאלה שהם סודות נוראות
עמקות מאד מאד, נמשכים ממקור עליון נורא וקדוש מאד, והם נעימים
ומתוקים מאד לאזן שומעות לאזן מליון תבחו באמת, ועל כל אלה הם
מחיין ומשיבין ומגביהין ומרימין כל החולים וכו' כל הנפשות שבעולם,
כל מי שירצה להטות אזנו אליהם באמת לאמתו ובתמימות, מה נאמר
מה נדבר, חזק בני וחזק, הפך דבריו הקדושים הנוראים מאד הפך בהם
והפך בהם, וסיב ובלה בהם, ומהם לא תזוע, שאין לך מדה טובה מהם,
כי כלולים מכל התורה כלה שבכתב ובעל פה, ואם אתם צריכין להתחזק
לפרש שיחתו בכל יום ולצעק הרבה ולהתחנן הרבה להשם יתברך באשר
יודע כל אחד נגעי לבבו ומכאוביו מכבר ומה שעובר עליו בכל עת בכל יום
ובכל שעה, אך ביותר ויותר צריכין להתחזק בשמחה וחדוה ולהפך כל
מיני יגון ואנחה לשמחה, שכל מה שרוצים להחלישו ולהשליכו חס
ושלום, על ידי רבוי קלקוליו צריך להפך הכל לשמחה, כי הלא אף על פי
כן אני מתנגד על האמת על הנחל נובע מקור חכמה, וגם אני יודע מדבריו
ונפלאותיו דברים קדושים הרבה, שעל כל דבור ודבור צריכין לומר
אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די, ואדרבא כל מה שאני יודע
מגרעותי יותר גדלה ושגבה השמחה ביותר ויותר, שגרוע כזה ידע מקדשה
כזו, מנעימות כזה מנפלאות כאלה וכו' וכו', כי לא דבר ריק הוא, מה
שהשם יתברך הפליא עמנו בדורותינו אלה, ובזה אני רואה חסדו
וישועתו גם עלי בעצם פחיתותי, מאחר שעדין אני זוכר שהצרוף חנכה
מרמז בפסוק סלח נא, ושרבי אליעזר ורבי יהושע הם בחינת בן ותלמיד
וכו' וכו' מי שמע כזאת מי ראה כאלה, כי הלא היה יכל להיות לפי
גריעותי שגם אנכי הייתי חס ושלום עוסק לקרע ולבזות זה הספר
הקדוש, ועתה אני עוסק ללמדו ולידע מנעימות כזאת המחיה גם אותי,
בכל מקום אשר אני שם, מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, בדרך זה יכולין
להחיות את עצמו לשמח את עצמו בכל עת אפלו אם יעבר עליו מה חס

ושלום, וגם צריכין לחזק את עצמו לשמח את עצמו על ידי מלי דשטותא, וכבר אמרתי שצריכין לרקד בכל יום, ובנדאי שמעת זאת, ועתה חזרתי ודברתי בזה, כי לפי עצם היסורים והבלבולים וכו' העוברין על כל אחד עתה, אין עצה כי אם לשמח את עצמו בכל הנ"ל ולרקד בכל יום בעבדא או במלולא לדבר עם חבריו מזה, או על כל פנים במחשבה, און טאקי פארט האפ, בפרט עתה שנמשכים חסדים גדולים, והימים ממשמשים ובאים זמן שמחתנו, נגילה ונשמחה בישועתו אמן:

נתן מברסלב.

ותהיה מראה אלו האגרות לאנשי שלומנו החפצים באמת, ותחזר ותצניעם אצלך, כי הם דברים יקרים וצריכים לשמרם, כי יהיו נצרכים בעזרת השם לתברך להחיות נפשות רבות בחסדו הגדול לתברך:

מכתב פה

ברוך השם יום א' לך לך תקצ"ג:

שלום לאהובי בני חביבי מורנו הרב יצחק שיחיה:

מכתבך קבלתי בזאת השעה, גם הטלית קטן הישן, והיה לי לנחת גדול בשמעי מעסק תורתך, מי יתן ויחזק ה' את לבבך שתקבע עצמך על התורה ועל העבודה זו תפלה, כי זה כל האדם, וחוצ מזה גרוע מהבל, ואין לשון בעולם לכנות בו הבל העולם הפורח ורץ ושט יותר מצל עובר, ואף על פי כן יכולין לחטף בו סגלות יקרות פאלה נעימות כזה נעימות נצח שיכולין לזכות על ידי זה לנעימות בימינו נצח.

וזאת תזכר מה שדברנו בסמוך מפסוק (איוב ז) לרגעים תבחננו, כי כן הוא האמת שהאדם נבחן בנסיונות בכל רגע, ואין רגע דומה לחברתה, על כן בכל רגע יכולין לזכות הרבה ולחטף טוב הרבה ולברח מרע הרבה המתגבר ומתעורר בכל רגע, כי אנשים כערפכם המלחמה היא בכל עת ורגע ממש, ובפרט בענין ההשלקה והנפילות רחמנא לצלן שרוצה להשליך ולהפיל את האדם בכל עת, וצריכין התחזקות הרבה והתעוררות הרבה בכל עת ובכל שעה. ולפעמים בכל רגע. ותדע נאמנה שבכל רגע נתחדשין חדושים הרבה בעולם, כי השם יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, הינו בכל היום פלו, כי אין שעה דומה לחברתה, ואין רגע דומה לחברתה, כאשר מעתק אצלי מכתבי האר"י זכרוננו לברכה, וזכר אל תשפח בכל עת את החסדים הנפלאים שעשה עמנו בעל הרחמים שיש לנו

תורות כאלו ותפלות כאלו, אשר לא היה מעולם, בהם עולם נושע, יתר
מזה אין להאריך ודי בזה פעת.

דברי אביך המצפה תמיד לשמע טוב אמתי מאתכם ומעתיר בעדכם.

נתן מברסלב. שלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, חזקו ואמצו אחי
ורעי, ושימו לבבכם לכל הדברים הנאמרים פה ואשר דברנו כבר בכתב
ובעל פה, כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם לנצח:

אל תשכח לדבר עם רבי ח"ש גרו יאיר. נמלכתי לשלח לו מכתב הרצוף
ואם תבין שראוי למסרו לו כרצונך תעשה, והי הטוב יעשה כי אין לי על
מי להשען כי אם עליו ותברך:

מכתב פו

בעזרת השם יתברך יום א' וירא תקצ"ג:

אהובי בני חביבי שיחיה. מכתבך קבלתי בשעה זאת בעת שקריתי
המכתבים שהגיע לנו בשעה זאת מקרעמינטשווג מהצדקת מרת אדיל
תחיה, ומרבי מאיר ליב ורבי אברהם בער שיחיו, וכלם קוראים תגר בקול
גדול מאד על שלא באתי על החתנה, וכותבים שהחתנה נתעכבה עד ראש
חדש כסלו אם ירצה השם, ושההכרח שאבוא לשם עם כמה מאנשי
שלומנו בלי שום תרוץ, וכעת יש כמה סברות בלבי שאסע אם ירצה השם
על החתנה, ואכתב לך בעזרת השם יתברך, כי מהסתם לא אסע בשבוע
זאת רק אחר שבת קדש אם ירצה השם, וטוב שתהיה פה על שבת קדש
או אחר כך מיד, כי מי יודע איך תהיה הנחיצה שלי כי אחר שבת אם
ירצה השם איני יודע בעצמי מתי אסע לשלום אם ירצה השם, וכפי דעתי
לא אסע תכף אחר שבת אם ירצה השם, אך אף על פי כן טוב שתהיה תכף
אחר שבת הבא עלינו לטובה, אם ירצה השם או על שבת קדש פני"ל, והי
הטוב יעשה, כי לעת עתה קשה בעיני מאד מאד הנסיעה הזאת, הי יגמר
בעדי לטובה.

הארבעה זיכרונות קבלתי וכבר הקדמתי וצויתי להאמן שיבוא אלי לקח
התפלות לכרכם, הי יהיה בעזרנו לבלות ימינו באלו התפלות הנוראות
אשר כמוהם לא היה בעולם, ואם אנו עכשיו בדורות כאלו בעקבות
משיחא אשר נעשה עם כל אחד מה שנעשה, כאשר יודע כל אחד בנפשו,
נגד זה חמל עלינו השם יתברך והקדים רפואה למכה מה ששלח לנו
מקדם מושיע ורב האמת להצילנו על ידי התגלות חדושי תורתו

הַקְדוּשִׁים הַחֲדָשִׁים הַנִּפְלְאִים וְהַנּוֹרְאִים וְכוּי' שֶׁהֵם מְעִינֵי הַיְשׁוּעָה
הָאֱמֵתִיִּים, וּבִיּוֹתֵר עַל יְדֵי אֱלוֹ הַתְּפִלוֹת, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר בְּכַתֵּב וּבְעַל
פֶּה עַד הֵיכָן מְגִיעִים טוֹבוֹת וְחֻסְדִּים שֶׁל אֱלוֹ הַתּוֹרוֹת וְהַתְּפִלוֹת וְהַמַּעֲשִׂוֹת
וְהַשִּׁיחוֹת הַקְדוּשִׁים וְכוּי' וְכָל קְדוּשַׁת הַהַשְׁאָרָה שֶׁהַשְּׂאִיר בָּזָה הָעוֹלָם. וְעַל
כָּל־גִּדְל כַּחוֹ הַקְדוּשׁ הָעִזּוֹז וְהַגְּבוּר וְכוּי' הָעוֹלָה עַל הַכֹּל אֲשֶׁר הִבְטִיחֵנוּ
וְהִזְהִירָנוּ לְסַמֵּךְ עַל כַּחוֹ הַנּוֹרָא, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְסַמֵּךְ בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּכְבֹר יְדַעְתֶּם מֵה שֶׁדַּבְּרָנוּ בְּשִׁמוֹ זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה מֵה שֶׁאָמַר
אִם עִמָּכֶם נַעֲשֶׂה כֶּךָ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מֵה נַעֲשֶׂה עִם שְׂאֵר אַנְשֵׁים
הַחוּלְקִים מֵאַתָּנוּ שְׂאִינִם שׁוֹקְדִים כָּל־עַל תְּקוּנָם וְכוּי' הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם,
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם וַיְחֻס עֲלֵינוּ וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָנוֹת הָאֱמֵתִי לְהוֹצִיא
אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹת. אֲשֶׁר בְּאֱמֵת אֵין נֶאֱדָה לָהֶם שׁוֹם עֲוֹן כָּל־לְפִי
רוּחֲנִיּוֹתֶם וְכוּי' וְקִשָּׁה עֲלֵיהֶם לְסַבֵּל מִשְׂאוֹי הַזֹּאת שֶׁל עֲוֹן רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן
אֶפְלוּ יוֹם אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם, יִתֵּר מְזֵה אֵין פְּנָאֵי
כָּל־לְהַאַרִיךְ כִּי דַעַתִּי אֵינָה צְלוּלָה כָּל־לְמַחֲמַת סְפִקוֹת הַנְּסִיעָה שְׁנֵתְהוּהָ
עֲתָה בְּשַׁעָה זֹאת, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְדַרְכֵנִי בְּאֱמֵתוֹ וַיִּלְמַדְנִי אֵיךְ לְהַתְנַהֵג
בְּאֱמֵת כִּי אֱלֹו לְבַד תְּקוּנִי, דְּבָרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךְ תָּמִיד בְּאַהֲבָה, וְאִם
יְרָצָה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אֶרְאֶה לְכַתֵּב לָךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּפִי אֲשֶׁר יִשְׁלַח
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּדַעַתִּי אֲזִ לְטוֹבָה בְּאֱמֵת, הַזְּאִקִּין לֹא נִגְמְרוּ עֲדִין וּבִתִּי תַחֲיָה
עוֹסֶקֶת עֲתָה לְגַמְרָם וּבְקָרוֹב נִגְיַעוּ לוֹ אִם יְרָצָה הַשֵּׁם.

מְבַרְסָלֵב.

נְתוּ

מכתב פיז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ב' וַיֵּרָא תַקְצִ"ג בְּרֶסֶלֵב.

חַיִּים וּבְרָכָה וְשְׁלוֹם וְשִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁגוּ כְבוֹד אֶהוּבֵי יְדִידֵי וְחַבִּיבֵי כְּנַפְשֵׁי
וּלְבָבֵי הַרְבֵּנֵי הַגְּבִיר הַמְּפָרָסֵם וְכוּי', מוֹרְנוּ הַרְבֵּ אֵיִזִיק נְרוֹ זָאִיר עִם שְׁלוֹם
זוּגָתוֹ בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה הַצְּדִקָּה הַיְקָרָה מְרַת הָאֲדִיל תַּחֲיָה עִם כָּל יוֹצְאֵי
חֲלָצִיהֶם הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד בְּיַחְוֹד שְׁיַחֲוִי לְאַרְךְ יָמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן :

אֵייעֵר בְּרִיף הָאֵב אֵיךְ אֶתְמוֹל עֶרְהַאֲלֵטִין מִיַּד רַבִּי שְׁמַחָה חֲתוּן הַרְבֵּ, גַם
אֶגְרַת מְרַבִּי מֵאִיר לֵיב וּפְרִישַׁת שְׁלוֹם מְרַבִּי נִפְתְּלֵי נְרוֹ זָאִיר, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
וּוִיִּסֵּט אֲזִ אֵיךְ הָאֵב זֵייעֵר גִּיּוּאֲלֵט פְּאַרִין, נֶאֱר מֵיִינַע מְנִיעוֹת קָאן אֵיךְ
נֵיט שְׁרִיִּבְעוּן, עִם אֵיזִ הֵיִינֵט בֵּי מִיר אֵוִיךְ זֵייעֵר שְׁוועֵר דָּאס פְּרִין, אֲזוֹי וּוִי
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֵיזִ יוֹדַע מֵיִין הָאַרְץ, נֶאֱר וּוִי אֵיךְ זַעָה אֲזִ אִיר שְׁרִיט אֲזוֹי,
טְרַאכֵט אֵיךְ אֶפְשֶׁר הֵיִיִסֵּט אֲזוֹי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵיךְ זָאל פְּאַרֵט פְּאַרִין, עַל

כִּן אִיזוּ הַיֵּינִט בְּדַעְתִּי צוּ פֶּאָרִין אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם" אַחַר שֶׁבַת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כְּדִי אֵיךְ זָאל אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם אָן קוֹמַעַן עַל רֹאשׁ חֲדָשׁ כְּסִלוֹ לְקַרְעֵמִינְטְשׁוּג בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, נֶאֱרַר רְצוֹנִי אִיזוּ אִזוּ דִּי חֲתָנָה זָאל דִּיקָא זַיִן בְּרֹאשׁ חֲדָשׁ כְּסִלוֹ אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם נִיט שְׁפֻעֵטֶעֶר, כְּדִי אֵיךְ זָאל קֶעֱנַעַן אױם קַעֲרִין לְבֵיתִי עַל חֲנֻכָּה אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְוֹאֲרִין אִיר וְוִיִּסֵט וְוִיפִיל קוֹקִין אַרױס אֵיךְ זָאל זַיִן בְּבֵיתִי עַל שֶׁבַת חֲנֻכָּה אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְהִי יִגְמַר בְּעֵדֵי הַכֹּל לְטוֹבָה כְּרְצוֹנוֹ וְכְרְצוֹן רַבְּנֵי הַנּוֹרָא זְכָר צְדִיק לְבָרְכָה :

עַם הָרַב דָּפָה הָאֵב אֵיךְ נֶאֱדָה נִיט גַּעֲשֵׁמוּסֵט מִכַּח דָּעַם, נֶאֱרַר כְּפִי הַנְּשֻׁמַע מִרְבֵּי שְׁמִחָה קָעַן עַר נִיט פֶּאָרִין מַחֲמַת זַיִן מִשָּׂא וּמִתָּן, וְוִיִּטְעַר קִיין צַיִט נִיט מֵאַרְיֶךְ צוּ זַיִן, וְוֹאֲרִין דִּי פֶּאָטְשֵׁט גִיִּט בְּאַלְד אַױועק. זַיִט גִּיזוֹנֵט אױן פֶּרִיִּילִיךְ, כְּנִפְשֵׁכֶם וְנִפְשׁ אױהֲבִיכֶם בְּאַמַּת, וּמַעֲתִיר בְּעֵדְכֶם, בְּפֶרֶט אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל צִיױן הַקָּדוֹשׁ בְּוֹדָאֵי יְהִיױ נְזַכָּרִים לְטוֹבָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלַּתֵינוּ תָמִיד.

נָתַן מִבְּרַסְלָב. וְשָׁלוֹם לִידִידֵי כְּנִפְשֵׁי, מַחֲמַד עֵינֵינוּ, הַוְתִּיק הַנְּחַמֵּד הַמְּפֻלָּג מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם בְּעַר שְׁיַחֲיָה, נֶאֱרַר אֵיךְ פֶּאָרְשֵׁטִיא נִיט וְוֹאֵס דִּיא מֵיִינְסֵט, וְוֹאֵס דִּיא הָאֵסֵט נִיט גִישְׁרִיבִין קִיין שׁוֹם גְּרִיס לְזוּגְתָהּ תַּחֲיָה וְלַחֲמוּתָהּ וְלַחֲמִידָה שְׁיַחֲיױ, סָע נִיט קִיין יִשְׂרָאֵל וְכוּי. וּמִבְּטַחְנִי שְׁבֹדָאֵי תַּצִּיַּת לְדַבְּרִי, כִּי כָּל אֱלוֹ הַקְּפִידוֹת הַבָּל הַבָּלִים, וְהַעֲקָר שְׁתַּלְּחָה בְּדַרְכֵי זְקֻנָּה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ זְכָר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה, שְׁתַּתְּמִיד בְּהַתְּבֹדְדוֹת בְּכָל יוֹם, וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה, וְאַל תִּשְׁגִּיחַ עַל אֱלוֹ הַהַבָּלִים כָּלֵל, כִּי הִילְדוֹת וְהַשְׁחָרוֹת הַבָּל. וְעוֹד מַעֲט יְהִיָּה לָהּ עֵינֵי קְפִידוֹת כְּאֱלוֹ מִבְּנֵיךְ וּבְנוֹתֵיךְ שְׁיַרְבּוּ לָהּ אַם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְאַמֶּךָ תַּחֲיָה זֶה כְּמָה שְׁנִים שְׁיַהֲיָה כָּךְ, אֵדָה עֲצַתִּי שְׁלֵא תַּקְפִּיד עַל עֵינֵינוּ כְּאֱלֹהָ שְׁיַהֲיָה לָהּ מִבְּנֵיךְ וּבְנוֹתֵיךְ שְׁיַחֲיױ. מִכָּל שְׁכֹן עֲתָה עַל עֲצַמְךָ לְבַד. אִין לָהּ פְּנָאֵי לְחֻשָׁב זֹאת כָּלֵל, רַק לְחֻשָׁב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִשְׁפָה שְׁיַחֲתָהּ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, מְתִי יִגִּיעוּ מַעֲשֵׂיךְ לְמַעֲשֵׂי אַבּוֹתֵיךְ וְכוּי, יִתֵּר מְזֶה אִין פְּנָאֵי לְהַאַרְיֶךְ. דַּבְּרִי אױהֲבָה בְּאַמַּת לְנֻצַח, הַמְּיַעֲצָה לְטוֹבַתְךָ הַנְּצַחִית.

נָתַן הַנִּיל.

נְפִלַּאתִי מֵאֵד עַל שְׁלֵא הָיָה לִי שׁוֹם פְּרִישַׁת שְׁלוֹם מִיִּדֵי רַבֵּי אַפְרִים נְרוּ יְאִיר, וְאַף עַל פִּי שְׁעָשָׂה שְׁלֵא כְּהֶגֶן, אֲשִׁיב לוֹ כְּהֶגֶן, וְאַנִּי פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְשָׁלוֹם חוֹתְנֵנוּ יְדִידֵי הַרְבֵּי מוֹרְנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל נְרוּ יְאִיר עַם כָּל יוֹצְאֵי חֲלְצִיָהֶם שְׁיַחֲיױ. אֶהוּבֵי רַבֵּי אַפְרִים זְכָר אֶת בּוֹרְאָהּ גַּם בְּתוֹךְ הַחֲנוּת, וְאַפְלוֹ בְּתוֹךְ הַלְּאױוֹקֵי בְּלִשׁוֹן רוֹסִיָּה, וְאַל יְהִיױ בְּעֵינֵיךְ כִּישְׁנִים דַּבְּרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה שְׁאַמֵּר (לְקוּטִי מוֹהֲרִין לַח) שְׁבְכָל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים יֵשׁ אױתִּיּוֹת הַתּוֹרָה וְכוּי, כִּי ט״ט בְּכַתְּפֵי שְׁתִּיִם וְכוּי, וּמִשָּׁם אֲתָה יְכוֹל לְדַבֵּק אֶת עֲצַמְךָ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוֹדָאֵי לֹא בְּאֵת לְמַדָּה זֹ, שְׁתַּשְׁבַּח בְּחֲנוּת כָּל הַיּוֹם, כִּי אַם כְּדִי שְׁתַּזְכָּר זֹאת הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי אִישׁ גַּם שְׁאִינּוּ

יודע מזה כלום, בודאי אינו חושב זאת, ויושבי אהל בית המדרש כל היום, אינם צריכים לזה כל כך בזה האופן, ומאחר שאתה ברוך השם מיושבי בית המדרש של אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה, ואתה מוכרח לצאת לחוץ בכל יום, על כל פנים תקיים שמח זבלון בצאתך, ולרקוד בכל יום במחשבה או במעשה, על ידי שתזכר בדברים הנ"ל כאלה וכאלה וכאלה וכוי וכוי. ואז טוב לך לנצח. דברי אהבה באמת.

נתן הנ"ל. ושלוש לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, ורחימתן עזיזא, ובפרט לזרע קדש של אדוננו מורנו ורבינו זכר צדיק לברכה, לכל אחד ואחד ביחוד שיחיו, השם יתברך יאיר עיניהם שיזכו לידע מי הוא זקנם הקדוש זכר צדיק לברכה:

מכתב פח

ברוך השם יום ד' וירא תקצי"ג לפ"ק.

אהובי בני חביבי:

מכתבך קבלתי בזאת השעה, וכעת איני יודע עדן מתי אסע אם ירצה השם. כי לא שכרתי עגלה עדן, אך כפי הנראה אסע לשלום אם ירצה השם ביום ב' אחר שבת הבא עלינו לטובה, ומה שלא תבוא על שבת קדש אין קפידא, כי גם אצלי אין ניקחא כל כך שיהיו אורחים על שבת זה, כי דעתי אין צלילה כל כך מחמת הדרך הזה, וטוב שתבוא אם ירצה השם ביום א', דהינו אחר קבלת הפאסט [הדאר] והי הטוב יעשה.

ובענין דברי אמת והתחזקות, כבר כתבתי לך הרבה בעזרת השם יתברך, וטוב שתסתכל לפעמים באגרות המנחות אצלך מכבר. וקויתי להשם יתברך שיחיו אותך הרבה בעזרת השם יתברך, וכעת אין לי פנאי כלל להאריך כי מוסר כתב זה נחוץ, השם יתברך ישמח אותך ואותנו, כי השם יתברך גדול מאד ולגדלתו אין חקר. ובגדלתו הנראה ששם ענותנותו יכולין לשמח לעולם, אפלו איך שהוא. איך שהוא. וכבר ראינו הרבה הרבה טובו וחסדו, עד אין שעור בדורות האלה, שגלה לנו חסדים כאלה, שהם חדושי התורה שקבלנו מאדוננו מורנו ורבינו הנורא זכר צדיק לברכה, שכלם הם חסדים נפלאים עד אין חקר והם הם שבועה משיבי טעם להחיות עם רב, יהיה מי שיהיה, יהיה איך שיהיה, כל מי שנוגע במעט דמעט, אפלו בנגיעה בעלמא בחסדים הנפלאים האלה, יש לו לשמח לנצח. כי הם ארח חיים שבע שמחות וכוי.

מכתב פט

בעזרת השם יתברך.

אהובי בני חביבי. אין בלשוני מלה עתה לכתב לך דבר. גם אין דעתי צלולה. אך אף על פי כן מלאתי רצוני לכתב לך על כל פנים אגרת שלום, וכבר כתבתי לך, ומה אוסיף לדבר לך בני, וגם לפי דבריך תהיה פה בסמוך אם ירצה השם. ופה אל פה נדבר את אשר ישלח ה' בפנינו, וה' יאיר עיניך בכל יום למצא עצות אמתיות, כפי אותו היום והשעה, להתחזק בכל עז, והעקר לשמח נפשו בכל פעם בגדל ישועתו ונפלאותיו יתברך העצומים, אשר זכינו לבלי להתנגד על ספרים קדושים כאלה. אשר אין ערוך אליהם. הפך בהם והפך בהם וסיב ובלה בהם וכו', ותחטף בכל יום למוד שלחן ערוך וספריו הקדושים זכרוננו לברכה, ותהלים, ותפלות, וקצת שיחה בינו לבין קונו, ואל יתישנו בעיניך כל דברים האלה שדברנו מזה כמה פעמים, רק בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ובאמת מי שיש לו לב ישראל, ומסתכל על האמת, הם באמת חדשים בכל פעם, כי בכל יום נעשה חדשות לגמרי. וקצת רואין בחוש, ובכל יום נעשה מה שנעשה. חדשים נפלאים ונוראים, הכל בענין הראש בית איד להכניס אור קדשתו ואמתתו בעולם, כמו שכתוב ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. בראשית הוא ראש בית כידוע. הינו בכל יום השם יתברך מחדש בטובו מעשה הנקר היוצא מעדן. שהוא יסוד הפשוט שנמשך מהראש בית, והבן דברים אלו היטב, כי אי אפשר לבארם על פני השדה, וכבר דברתי בדרך מעט מזה, כאשר תשמע מפי רבי נחמן. וה' יאיר עינינו באמתת תורתו הקדושה. ונזכה לילך בדרךיו ועצותיו בכל יום, עד ישקוף וירא ה' משמים ויקרבונו באהבתו ובחמלתו לעבודתו באמת כל ימינו לעולם. דברי אביך המצפה לישועתו יתברך.

נתן מברסלב. (אמר המעתיק תחילת המכתב הלז לא מצאתי רק מעט מסופו, ואמרתי גם זה להעתיקו. כי מי שיזכה להביט בו ובכל המכתבים בעינא פקיא יראה בעיני חושיות שכל דבור ודבור משרש בו רפואות תעלת נפשנו לרפאותה מחלאת זהמתנו ולהדביקה באור פני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אלקים חיים. מעמקי שאול ומתחתית ומתחתיו, כי הם נובעים ויוצאים ממאמרות טהורות מזקק שבעתים של רבנו מוהר"ן זכר צדיק וקדוש לברכה זכותו יגן עלינו, אשר יש בהם כח וחיות להחיות ולהשיב נפש כל חי, בבחינת ואציעה שאול הנד, ובבחינת

(ישעיה כז) ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש ביראה שלמה על ידו בירושלים אמן כן יהי רצון במהרה במהרה, על כן טרחתי

*

בעזרת השם יתברך להעתיק כמעט כל דבור ודבור. כי מהם תוצאות חיים.

הדיו והנייר כפי הנראה הם עולים יפה, שמון זית אין לי שום מראה מקום שיגיע לי. ותשלח בזריזות, או ביום די על ידי הפאטשט. או ביום ה' על כל פנים בלי שום אחור, כדי שלא אצטרך לחשב על זה כלל ביום ו' אם ירצה השם, לעת עתה הרוחת הרבה על ידי הנייר והדיו כל האגרת הזו הרצוף פה, שלא עלה על דעתי להאריך כל כך, אך רצונך החזק הועיל, והדיו נמשכה אחר הקלמוס על נייר יפה מאד. ברוך השם אשר עזרנו עד כה, וגם זה הוא אחד מהישועות וההרחבות הנ"ל, בחינת בצר הרחבת לי, ובאמת הוא הרחבה וישועה נפלאה. כי אגרת שלנו הם רפואות יקרות. כי כלם נובעים ממעין היוצא מבית ה', אשר כל פרוי למאכל ועליהו לתרופה. "עליהו", הינו הנייר, שהם עליו ודפיו, שעליהם אנו כותבין כל הספרים הקדושים של התורה הקדושה. אשר הם רפואתנו וחינונו לנצח.

מברסלב.

נתן

מכתב צא

ברוך השם יום אי ויחי תקצ"ג ברסלב.

רב שלום לאהובי בני חביבי הרבני מורנו הרב יצחק גרו יאיר. מכתבך קבלתי בזאת השעה עם המכתב לטשערין, הטיבות אשר עשית אשר פעלת המכתב הזה לטשערין, תהלה לאל זכיתי אותך במצוה רבה שאין לה שעור, שיהיה לך חלק כזה בשלום כזה שבינו זווג כזה. השם יתברך יזכך שתאכל פרותיהן בעולם הזה, שתזכה להיות איש פשוט באמת, והקרו יהיה קים לעד. והנה קריתי מכתבך. וחדוה תקוע בלבי מסטרא חדא ממכתבך. וצער מסטרא חדא אשר עדין אינך מתחזק להשליך המחשבות זרות, בפרט המחשבות של ממון. והלא כבר שמעת כל כך שיחות ותורות קדושות, שהמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו. ושאי אפשר בשום אופן, שיהיה שני מחשבות ביחד וכו', ועוד שיחות הרבה

כְּהֵנָּה, שְׂיִכּוּלִין לְהַנְצִיל מֵהֶם בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וּבִפְרֹט מִה שְׂדַבְרֵנוּ בְּשִׁבְת
 חֲנֻכָּה הַזֶּה. עַל דְּרֵי פְרוּכָא דְקִנְיָא אֵיתְפַּח. וּמִדּוּעַ לֹא תַחְגֹּר מִתְנִיף לְגִרְשָׁם
 מְעַלִּיף עַל יְדֵי עֲצוֹת קְדוּשׁוֹת פְּאֵלוּ. יְדַעְתִּי בְּנִי יְדַעְתִּי. אֵיךְ וְאֵיךְ הֵם
 מִתְגַּבְּרִין מְאֹד אֵף עַל פִּי כֹן אֵף עַל פִּי כֹן. אֵךְ כָּבֵר יְדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ, שְׁהַעֲקֹר
 שְׂאֵתָה תִהְיֶה בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וּמִה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמָּךְ אֵל תַּחֲוֹשׁ עַל זֶה, כִּי יִקָּר
 מְאֹד בְּעֵינֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל הַמְּשַׁכָּה וְהַמְּשַׁכָּה שְׂאֵתָה מִמְּשִׁיךְ אֶת עֲצָמֶךָ
 מֵהֶם וְכוּ', כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֶלֶק ב ח'). וּבְזֶה
 רְאוּי לָךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמֶךָ בְּכָל עֵת. וְעַל יְדֵי זֶה תִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם בְּעֲזָרְתוֹ
 הַגְּדוּלָּה יִתְבָּרַךְ. לְמַעַן הַשָּׁם חֲזֵק וְאַמֶּץ, וּגְבַרְח בְּכָל עֵת מִמַּחְשָׁבוֹת זָרוֹת.
 עַל יְדֵי שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וְאֵל תִּסְתַּכֵּל אִם יִתְגַּבְּרוּ עָלֶיךָ אֶלְךָ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם
 חֵס וְשָׁלוֹם, אֵתָה תַּעֲשֶׂה אֶת שְׁלָךְ לְבַרְח מֵהֶם בְּכָל פַּעַם. אִם תִּבְרַח מִקָּדָם
 שְׂיִכְרְכוּ בְּמַחְשַׁבְתֶּךָ מִה טוֹב, וְאַפְלוּ אִם חֵס וְשָׁלוֹם נִתְרַשַׁל עַד אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה
 חֵס וְשָׁלוֹם פְּרוּכָא דְקִנְיָא, תַּעֲמַד פְּתָאם וְתִבְטַל עֲצָמֶךָ, וְתִזְכֹּר בְּשִׁבְת
 שֶׁהוּא הַתְּכַלִּית. וְזֶה הָעֲנָן אֵי אֲפֹשֶׁר לְבָאֵר בְּפִרְטִיּוֹת. כִּי הוּא לְכָל חֵד כְּפּוּם
 מִה דְמַשְׁעַר בְּלִבָּה. עַל כָּל פְּנִים יָכוֹל כָּל אֶחָד. וְאֵתָה גַם אֵתָה לְבִטַל אֶת
 עֲצָמֶךָ בְּכָל פַּעַם. וְאִזּוּ יִתְהַפֵּךְ הַתְּגַבְּרוֹת הַמַּחְשָׁבוֹת לְטוֹבָה, כְּדִי שְׁתַּתְּעוֹרֵר
 עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא לְבַחֲיֵנַת בְּטוּל אֶל הָאוּר אֵין סוּף, שֶׁהוּא יִקָּר מְאֹד מְאֹד,
 וְכָל אָדָם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא. אֲפֵלוּ בְּשָׂאוֹל תַּחְתִּיּוֹת צָרִיךְ לְהַמְּשִׁיךְ עֲצָמוֹ
 לָזֶה, לְאַתֵּר דְּכָל רְעוּתִין תַּקּוּעִין תַּמָּן. וְזֶה עֵקֶר בְּחִינַת וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּךְ,
 שְׁגַם בְּשָׂאוֹל תַּחְתִּיּוֹת יִכּוּלִין לְבִטַל אֶת עֲצָמוֹ אֶל הָאוּר אֵין סוּף, שֶׁזֶה עֵקֶר
 תְּכַלִּית הָעֲבוּדָה, וְזֶה וּפְרַעַה הַקָּרִיב אֶת לְבָן לְאַבִּיָּהוּן שְׁבַשְׁמִים כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ
 רְבוּתֵינוּ זְכוּנִים לְבִרְכָה. שְׂדִיקָא עַל יְדֵי הַתְּגַבְּרוֹת הַסְטֵרָא אַחֲרָא מְבִטְלִין
 אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי. וְלְמַעַן הַשָּׁם שְׁתַּדַּע וְתִאֲמִין. שְׂאֵינִי כּוֹתֵב לָךְ חֲדוּשִׁים
 וְדְרוּשִׁים בְּעֵלְמָא. אֵף עַל פִּי שְׁבוּדָאֵי גַם זֶה יִקָּר מְאֹד. אָבֵל אֵין פְּוִנְתִי לָזֶה.
 רַק שְׁתַּלְךְ עִם כָּל זֶה. וְתִשְׁתַּדַּל וְתִתְגַּבֵּר לְקִיָּם כָּל זֶה. כִּי תִהְלֶה לְאֵל יֵשׁ
 בְּיָדֶךָ לְקִיָּם כָּל זֶה, וְשִׁמַּח נִפְשֶׁךָ בְּכָל מִה שְׁתּוּכַל. וּבְרוּךְ הַשָּׁם שְׁפַתְבָּת
 בְּמַכְתָּבֶךָ הַרְבֵּה דְבִרֵי אֶמֶת, מִה שְׂאֵתָה מְחִיָּה עֲצָמֶךָ בְּכָל עֲבָדָא דְקִדְשָׁה,
 וְכֹן הוּא הַמְּדָה, וְכֵן יָפָה לָךְ, אָבֵל עַדִּין אֵתָה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמֶךָ יוֹתֵר
 בְּכָל תְּנוּעָה וְתִנוּעָה טוֹבָה, וְלְהִאֲמִין שְׁכָל הַמְּשַׁכָּה וְהַתְּגַבְּרוֹת שְׂאֵתָה
 מִתְגַּבֵּר לְהַמְּשִׁיךְ אֶת עֲצָמֶךָ מִמַּחְשָׁבוֹת רְעוּת, יִקָּר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשָּׁם
 יִתְבָּרַךְ, וְלְהַתְּחַזֵּק בְּזֶה לְבַרְח מֵעַתָּה מִמַּחְשָׁבוֹת רְעוּת, כִּי עֵקֶר הַהַתְּגַבְּרוֹת
 עַל יְדֵי הַהַתְּחַזְּקוֹת וְהַשְׁמַחָה, וּבִפְרֹט שְׂיֵשׁ לָנוּ תִהְלֶה לְאֵל לְשִׁמַּח בְּהַעֲקֹר,
 בְּמִה שְׂזָכִינוּ לִידַע מְאוּר הָאוּרוֹת כְּזֶה אֲשֶׁר הוּא חֲיִינוּ וְכוּ', אֵיךְ שְׂיִהְיֶה,
 בְּוִדָאֵי יְהִיָּה סוּפָךָ טוֹב בְּעֲזָרַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ תַּקּוּהָ לְאַחֲרִיתֶךָ תִּהְלֶה
 לְאֵל, יִתֵּר מְזֶה אֵין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ. דְּבִרֵי אַבִּיךָ הַמְּצַפֶּה לִישׁוּעָתֶךָ מְהֵרָה.

נָתַן מִבְּרִסְלָב. וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. חֲזָקוּ וְיִאֲמָץ
 לְבַבְכֶם, כָּל הַמִּיחָלִים לְה'.

מכתב צב

ברוך השם יום אי שמות תקצ"ג :

אהובי בני חביבי גרו יאיר מכתבך קבלתי ערב שבת קדש, וקריתי אותו, והבנתי מרחוק צעקתך, וידעתי את מכאוביך, ה' ירחם שתזכר מעתה להתעורר, שתדע מכחך, ותתגבר על המחשבות, כי זה כלל אמת ויציב שהמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו, וההכרח שתתגבר בעצמך על פי כל דברי אמת אשר ידעת ושמעת מפי ומפי ספריו הקדושים, וה' יושיע לך. ודע בני חביבי, שמכתבך פעל בי הרבה, בפרט במה שכתבת בסוף איך לא עשית פעם אחת איזה גניחה טובה וכו', וגם מפי מוסר כתב זה וכיוצא, שמעתי פעין זה, מגדל צרת נפשם, אשר מתגבר בכל פעם, על ידי כל זה נתעוררתי הרבה, ונזכרתי מחדש בהתורה אזמרה לאלקי בעודי, ואמרתי בלבי מה טוב היה לחדשה לגמרי בכל יום, ויש בלבי הרבה בזה, מה שקשה לבאר בכתב, ותודה לאל עשה רשם לטובה, שעל ידי זה עזרני השם יתברך לחדש הרבה על פי התורה הזאת, וכבר דברתי מזה בסעודה שלישית העבר אתמול בשבת קדש, בחסדי ה' הזמין לי השם יתברך נוראות נפלאות, ולא המדרש עקר וכו'. בני בני. אתה וכל השומעים לקול האמת. הטו אזניכם ולבכם מחדש בכל עת אל דברי התורה הקדושה הזאת, שמעו ותחי לבבכם. כי נפלאות עשה השם יתברך עמנו, אשר שלח לנו הנחל נובע מקור חכמה זכותו יגן עלינו, להשמיעני כל אלה להשיבני בשבעה משיבי טעם כאלה, והנה בדעתתי היה להרחיב הדבור בזה יותר, אך רבות מחשבות וכו', כי סמוך למנחה, וההכרח לקצר, ודי בזה להזכיר אותך שתחפש אצלך בכל יום הנקודות טובות שבה, ולשמח נפשך בהם בתמימות ובפשטות, ועל ידי זה בעצמך תצמצם ותמשיך מחשבותיך לתוך תמימות אמת, לבלי לצאת חס ושלוש כלל חוץ לגבול. ואפלו מה שמחמת רב ההרגל המחשבה רגילה להחלק ולהמעיט חס ושלוש, ולצאת ולפרח לחוץ הרבה, תכף תזכר לתפסה בזריזות כמו שתופסים סוס באפסר להטותה אל הדרך הישר, והכל בתמימות ובפשטות, ולבלי לפל בדעתך בשום אפן, ותזכר היטב מה שדברנו כמה פעמים כי לגדלתו אין חקר והכל מתהפך לטובה, בפרט על ידי איזה המשכה כל שהוא, אל הקדשה שזה יקר מאד בעיניו יתברך, כי מזה טובה מרבה, והשם יתברך ירחם שנזכה להתפלל בכונה מנחה ומעריב ושחרית, וחזק וחזק, ושם לבך היטב, לדברי התפלה הקדושה, ואם אמנם תפלה היא עבודה קשה מאד, ביותר מהכל, עם כל זה תוכל לחטף מעט בכל יום, אם תשים כל לבך עליה, כי ה' יעזר לך.

דברי אביך הכותב דברי אמת הנובעים ממקור האמת.

נתן מברסלב. אגרת זה כתבתי בחדר העליה שלי תכף אחר שקמתי משנתי, ועדין לא מסרו לי מכתבך שהגיע אז, ואחר כך באתי לבית המדרש להתפלל מנחה, ספר לי רבי בעריש חתן ר"ש את כל המעשה אשר

נעשה עמך, ועמדתני מרעיד ומשתומם, ושלחתי תכף אחר מכתבך וקריתיו, עתה מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו, והנה מאת ה' היתה שהקדמתני לכתב לך, בפרט שפני מכתבך אתה רוצה להיות פה בקרוב, וגם איני יודע עם מי לשלח האגרת הזו, כי רבי נחמן אין רצונו לשוב לביתו תכף, אך לעת עתה אל תירא ואל תפחד ואל תחט כי ה' אתך, ותהיה מודה על העבר אשר גמלך כל טוב. ותבקש להבא שיגמלך כל טוב סלה, שתזכה להנצל מכל צרה בגוף ונפש וממון, ותזכה להכיר חסדיו ונפלאותיו יתברך, אשר הוא עושה עמנו בכל יום, כמו שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום נוודה לך וכו' על נסיד שפכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שפכל עת ערב ובקר וצהרים וכו'. והעקר מה שברחמי הוא יתברך מסבב סבות לטובה, להחיותנו בנקודות טובות. שזכה בהם לחיים נצחיים. שזהו עקר הנסים והנפלאות שפכל יום ובכל עת, ומעט קצת יכולין לראות ולהבין מרחוק נפלאות חסדיו הנוראים בענין זה, ויותר מזה צריכין להאמין כי השם יתברך חושב מחשבות בשבילנו, רק בשביל התכלית הנצחית, ואי אפשר לבאר בכתב כל זה, חזק ואמץ בני, ושמח נפשך בישועת ד', ובטח בה', כי לא יעזב אותך, כי הפל לטובתך, וברח מהמרה שחורה והעצבות בכל כחך בכל מיני עצות ודרכים ששמעת מאתנו, וכבר ידעת שתהלה לאל יש לנו במה לשמח בעזרת השם יתברך, יש ויש בחסדו הגדול אשר ראינו בעינינו שזכינו לידע מאור פנה וכו'.

דברי אביך נתן מברסלב.

מכתב צג

ברוך השם יום ד' בא תקצ"ג :

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי ביום א' והיום, וצערי גדול מאד על כאבך, השם יתברך ירפאך מהרה, והנה גם אנכי חושש בשני בעתים הללו לפרקים, השם יתברך יסיר מעלינו ומעל כל ישראל כל המכאובים והמחשבים בגשמיות ורוחניות, ונזכה לשוב אליו יתברך על ידי כל הפרושים והרמזים שהוא מרמז לנו בכל עת בין בטיבו בין בעקו רחמנא לצלן, כי הזמן הולך וסוער, הולך והומה, ומשברי וגלי הים הומים ומרעישים ומתנשאים על כל אחד בכל יום. ואין אתנו יודע מה לעשות. לולא ה' עזרתה לנו אשר שמענו מה ששמענו שיכולין להחיות את עצמנו בהם תמיד. חזק והתחזק בני חביבי, כאשר כתבת במכתבך הראשון, אז דיא האסט זיך צו גישפארט להשם יתברך דורך די יסורים. וכבר ידעת מהתורה ויאמר בעז אל רות (לקוטי מוהר"ן סימן סה), שעל ידי היסורים

מבטלין עצמו להשם יתברך, וכאשר שמעת ממני בעל פה בענין זה. והשם יתברך ירחם עליך. ומעתה יסיר ממך כל חלי וכל מדוה וכל מחוש בעולם, ותזכה להתקרב להשם יתברך על ידי רמזים של טובה והצלחה, ויקים ואל שדי יתן לךם רחמים, לךם דיקא וכו'.

ותכתב לי עוד משלום רבי מרדכי נרו יאיר, אם כבר אין עליו שום חשש מהעסק שלו, גם תודיע לו שכפי מה ששמעתי שהוא מעצמו ידע מזה, היטב תרה לי עליו, וצריך שיקבל עליו שלא יוסף לעלות על מחשבתו לעסק בדברים כאלה, כי זה עקר פגם תאוות ממון, וגם בעולם הזה אין אחרית טוב להלהוטים כל כך אחר הבצע וכו', ואין צורך להאריך בזה, וצריך תפלה ותחנונים, שיזכה לקבל מלח להמתיק מרירותא וכו', ויזכה לאנפין נהורין, אמונה וכו'.

דברי אביכם הדורש שלומכם באהבה נתן מברסלב. ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, ויודיעני משלום רבי יעקב נרו יאיר.

מכתב צד

בעזרת השם יתברך יום א' בשלח תקצ"ג:

אהובי בני מחמד עיני, נצמד בקירות לבבי. שלום לך אל תירא חזק ואמץ! דע בני חביבי, כי עדן לא קבלתי מכתבך היום, וגם היום יום ראשון בשבת אשר אתה ידעת כי אני חלוש, ואין דעתי צלולה פיזוע לך, אף אהבתך אלצני לכתב לך עתה קדם הסעדה, כי מאת ה' הייתה כי עסקתי בכתיבת תורה בענין הלמוד הקדוש של אומרה לאלקי בעודי, אשר דברתי מזה אתמול בסעדה שלישיית, שהוא בחינת קימת חצות לילה. שבה תלוייה הגאולה, בחינת פחצות לילה אני יוצא וכו', ומדי כתבי נזפרתי באהבתך, כי ידעתי שאתה צריך מאד לדבורים אלו, בפרט שכל החדושים שחדשתי בעזרת השם יתברך בעתים הללו, חדושים נפלאים בישועתו הגדולה הכל נתגלגל על ידי, על ידי המכתב שהגיע לי מאתך בערב שבת קדש סמוך לערב על ידי ידי רבי נחמן הייסניר, כאשר ספרתי לך קצת מזה בהיותך פה, על כן אמרתי ויהי מה ארוצה דברי אלה אליך. אולי אזכה לעוררך משנתך, להחיותך ולחזקך, הקיצה בני הקיצה, אל יבהליך רעיוןך מכל מה שעובר עליך, דע והאמן שכל הנקודות טובות שלך יקרים מאד מאד אצלו יתברך, ואתה יכול להחיות את עצמך בהם תמיד. ולכנס לכף זכות באמת, בבחינת ועוד מעט ואין רשע וכו', זכר זכר היטב דבורים נוראים אלו, ואל יהיו ישנים אצלך חס ושלום, רק חזר חזר

אותם היטב היטב. ובכל יום יהיו בעיניך פחדשים. ונכספתי מאד לכתב ולהעתיק לך קצת ממה שכתבתי בזה, אך הוא מהנמנע, כי אין הזמן מספיק, אך קויתי לה', כשתהיה פה על שבת קדש, הבא עלינו לטובה, נדבר מזה, בעזרת השם יתברך, בתוספת שאר שיחות קדושות, שיזמין השם יתברך לתוך פינו, הנובעים ממקור חכמה הקדוש והנורא מאד מאד, ותודיעני מיד אם תהיה פה על שבת קדש, כי נכספתי מאד שתהיה פה על שבת זה, רק אם יש לך עכוב מחמת החתנה של גיסך, בודאי אי אפשר לך לבוא, ואנס רחמנא פטריה ותבוא אם ירצה השם באיזה שבת אחר אך אם לא תהיה החתנה מיד, מהראוי שתבוא לשלום כנ"ל. ותכתב לי דעתך בזה.

דברי אביך הדורש שלומך באהבה רבה.

נתן מברסלב. ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה. גם אליהם נאמרו כל הדברים הנ"ל, חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה':

והנה עתה כבר קבלתי מכתבך, והיה לי לנחת. וכפי הנראה ממכתבך לא תוכל להיות פה על שבת קדש הבא עלינו לטובה. ובודאי הכל לטובה, השם יתברך יעזרך שתשמח שם בביתך ועל החתנה, כי חדות ה' היא מעזכם. וכל פונתי במכתב זה כדי לשמח נפשכם בישועתו הגדולה אשר הוא עוזר לנו בכל עת, כמו שכתוב (תהלים נה) הנה אלקים עוזר לי וכי, ויבקש מהשם יתברך ויבטח בו, שכאשר החל השם יתברך להראות חסדו עמו כן יגמר בעדו, כי היה לו נס גדול וישועה נפלאה. השם יתברך יזכהו שיבין על ידי זה רמזים גדולים להתקרב אליו יתברך בכל עת, מכל מקום שהוא, ומחמת אישון לילה אין להאריך יותר. והשם יתברך ישמח נפשכם לנצח.

נתן הנ"ל. (זה) אור ליום א' תרומה תקצ"ג:

אהובי בני חביבי, אין בלשוני מלה לכתב לך עתה, כי היום יצאתי מביתי ולא עלה על דעתי לכתב לך עתה, אך מדי כתבי איזה דבורים מעטים לבן אחותי רבי אייזיק גרו יאיר, נזכרתי בעצם תשוקתך לראות מכתבי, אמרתי לכתב לך פריסת שלום.

והנה צערי גדול מאד ממה שלא היית בשמחה בהיותך בביתי, ולבך היה נשבר ביותר, אשר היה קשה לי לסבל, אך אף על פי כן אני יודע ומאמין כי עדין רחמי השם יתברך עלי ועליך ועל כלנו, ובודאי לא יעזב אותך לעולם, ואיך שיהיה, איך שיהיה, יהיה אחריתך לטוב בחסדו הגדול יתברך, כי יש לנו על מי לסמוך בעזרת השם יתברך, על כחו של זקן דקדושה עתיק דעתיק סבא דסבין, ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך, ותשמח עצמך בכל מה דאפשר, בפרט כי ימי אדר נכנסין, שצריכין להרבות בשמחה, וגם מוסר כתב רבי נחמן וכל אנשי שלומנו, כלם חובה מטלת עליהם להרגיל בשמחה, על ידי כל מיני מלי דשטותא, ובפרט

בפורים בעצמו תהיה אד שמת. און טאקי פארט האפ. פארט און פארט
און פארט:

דברי אביד.

מברסלב.

נתן

מכתב צו

בעזרת השם יתברך יום ב' פקודי תקצ"ג:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי בליל שבת קדש קדם הקדוש, גם
האגרת מידידי רבי הערא גרו יאיר, והיה לי לנחת, ועתה אין לחדש דבר
וכו', והנה להחיות אותך בדברי אמת אין הפנאי מסכים עתה, וכבר
שמעת הרבה שיש בהם די להחיות ולשמח נפשך בכל עת, איך שהוא איך
שהוא, כי כל מה שדברנו הרבה שצריך להחיות את עצמו בכל נקודה
ונקודה טובה, וביותר במה וכו' ושהצילנו מהתנגדות על עצם האמת וכו',
הכל אינם דברים בעלמא חס ושלום, רק העקר לילך בהם ולקיים,
והעקר בעת שצד להאדם בדעתו באמת מחמת קלקוליו חס ושלום
וכיוצא, אז צריך ביותר להחיות את עצמו בכל זה, ולהפך היגון ואנחה
לשמחה, שכל מה שמתגבר עליו ביותר היגון ואנחה, ורוצה להפיל עליו
עצבות ומרה שחורה מחמת שעשה מה שעשה, יהפך הכל לשמחה. ויאמר
בלבו, אדרבא הלא אף על פי כן זכיתי ואף על פי כן איני מתנגד כלל, ואם
שחורה אני במעשי, נאווה אני במעשי רבנו הנורא זכר צדיק וקדוש
לברכה, וגם במעשי יש בהם נאים, וכעין שפרש רש"י שם במקומו על
פסוק זה (שיר השירים א), וכבר דברתי תהלה לאל הרבה בענין זה,
בשבתים הסמוכים שעברו. נא בני חביבי, לך בדרך זה להחיות ולשמח
נפשך בכל עת, ולהפך היגון ואנחה דיקא לשמחה, ועל ידי זה תוכל עדין
לחזק עצמך לעסק בתורה ותפלה בשמחה, ולהי' הישועה שיתהפך הכל
לטובה. וכל העוונות יתהפכו לזכיות הכל בזכותו וכחו הגדול והנורא
מאד, כאשר שמעתי מפיו הקדוש בפרוש. ודי בזה כעת.

דברי אביד המצפה ומחכה להחיותך ולשמחך בישועת ה', אשר זכינו
לשאב מים חיים פאלה ממעיני הישועה.

נתן מברסלב. ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, ובפרט לידידי בן
אחותי הרבני מורנו הרב יצחק אייזיק גרו יאיר. חזק ואמץ, ובטח בה'
שישלח לך רפואה שלמה מהרה, ואל תעסק ברפואות, אף גם להעמיד

על־יְקוֹת תִּצְוֶה לְהַעֲמִידֶם לְשׁוֹנְאֵיךָ וְלֹא־יִבִּיךָ, וְאַתָּה תִּקְבַּל רְפוּאָה מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, וְתִחַזַּק עֲצָמֶיךָ מֵעַתָּה לְעֵסֶק בְּתוֹרָה בְּכָל יוֹם מֵעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פְּנִיִּים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ יוֹם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּלִי עֵסֶק הַתּוֹרָה חֵס וְשְׁלוֹם, וְהַעֲקֹר לְלַמֵּד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְגַם לְרַבּוֹת לְעֵסֶק בְּתַפְלוֹת וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְלִתְּנוֹ צְדָקָה כְּפִי כַחַד, וּמֵעַט יוֹתֵר מִכַּחַד, וְאִז טוֹב לָךְ בְּזֶה וּבִבְּא לְנֶצַח, כִּי יְמֵי חַיֶּינִי הֵבֵל כְּצֶל עוֹבֵר וְכוּ', וְלֹא יִשָּׂאֵר מֵאַתְּנִי כִּי אִם מֵעַט הַטּוֹב שֶׁנֶּחֱטַף בְּיָמַי הֵבֵל הָאֵלֶּה, וַיְהִי־לָנוּ לְשֶׁלֶל גְּדוֹל אַחֵר כִּדָּךְ כִּי יָבוֹא קִצְנוֹ, טוֹב לְגַבֵּר לְשִׁים כָּל מְגַמְתּוֹ רַק עַל זֶה וּלְשִׁמַּח נַפְשׁוֹ בְּזֶה כָּל יְמָיו, וְאִז יִהְיֶה אַחֲרֵיתוֹ טוֹב לְנֶצַח.

הַנִּיל.

נְתוּ

מכתב צז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' צו תַּקְצִי"ג:

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי. דַּע שֶׁבְּאַתִּי לְשֶׁלוֹם בְּיוֹם ב', וְתַהֲלֶה לְאֵל הַכֹּל עַל נְכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם פְּעֻלָּתִי קִצָּת שָׁם לְצַרְךָ נְשׂוּאֵי בְּתֵי תַחֲקִיָּה, אִדָּךְ עֲדִין חֵסֶר לִי הַרְבֵּה כְּאֲשֶׁר תִּבְּיִן מֵעֲצָמֶיךָ, וְלֹה' הִישׁוּעָה שְׂיִמְלֵא כָּל מַחְסוֹרֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְאֲנִי מֵעֵטָף בְּטִלִּית וְתַפְלִין דְּרַבְּנוּ תָם, וְאֲנִי יָכוֹל לְהַרְחִיב הַדְּבוּר כְּלָל, וְהִ' יִשְׁמַח נַפְשֶׁךָ וַיַּחֲזֵק לְבָבְךָ בְּכָל עַז וְתַעֲצוּמוֹת שְׂתַזְכֶּה לְהַבִּין מִרְחוּק גְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ וְכוּ' זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, עַד שֶׁלֹּא יִבְלָבֶלְךָ כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, יִהְיֶה אִידָךְ שְׂיִהְיֶה כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כַּח וְכוּ'. דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְּחַכֶּה לְקַבֵּל קִדְשָׁת נִיסָן רֵאשׁ חֲדָשִׁים עַד שְׁנֹזְכָה לְגֵאֲלָה שְׁלֵמָה שְׂתַהֲיֶה בְּנִיסָן כְּמוֹ שֶׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (רֵאשׁ הַשָּׁנָה י"א). וְאִז נְשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ וְכוּ', וְגַם עֲתָה רְאוּי לָנוּ לְשִׁמַּח בְּתַקְוָה הַזֹּאת, נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

מְבַרְסָלֵב.

נְתוּ

מכתב צח

בעזרת השם יתברך יום ג' י"ג ניסן תקצ"ג:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי בשעה זאת, והנה עתה הכל טרודים, וגם איני יודע עם מי אשלח האגרת הזאת, אך אמרתי, מאהבתך ותשוקתך העצומה למכתבי להכינו מיד, ואצוה לחקר אחר עובר ושב לשלחו היום או למחר או בחל המועד אם ירצה השם, והי הטוב יעשה, כי הכל בהשגחה נפלאה.

ובשבת העבר דברנו מענין ההשגחה, שעל ידי זה עקר תקף כל הנסים והגאלות, בפרט גאלה ראשונה של יציאת מצרים שהיתה בפסח. על פי התורה (לקוטי מוהר"ן רנ) בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו וכו'. ובשביל זה קורין שבת שלפניו שבת הגדול, על שם הנסים והנפלאות שנמשכין מקץ האחרון, שהוא בחינת יום שכלו שבת, בבחינת קץ בא הקץ, כמבאר בהתורה, עין שם. ועל כן נקרא שבת הגדול, בבחינת ספירה לי את הגדלות שעשה אלישע וכו', שזהו בחינת ומוריד שני דמעות לים הגדול וכו' עין שם. ואחר כך עזרני השם יתברך ברחמיו הנפלאים שרקדתי בעצמי הרבה פתאם, מה שלא עלה על דעתי לרקד אז, והכל בישועתו והשגחתו הנפלאה, כי לא דבר ריק הוא מה שנעשה עמנו בכל יום ויום עם כל אחד ואחד בפרט עמך ועמי, ומשיח יספר לכל אחד מה שנעשה עמו בכל יום, וצריכין לזכור זאת היטב היטב בכל יום, אך ברוך השם תהלה לאל חי כבר הקדים לנו רפואה למכה, מה שאנו יודעים מאור האורות וכו' נפלא כזה אשר לא היה לעולמים וכו' וכו'. זכר אל תשכח את כל החסדים שעשה ה' יתברך עמנו בענין זה, שהוא תרוץ ונחמה ורפואה על כל מה שעובר עליך בכל יום, רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיני שכלך, ואשר שמעו אזניך מיום שעמדת על דעתך בענין זה עד היום הזה, וטוב להודות לה' אשר עזרנו עד כה לכתב לך עתה גם עתה דברים כאלה, ובזה ראוי לך לשמח נפשך בחג הקדוש הזה זמן חרותנו, חזק ואמץ לשמח עצמך ובפרט בשבת ויום טוב קדש בכל דרכי השמחה, והזהר והזהר שלא יהיה לך עצבות ומרה שחורה מזה בעצמו שאינך שמח כראוי, ולא תהיה עליך שמחת יום טוב למשאוי, רק תרגיל עצמך להיות בן חורין, כי תהלה לאל יש מי שעושה בעדנו כל התקונים שצריכים בכל עת, ועלינו לשבח לאדון הכל בשמחה שזכינו לידע מהעוסק בתקון נפשותינו לנצח, וכבר שמעת הרבה עצות להרחיק העצבות ולחזק עצמו בשמחה, והי יושיע לך ולנו לזכות לשמחת יום טוב באמת, ולהתחיל מעתה התחלה גמורה באמת להתקרב אליו יתברך מעתה ועד עולם אמן.

דברי אביך הכותב בחפזון של פסח.

מכתב צט

בעזרת השם יתברך מוצאי שבת ל"א למספר בני ישראל תקצ"ג:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי ביום ד' לעת ערב, והיה לי צער וחדנה ונכספתי מיד להשיבך ולא נזדמן לי עובר ושב עד הנה וגם עתה אני טרוד מאד, ובזאת השעה הלכתי מהשלחן של סעודה שלישית, וזרזתי עצמי כדי למלאות רצונך להשיבך, אף על פי שבקרוב תהיה פה בעזרת השם יתברך, והנה כעת אין עמי דברים כי טרידנא טובא בענין החתונה ובשאר דברים, ובפרט בענין בנין הקלויז באומאן שאני נכסף ומשתוקק מאד מאד שנוקה על כל פנים להתפלל בו בראש השנה הסמוך הבא עלינו לטובה, ומה מאד עצמו נפלאותיו יתברך שדיקא עתה ברבוי טרדותי נראה לי צמיחת קרן ישועה שיש תקוה בעזרת השם יתברך על זה, ואני חזק עתה בהרצון והשתוקקות, וקויתי לה' שבעצם נפלאותיו יעזרנו למען שמו יתברך להוציא מפתח אל הפעל מהרה, יראו ישראלים וישמחו וחסידים ברנה גילו, ולדעתי בזה בעצמו ראוי לה' לשמח נפשך עתה, כי לא דבר קטן הוא מה שכתבתי לה' עתה, כי הוא נוראות נפלאות תמים דעים, ואם ירצה השם כאשר תהיה פה בעזרת השם יתברך אספר לה' מעט נפלאות ה' בענין זה, והיה כי יבצע ה' את כל מעשהו נספר תהלות ה' ועזוזו ונפלאותיו אשר עשה עמנו לחיותנו לנצח לא למענו כי אם למענו.

והנה עיני מצפות עתה בכל עת לראותך מהרה בחיים ושלום, ופה אל פה אדבר בך. אם אפשר שתבוא מיד מה טוב, יתר מזה מהנמנע עתה להאריך בדברים, חזק ואמץ ושמח נפשך בכל עת, ובטח בה', כי לא יעזב אותך, כי הפל לטובתך, בעזרת השם יתברך.

בעזרת השם יתברך יום א' במדבר תקצ"ג:

אהובי בני חביבי מכתבך קבלתי היום והיה לי לנחת, בפרט מה שכתבת
שאתה מתחזק במעט טוב שאתה חוטף בכל יום, יהי ה' עמך ויחזק את
לבך להוסיף בכל יום אור קדשה ודעת, כי חוץ מזה הכל הבל, ומה
שאתה כותב בכל אגרת שנעשה עמך הרבה בכל יום, אף על פי שיש לי
יסורים מזה מצד אחד, אבל זאת נחמתי כי ידעתי שעם כל אדם בהכרח
שיעבר עליו כל זה, ואני שמח בהצד לטובה מה שאני רואה מכתלי דבריך
שאתה מתחזק בדבריו ועצותיו הקדושות, חזק בני וחזק, והזהר לזכר
בכל עת שהעקר הוא השעה הזאת, ושיש כתפים רחבים בעזרת השם
יתברך לסמוך עליהם, וממך תראה ותבין מה היית עושה אם לא היה לך
כח כזה ועצות כאלו איך היה בלתי אפשר לסבל מרירותא דעלמא, וזכר
היטב הלשון הקדוש הזה שגלה הוא זכרונו לברכה בלשונו הקדוש
שחמדת הממון הוא מרירותא דעלמא, מר ממנות, והוא נמשך מפגם
הברית, ואי אפשר להמתיקו כי אם על ידי ברית מלח עולם שהוא הצדיק
האמת. תדע ותאמין שכל העולם מלא מרירות יותר מאשר עובר עליך,
מה נשיב לה' אשר אנו זוכים לידע מהצדיק האמת יסוד העולם, שהוא
ממתיק המרירות של כל העולם כלו, ובנדאי החוסים בצלו ומתקרבים
אליו נמתק מהם המרירות הרבה יותר, ומכל שכן שזוכים בכל יום לחטף
טוב ועצות על פי דרכיו הקדושים, אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לזה,
ובזה תגיל ותשיש בכל יום ובכל עת, ותברח מכל הרעיון ותמהון לבב
שעובר עליך אל מחשבות תורה ותפלה ושמחה ובטחון והתחזקות בחסדי
ה' ובחמלתו הגדולה לנצח, והנה מוסר כתב זה נחוץ מאד ואי אפשר
להאריך יותר.

ואני מצפה בכל עת לישועתו הגדולה שנוזקה להתפלל בהבית המדרש
שלנו בראש השנה הקדוש הסמוך הבא עלינו לטובה, נגילה ונשמחה
בישועתו, ותפרס בשלום ידידי הנתיק מורנו הרב נחמן גרו יאיר נכד
אדונינו מורנו ורבינו זכרונו לברכה ותרבה לדבר עמו כרצונו שהוא רצונו
:יתברך:

הרב החסיד וכו' מורנו הרב רבי יודיל גרו יאיר ממעדוועדובקא בא לפה
על שבת, ויסע מפה מחר אם ירצה השם, וברוך השם הכל על נכון בעזרת
השם יתברך, וברוך השם חתני שיחיה מוצא חן וכו' בעיני אלקים ואדם,
השם יתברך יעזרנו ויגמר חסדו עמנו לטובה בכל הענינים, וגם בזה
רואים כמה גדול חסדו יתברך, וכמה גדול כח התפלה, כי אחד
מהמתנגדים הודה באמת שזה נעשה רק על ידי תפלה:

דברי אביך המצפה לישועתך בכל עת.

מברסלב.

נתן

מכתב קא

בעזרת השם יתברך יום א' בהעלתך תקצ"ג :

שלום לאהובי בני חביבי גרו יאיר.

מכתבך קבלתי עתה, והיה לי לנחת, בראותי שנכנסו דברי אמת בלבך, וכל מה שאתה כותב ממרירות לבך אין כל זה חדש בעיני, כי כבר אני יודע ושמתתי הרבה הרבה בפרוש וברמז מפיו הקדוש, אשר כאלה וכאלה ההכרח שיעבר על כל מי שרוצה לגע ולהריח בריח יראת ה', כמבאר מזה הרבה בספריו הקדושים, ובפרט בהשיחה הנדפסת בלקוטי תניינא סימן נ"א (מ"ח) המתחיל כשאדם נכנס בעבודת ה' וכו', עין שם היטב כל דבור ודבור ובסימנים הסמוכים נ"ב נ"ג נ"ד וכו', גם בלקוטי א' בסימן ע"ב ובשאר מקומות ובפרט במה שעזרני ה' לחדש בהספרים הנכתבים ובכל האגרות שכתבתי לך עד הנה, וכל מה ששמעת מפי, מכלם תוכל להבין, שהוא מעשה גדולה עמקה ונוראה מאד מאד, מה שנעשה עם האדם בזה העולם, ועם כל אחד נעשה מה שנעשה, אשר אפלו שלמה המלך עליו השלום לא היה יכול לעמד על הדברים מה שנעשה עם האדם בזה העולם כמו שכתוב (קהלת ג) מבלי אשר ימצא את המעשה אשר עשה האלקים וכו'. וכתוב (שם) בשביל אשר יעמל האדם לבקש ולא ימצא, וגם אם יאמר החכם לדעת לא יוכל למצא. וכל זה כלול ומרמז במה שהזכרנו בשבועות הקדוש העבר בענין דרכי המשפט של השם יתברך להשיגם, כי אם מי שהשליך עצמו לעבודות גמור, בתמימות ופשיטות וכו' שהשיג דרכי ה' וכו', ויותר עזרנו השם יתברך לדבר בסעדה שלישית של אתמול דברים נפלאים עמקים ותמימים מאד, כאשר יספר לך מעט דמעט מהם מוסר כתב זה רבי נחמן מהיסיין, ומאד המו מעי לי אשר לא זכינו שתשמע בעצמך הדברים האלה, אך זאת נחמתנו כל מה ששמעת עד הנה בפרט בשבועות העבר, עד הנה עזרנו רחמיו יתברך, ואנו מחכים שיוסיף נפלאותיו וחסדיו עמנו ביתר שאת עד שנזכה לאחרית טוב בעזרת השם יתברך, כי חסדי ה' לא תמו ולא כלו רחמיו לעולם, והנה מה מאד החייתי נפשי בעת שהיה ידידי ר"ש גרו יאיר בביתי, וספר ששמע מאתך כמה דבורי תורה מחג השבועות העבר, כמו חלב ודשן שבעה נפשי מזה, כי באלה חפצתי שתזכר ותשיח בדברי תורת אמת, שאתה שומע מאתך, תעלזנה כליותי בדבר שפתיך מישרים. ותהלה לאל עשו רשם גדול בלב ר"ש הנ"ל. וכבר ספר מהם עם אחרים, וכל זה הוא רצונו הקדוש זכרונו לברכה להודיע לבני האדם וכו', לכל מי שחפץ לשמע באמת, ותראה לשלח לי מיד מעות נדבת לבך הטוב על הבנין הקדוש, גם אם אפשר

שְׁתַּקְבַּל מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַב אִו מְעַט עַל הַבְּנֵן מַה טוֹב, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עֲתָה
הוֹצֵאוֹת רַבּוֹת לְגַמֵּר הַבְּנֵן הַקָּדוֹשׁ וְלֵה' הַיְשׁוּעָה.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפָּה לִישׁוּעָה וּמַעֲתִיר בְּעַדְכֶם. נָתַן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' בְּלֶק תַּקְצִי"ג.

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נְרוֹ יֵאִיר שְׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֻלְצִיךָ שְׁיַחֲיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבְּלָתִי בְּיוֹם ו' הָעֶבֶר, גַּם בְּאוֹמָאן קִבְּלָתִי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו' עָרַב
שֶׁבֶת קֹדֶשׁ שְׁלַח, עֲתָה אוֹדִיעֶךָ יְשׁוּעַת ה' וְעִזּוֹזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ,
כִּי תִהְיֶה לָּאֵל גְּמֻרָנוּ הַרְבֵּה בְּהַבְּנֵן הַקָּדוֹשׁ, וְכִבֵּר נִגְמָרָה הַתְּקָרָה (שֶׁהוּא
הַסְּטֵעֲלִיא) וּבְסִמּוּךְ תִּהְיֶה מְכֻסָּה בְּטִשְׁעֵרִיפִיס, וְגַם עוֹסְקִים בְּהִטִּיחָה שֶׁל
הַכְּתָלִים, וְגַם כָּבֵר הַנְּחִתִּי מְעוֹת עַל תְּשׁוּעָה חֲלוֹנוֹת וְכִבֵּר קִנִּיתִי דָּלֶת נְאֻה,
וְכִבֵּר מְלֵאוֹ עֶפֶר לְהַשְׁוֹת הַגּוֹמוֹת, וְהַכֵּל הָיָה בִישׁוּעַת ה' וְנוֹרְאוֹתָיו
הַגְּדוֹלִים. וּבְחִסְדֵי ה' נִתְפַּלֵּל שֶׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַסִּמּוּךְ הַבָּא
עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ', וְלִבְּאֵר לְךָ בְּפִרְטִיּוֹת מַעֲשֵׂה ה'
הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הַפְּלִיא חִסְדּוֹ בָּזָה, אִין הַזְּמַן מְסַפִּיק עֲתָה, עַד הֵנָּה עֲזָרְנוּ
רַחֲמֵי יִתְבָּרַךְ, כֵּן יִגְמַר בְּעֵדְנוּ לְגִמּוֹר גַּם כָּל בְּנֵן הַבֵּית הַשֵּׁיךְ לָזֶה בְּסִמּוּךְ
מִהֲרָה, וְהַעֲקֹר שְׁיִגְמַר ה' בְּעֵדְנוּ הַבְּנֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוֹת, הַנְּבִנָּה עַל יְדֵי
קְבוּץ נְפִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַחֲפִצִּים לְהַתְּקָרַב אֵלָיו בְּאַמֶּת. שְׁיִתְרַבּוּ הַבְּתִים עַד
אִין מְסַפֵּר, עַל יְדֵי תוֹסֶפֶת שְׂכָנִים הַרְבֵּה דְקָדְשָׁה, וְנִזְכָּה כָּלְנוּ לְכַנֵּס מַחוּץ
לְפָנִים וְלְאַסֵּף הַבֵּיתָה כָּל הַנְּפִשׁוֹת הַנְּדַחִים הַנְּשֻׁפְכִים בְּרֵאשׁ כָּל חוּצוֹת,
בְּעַל הַחֲמֵלָה יְחוּס וְיַחֲמַל עֲלֵינוּ וְעֲלֵיהֶם לְאַסֵּף נְדַחֲנוּ וְלִקְבֹץ פְּזוּרָנוּ,
וְלִהְבִּיאֵנוּ חֲדָרָיו הַקָּדוֹשִׁים, וְנִשְׁבְּעָה מְטוֹב בֵּיתוֹ וְכוּ', וּמַחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי
אֲפֹשֶׁר לְהֵאָרִיךְ יוֹתֵר.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפָּה לִישׁוּעָה. נָתַן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קג

בעזרת השם יתברך יום א' מטות ומסעי תקצ"ג.

אהובי בני חביבי שלום לך ולביתך, יצו ה' אתך את הברכה חיים ושלום וכל טוב בזה ובבא לנצח אמן, כן יהי רצון:

מכתבך קבלתי היום עם חצי רובל חדש והיה לי לנחת, הטיבות אשר שלחת היום כי הגיע במועדו ובזמנו בעת שהיה מכרח לי מאד, ישלם ה' פעלך ותהי משפרתך שלמה מאת ה' שתזכה לשקד על דלתי התורה והעבודה יום יום עד שתגיע לתכלית הטוב של איש הישראלי שנברא בשבילו, שהוא להפיר אותו יתברך.

ומה שאתה מצטער ומתגעגע להיות רגיל אצלי על שבת קדש גם אני נכסף מאד לזה. אך כבר כתבתי לך שטוב יותר כשמשברים מניעות ובאים לפרקים מלבא בכל יום בלי מניעות, כי עקר האדם בא לעולם לשבר מניעות לעמד כנגד דלתות נחשת ובריחי ברזל, והכל אי אפשר לשבר כי אם על ידי הרצון והפסופין והחשק הנמרץ כמובא אצלנו הרבה מזה. והנה תשמע מפי מוסר כתב זה גדל הצער שהיה לי בעתים הללו, וגדל בלבול הדעת שהיה לי מזה, אי אפשר לבאר, ומעט תוכל להבין בעצמך, ולא היה לי מקום להחבא עצמי מגדל הצער, ובתוך כך באו אלי על שבת זה דיקא ידיד נפשי רבי נחמן נרו יאיר נכד נזר ראשנו זכר צדיק לברכה עם עוד אורחים חשובים מקהלתכם ומנעמרו, וראיתי נפלאות ה', ובה' בטחתי שבנפלאותיו העצומים יעזר עתה דיקא למען שמו הגדול לכבד את השבת כראוי, בדברי אמת הנובעים ממעיני הישועה וכו', וה' עזר לנו הרבה בנוראותיו הגדולים כאשר תשמע מעט מפי מוסר כתב זה, ויתר מזה אי אפשר לבאר כל מה שעבר בזה, ואיך אנו מחיבים להודות לו יתברך על נסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת וכו', והשם יתברך ירחם עלינו בכלל ובפרט על כל אחד ואחד, ויראה בענינו ועמלנו ויבקש נרדפים כמונו בחנם. ויצילנו מיד כל אויבינו ורודפינו בגשמיות וברוחניות, והעקר שיהא בעזרנו שנוזקה מעתה על כל פנים להיות כרצונו יתברך באמת ומגדל הטרדא אי אפשר להאריך יותר.

דברי אביך המצפה לישועה בכל עת. נתן מברסלב.

מכתב קד

בעזרת השם יתברך יום א' דברים תקצ"ג:

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי עתה בעת השנה, ואין לי פנאי להאריך, והנה דעתי נוחה מאד ממה שאתה עוסק בכתיבת המפתחות, כי הוא הצלחה נפלאה נצחית כשאנו זוכין לעסק בספרי אדוננו מורנו ורבונו זכרונו לברכה בפרט לעשות בהם איזה תקונים שהם זכות הרבים לדורות, ואי אפשר לבאר גדל העסק הזה, טוב להודות לה' אשר עזרנו עד כה, ובזה ראוי לך להחיות נפשך בכל עת אשר גם עתה שאינך יכול להתמיד כראוי, עם כל זה אתה זוכה לעסק בעסק קדוש ונורא כזה, כן יהיה ה' עמך שתזכה לחזר אל אהל תורה בקביעות, ותהיה תורתך קבע ומלאכתך עראי, ועליך לכסף לזה בכל עת ולחטף לעת עתה כל מה שתוכל ולשמח נפשך בכל נקדה ונקדה טובה, ולהיות מודה על העבר ולבקש בכל יום להוסיף להבא בכל עת קדשה ודעת וכו', שזהו עקר אריכת ימים באמת, כמבאר בדבריו זכרונו לברכה.

דברי אביך המעתייר בעדכם. נתן מברסלב. ושלום לידידי כנפשי הויתק היקר מורנו הרב נחמן נרו ואיר נכד גאון עזנו אדוננו מורנו ורבונו זכר צדיק וקדוש לברכה, היה לי נחת גדול ממה שכתבת שתהלה לאל שלום בביתו, כן יהי ה' עמכם שיהיה שלום בביתכם תמיד, ותזכו שיהיה שלום בעצמכם, ולא יהיה לבכם חלוק כלל, עד שתזכו להתפלל כראוי בכח והתעוררות גדול עד תזכו לשלום הכללי אמן כן יהי רצון: ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה:

מכתב קה

בעזרת השם יתברך יום א' אחר חצות. ואתחנן תקצ"ג:

אהובי בני חביבי שלום לך ולביתך.

מכתבך קבלתי בזאת השעה, ואין לי פנאי להשיבך, אך מגדל תשוקתך ההכרח למלאות רצונך להשיבך איזה דבר על כל פנים.

והנה צערי גדול מאד מענין היסורים שלך מחלשת זוגתך תחיה, ומענין אדעס, אך כבר ידעתי היטב בברור גדול שכל העולם מלא יסורים וכו' כנדבר בינינו הרבה בזה, וכבר שמעתי ממנו זכרונו לברכה שכל היסורים שלו הוא יודע אותם מקדם וכו' ולולא זאת היה קשה לו לקבלם וכו', ודוד המלך עליו השלום אמר כי אני לצלע נכון וכו' חושה לעזרתי וכו'. אך אף על פי כן צריכין לידע שמדה טובה מרבה, וחסד אל כל היום. ואלמלא החסד והרחמים הנפלאים שממשיכין גדולי הצדיקים. ובפרט

צדיקי שוכני עפר שהם מתפללין על העולם, ולולא הישועות והחסדים והנסים והנפלאות שנמשכין בכל יום על ידי תפלתם הנוראה, בודאי לא היה אפשר לאדם להתקיים, ומי שיש לו לב להבין יוכל לראות זאת כמעט בכל יום על ידי הדברים וההרפתקאות שעוברים עליו ועל כל אדם בכל יום מה שרואה קצת ומה ששומע קצת, מלבד רבוי הדברים וההרפתקאות הנעשים בעולם בכל יום ויום בכל עיר ועיר וכו' ועם כל אדם בפרטיות מה שאי אפשר לשער במח, רק החכם יבין מדעתו ממה שרואה ושומע קצת, להבין מזה, בשאר מדינות המלך מלכו של עולם מה נעשה בכל יום, ומכל זה יוכל להבין רמזים לבל יבהלוהו רעיוניו מכל מה שעובר עליו, הן בפרנסה, הן בבריאות, ושאר דברים, רק מכלם יזכר בהשם יתברך מכל מקום שהוא איך שהוא, כי גם בשאול תחתיות יכולין להיות סמוך להשם יתברך ולזכור את עצמו בהשם יתברך בכל עת, בפרט על ידי השנויים וההרפתקאות העוברים עליו, שכלם הם רק בשביל לרמוז לו וכו' כידוע לנו, כאשר כבר דברנו בזה הרבה, ואיך שהוא תפלה וצעקה מועיל לכל דבר, אך קשה לצעק ולהתפלל כי אם על ידי דרך הנ"ל כשאננם מתבהלים כל כך רק יודעים שפך מנהיג השם יתברך העולם, וכך הוא הנסיון של כל אדם שבעולם, שיעבר עליו מה שיעבר בכל יום, והכל לפי האדם והזמן. זה מנסין בעניות גדול וזה בעשירות מפלג וזה בפרנסה כזאת וזה בפרנסה כזאת וכו' וכו', וכל השנויים שנעשין באדם ובזמן, בכל יום ובכל אדם אשר עצמו מספר, כי אדם זה בזה היום לפי מעשיו ולפי נשמתו צריך להתנסות בענין זה דיקא, וזה בענין אחר לגמרי, אבל הצד השווה שבכלם, שכלם מלאים דאגות ויגונות ויסורים בלי שעור, וכלם אין להם במה להחיות ולנחם עצמן כי אם במה שחוטפין בכל יום איזה דבר שבקדשה תורה ותפלה וצדקה וגמילות חסדים וכו', שעל ידי זה יצליחו לנצח, וחוצ מזה הכל הבל, אפלו אם היה לו כל העשירות והעולם הזה של כל בני העולם, מכל שכן שאין מי שיהיה לו עולם הזה וכו', כאשר ידוע לנו כבר. עד הנה עזרנו רחמיו לכתב דברים האלה המעטים המחזיקים הרבה מה שלא עלה על דעתי לכתב דברים אלו, ומאת ה' היתה זאת, נפלאות היא נפלאות תמים דעים החסדים והישועות שהשם יתברך עושה עמנו בכל יום ובכל עת. ובזה בטחנו שסוף כל סוף יהיה אחריתנו לטובה גדולה בעזרת השם יתברך ואל יעזבנו ואל יטשנו בחסדו הגדול יתברך שמו לנצח.

דברי אביך הכותב מנקדה שבלב ומצפה לישועה. נתן מברסלב.

ברוך השם יום די עקב תקצ"ג.

אהובי בני חביבי שיחיה.

מכתבך קבלתי, והיה לי לנחת גדול, בשמעי קצת צמיחת ישועתך, כן יוסיף ה' חסדו לגמר ישועתך בשלמות, באפן שתזכה להגיע מהרה לתכלית אמת ונצח, שתבלה ימך בטוב אמת בתורה ותפלה ומעשים טובים, לארץ ימים ושנים טובים, ואין לי פנאי להאריך ודי בזה פעת.

דברי אביך הדורש שלומך באהבה ומעתייר בעדכם. נתן מברסלב.

מכתב קז

ברוך השם יום אי ראה תקצ"ג:

אהובי בני חביבי שיחיה, המוסר כתב זה נחוץ מאד וגם אני טרוד עתה בכמה דברים ואין בלשוני מלה לכתב לך, אם אמנם יש לי צער הרבה מצעקת מכאוביך במכתבך, אך זאת נחמתי שתהלה לאל עושים רשם דבריו הקדושים זכרונו לברכה ששמעתם מפי עד שגם הנגון תקוע בלבך וכך יפה לך, כי באמת לא דבר ריק הוא להתחזק איך שהוא איך שהוא כי זה העקר, ובזה תלוי כל היהדות, כי הרבה נפשות מאד שקעו רחמנא לצלן על ידי היאוש שלהם, אשר לכל אחד נדמה שירידתו גרוע מכל העולם וכיוצא במחשבות אלו, ואף על פי שהיו חכמים קצת לא הועיל להם חכמתם אדרבא חכמתם קלקלה להם ביותר רחמנא לצלן, והנה מאחר שתהלה לאל בחסדו הגדול יתברך דבריו הקדושים עשו פירות בלבך על כן חזק בני וחזק יותר ויותר, ותאמין שכך הוא האמת לאמתו כמו שכתבת שפונתו זכרונו לברכה היה עליך דיקא, ואפלו על הגרועים הרבה יותר רחמנא לצלן, ולמען השם תקנים בכל עת מבטן שאול שועתי וכו', באשר שמעתי מפיו הקדוש שאמר שזה העקר, וביותר תתחזק בכל כחך בכל מיני עצות לשמח נפשך בכל מה דאפשר, ובפרט במלי דשטותא, ותסמך על כחו של זקן דקדשה, שהכל יתהפך לטובה, כי עוונות יתהפכו לזכיות, כי ה' גדול מאד וכו', שאי אפשר לדבר בזה כלל, יתר מזה אין להאריך, ודי בזה פעת:

דברי אביך המצפה לישועה בכל עת. נתן מברסלב.

מכתב קח

ברוך השם יום אי שופטים תקצ"ג.

אהובי בני חביבי נרו יאיר.

מכתבך קבלתי היום, ואני מוכן עתה לנסע לשלום, ואין פנאי להשיבך דבר, טוב להודות לה' אשר תשוקתך ונחמתך הוא אור האמת המאיר לכל, אשר זאת היא הנחמה של הכל. כמו שכתוב (בראשית כט) זה ינחמנו וכו', ולה' הישועה שיחוס עליך ויעזר ויושיע ויגן עליך שתזכה לבוא אל התכלית הטוב, ואתה בני חזק ואמץ ותתחיל מעתה בכל מה שתוכל. ותשיש כגבור לרוץ ארח, כי הבחירה חפשית תמיד, והבא לטהר מסייעין לו וכו', ותזכה להיות בקי בהלכה וכו' שזהו סוד פונת אלול כידוע לך, אשרינו שאנו זוכים לידע מסודות פאלה שהם דרכים נפלאים לכל אחד לעבודתו ותברך, אני לדודי ודודי לי יזכנו ללכת בהם באמת, וזהו בעצמו הכונה שאני צריך להתעורר ולהשתוקק ולהתנגע ולהתקרב לדודי ותברך ולהיות בקי בזה, ודודי לי יזכנו ויעזרנו לקרבנו אליו בחמלתו וכו', ואי אפשר להאריך יותר עתה, ומהסתם לא אשכח אותך גם שם על ציון הקדוש. בעל החמלה יכין לבנו ויקשיב שועתנו: נתן מברסלב.

מכתב קט

ברוך השם יום אי נח ראש חודש חשוון תקצ"ד.

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי ביום ו'. והנה ברב מכתבך אף על פי שקול צעקתך עולה לשמים, אך ברבם אתה בעצמך משיב תשובתך בצדך ותשובה נכונה ואמתית, בפרט מה שכתבת במכתבך הסמוך שאין לך מקום לנוס כי אם לקבע עתים לתורה, אמת ויציב ונכון וקיים וישר וכו' הדבר הזה, כי בודאי תורה ותפלה הוא עקר הבית מנוס, מפל מה שעובר על האדם בכל יום, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין ל) בראתי יצר הרע בראתי תורה ותבלין, וכמו שכתוב (תהלים קי"ט) לולא תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי, ושים לבך היטב לדברים האלה, ותדע נאמנה שמעודי עד היום הזה, כמעט לא היה עת שלא עבר עלי כל מה שעובר עליך, ובכל פעם נדמה לי שכמעט אפס תקוה חס ושלום, לולא הי

עֲזַרְתָּהּ לִי בְּכָל יוֹם בְּדַרְכֵי הַנְּפִלְאִים שֶׁהִקְדִּים לְחַיּוֹתֵנוּ בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם וְכוּ', עַל יְדֵי הַנַּחֵל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה וְכוּ' וְכוּ', זָכַר כִּי אֵין שׁוֹם זְמַן בְּעוֹלָם, וְהַכֵּל הוֹלֵךְ וּפּוֹרֵחַ כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וּבְצֵל עוֹבֵר הִזָּה יְכוּלִין לְבַלּוֹת קִצָּת בְּתוֹרָה קִצָּת בְּתַפְּלָה קִצָּת בְּשִׁיחָה וְצִעָקָה וְשׁוּעָה וְאַנְחָה וְלַתְּלוֹת עֵינָיו לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִצָּת בְּשִׁיחָה עִם בְּנֵי אָדָם בְּמִלֵּי דְשִׁמְיָא וּבְמִלֵּי דְעִלְמָא, וְקִצָּת בְּעִסְקֵי מִשָּׂא וּמִתָּן וּפְרִנְסָה וְקִצָּת בְּהַהֲרַחֲיוֹת לְקִיּוֹם הַגּוּף שֶׁהֵם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשִׁנָּה וְכוּ', וּבְתוֹךְ כֶּךָ חוֹלֵף וְעוֹבֵר הַיּוֹם, וְכֵן כְּמָה יָמִים וּבְתוֹךְ כֶּךָ חוֹמֵל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וּמוֹשִׁיעַ וְעוֹזֵר מֵהַ שְׁצָרִיכִין כִּי לֹא לְנֶצַח יָרִיב וְכוּ', וְהַעֲקֹר לְבָלִי לְחֹשֶׁב מִיּוֹם לְחַבְרוֹ, וְאַל יִבְהַלּוּךְ רַעֲיוֹנֶךָ לֹא מִן הָעֶבֶר וְלֹא מִן הָעֵתִיד, וְהַשְׁעָה וְהַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד תּוֹכֵל לְקַפֵּץ וּלְדַלֵּג וּלְבָרַח מִמָּה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְבָרַח עַל יְדֵי כָּל הַנִּי"ל, וְעַל כָּלֵם הוּא יִשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַעֲצוּמִים אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים וְעַל נְסִיף שְׂבָכָל יוֹם עֲמָנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתָיֶךָ וְטוֹבוֹתָיֶךָ שְׂבָכָל עֵת וְכוּ', בְּפָרֵט שְׁאֲנוּ סְמוּכִין וְנִשְׁעָנִים עַל כַּח וְזִכּוֹת בְּעַל כַּח כְּזֶה, אֲשֶׁר הוּא זָכְרוֹנוּ לְבָרְכָה בְּעֲצָמוֹ הַזֶּהִירָנוּ לְבִטָּח עַל כַּחוֹ הַגְּדוֹל מְאֹד הָעוֹלָה עַל הַכֵּל, יֵתֵר מְזֶה אֵין פְּנָאֵי לְהַאֲרִיךְ, כִּי תִהְלֶה לְאֵל יֵשׁ לִי עֲתָה אֲוֹרָחִים חֲשׁוּבִים בְּבֵיתִי, כְּאֲשֶׁר יִסְפָּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה.

וּבִישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַעֲצוּמִים שֶׁמַּחֲנוּ תִהְלֶה לְאֵל בְּסַעֲדָה בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית אֶתְמוּל, וְלִבִּי נִשָּׂא אֶת רַגְלֵי בְּהֵוָה רּוּחָא דְנִשְׁיב וְכוּ', וְרַקְדָּתִי הִרְבֵּה בְּעֲזַרְתְּ הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהַ שְׂבָשְׂמַחַת תּוֹרָה לֹא זָכִיתִי לָזֶה, וְהַכֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו וְחִסְדָּיו הַגְּדוֹלִים, מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ', יֵתֵר מְזֶה יִסְפָּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵי גֵרוֹ יְאִיר, חֲזַק וְאַמֵּץ וְשִׁמַּח נִפְשֶׁךָ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הָעֶבֶר, וּבְמָה שְׁאֲנוּ מְקוּיִם וּמְחַפִּים לְהִיּוֹת עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַסְּמוּךְ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, וְחֻדוֹת ה' הֵיא מְעַזָּךְ לְעִסְקָה בְּתוֹרָה כְּמָה שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְתַפְּלָה וְשִׁיחָה וְכוּ', וְה' אֱלֹקִים יַעֲזֹר וְיִוְשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְהַנְשִׂעַ חֵישׁ קַל מְהֵרָה:

דְּבָרֵי אָבִיךָ. נָתַן מְבַרְסָלָב.

מכתב קי

בְּעֲזַרְתְּ הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' לְךָ לְךָ תַקְצִ"ד.

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי גֵרוֹ יְאִיר, שְׁלוֹם לְךָ, מִכְּתָבְךָ קִבְּלִיתִי בְּיוֹם א', וְהַיּוֹם קִבְּלִיתִי שְׁנִית מִכְּתָבְךָ, וּבְרוּךְ הַשָּׁם הָיָה לִי נַחַת קִצָּת בְּיוֹם א' כִּי שִׁמַּחְתִּנִּי בִישׁוּעַתְךָ קִצָּת, וְגַם אֲזוּ בְּיוֹם א' יִדְעִיתִי כִּי בּוֹדְאֵי צָרִיכִין עֲדִין יִשׁוּעָה

וְרַחֲמִים רַבִּים, וְהַיּוֹם רָאִיתִי זֹאת בְּמַכְתָּבְךָ, אַךְ כָּבֵר דִּבְרָנוּ הַרְבֵּה בְּזֶה שְׁצָרִיכִין בְּכָל פְּעַם לְהוֹדוֹת עַל הָעֵבֶר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, וּכְבֵר חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי וְדְרָכֵי הָעוֹלָם וְרָאִיתִי הֵיטֵב שֶׁאִם יִרְצֶה הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל עַל הַחֲסוּרוֹנוֹת יִהְיֶה חֶסֶר לוֹ לְעוֹלָם הַרְבֵּה, כִּי אֶפְלוּ הַגְּבִירִים הַגְּדוֹלִים עֲדִין חֶסֶר לָהֶם הַרְבֵּה מְאֹד, שֶׁנִּדְמָה לָהֶם לְהַכְרִיחוֹת, אֲבָל לְהַפְּךָ כְּשֶׁזֹּכְרִין שֶׁהַכֹּל חֶסֶד חֵן, כִּי עָרַם יָצָא הָאָדָם מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וְכָל מָה שֵׁישׁ לוֹ הוּא חֶסֶד גְּדוֹל, אֲזִי יְכוּל לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ הַרְבֵּה בְּכָל מָה שֵׁישׁ לוֹ, אֶפְלוּ בְּכַתְנַת קְרוּעַ וּמִנְעָלִים הַמְּטִלָּאִים חֶסֶד וְשָׁלוֹם, מְכַל שְׁכֹן כְּשֵׁישׁ לוֹ עוֹד אֵיזָה מִלְּבוּשׁ יִשָּׁן אֶפְלוּ שֶׁל פְּשֵׁתוֹן עֵב וְכוּ'. וְאֶפְלוּ בְּעֵנִין עֲבוּדַת ה', אֵף עַל פִּי שֶׁבְּזֶה צָרִיכִין לְהִסְתַּכֵּל לְעֵלוֹת בְּכָל פְּעַם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אֵף עַל פִּי כֹן כְּשֶׁרוֹאִין שְׁעוֹבֵר עֲלָיו מָה שְׁעוֹבֵר, צָרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל פְּעַם בְּכָל נִקְדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֵׁישׁ בוֹ, וְכֹן בְּכָל הַיְסוּרִים וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת שְׁעוֹבֵרִין עַל הָאָדָם בְּכָל פְּעַם צָרִיכִין לִילֵךְ בְּכָל זֶה הַרְבֵּה, וְהַכֵּל שֶׁבּוֹדָאֵי לְפִי תִקֵּף מְרִירַת הַגְּלוּת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עִתָּה רַחֲמָנָא לְצַלּוֹן עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָטִיּוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַ שְׁעוֹבֵר עֲלָיו, וּכְפִי רַבּוּי הַקְּלָקוּלִים שִׁיּוּדַע כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, בּוֹדָאֵי צַר וְמַר מְאֹד מְאֹד שֶׁכְּמַעַט אֵי אֶפְשֵׁר לְחַיּוֹת, אַךְ עֵקֶר הַקִּיּוּם וְהַחֲיוּת הוּא בְּנִס נִפְלָא מֵאֲתוֹ יִתְבַּרַךְ עַל יְדֵי עֲצָם חֶסְדִּיו יִתְבַּרַךְ שֶׁהוּא מִמְּשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל יֵת, וְכָל זֶה כְּלוּל בְּדַבְרֵי קִדְשׁוֹ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה (לְקוּטִי מוֹהַר"ן קצ"ה), בְּמָה שֶׁאָמַר עַל פְּסוּק בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִּי, שֵׁישׁ הִרְחַבְתָּ גַם בְּהַצָּרָה בְּעֲצָמָה וְכוּ', מְלַבֵּד מָה שֶׁהוּא יִתְבַּרַךְ מוֹצִיא מִכַּפָּה צָרוֹת בְּחֶסְדִּיו, וּכְבֵר נַחֲקֵר אֶצְלֵי שֶׁעֵקֶר הַחֲיוּת עַל יְדֵי אֲזַמְרָה לְאַלְקֵי בְּעוֹדֵי וְכוּ' בְּעֵנִין עֲבוּדַת ה', וּבְעֵנִין עֶסְקֵי הָעוֹלָם וְטִרְדַת הַפְּרַנְסָה וְהַיְסוּרִים רַחֲמָנָא לְצַלּוֹן, עַל יְדֵי בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִּי הַנִּי"ל, וְזָכַר הֵיטֵב דְּבָרִים אֵלוֹ, כִּי כָּבֵר דִּבְרָנוּ הַרְבֵּה בְּכָל זֶה, וְאֵף עַל פִּי כֹן אֶסוּר שֶׁיְהִיוּ יִשְׁנִים אֲצִלְנוּ, כִּי הֵם חֲיִינוּ וְכוּ', וְעַל כָּל זֶה אָמַר דּוֹד הַמְּלֻךְ עֲלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים צ"ד) לוֹלֵא ה' עֲזָרְתָה לִּי כְּמַעַט וְכוּ', וְכֹן (שֵׁם ל"ח) אִם אֲמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חֶסֶדְךָ ה' יִסְעֲדֵנִי, וְכֹן צוּפָה וְכוּ' ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ וְכוּ', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרוֹנָם לְבִרְכָה (סִפְּהָ נב) אֲלֵמְלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ', וְכֹן הַרְבֵּה, וְזִמְן הַמְּנַחָה הַגִּיעַ, וְגַם הַשְּׁלִיחַ בָּא עִתָּה לְבֵיתִי, וְהַיּוֹם חוֹלֵף וְעוֹבֵר. אִוּן סַע גִּיזְעִינְט זִיד דָּאס הָאֵרֶץ מֵיט דְּעַם קְנוּאֵל אִוּן דְּעַר קְנוּאֵל מֵיט דְּעַם הָאֵרֶץ מֵיט אֲזוּנֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', אִוּן הָאֵט גִּיט אֲוּוּעַק דְּעַר טָאג וּוְעַט חֶסֶד וְשָׁלוֹם דָּאס הָאֵרֶץ וְכוּ' וְכוּ', דְּעַר נוֹיִל קוּמֵט דְּעַר גְּרוּסְעַר מֵאִן דְּעַר אֶמְתַּעַר אִישׁ חֶסֶד אִוּן שִׁינְקֵט אֶטָאג דְּעַם הָאֵרֶץ וְכוּ', אִזּוּ וּוּאֹל דֵּי אִוּיַּעְרִין וּוּאֵס הָעֵרִין אֲזוּנָס אֶפְלוּ הַיִּינְט, אִוּן זְעִינְן זִיַּעַר פְּרִיִילִיךְ גִּיּוּוּאֵהֶרֶען, אֲזוּי מִיר בְּדָאֵרְפִין אִוּיךְ בּוֹדָאֵי בְּעֲזָרְתָה הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ דְּעַר מֵיט זִיַּעַר פְּרִיִילִיךְ זִיין. אֶפְלוּ אִין דְּעַר בְּלָאֵטִיעַ בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת. אֵף עַל פִּי כֹן בְּתוֹךְ רִפְשׁ וְטִיט הַיּוֹן כְּזֶה, וּמְצוּלוֹת יֵם כְּאֵלֶּה שֶׁנִּתְפָּשֵׁט עֲכָשִׁיו בְּעוֹלָם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא. זְכִינוּ לְשִׁמְעַע נוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה פְּלָאוֹת כְּאֵלֶּה נִפְלָאוֹת נִפְלָאוֹת. וְאִם נֹאמַר פְּלָאֵי פְּלָאוֹת רַבּוֹת פְּעֻמִּים לֹא יִסְפִּיק עַל תְּבָה אַחַת מִזֹּאת הַמְּעֻשָּׁה הַנוֹרָאָה שֶׁלֹּא נִשְׁמַע כְּזֹאת מֵימוֹת עוֹלָם אִוּן טֹאקִי פֹאֲרֵט אֲשֶׁרִינוּ אֲשֶׁרִינוּ וְכוּ'.

מכתב קיא

ברוך השם יום אי חיי שרה תקצ"ד.

אהובי בני חביבי, יקבל האגרת מאתי הרצוף פה, אשר הכנתי ביום ד', ומה אוסיף לכתב לך אחרי שכתבתי לך הרבה, ובאגרותיך שבידך בודאי יש בהם די על כל מה שעובר עליך, ואיני זוכר אם דברתי עמך פנים אל פנים מענין המדרש את הכל עשה יפה בעתו, ואתמול בסעודה שלישית דברנו מזה, אך לדעתי בודאי דברתי עמך מזה, ועל פני הכתב אי אפשר לבאר כל זה, ותדע ותאמין שאף על פי כן האדם יש לו בחירה בכל פעם, ומה שנעשה ממילא אל יחוש, ובחסדי ה' תדלג ותקפץ על הכל על ידי גדל פח התורה ותפלה ועל ידי גדל פחו של זקן דקדשה, ועל ידי כל מה שזכינו לנק מעט מעצותיו הקדושות, וסוף כל סוף יתהפך הכל לטובה ויקים ביום ההוא יבקש ויחפש עוון ישראל כדי להפכם לזכיות ואיננו שיהיה נכללים באין, בני הנשמע כזאת, אבל באזנינו שמענו זאת מפיו הקדוש בעצמו, מפי זה שזכה לתורת ה' ולתפלת ה' ממש, ולא היה לו ממי להתבייש כלל וכו', על כן עדין תקוותנו חזקה לזכות לשמחת עולם על ראשם לנצח מאחר שזכינו לתורות ותפלות כאלה:

דברי אביד המצפה לישועתך. נתן מברסלב.

מכתב קיב

ברוך השם יום ד' חיי שרה תקצ"ד.

דע בני חביבי, כי המלבוש נגמר ביום ה', והיום התפלתתי בו פעם ראשון, והוא מתקן וטוב לפני. ישלם ה' פעלך, תהי משפרתך שלמה מעם ה', שתזכה להסיר מעליך הבגדים צואים, ולהלביש אותך מחלצות, ומחמת שלא קבלתי מכתבך עדין, אין בפי מלה לכתב לך עתה, גם כבר כתבתי

לך הרבה הרבה שיש בו די להחיות עצמך ולשמח נפשך תמיד, רק חזק
ואמץ.

מברסלב.

נתן

אביך.

דברי

מכתב קיג

ברוך השם יום וי ערב שבת קדש תולדות תקצ"ד.

אהובי, בני חביבי שיחיה, האגרת הרצוף פה לפעטערבורג הכנתי אור
ליום די העבר, ומאת ה' היתה שסבב במחשבותי עד שכתבתי האגרת הזו
אז דיקא, וגם לא עלה על דעתי לכתב לו כדברים האלה, אך הכל מעם ה'
יצאה, והייתי מצפה לשלחו ביום ד מיד ולא היה שום שליח באותו היום,
וגם היום לא היה שליח, ובודאי הכל לטובה: והנה קבלתי מכתבך ביום
ד' וגם היום, והם מלאים צעקות גדולות ומרות, ואיני יודע מה להשיבך,
וגם היום הייתי טרוד קצת באיזה עסק, וגם היא ערב שבת קדש אחר
חצות, אף על פי כן אמרתי להכין לך אגרת מיד. והנה תקבל האגרת
הרצוף פה לפעטערבורג ותשתדל לשלחו בזריזות, כי הוא עסק גדול, וזכות
הרבים פאשר תראה בעצמך, כי לא חתמתי האגרת הזו כדי שתוכל
לקרותו. ולדעתי גם זה האגרת הוא תשובה אליך, ומשם תוכל להבין
רמזים אליך, אם גם בפעטערבורג כפי מה שעומד עתה רבי זאב הנכתב
אליו, כפי מה שאתה יודע קצת, אם גם שם יש תקוה מכל שכן וכל שכן
וכו', כי באמת כל הדברים שדברתי אליו הם דברי אמת וצדק, שבאמת
כנו רבנו זכרוננו לברכה בדבריו גם עליו, מכל שכן עליך בני חביבי, ולדעתי
בזה בעצמו ראוי לך לשמח נפשך מאד ולהודות על חלקך שנצלת על כל
פנים לבלי להיות עתה ברחוק מקום באדעס. מכל שכן בפעטערבורג,
והחלוק תבין מאליך, אף על פי שגם עתה עובר עליך מה שעובר, מזה
תוכל להבין מה היה אם היה עולה על דעתך כדרך הרבה כמותך, ה' יצילך
מלהרחיק נדוד חס ושלום, בפרט במקומות פאלו, ואם כל זה עדין אינו
מספיק להפיג צערך, תדע ותזכר היטב מה שכתב אדוננו מורנו ורבנו
זכרוננו לברכה ותחזר דברים אלו ותשימם על לבך היטב מה שאמר בזה
הלשון גאט איז גרויס מע ווייסט גאר ניט וכו', אפלו אייער זאך וויא הין
איטליכיר איז גיפאלין, סע פאר האנדין אבער אזוי אה זאך וואס סע איז
גאר עפעס אנדערש וכו', וסיים אבי מע איז זיך ניט מייאש פון שרייען.
וברוך השם אין אתה מייאש עצמך מצעקה כלל, ובודאי קול צעקתך עולה
עד לשמים, אך אהובי בני אתה מתפחד יותר מדאי, כי חלילה להמשך
אחר הצער חס ושלום כל כך, בפרט שכבר ראית חסדי ה' כמה פעמים

אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּךָ, עַל כֵּן אֵל תִּירָא וְאֵל תִּתְפַּחַד, כִּי בּוֹדֵאֵי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, וַיִּתְּהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וַיְמַח שְׂאִיזָה אִישׁ בְּזָה וְקָלַל אוֹתְךָ חֵס וְשָׁלוֹם, אֵל תִּצְטַעַר עַל זֶה, כִּי זֶה מִבְּאֵר בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁהוּא לְטוֹבָה וְהוּא כְּפָרַת עוֹוֹן, וְקָלַל חֲנֹם לֹא תִבֵּא וַיִּתְהַפֵּךְ לְבִרְכָה, וּבּוֹדֵאֵי לֹא עַל חֲנֹם צָרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁתִּצְיָלְנִי וְכוּ' מַעֲזֵי פָנִים וּמַעֲזוֹת פָּנִים וְכוּ' וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תַדָּם, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מֵאֲלֵיךָ תִּבְיִן אִיךָ לְהִתְנַהֵג בְּזֶה, אֲבָל חֲלִילָה לְהִצְטַעַר כָּל כֶּף עַל זֶה, הָאֵמֶת שֶׁצָּרִיכִין לְקַבֵּל רְמִזִּים לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מִכָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאֲדָם בְּכָל יוֹם. אֲבָל חֲלִילָה לְהִיּוֹת בְּמִרְהַ שְׁחוֹרָה וְעֶצְבוֹת כָּל כֶּף מִכָּל דְּבַר חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי כָּבֵד יְדוּעַ שֶׁאֲדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד וְכוּ', וְאִין יוֹם וְכוּ' וְכָבֵד צֶעֶק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (וְתַהֲלִים ל"ח) כִּי אֲנִי לְצַלַּע נֶכּוֹן וְכוּ', וַיַּעֲקֹב אֲבִינוּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מ"ג) וְכֹאֲשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי, וְכֵן הִרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן קִטְנֵי עֲרֵךְ כְּמוֹנֵי הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל חֲסֵד גָּדוֹל מֵאֲתוֹ יִתְבַּרַךְ, וּבְכָרֵט שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ רוֹאִים בְּכָל פְּעַם הִרְחִיבוֹת נִפְלְאוֹת גַּם בְּעֶצֶם הַצְּרוֹת וְהִיסוּרִים, וּמִכְּמָה רְעוֹת וְצָרוֹת הוּא יִתְבַּרַךְ מִצִּילָנוּ לְגַמְרֵי, טוֹב לְהוֹדוֹת לֵה' עַל כָּל הַחֲסֵד אֲשֶׁר הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, וְעַל כָּלֵם מָה שֶׁזָּכִינוּ לִידַע מֵאוֹר כְּזֶה וְלִבְלִי לְהִיּוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חֵס וְשָׁלוֹם, בְּזֶה יֵשׁ לָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּמָה לְהַחִיּוֹת עֲצֵמָנוּ תְּמִיד בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, כִּי הוּא יֵצֵא לְפָנֵינוּ, וּבּוֹדֵאֵי יְגַמֵּר מָה שֶׁהִתְחִיל וַיּוֹשִׁיעֵנו לְנִצָּח, וּמַחֲמַת כְּבוֹד שֶׁבַת וְגַם הַנִּיָּר וְהַדִּיּוֹ אֵינָם עוֹלִים יָפָה בְּכַתִּיבָה הַהֲכָרָה לְקַצֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדֵי וַיִּשְׁלַח לִי עוֹד דְּבוּרִים אַחֵר שֶׁבַת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹסִיף לְכַתֵּב כְּאֲשֶׁר יִרְצֶה בְּרַחֲמָיו יִתְבַּרַךְ, וְלַעֲת עֲתָה דֵי בְּזֶה, וְחִזַּק וְאַמֵּץ וְשִׂמַח נַפְשְׁךָ בְּשִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל.

דְּבָרֵי אֲבִיךָ הַמַּעֲתִיר בְּעִדָּךְ. נִתָּן מִבְּרֵסֶלֶב.

מכתב קיד

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם אִי וַיֵּצֵא תַקְצִ"ד לַפ"ק.

בְּנֵי חֲבִיבֵי שְׂיַחְיָה, גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְּתָבְךָ, וְכָלֵם שְׂפָה אַחַת לָהֶם. וְכָבֵד הַכְּנִתִּי לָךְ אֲגֵרַת הַכְּרוּךְ פַּה בְּיוֹם ו' וְכַעַת אֵין פְּנָאֵי, וְגַם מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד, וְדֵאֵי אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵ בְטְרוּיָנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וּבּוֹדֵאֵי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְגַם הַיּוֹם תִּדַּע וְתִזְכֵּר מִחֲדָשׁ כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְעַד הַנָּה עֲזָרְנוּ רַחֲמָיו הִרְבֵּה מְאֹד, וְתִאֲמִין כִּי חֲסֵדֵי ה' לֹא תִמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקִרְוֵב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, רַק לֹא תַהֲיָה נִמְשָׁךְ אַחֵר הַצֶּעַר כָּל כֶּף, וְתִרְגִּיל עֲצֵמָךְ לְהַסִּים דַּעֲתָךְ וְלַהֲשִׁיחַ מִלְּבָבְךָ הַצֶּעַר שְׁלָךְ, בְּכָרֵט הַפְּחָדִים הִיתָרִים וְהַמְרָה שְׁחוֹרָה שְׂיֵשׁ לָךְ מִמָּה שֶׁעוֹבֵר

עליך, הפל שטות וכסילות, והעקר להשפיתם מלבך ולהראות פנים שוחקות ויפות ולעשות עצמך כאלו אתה שמח, ועל ידי זה תבוא באמת לשמחה, בפרט שרב השעות אין לך פנאי לחשב בזה כלל, כי אתה צריך להתפלל וללמד כמה דברים ולפרש שיחתך קצת ולעסק במשא ומתן בעסקיך ולאכל ולישון, ותשתדל שלא יהיה לך פנאי כלל לחשב מרה שחורה ופחדים כאלו, והבחירה ביד האדם להסיח דעתו, אפלו מכאב ויסורים ממש חס ושלום, מכל שכן מדברים כאלו שכשמיסח דעתו ושוכח בהם נסתלקים לגמרי, כאשר אתה מבין בעצמך, ואין להאריך בזה, כי אין צריכין לחזור דברים כאלו רק לדחותם ולהעבירם מדעתו כלאחר יד לגמרי, ולבלי להשגיח עליהם כלל, ומה שנעשה עמך ממילא אל תחוש על זה כלל, ועל כחו של זקן דקדשה תסמוך ותשען, שהוא יכול להפך הפל לטובה, ותדע שבזה השבת דברנו מספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שעל ידי זה מעוררין מהשנה וכו', מי שמע כזאת, מי ראה כאלה, נגילה ונשמחה בישועתו, אשר עד פה עזרנו לשמע נוראות כאלה לחיותנו נצח, זכר אל תשכח כל אשר נדבר בינינו בענין כל מעשה ומעשה וכו', ועדין אנו צריכין לדבר הרבה בזה בישועתו יתברך, רק חזק ואמץ ושמח נפשך תמיד, ויהיה הפל על נכון בעזרת השם יתברך.

דברי אביך המעתייר בעדך, ומצפה לשמחתך תמיד. נתן מברסלב. קטו) יום ד' ויצא תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי שיחיה, מכתבך קבלתי בזאת השעה, והחיית אותי במכתבך, כי לפי גדל הצער שהיה לי ממכתביך הקודמים הפל הוא בשורות טובות בחסדו הגדול, וכן בכל מה שכתבת לי מרבי נחמן שיחיה ומרבי זאב מפטערבורג ומרבי מרדכי נ"ש הפל הוא צמיחת קרן ישועה בחסדו הנפלא, ולהי' הישועה שיגמר הפל לטובה מהרה, ועל ידי מכתבך הזכרתי להוסיף לספר הקטן שאני עוסק עתה בכתבתו מה שנשמט שם להעתיק מה שכתוב בסוף הספורי מעשיות, על ידי בשורות טובות יכולין לומר תהלים, על כן אני מברךך עתה שתזכה מעתה לומר בכל יום תהלים בכונה, ועל ידי זה נזכה לתשובה באמת, והנה אני מתגעגע מאד שתזכה מהרה להעתיק ספר הנ"ל, כי הוא יקר ונפלא מאד מאד, ובנימים אלו גמרתי אותו בעזרת השם יתברך, אך צריכין לכרכו ולהגיהו עוד קצת, מבטחני בהי' יתברך שיחיה אתכם הרבה בעזרת השם יתברך, יראו עיניכם ותגל נפשכם, הבט וראה בני חביבי צמיחת קרן ישועה בכל יום, ובדאי המתחיל יגמר הפל לטובה, והבן היטב מה שכתבתי, כי המתחיל הוא הבורא יתברך היחיד הקדמון יתברך שמו לנצח, הוא התחיל וברא את העולם לעמו ישראל הנבחר, והוא יגמר בודאי מה שהתחיל לקרבנו אליו כרצונו יתברך, להסיר לב האבן מבשרנו, ולתן לנו לב בשר, ונכספתי מאד להרחיב הדבור, אך מוסר כתב זה נחוץ.

דברי אביך. נתן מברסלב. קטז) יום ב' וישלח תקצ"ד לפ"ק.

שְׁלוֹם לְאַהוּבַי בְּנֵי חֲבִיבֵי שְׂיִחָה. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה', וּבְיוֹם אֶתְמוּל עִם סֵךְ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים עַל פְּדִיוֹן, יְהִי רְצוֹן שְׂיִמְתְּקוּ הַדֵּינִים מֵעֲלֵיהֶם עַל יְדֵי פְּלֵא עֲלִיוֹן וְכוּ', וַיִּרְאֶה לְהוֹדִיעַנִי מֵעַנְיָן יְשׁוּעָתוֹ שְׂפָתְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִגְמַר בְּעֵדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָאֲפָנִים בְּגוֹף וּנְפֶשׁ. וּמִמּוֹן, וְלֹא יִגַע לְרִיק חֵס וְשְׁלוֹם, רַק יִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מְסַבֵּב עִמּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵי זֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת, וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנָאֵי כָּלֵל לְכַתֵּב, כִּי אֲנִי עוֹמֵד עִתָּה בֵּין תַּפְלִין דְּרִשְׁיִי וְרַבְּנֵנוּ תָּם וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקִרְוֹב נְתוּעַד יַחַד בְּיָמֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוּשִׁים הַבָּאִים עֲלֵינוּ לְטוֹבָה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְשַׁמְחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, שְׁנִזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַחֲנֻכָּה הַבָּאִים עֲלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְקִדְשָׁה וּבְטְהָרָה כְּרֵאוּי, וְאִי אֶפְשֶׁר לְהֵאָרִיךְ עִתָּה, וּמֵהִסְתָּם תִּשְׁמַע מִמוּסָר כְּתָב זֶה אֵיזָה דְּבוּרִים וְשִׂיחוֹת מִמְּנִי, שְׂיִחִיו נִפְשָׁךְ, וַיִּחְזְקוּ וַיִּאֲמְצוּ לְבַבְךָ לְבַטַח בְּה' בְּכָל עֵת, וְלְהִתְחִיל בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ כְּמוֹ תִּינוּק בְּבֵית הַסֵּפֶר מִמֶּשֶׁ, וְכֹאשֶׁר דְּבַרְתִּי עִם מוּסָר כְּתָב זֶה בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קִדְשׁ. וַיִּזְכִּירָהוּ לְדַבֵּר מִזָּה, אוֹלֵי יוֹכֵל לְקַבֵּל מִמְּנוֹ אֵיזָה דְּבוּרִים בְּעַנְיָן זֶה, וְה' הַטּוֹב יִנְחָהוּ בְּדַרְךָ הָאֲמֵת בְּכָל הָאֲפָנִים, וַיִּצְלִיחוּ בְּזֶה וּבְבֵא לְנַצַּח.

דְּבַרֵי אָבִיךָ. נִתֵּן מִבְּרִסְלָב. וְשְׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְבִרְט לִידֵי הַנְּתִיק הַיְקָר מוֹרְנוּ הָרַב נַחְמָן נֶכֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה. יִרְאֶה לְזַרְזוֹ שְׂיִשְׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ מִיָּד, וַיִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פֶּעַם, וְלַעֲוֹרָרוֹ וְלַחְזְקוֹ כִּי הוּא טוֹבָה גְּדוּלָּה לוֹ וְלָךְ, כִּיִּדוּעַ לָךְ בְּכַמָּה הַזְּהָרוֹת הַזְּהִירָנוּ רַבְּנוּ הַגְּדוֹל זְכָר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה שְׂיִדְבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵירוֹ דְּבַרֵי אֲמֵת וְאַמוּנָה, וַיִּקְבְּלוּ דִין מִן דִּין וְכוּ'. נִתֵּן הַנִּי"ל.

מכתב קיז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם א' וַיִּשָׁב תַּקְצִי"ד לַפ"ק.

אַהוּבַי בְּנֵי חֲבִיבֵי נְרוֹ זָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְלֹא הַזְכַּרְתָּ שֵׁם מֵעַנְיָן הַיְשׁוּעָה שְׂפָתְךָ בְּשָׁבוּעַ הָעֵבֶר שְׂתַכְתַּב לִי, וְהִנֵּה לִי צַעַר וְכִלְיוֹן עֵינַיִם כָּל הַשָּׁבוּעַ הָעֵבֶר, כִּי לֹא דִי שְׁלֵא בְּשִׂרְתֵּנִי יְשׁוּעָתְךָ, אֲף גַם לֹא הִיָּה לִי שׁוּם אֲגָרָת שְׁנֵי פְּאִסְטִין, דְּהֵינּוּ בְּיוֹם ד' וַיּוֹם ו', וְהַיּוֹם כָּלוּ עֵינַי לְרֵאוֹת מִכְתָּבְךָ, וּבְשָׁעָה זֹאת הִגִּיעַ אֲבָל אֵין נִזְכָּר בּוֹ דְּבַר מֵעַנְיָן הַיְשׁוּעוֹת, אֲף גַם הוּא מְלֵא צְעָקוֹת זְעָקָה גְּדוּלָּה וּמְרָה, וְגַם אֲנִי עִתָּה מְלֵא יְסוּרִין הֵן בְּעַנְיָן הַפְּרָנְסָה שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְבָאָר, הֵן בְּעַנְיָן בְּרִיאוֹת הַגּוֹף, וְהָעֵקֶר בְּעַנְיָן עֲבוּדַת ה', וְנוֹסֵף לְזֶה אֲנִי צָרִיךְ לְשֵׂא עָלַי רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שְׂיִחִיו, שְׂכָל אֶחָד מְלֵא דְּאֲגוֹת בְּכָל הַנִּי"ל, וְהָעֵקֶר בְּעֲבוּדַת ה', וּמֵה שְׂרוּדְפִין כָּל אֶחָד מְאֹד מְאֹד, בְּפִרְט בְּעַנְיָן הַמְּחַשְׁבוֹת שֶׁהֵם עֵקֶר הַיְצָרִין וְכוּ', וַיְמִי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוּשִׁים מִמְּשִׁמְשִׁין

ובאין לשלום. ואני צריך להכין שמן משחת קדש שהוא הדעת הקדוש על חנכה הקדוש בשביל רבים. מלבד מה שאי אפשר לי לכתב כלל, ועל כלם אין לי על מי להשען, כי אם על אבינו שבשמים, ועל כחו של זקן דקדשה. והנה אם אמנם מאד מאד גדול צערי וכאבי ממכתבך. אך עם כל זה בצר הרחבת לי, שאני מוצא בחסדו יתברך הרחבה גדולה בתוך עצם הצרה רחמנא לצלן מה שתהיה אף על פי כן אני רואה שדברי שהם דברי אדונינו מורנו ורבינו זכר צדיק וקדוש לברכה מועילים לך הרבה הרבה גם עתה, ומחיינ ומשיבין נפשך מאד מאד, ויאמין לי באמת שכל מה שכתבת אינו חדוש אצלי כלל, כי כאלה ממש עבר עלי כמה פעמים, ונמשך זמנים הרבה, שנדמה לי שאי אפשר לחיות יום אחד ואפלו שעה אחת, אך נתישבת איך שיהיה אני אנסה את עצמי בכל שעה, ואראה בכל עת להסיח דעתי ממה שאני צריך לשפח, וזה העקר דהינו להיות שב ואל תעשה על כל פנים, ומה שאוכל לחטף לפעמים איזה טוב, מה טוב, והעקר לבלות היום כמה שאוכל בשב ואל תעשה וגם על זה הכרחתי עוד לצעק הרבה הרבה להשם יתברך, ולהתפלל כמה תפלות, וכמה שעות הכרחתי לבלות בכמה מלי דשטותא ובדיחותא, ומן הסתם בודאי למדתי כמה שעות בפרט השעורים הקבועים, בתוך כך עבר היום וכן כמה ימים וכן כמה שנים, אם אמרתי אספרה לך בני חביבי אפס קצהו מזה, לא יספיקו המון ריעות, כי בודאי אין שני בני אדם שוין ממש, ובודאי בפרטיות יש שנויים הרבה, אך אף על פי כן כל מה שאתה כותב עבר עלי כאלה וכאלה ממש, וברוך השם כל מה שאתה כותב שאתה מחיה עצמך הוא טוב ונכון וישר וכוי, אך רצוני שתתחזק בזה יותר ויותר, אזור נא כגבור חלציך בני חביבי, דלו עיניך למרום וחגר בעז מתניך, ובטח בכחו של זקן דקדשה כי הוא הולך לפנינו בכל עת בזה ובבא. ולמען השם ברודער האלט זיך, וכבר אמר הוא זכרוננו לברכה שאפלו לחולה המוטל על ערש דוי וחלוש מאד אשר כל משכבו נהפך בחליו, אומרים לו שיתחזק, לאז דיך ניט אפ, מאך זיך פרישער, וכיוצא בזה, ואם הוא צית ומחזק עצמו מועיל לו הרבה שיתרפא וישוב לאיתנו על ידי זה, בפרט שתהלה לאל יש לך על מי להשען בחסדו הגדול יתברך.

והנה בשבת זה שעבר דברתי הרבה בענין ימי חנכה הם ימי הודאה, שצריך האדם להמשיך דרך זה להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך תמיד, אפלו בתוך מעוף צוקה וצרה רחמנא לצלן, גם אז יודה לשמו הגדול יתברך על גדל החסדים שעשה עמו עד הנה, ועל כל ההרחבות הגדולות שמוצא בתוך הצרה עצמה בבחינת בצר הרחבת לי כנ"ל, ועל ידי זה, דיקא שגם בעת הצרה יביא תודה על העבר, על ידי זה יוכל לצעק על להבא, בבחינת מודה על העבר, על ידי זה יוכל לצעוק על לעתיד לבוא, וכבר דברתי בזה ובודאי שמעת ממני בזה הרבה, אך צריכין לחזר זאת הרבה ולילך בזה, ומאד אני מחיה עצמי בדרך זה הרבה, וגם על כל מכתביך וצערך אני מחיה עצמי רק בזה שאני מודה להשם יתברך על כל החסד אשר עשה עמי ועמך, מה שעל כל פנים אתה צועק על רחוקך מהשם יתברך, ועל החסד הנפלא שעשה השם יתברך עמך שאיך מתנגד חס ושלום, וכמו שכתבת בעצמך במכתבך זה שהשם יתברך הקדים לך

רְפוּאָה לְמַכָּה, וּבּוֹדָאי כֶּךָ הוּא הָאֲמֶת בְּרוּר וְצָלוּל שֶׁהִי יִתְבַּרֵךְ הַקָּדִים לְךָ וְלִכְלָנוּ רְפוּאָה גְדוֹלָה לְנִצַּח לְמַכְתָּנוּ הָאֲנוּשָׁה מְאֹד שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְעַל זֶה אָנוּ מְחַיְבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּפֶה מְלֵא בְּכָל יוֹם עַל כָּל הַחֶסֶד וְעַל כָּל הַנְּפִלְאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכָּה לִידַע מְאוּר כְּזֶה, וּמִתּוֹרָתוֹ וְשִׁיחוֹת קְדוּשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה, וְכָל מֵה שֶׁהֲצָרוֹת וְהִיסוּרֵינוּ וְהַבְּלָבוּלִים וְכוּי רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר מְחַיְבִים לְהוֹדוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שָׂאֵף עַל פִּי כֵן אֵף עַל פִּי שְׂאֵנִי כְּמוֹ שְׂאֵנִי אֵף עַל פִּי כֵן חֶסֶדּוֹ גָּבַר עָלַי כֶּךָ שְׂאֵנִי יוֹדַע מִמָּנוּ זְכוּנוֹ לְבִרְכָה, וְאֵינִי מִתְנַגֵּד עֲלָיו, וְגַם אֲנִי זוֹכֵה לְנִסְעֵ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת נִכְלָל וְנִמְנָה בֵּין אֲנָשָׁיו הַיְקָרִים שִׁיחֵיו לְאַרְבֵּי יָמִים וְשָׁנִים, כִּי הַקְּבוּץ שְׁלָנוּ יִקָּר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי זֹאת צְרִיכִין לִידַע, שָׂאֵף עַל פִּי שֶׁעַל כָּלֵם עוֹבֵר מֵה שְׁעוֹבֵר, וְהִרְבֵּה יֵשׁ שְׁעוֹבְרִים עָלֵיהֶם כְּאִשֶּׁר עָלֶיךָ וְיוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ אֵף עַל פִּי כֵן לְאוֹ כָּל אֲפִין שְׁוִין. וְיֵשׁ הִרְבֵּה שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים וְיָפִים מְאֹד שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם מְאֹד, וּבְאֲמֶת עִם כָּלֵם הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ מִתְפָּאֵר הִרְבֵּה וְגַם עִמָּךְ בּוֹדָאי הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ מִתְפָּאֵר הִרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּכָלִיּוֹת הַקְּבוּץ בּוֹדָאי עוֹלָה הַתְּפָאֵרוֹת הִרְבֵּה בְּלִי שְׁעוֹר בְּעִזְרַת הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מֵה שֶׁמִּתְנוּצָץ בְּלִבִּי בְּעֵנֶיךָ זֶה וְיִדְעֵתִי כִּי בְּעִזְרַת הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ אֲתָה מְאֲמִין בְּכָל זֶה עַל כֵּן תִּתְהַלֵּךְ לֵאלֹהֵי יֵשׁ וְיֵשׁ לְךָ בְּמֵה לְהַחְיֹת אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל יְעַת, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיחֵיָה לְטוֹבָה, וְלִהְבִּיא תְּמִיד תּוֹדָה עַל הָעֵבֶר אֶפְלוֹ בְּעַת הַצָּרָה רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ וְכַנִּי"ל, וְעַל יְדֵי זֶה תּוֹכֵל לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים בְּכָל יְעַת. וְלִצְעַק עַל לְהַבָּא. וְגַם תִּדַּע שָׂאֵף עַל פִּי כֵן אֵף עַל פִּי שְׂעֵבֶר עָלֶיךָ מֵה שְׂעֵבֶר, אֵף עַל פִּי כֵן הַמְּחַשְׁבָה בְּיָדֶךָ וְאִי אֶפְשָׁר שִׁיחֵיו שְׁנֵי מַחְשְׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֲפִין, וְאִם אֵף עַל פִּי כֵן כָּבֵר נִכְשַׁלְתָּ הִרְבֵּה כְּאֵלוֹ לֹא הֵייתָ בְּיָדֶךָ חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הֲלֹא נִגַּד זֶה אֲתָה בְּעֲצָמְךָ יוֹדַע הָאֲמֶת. שָׂאֵף עַל פִּי כֵן כָּבֵר הוֹעִיל לְךָ עֵנֶיךָ זֶה מֵה שֶׁאֲתָה יוֹדַע שְׂאֵי אֶפְשָׁר שִׁיחֵיו שְׁנֵי מַחְשְׁבוֹת יַחַד בְּשׁוּם אֲפִין. וְשֶׁהַמְּחַשְׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָה כְּרָצוֹנוֹ וְכוּי. וְשֶׁהַעֲקָר לְהִיּוֹת שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה גַם בְּמַחְשְׁבָה, בְּכָל מֵה שֶׁכִּתְבֵתִי לְךָ תִּתְחִיל בְּכָל פְּעַם מִחֻדָּשׁ. וְהַעֲקָר מֵאֲכֹן זֵיךְ פְּרִיילִיךָ, אֵף עַל פִּי שְׂאֵנִי בְּאֲמֶת, עַל כָּל פְּנִים יַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא שְׂמַח, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכָּה בְּאֲמֶת לְשִׂמְחָה, וְחֻדוֹת הִי יִהְיֶה מְעִזָּךְ שֶׁתִּזְכָּה לְדַלֵּג עַל הַכֵּל בְּשְׁלוֹם וְיִתְהַפֵּךְ הַכֵּל לְטוֹבָה. וְאִזּוּ נִבִּיא תּוֹדָה שְׁלֵמָה עַל גְּדֹל חֶסֶדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו. וּבְרַחֲמָיו הַעֲצוּמִים יִזְכָּנוּ לְקַבֵּל יָמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוּשִׁים בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכָּה תְּמִיד לְבַחֲנֵינָת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שֶׁזֶה עֵקֶר שֶׁעָשׂוּע עוֹלָם הַבָּא, וְגַם לְלַמֵּד הִרְבֵּה הַלְכוֹת מְאַרְבְּעָה שְׁלַחַן עֲרוּךְ בְּכָל יוֹם. עַד שִׁיאִיר הָאֲמֶת בְּרְבוּעַ הַדְּבוּר, וְנִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׂמִיחָה שֶׁל שְׁבֵת לִימֵי הַחֹל. עַד שִׁיתְגַּלְגֵּה אַחַדוֹת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלוֹת מְשִׁתְּנוֹת וְכוּי. אֲשֶׁרִינוּ שְׂאֵנוּ מְדַבְּרִים מִזֶּה, בְּפֶרֶט שֶׁתְּהַלֵּךְ לֵאלֹהֵי יֵשׁ בְּיַדֵינוּ כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְתִפְלֵה נוֹרָאָה הַנוֹבְעַת מִשָּׁם. מְלַבֵּד עוֹד תּוֹרוֹת נִפְלְאוֹת כְּהִנָּה וְכְהִנָּה. וְתִפְלוֹת נִפְלְאוֹת הַנוֹבְעִים מֵהֶם אֲשֶׁר עוֹלִים מֵהֶם שֶׁעָשׂוּעִים לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ שֶׁלֹא עָלוּ מִיְמוֹת עוֹלָם. הֵט אֲזַנְךָ וּלְבָבֶךָ וְשִׁמְעַ וְהִבֵּן הֵיטֵב מֵה שֶׁנִּעְשָׂה. אִם אֲמַנְסֵם הִרְדִּיפוֹת בְּלִי שְׁעוֹר אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה בְּעִזְרַת הֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ. כִּי הִרְפוּאוֹת שֶׁהַקָּדִים בְּחֶסֶדּוֹ הֵם עוֹלִים עַל הַכֵּל, כִּי מְעוֹלָם לֹא הָיוּ עֲדִין רְפוּאוֹת הַנִּפְשׁ כְּאֵלֶּה שְׁמוֹעִילִים אֶפְלוֹ לְחוֹלִים אֲנוּשִׁים שֶׁבְּעֵתֵים הִלְלוּ בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיחָא. וְדַבֵּר אֶלְקִינוּ יְקוּם לְעוֹלָם.

וּבּוֹדָאֵי יְגַמֵּר לְטוֹבָה גַּם עִמָּךְ, וְאֵל יַעֲזֹבֶךָ וְאֵל יִטְשֶׁךָ, כִּי חֲסָדֶי ה' לֹא תִמְנֹו
וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וּמַעַט מִזֶּה אָנּוּ רּוֹאִין בְּכֹל יוֹם מִמֶּשׁ, וַיּוֹתֵר וַיּוֹתֵר
מִזֶּה אָנּוּ מְחַיִּבִים לְהֶאֱמִין בְּחֲסָדּוֹ וְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל שְׁאִינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מְלֵב וְנִפְשׁ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ. רַק חֲזַק וְאַמֵץ. נָתַן
מִבְּרָסְלָב.

מכתב ק"ח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תַּקצ"ד לַפ"ק.

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי. מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּרֵאוֹתַי גְּדוֹל הַחַיּוֹת
שֶׁקִּבַּלְתָּ מִמְּכֹתְבֵי הָעֶבֶר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׂמַח נַפְשְׁךָ תַּמִּיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחֲסָדּוֹ
הַגָּדוֹל שְׁאִינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, וְהַיּוֹם זֶה סְמוּךְ נִסְעַ מִכָּאן רַבִּי מְרֹדְכֵי גֵרוֹ
יָאִיר, וְשָׁלַחְתִּי לָךְ עַל יְדוֹ שְׁנֵי קִנְטְרָסִים מֵהַסֵּפֶר הַחֲדָשׁ לְהַעֲתִיקָם, וּבּוֹדָאֵי
יַחֲיוּ נַפְשְׁךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן אֵין צָרְךָ עֲתָה לְהֶאֱרִיךְ, וּמָה מְאֹד
שְׂמַחְתִּנִּי עַל יְדֵי הַבְּשׂוּרָה הַטּוֹבָה שֶׁנּוֹלַד לָנוּ בֶן זָכָר מְגֻזַע קָדָשׁ, יְהִי רָצוֹן
שְׂיִהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ וְלְכָל יִשְׂרָאֵל לְסִימָן טוֹב וְלִמְזָל טוֹב. וְעַל יְדוֹ יִצְמַח צְדִיק
יִלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו צְדִיק כְּתָמָר יִפְרַח וְכוּ', וְתֵאמֶר לְמַעַנִי מְזָל טוֹב לִידִידֵי רַבִּי
נַחְמָן גֵּרוֹ יָאִיר בְּפֶה מְלֵא בְשִׂמְחָה וְחֻדוּהָ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׂמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת
טוֹבוֹת תַּמִּיד, עַד שֶׁנִּזְכֶּה שְׂיָבוֹא מְבִשֵׁר טוֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל גְּאֻלוֹתֵינוּ וְעַל
פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה
לְזוֹגְתְּךָ תַּחֲיָה מְהֵרָה, וְיִהְיֶה שְׁלוֹם וְשִׁלּוּהָ בְּבֵיתְךָ תַּמִּיד, וְתוֹכֵל לַעֲבֹד אֶת
ה' מִתּוֹךְ רַב שְׂמִחָה.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְעֵתִיר בְּעַדְכֶם. נָתַן מִבְּרָסְלָב. וְתַפְּרֵס בְּשְׁלוֹם יְדִידֵינוּ הַנּוֹתִיק
רַבִּי נַחְמָן גֵּרוֹ יָאִיר נֶכֶד גְּאֹן עֲזָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ זָכָר צְדִיק וְקָדוֹשׁ
לְבָרְכָה וּתְבָרְכוּ לְמַעַנִי בְּמְזָל טוֹב כַּנִּי לְוִיגְדְלוֹ לְתוֹרָה וְלַחֲפָה וְלַמַּעֲשִׂים
טוֹבִים לְאֶרֶץ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

מכתב ק"ט

ברוך השם אור ליום ב' מקץ ג' דחנכה תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, שלום לך, אל תירא ואל תחת כי ה' עמך, קבלתי מכתבך עתה, ואין לי פנאי להשיבך באריכות, גם איני יודע מה לכתב. והנה בענין אשר אתה משתדל עבורי להספיק צרכי שבת קדש הבא עלינו לטובה הטבת חסדיך ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה', אך איני יודע על מה אתה משתוקק כל כך להודיע לך בפרוש כמה אני צריך על שבת קדש. ובאמת אני בעצמי איני יודע, ומה שכתבת לקבל פה קמח ובשר, טוב ויפה, אם תוכל להביא עוד מעות מה טוב, כי אתה יודע רבוי ההכרחיות. ואני צריך לשלם בשבוע זה בעד עצים ונרות. וגם זה הוא צרכי שבת קדש. וכן שארי ההכרחיות הרבים. אך איני מטיל עליכם חס ושלום הכל. רק אשר יהיה בכחכם עשו. והי הטוב יעשה ויגמר בעדכם. ואם ירצה השם ביום ב' אכתב לך עוד. יתר מזה אין פנאי להאריך כלל. כי מוסר כתב זה נחוץ מאד. כי עדין לא קבל המכתבים. והשם יתברך ישמח נפשך ויושיע לך בכל מה שאתה צריך להושע. והנה תהלה לאל על שבת קדש העבר היה גם כן כמה אורחים יותר ממנין. יוסף ה' עליהם וכו'. וגם בשבוע זה נשארו בביתי כמה אורחים. השם יתברך יעזרנו להספיקם, והעקר להספיקם צרכי נפשם אשר בשביל זה באו לכאן. ה' יגמר בעדי וכו'.

דברי אביך המעתיך בעדכם. נתן מברסלב.

מכתב קכ

ברוך השם אור ליום ה' ו דחנכה תקצ"ד לפ"ק.

יאר ה' פניו אליך ויחנך, בהארת חנכה הקדוש. בשעה זה קבלתי מכתבך קדם הדלקת נר חנכה. והיה לי לנחת גדול. בפרט מה שהטבת לעשות בענין מה שכתבת לאדעס לידידי ר"ש גרו נאיר. הצלחת וגם עשית פרי תהלה לאל. אם היית יודע מה שעשית מצוה רבה וזכות גדול בכמה אפנים הן בי ויותר בו בודאי היית מלא שמחה. ברוך השם אשר עזרני עד כה. וכעת אין לי פנאי כלל להאריך. כי מוסר כתב זה נחוץ מאד ואנשים עומדים עלי שאני מכרח לדבר עמם. והי ישמחנו בהנס של חנכה. וכן יעשה עמנו נסים ונפלאות גם עתה. שזנכה להפירו באמת מתוך רב שמחה. ואם ירצה השם ביום מחר תבוא לשלום. ופנים אל פנים אספר לך מה שעבר פה.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְעֵתִיר בְּעֵדֶךָ. נָתַן מִבְּרִסְלָב. קַכּא) בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם אִי עֲשָׂרָה
בְּטַבַּת תַּקְצ"ד לַפ"ק.

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִתָּה עִם הַקְּנִטְרָסִים. וְשָׁלַחְתִּי לְקָרָא בְּנֵי
הַנְּעוּרִים לְשַׁלַּח לְךָ עוֹד. וּבְיוֹם ב' כְּמִדְּמָה לִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אֲגִרַת רַק
שְׁנֵי זְהוּבִים וְהַזְיִיגִירִיל. וְהֵנָּה אָנִי כְּעֵת חֲלוּשׁ קֶצֶת. וְכָל הַיּוֹם הֵייתִי מְטָה
עַל מְטָתִי וְגַם הַתְּפִלָּתִי כֵּן. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִסְעֲדֵנִי בְּקָרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ הַגְּדוֹל
יִתְבָּרֵךְ. וּמֵאֲלִיף תִּבְיִן שְׁאִין לִי כַח לְהֶאֱרִיךְ כָּלֵל. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשִׁיבוֹא
רַבִּי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ יִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׂשִׁמְעַע מִמֶּנּוּ דְּבוּרִים טוֹבִים. וְתִהְיֶה לְאֵל
אֲתִמּוֹל בְּשֶׁבֶת דְּבַרְנוּ הַרְבֵּה מֵעַנְיֵן הַעֲצָה שְׁכָל אָדָם צָרִיךְ יַעֲזוֹת הַרְבֵּה
לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְכוּ'. וְחִזְרְתִּי הַתּוֹרָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדְּבַרְנוּ דְּבוּרִים וְחִדּוּשֵׁים
נִפְלְאִים. אֲךָ מִי יוֹדֵעַ אִם יוֹכֵל לְאֲמָרְךָ לְךָ כְּרֵאוּי דְּבָרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ
שְׁלוֹמָךָ תְּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְעֵתִיר בְּעֵדֶךָ. נָתַן מִבְּרִסְלָב. יִקְבַּל חֲמֻשָּׁה
קְנִטְרָסִים הֵינּוּ אֶחָד מִתְּחִלָּה כְּסֻדָּר. וְאַרְבַּעָה בְּמִקּוֹם שְׁעוֹמֵד שָׁם כִּי אִי
אֲפֹשֶׁר לְשַׁלַּח עִתָּה כְּסֻדָּר הַרְבֵּה. וְאִין נִפְקָא מִנָּה בְּזָה, וְתִזְרֹז עֲצָמָךְ
לְהַעֲתִיקֶם מִהֶרָה וּלְשַׁלַּחֶם לָפָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעֲזֹר לְךָ שְׁתִּקְיָמָם בְּאַמֶּת
וְתוֹצִיא מֵהֶם יַעֲזוֹת אֲמִתִּיּוֹת יַעֲזוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, לְהַתְּחַזֵּק
תְּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּבְתוֹרָתוֹ.

הַנִּיל.

נָתַן

הַקָּטָן

מכתב קכב

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֹר לְיוֹם ב' וְיַחֲוִי תַקְצ"ד לַפ"ק.

שְׁלוֹם לְאָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נְרוֹ יֶאֱיִר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהֵיָה לִי לְנַחַת, וְדַע
שְׁתִּהְיֶה לְאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמָיו עֲזָרְנִי וְחִזְרְתִּי לְאִיתְנִי תִהְיֶה לְאֵל וּמָה
שְׁעוֹבֵר עָלַי בְּכָל יוֹם אִי אֲפֹשֶׁר לְדַבֵּר בְּזָה כָּלֵל. כִּי רַבּוֹת שְׁמַעְנֵנוּ שְׁמִשִּׁיחַ יִגִּיד
לְאָדָם מָה שְׁעֵבֵר עָלָיו בְּכָל יוֹם. וּמִן הַסֵּתֶם מִי שְׁתִּלוּיִים בּוֹ יוֹתֵר אֲנָשִׁים
נַעֲשֶׂה עִמּוֹ יוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִרְחַם עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מָה שְׁאֲנִי צָרִיךְ
לְהוֹשִׁיעַ, כִּי עָלַי נֶאֱמַר (תִּהְיֶה לְךָ) שְׁקִדְתִּי וְאַהֲיָה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גֵּג, שְׁאֲנִי
יוֹדֵעַ מָה שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּחֻסְדִּי וּבְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְהִרְדִּיפוֹת שְׁלִי הֵם כְּמַעֲט
בְּלִי שְׁעוֹר. אִם אֲמַנֵּם הַכֹּל בְּחֻסְדִּים נִפְלְאִים. אֲךָ אִף עַל פִּי כֵּן כָּשֶׁל כַּח
הַסֶּבֶל. וּבְשֶׁבֶת הָעֵבֵר הֵיוּ אֲצִלֵי אוֹרְחִים וּמְחַתְּנֵי רַבִּי שְׁלֵמָה וּבְנֵי רַבִּי
אִיצִילֵי מֵהֵיִסִּין וּמִכְּבָר רַבִּי יַעֲקֹב נְרוֹ יֶאֱיִר. וּבְלִיל שֶׁבֶת יִשְׁבְּתִי אֲצִל
הַשְּׁלַחֵן. וְדְּבַרְנוּ דְּבוּרִים אֲמִתִּיִּים וְנֶאֱמַר כְּדִרְכֵנוּ הַנוֹבְעִים מִמִּקּוֹם
שְׁנוֹבְעִים. וּבְיוֹם שֶׁבֶת בְּתַחֲלַת סְעֻדַת שְׁחָרִית הִגִּיעַ לִי מַחוּשׁ שְׁלִי בְּמַעֲסִים

(אמר המעתיק הוא המחוש אשר נסתלק מזה בשנת תר"ה לפ"ק כמבאר במקום אחר) ואחר כך ברכת המזון וישנתי קצת בחסדו יתברך ותכף בהקיצו התגבר עלי הפאב מאד, וישבתי כמבלבל עד סמוך מאד למנחה, ולא ידעתי כלל מה לעשות, כי היו לי דברים נפלאים מאד, והיסורים רצו לבלבל אותי, אך השם יתברך בחסדו לא עזבני והפליא חסדו עמי, ומון השמים סעדני סמוך לערב מאד, וגם הוסיף חסדו ועזרני להגיד ברבים את כל אשר חנני, ותהלה לאל היו דברים נפלאים מאד, ובבקר בהקיצו שהוא עשרה בטבת נחלשתי איזה חלשות עד שאפס כחי ממש, כמעט לא יכלתי לילך, והכרחתי להתפלל בשכיבה, ובדחק גדול הלכתי לבית המדרש למול בנו של רבי חיים בן רבי יעקב בעל מגיה וחרתי לביתי ושכבתי בחלשות עד הערב, וביום ב' תהלה לאל היה לי שנוי לטובה, והנה לא יכלתי להתאפק מלכתב מעט ממה שעבר עלי בשבת העבר ויום שלאחריו, ובודאי אין זה פטפה מן הים, כי עקר היסורים בענין עבודת ה'. ומה שעבר בכל השבוע בודאי אי אפשר לבאר כלל. ולולא תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי. והיום בבקר הרגשתי מחדש כמה וקמה צריכין לברך ברכת התורה בשמחה אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו את תורתו. כי בלא התורה איני יודע איך יכולים לחיות. וגם עתה כשאני זוכר ימים הבאים לשלום אין לי שום סמיכה כי אם על התורה ועל התפלה. בהם אוכל לבלות ימי שיש לי עוד לחיות ולנשם נשימות. ועל כל נשימה ונשימה דקדשה צריכין להלל להשם יתברך. כי סבבוני גם סבבוני מכל צד. אך השם יתברך לא עזבני בידי. ומניחים לנו בכל פעם הנשימה לנשם. והנה יצאתי מדרך עתה לכתב לך מעט מיסורים שלי מחמת שמנחים על לבי. אמרתי אשיחה וירוח לי. וגם אולי תוכל להבין מזה רמזים לחזק עצמך במקום שאתה שם. כי הנה אף על פי כן השם יתברך עוזר לי לפעל פעלות טובות. לחבר ספרים קדושים כאלה בחסדו הגדול. ולדבר עם בני אדם לקרבם להשם יתברך. אשר עד כה עזרני השם יתברך. יוסיף ה' כהם וכהם אלה אלפים ורבי רבבות פעמים וכו'. מי פעל ועשה נפלאות כאלה אשר לא יאמן כי יספר כי אם קורא הדורות מראש וכו'. וכמו כן השם יתברך מפליא חסדיו עמך ועם כל המסתופפים בצלו הקדוש. כאשר אני רואה כמה פעמים במכתבך, שאף על פי כן אתה מפרש שיחתך בתפלות הנוראות שלנו וכיוצא בזה ובלמוד התורה הקדושה. חזק בני וחזק. וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ועשה מה שתוכל לחזק עצמך לשמח את נפשך. כי עקר היסורים שלי הוא המרה שחורה אך השם יתברך עזרני ויעזר לי לשמח נפשך בישועתו תמיד ואין פנאי להאריך יותר.

דברי אביה המצפה לישועה. נתן מברסלב. קכג) אור ליום ב' שמוות תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי גרו יאיר. מכתבך קבלתי. וקצור הדבר תדע שאין אני מתחיל כלל עדין להכין עצמי ולנסע. ורצוני לבלי לנסע כלל. אך אם יגיע לי אגרת עוד משם ויכריחו אותי לנסע אז אתחיל לישב עצמי איך להתנהג. וכפי הנראה מן הסתם לא אסע בשבוע זה. ובודאי תוכל לקבל

ממני עוד תשובה ביום ב' אם ירצה השם אם הגיע לי איזה אגרת משם. וילעת עתה דעתי לבלי לנסע כלל רק אחר שבת אם ירצה השם אסע לאומאן בעזרת השם יתברך. ואף על פי כן אם לא תוכל לבוא על שבת קדש הבא עלינו לטובה טוב שתבוא באיזה יום קדם שבת קדש, כי אחר שבת קדש בסמוך אסע לאומאן אם ירצה ה'. גם רבי נחמן נכד רבנו זכרנו לברכה ראוי שיבוא לפה על שבת קדש הבא עלינו לטובה כאשר שמעתי שרצונו לזה. כן יעזרו השם יתברך למלאות רצונו ולשפר כל המניעות, כי מהמניעות יכולין להבין גדל מעלת הנחשק פיזוע לנו. וילעת עתה הודעתני חדשות מענין צואת המנוח רבי אייזיק זכר צדיק לברכה והיה לי לנחת. כי עד הנה לא שמעתי מזה מאומה. וה' הטוב ינחני בדרך האמת ויחוס עלי ויסבב סבות לטובה להצילני מטלטול הנסיעה לשם שקשה עלי מאד. כי אין לי שום פח לזה כאשר תבין ממכתבי הקודם ששלחתי בשבוע העבר. ואני סומך עצמי על השם יתברך לבד כרצונו אעשה, ומחמת הנחיצה אי אפשר להאריך עוד.

דברי אביך.

מברסלב.

נתן

הקטן

מכתב קנד

ברוך השם יום ד' וארא תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי. תקבל אגרת ששלח לי רבי חיים נחום גרו יאיר, גם מכתבי שאני שולח אליו והוא נצרך אליך גם כן, ותראה לזרז לשלחו בפאסט ראשון זווניראדקע והאדרעס נכתב במכתבו. ואם תרצה להעתיקו הרשות בידיך. רק שלא תעכב לשלחו מחמת זה. והאגרת הרצויה פה לרבי חיים נחום יהיה במקום האגרת שאתה נכסף לקבל ממני אליך. כי גם אליך נאמרו כל הדברים הנאמרים שם, בפרט בענין ההתחזקות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ובענין ההתחזקות בשמחה. ותכתב לי תכף אם קבלת האגרת הזאת.

והשם יתברך ישמח נפשנו בישועתו תמיד.

דברי אביך. נתן מברסלב. גם מאליך תבין לכתב גם כן איזה דבורים לרבי חיים נחום כי יהיה לו לנחת, האגרת הזו הכנתי לשלחו על ידי רבי יוסף בן שמעריל חתן הרב שהוא פה פעת. ונתעכב ולא נסע כלל, גם השליח לא היה אתמול כלל, בתוך כך הגיע אגרת מקרימינטשוק שאני מכרח לנסע

לְשֵׁם בְּלִי תְרוּץ. וְאֲנִי מוֹכֵן לְנִסְעֵ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה סְמוּךְ לְפָרְשֵׁת בַּא לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו. כִּי יֵשׁ לִי עֲפוּב מִחֲמַת הַבִּילְעֵט וְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ'. וְהִנֵּה הָאֲגָרֶת לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כָּבֵר נִסְכָּם בְּדַעַתִּי לְשִׁלְחוֹ מִחָר עַל יְדֵי הַפֶּאֶסֶט דְּפֶה, אֵד מֵאֵת ה' הִיְתָה שְׁהַגִּיעַ לִי עֵתָה הָאֲגָרֶת מִמֶּדָּ וְהִיָּה לִי לְנַחַת. כִּי זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָדָּ, וְאֲמַרְתִּי לְבְלִי לְמַנַּע הַטּוֹב מֵאֲתָדָּ וְאֲנִי שׁוֹלַח לָדָּ הָאֲגָרֶת אֵלָיו אֵד בְּאִפְּן שֶׁתִּשְׁלַחוֹ תִּכְפֹּף וּמִיָּד בְּיוֹם מִחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וְלֹא תִעַכְּבוּ בְּשִׁבִיל לְהַעֲתִיקוּ רַק תִּקְרָאֵהוּ הַיֵּטֵב וְתִהְיֶה לְאֵל כָּבֵר יֵשׁ לָדָּ כַּמָּה אֲגָרוֹת יָפִים, רַק אִם לֹא יִהְיֶה שׁוֹם עֲפוּב כָּלֵל מִחֲמַת הַהַעֲתִיקָה הַרְשׁוּת בְּיָדָדָּ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תִּבִּין שֶׁהָאֲגָרֶת נַחוּץ מֵאֵד כְּדִי שִׁיִּגִיעַ אֵלָיו בְּאִפְּן שִׁיּוּכַל לְהַזְדַּרֵּז לְבוֹא לְאוּמָאן לְהַתְרַאוֹת פְּנִים אֲתִי, וְה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמַר כְּרָצוֹנוֹ וְכַרְצוֹן יִרְאִיו זְכוּרֵנִס לְבִרְכָּה, וּמִחֲמַת רַבּוּי טְרָדוֹת אִי אֶפְשֶׁר לְהַאַרִיךָ כָּלֵל.

דְּבָרִי אָבִיךָ. נָתַן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קכה

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אוֹר לְיוֹם ה' שְׁמִינִי תַקְצִ"ד לַפ"ק :

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַרְבֵּנִי וְכוּ', מוֹרְנוּ הָרַב יִצְחָק גֵּרוֹ יְאִיר. מָה אֲמַר לָדָּ בְּנֵי חֲבִיבֵי מִמֶּשׁ כְּלִתָּה נַפְשִׁי מִגְדַּל הַצַּעַר שֶׁהִיָּה לִי כָּל יָמֵי הַיּוֹתֵי בְּדַרְךָ מִחֲמַת שֶׁלֹּא הִיָּה לִי שׁוֹם אֲגָרֶת מֵאֲתָדָּ, וְלֹא יִכְלַתִּי לְהַעֲבִיר מִדַּעַתִּי כִּי אִם בָּעַת עוֹסְקִי בְּאִיזָה עֲבוּדָה שֶׁהַכְּרַחֲתִי עֲצָמִי לְהַעֲבִיר מִדַּעַתִּי הַכֵּל, אֲבָל אַחַר כָּדָּ בְּכָל פַּעַם לֹא שִׁקְטָה דַּעַתִּי מִגְדַּל הַצַּעַר. וְזֶה הַצַּעַר בְּלִבִּי אוֹתִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה מֵאֵד בְּכָל הַיְסוּרִים וְהַרְפָּתָקָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלַי בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה, מָה אֲמַר מָה אֲדַבֵּר אִם הַחֲיִיתָ אֶת נַפְשִׁי מֵאֵד כִּי אֶפְשֶׁר מִצָּאֲתִי מִכְתָּבָדָּ בְּאוּמָאן הַטְּבַת לַעֲשׂוֹת

*

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יִמְלֵא כִּי תִהְיֶה ה' אֲשֶׁר עַד כַּה עֲזָרְנוּ, גַּם פֶּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָדָּ אֲתַמוּל וְגַם הַיּוֹם עַל יְדֵי הַשְּׁלִיחַ, וְלִהְשִׁיבָדָּ עֲלֵיהֶם אִין פְּנָאִי, גַּם בְּקָרוֹב תִּהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבִיתִי וּנְדַבֵּר פְּנִים אֶל פְּנִים אֶת כָּל אֲשֶׁר יֵשִׁים ה' בְּפִינוּ. וְעֵתָה חֲזַק וְאַמְץ וְשִׁמַּח נַפְשָׁדָּ בְּכָל עוֹ כִּי ה' אֲתַנּוּ אֵל תִּירָא.

וְתִהְיֶה לְאֵל הַבְּאֲתִי סִפֵּר תוֹרָה כְּשֶׁרָה וּמְנַהֵה מֵאֵד אֲשֶׁר אִין שְׁכִיחַ דְּגַמְתָּה בְּמֵאָה פְּרָסָאוֹת וְהַכְּתָב נִפְלָא, גַּם הַבְּאֲתִי כְּתָר תוֹרָה עִם שְׁאָר כְּלֵי קִדְשׁ נִפְלָאִים גַּם שִׁ"ס וְעִין יַעֲקֹב וְהַכֵּל בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, זֶה עֲנִי

קרא וה' שמע, עד הנה עזרונו רחמיו וכו' ואל תטשנו לנצח, אלו פיננו מלא שירה וכו' אין אנו מספיקים להודות וכו' וכו'.

דברי אביד המצפה לראותך בשמחה ולברך ברפת שהחינו בפה מלא בעזרת השם יתברך. נתן מברסלב. ותפרס בשלום ידידי הויתיק האברך פרי קדש הלולים מורנו הרב נחמן גרו יאיר ותמסר לו שני המכתבים המכרחים פה מא"ז ומאחותו תחיה ורצונם מאד שיהיה פה לדבר עמו פנים אל פנים, וה' יחזק לבבו לילך בדרך האמת בדרכי אבותיו הקדושים כראוי לו, ולא יבוש בו ולא יבוש בנו: דברי אוהבו באמת לנצח. נתן הנ"ל ושלוס רב לכל אנשי שלומנו באהבה רבה ורחימתן עזיזא, חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה', חזקו מאד בתורה ותפלה ותחנונים בכל יום, כי חוץ מזה הכל הבל, זכרו מאד הבל העולם, הבל הבלים אין בו ממש, ואם כי הכל יודעים זאת, אף על פי כן צריכין לחזר זאת בכל יום ויום ולחטף בכל יום כל מה שנוכל, אולי אולי נוכל להציל עצמינו משטף מים רבים ממצולות ים של הבלי העולם, ועל כל פנים הרצון דקדשה בעצמו גם כן טוב ויקר מאד, והיגיעה להציל את עצמו אפלו אם אינו זוכה כראוי גם כן הוא טוב ויקר מאד, ושום יגיעה ותשוקה ורצון טוב אינו נאבד לעולם ולנצח נצחים, וסוף כל סוף יתקבצו כל היגיעות והתשוקות טובות, ויוציאו את האדם מבאר שחת מטיט היין לאור לחזות בנעם ה' וכו'.

דברי אוהבכם באמת לנצח. נתן הנ"ל.

מכתב קכו

ברוך השם יום ה' מצרע תקצ"ד :

בני חביבי שיחיה, מכתבך קבלתי בזאת השעה, בעת הטרדא קצת, ואיני יודע מה להשיב, כי כל מכתבך זה כמה ימים ושנים כלם מלאים צעקות גדולות, ומה אעשה לך כי כך ברא השם יתברך את האדם שיהיה בנסיון ובמלחמה בכל עת ובכל יום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סכה נב) יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו וכו', וכבר החזקתיך הרבה על פי הדברים שקבלתי ממנו זכרונו לברכה, הפך בהם והפך בהם וכו', וכבר הודעתיה שעם כל אדם נעשה הרבה בעולם הזה בכל יום כמו שאמר הוא זכרונו לברכה שמשית יגיד לכל אדם מה שנעשה עמו בכל יום, ומזה לבד יכולין להבין שעם כל אדם נעשים מעשיות שלמות הרבה בכל יום ויום, וטוב להודות לה' על אשר אהה

צויעק על כל פנים בכל פעם כל כך, כי שום צעקה אינה נאבדת, מי יתן שתזכה לקיים דבריו זכרונו לברכה בפשיטות לפרש שיחתך בכל יום ויום, וכמו שאתה צויעק במכתבך אלי, כן תוציא דבוריך בפעל בינך לבין קונך בכל יום ויום בודאי יועיל לך הרבה הרבה בעלמא דין ובעלמא דאתי לנצח, וחוץ מזה איני יודע שום עצה לתן לך.

רק זאת תדע ותזכר שיש לנו תהלה לאל חי על מי לסמך פיזוע לך בני חביבי. ובכח הזה תוכל לפרש שיחתך ולשפך פמים לך נוכח פני ה' בכל פעם, אף גם תוכל לנחם עצמך ולשמח את לבך בגדל כחו הקדוש הגדול והנורא מאד מאד, ולולא זאת נחמתי בעניי על פי הדרכים האלה. כבר אבדתי בעניי חס ושלום, כי לא יאמן כי יספר את אשר עבר עלי, אך כל חיותי ותקותי הוא על פי הדרכים הנ"ל בכל יום שאני מודה על העבר שאיך שהוא איך שהוא על כל פנים זכינו להיות בחלקו וגורלו וכו' וכו', ועל ידי זה יש לי כח מעט לצעק ולהתחנן ולפרש שיחתי לפניו יתברך קצת מהרבה, ולפעמים נפתח הלב לפרש שיחתי היטב, ואם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני עד שאני זוכה על כל פנים להרגיש חסדיו הגדולים לנצח עד שאני מרקד מחמת שמחה, כאשר עזרני השם יתברך בשבת העבר שרקדתי בעזרת השם יתברך מה שהיה רחוק בעיני בכניסת השבת בתכלית הרחוק, ברוך השם אשר עזרני עד כה, ודע והאמן שמקטן שבקטנים עד גדול שבגדולים כלם צריכין לסבל מרירות גדול בכל יום בזה העולם כל אחד לפי ערכו, אך אלמלא מלחא לא הוי עלמא יכול למסבל מרירותא. ומה גדלו חסדי ה' שאין אנו מתנגדים על הצדיק האמת שהוא בחינת ברית מלח עולם, שהוא ממתיק המרירות של כל העולם, והם משלמים לו רעה תחת טובה וחולקים עליו, יסלח להם ה', וברוך השם שאנו נצלנו מזה, גיוואלד דיא וויסט גאר ניט וואס סע טוט זיך אויף דער וועלט וכו' והרי אנו רואים שכל מי שרודף ביותר אחר העולם הזה חייב מרים ביותר. ואם גם אתם אינכם נקיים לגמרי מתאוות עולם הזה והבלי, על כל פנים אתם יודעים היטב שהכל הבלי וריק, ואתם יודעים מהצדיק האמת הממתיק המרירות, וכל תקוותכם אליו, וכל מגמת פניכם לילך בדרכיו הקדושים, והרבה הרבה נצלתם מכמה וכמה מיני מרירות בלי שעור בעולם הזה ובעולם הבא, יתר מזה אין פנאי להאריך.

דברי אביך הדורש שלומך באהבה ומצפה לשמחת החג הקדוש הבא עלינו לטובה נגילה ונשמחה בישועתו. נתן מבוססלב.

שמחתי בבשורתך הטובה מענין כתיבת ספרים בבית ר"ד נרו יאיר, בודאי הוא ישועת ה' ונפלאותיו אך עדן צריכין ישועה ורחמים רבים שיפוצו מעינותיו חוצה בכל תפוצות ישראל להחיותם לנצח:

מכתב קכז

ברוך השם יום ב' י"ב ניסן תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, יקבל שתי אגרות, אחד לרבי שמשון ואחד להרב הירש נעמירוב, ולא חתמתים כדי שיוכל לקרותם, ואתה תחתם אותם כראוי שלא ישלטו בהם ידי זרים, ותזרו לשלחם מיד לאדעס באפן שיגיעו לידי ממש, וזמן המנחה הגיע ואין פנאי להאריך, ויערב לך שמחת החג ותזכה לקבל הפסח הקדוש הבא עלינו לטובה בשמחה וטוב לב, והעקר שאיך שאתה אוחז עתה אף על פי כן יהיו בעיניך כחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה וכו' כי אף על פי כן יהיו נעשין נפלאות חדשות לטובה עם כל אחד מישראל בחג הקדוש הזה וגם אתה בכלל בודאי, בפרט שאנו זוכין לידע מבעל הנפלאות אשר כל דבריו ודרכיו התמימים והעמקים שהשאיר לנו ירושה טובה כלם נפלאים פלאי פלאות עד אין חקר, ודי כעת בזה לשמח נפשך איך שהוא, וגם אנכי אין לי שום שמחה וחיית כי אם על פי הדברים הנ"ל ויתר מזה תבין מעצמך כי כבר דברנו תהלה לאל הרבה בזה, אך העקר לזכרם מחדש בכל יום בפרט בשנוי הזמנים הקדושים כאלה אשר מצוה עלינו להרבות לספר ביציאת מצרים בכל דור ובכל שנה ושנה, ונפשי יודעת מאד שאין בכל העולם מי שידע וירגיש נפלאות כאלה כאשר זכינו אנחנו בענינו, אשר ילאה הפה לדבר והרעיון להכיל עצם הנפלאות אשר עשה עמנו אדון הנפלאות לזכות לקבל אורות עצומות ונוראות כאלה מאור האורות וכו' וכו', עד הנה עזרנו רחמיו וכו', עלינו לבלות ימינו על זה להודות להלל לשבח וכו' בכל יום ויום למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלה בדור הזה, בפרט בעת כזאת בפסח שמצוה להרבות בספור נפלאות אשר עשה עמנו השם יתברך ואשר הוא עושה עמנו בכל דור ודור, וגם מה שאני כותב לך עתה הוא גם כן נפלאות תמים דעים, כי לא עלה על דעתי שיזדמן לי בשעה הזאת עובר ושב לכתב לך כדברים האלה, בריך רחמנא דסייעו עד כאן.

דברי אביך המצפה לשמח בישועתו יתברך בכל עת, נתן מברסלב.

מכתב קח

ברוך השם יום ב' תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני מכתבך קבלתי היום ונהניתי מאד, גם בהייסין קבלתי מכתבך ומחמת זה נמנעתי לנסע דרך הכפר, ועתה איני יודע איך יפל דבר והי הטוב יעשה ויגמר הכל לטובה פרצונו וכרצון צדיקי אמת זכותם יגן עלינו. וכפי מכתבך תהיה פה בקרוב על פן אין להאריך כלל כי זמן המנחה הגיע, ברוך השם אשר הזמין לי מוסר כתב זה מה שאני מצפה לזה שני ימים לכתב לך אגרת, גם האגרת מפטרבורג קבלתי והיה לי לנחת, ועל הכל נדבר פנים אל פנים אם ירצה השם, ובכלם רואים מה שנעשה בעולם בכל יום ואיך אי אפשר לחיות איזה חיות בעולם כי אם על פי דברי קדשו של אדוננו מורנו ורבינו זכר צדיק וקדוש לברכה, אשר רק ממנו נמשך בחינת קדשת המלחא, הממתיק מרירותא דעלמא אשר בלא זה לא היה אפשר לחיות ולהתקיים כלל, אשרינו שאנו זוכים על כל פנים לידע מחיותנו מי מחיה אותנו ואת כל העולמות כלם, מה שרוב העולם אינם זוכים לזה.

דברי אביך המצפה לראותך מהרה בחיים ושלום ושמחה. נתן מברסלב.

מכתב קכט

בעזרת השם יתברך יום אי נשא תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי הרבני המפלג מורנו הרב יצחק נרו יאיר: הן היום בא לביתי מוסר כתב זה הרבני הנגיד מורנו הרב חיים נרו יאיר מלבוב והוא שאר בשך כי אביו זכרונו לברכה הוא אחיה של חמותי זכרונה לברכה היא אמה זקנתה, ואכל אצלי היום והוא איש נכבד, ובא אלינו בשביל להתראות פנים עמי ועמכם כי אף עצמו ובשרו אתם, ומדי עוברו לקאמינקע יעמד אצל ביתך ותקבלו פראוי בסבר פנים יפות ואת מכבדי תכבד, גם תראה לדבר עמו היטב איך לשלח אגרת אליו ללעמבערג דרך ראדיוויל, ועל שם מי יהיה נשלח לראדיוויל ומשם אליו, וכן בחזרה יהיה נשלח ממנו אליך, ותתשום אצלו אדרעס שלך למען נוכל בקל להשיג מכתבים זה מזה כי נחוץ הוא אלינו מאד, כי יכול לצמח מזה ישועה גדולה בענין הדפסת ספרינו, כי כפי דבריו נוכל להדפיס שם בישועתו הגדולה יתברך, וגם קנה אצלי ספר לקוטי תפלות תהלה לאל ומאליך תבין נפלאות ה' בכל יום ובכל עת, ה' ילחם לנו ונאנחנו נחריש ונראה בישועתו הגדולה אשר יעשה עמנו בחסדו עד יתגלה האמת לעין כל, יתר מזה אין פנאי להאריך.

מכתב קל

בעזרת השם יתברך יום א' נשא תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, היום שלחתי לך אגרת על ידי נגיד אחד מלעמברג שהוא שאר בשרי ובנדאי הגיע לידיך, וכעת קבלתי מכתבך עם המכתבים הכרוכים שם, ואיני יודע מה לכתב לך עתה גם אין הפנאי מסכים כי עד חצות היום הייתי טרוד לקבל פני האורח הנ"ל. והנה אהובי בני בענין האורח הנ"ל ראוי לך להחיות עצמך הרבה כי אף על פי שעדין אין אנו יודעים מה יצמח מזה, על כל פנים לעת עתה הוא פלא גדול אצלי מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, כי כל ספר שיוצא מרשותי לרשות אדם אחר הוא ענין יקר מאד, כי ידעתי שהוא דבר גדול מאד אשר אין לבאר, מפל שכן וכל שכן כשיוצא למרחקים, והנה לעת עתה קבל אצלי תפלות ונתן לי אחד קערביל, וגם עשיתי עמו מעמד שנוכל לשלח מכתבים אליו ולהשיג תשובה ממנו, וכפי דבריו בקל נוכל להדפיס שם בעזרת השם יתברך אם יהיו לנו מעות, ולה' התשועה, כי כל מה שזכינו עד הנה לגמר עסקיו הכל היה בדרך נפלא מאד, על כן אני מאמין שגם ענין זה שהזמין לנו היום השם יתברך בחסדו הוא צמיחת קרן ישועה, ובנדאי לא על חנם חס ושלוש אנו מברכין שלש פעמים בכל יום מצמיח קרן ישועה, וקצת ראינו בעינינו כמה פעמים ואי אפשר לבאר כל אשר בלבבי בענין זה, אך חזק ואמץ ושמח נפשך אשר זכית להיות נמנה בין הקבוצה הקדוש הזה הנקראים על שמו הקדוש והנורא זכרוננו לברכה, וקויתי לה' שגם בזה העולם נראה עוד נפלאות גדולות וישועות נוראות בעסקיו הקדושים, מפל שכן וכל שכן לארץ ימים ושנים טובים בעולם הנצחי שם יראה כל אחד נפלאות הישועות וחסדים נצחיים בדרךכים נפלאים ונשגבים אשר סבב השם יתברך עמנו בכלליות ובפרטיות עם כל אחד ואחד בכל יום ובכל עת ובכל שעה, מה גדלו מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו ואז נודה לו שיר חדש וכו' ונאמר בשמחה מה אשיב לה' וכו', לעת עתה ראוי לנו לחזק נפשינו בכל מקום בהתקנה הזאת, כי תהלה לאל יש לנו על מי להשען יש ויש בעזרת השם יתברך.

והנה ימי השבועות הקדושים ממשמשין ובאין, בעל הרחמים יחוס עלינו שנוזק לגמר ימי הספירה בקדשה ובטהרה שנוזק על כל פנים מעתה להכין עצמנו כראוי לקבלת התורה הקדושה בחג הקדוש הזה הבא עלינו לטובה, ואם אמנם עדין צריכין לשפר הלב על זה הרבה ולבקש ולהתחנן

לפניו יתברך על זה הרבה, ולבכות לפניו בדמעות שלישי כבן הבוכה לפני אביו שיקרבו גם כן בתוך בני ישראל הכשרים הזוכים לקבלת התורה בשבועות, אף על פי כן ביותר צריכין לחזק את עצמנו בשמחה בכל יום, כי עקר הכלי לקבלת התורה הוא שמחה כמו שמבאר בהתורה ויאמר בעז אל רות וכו' (לקויטי מוהר"ן סה) על מאמר רבותינו זכרונם לברכה עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבוא וכו', בתוך כותבי זאת נזכרתי נעימות התנוצצות שבלבי מזאת התורה הקדושה ואיני יודע עוד מה לכתב לך מרב התשווקה שבלבי כלה שארי ולבבי וכו'. כי שם מדבר מהתנוצצות אלקות ובטול אל האין סוף עד שהרשימו מאיר להדעת ולהמשיך משם התורה על ידי גדל השמחה שנעשית כלי לקבלת התורה, שכל זה הוא סוד שבועות זמן תורתנו, מה נאמר ומה נדבר אלמלא לא אתינו לעלמא אלא למשמע דא די ודי והותר, וכן בכל תורה ותורה, ברוך בעל הרחמים העושה חסדים נפלאים בכל דור ודור.

דברי אביך המודה על העבר ומצפה להבא לישועות גדולות נגילה
ונשמחה בישועתו. נתן מבוססלב.

מכתב קלא

ברוך השם יום אי אסרו חג שבועות תקצ"ד לפ"ק.

בני חביבי שמחת לבבי, קבלתי מכתבך בזאת השעה קדם השנה המכרחת לי עתה מאד, וגם כמה אנשי שלומנו עומדים עלי לקבל רשות לשוב לבינתם לשלום, ומאליך תבין טרדתי עתה, עם כל זה אהבתך החזקה אלצני להשיבך מעט, ואודות הקאפטין הטיבות בני חביבי כי היה עם לבבך, ישלם ה' פעלך אשר תשוקתך חזק לתומכני יותר מכחך, אך עם כל זה איני יכול עתה לקבל טובתך, גם אין בידי הקערביל על הסטראקע ושאר הצטרכות על הקאפטין, גם בזאת השעה הבטיחוני אנשי טעפליק שיעשו לי איזה מלבוש, וצויתים שיעשו לי קאפטין טוב, ואף על פי שימשך עוד איזה זמן ההכרח להמתין כי אין לי כח לדחק השעה והי הטוב יעשה וילבישני בגדי כבוד בגדי ישע מעיל צדקה יעטני, ומה מאד שמחת את לבבי באמרותיך אשר כתבת, שמעתי שמעתי מי יתן שתזכה לקים בשלמות דבריני הנובעים מספריו הקדושים, עד שתמלא רצון אדוננו מורנו ורבונו זכרוננו לברכה לקים דבריו באמת, לבלות ימיך על התורה ועל התפלה ועל התשובה ועל הכסופין והגעגועים ורצונות טובים וחזקים וחדשים בכל יום, ולהוציאם מכח אל הפעל, לדבר הכסופים בפה ולצעק ולערג כאיל תערג על אפיקי מים, עד ירחם ה' משמים עד שתזכה

בְּכֹל פְּעַם לְבּוֹא לְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי הַלֵּב נִשְׁבֵּר וּלְהַתְחַזֵּק בְּשִׁמְחָה בְּכֹל
עֵת, כִּי חֲדוֹת ה' הֵיא מְעַזְנוּ, יִתֵּר מִזֶּה אֵין פְּנְאֵי לְהֶאֱרִיךְ.

דְּבָרֵי אָבִיךָ. נִתֵּן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קלב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם ב' נְשֵׂא תִקְצִיד לִפְנֵי, בְּרִסְלָב.

מִרְחוֹק אֶקְרָא לְשָׁלוֹם אֶהוּבֵי מְחַתְנֵי יְדִידֵי כְּנַפְשֵׁי הַרְבֵּי הַמְּפֹלֵג הַנְּגִיד
הַמְּפֹרָסִם שֶׁלְשֶׁלֶת הַיּוֹחֲסִין מוֹרְנוּ הַרְבֵּי חַיִּים הַכֶּהֵן יְהִי ה' עִמּוֹ וַיַּעֲלֶה מֵעֵלָה
מֵעֵלָה בְּתוֹרָה וַיְגַדֵּל עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן. הַאִירוּ מוֹל עֵבֶר
פְּנֵי אִמְרוֹתֵינוּ הַנְּעִימִים, וְשֵׁשׁ אֲנָכִי עַל אִמְרוֹתֵינוּ כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב. וּבְקִשְׁתֵּי
מֵאֵת מֵעֵלְתוֹ שְׁפֹאֲשֵׁר יָבֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ נֶאֱוָה קִדְשׁ אֵל יִתְרַשֵּׁל לְקִיִּם
הַבְּטָחְתוּ לְכַתֵּב לִי מִיָּד מְשָׁלוֹמוֹ הַטּוֹב, וּבְפִרְט אֹדוֹת הַהַדְפָּסָה שֶׁיִּרְאֶה
לְדַבֵּר עִם הַמְּדַפְּסִים דָּשָׁם, אִם אוֹכֵל לְהַדְפִּיס שֵׁם הַסְּפָרִים שְׁלֵנוּ, וְכִמָּה
הוּא רוֹצֵה בְּעֵדָם, וּבְאִיזָה אִפֹּן יִתְרַצֶּה לְהַדְפִּיס, וְאִם יְהִיו מְצוּיִים שֵׁם
בְּסִבִּיבוֹתֵיהֶם קוֹפְצִים עֲלֵיהֶם, הַכֹּל יִשְׁאַל כְּחֻכְמָתוֹ, וַיּוֹדִיעֵנִי מִיָּד לְקַהֲלָה
קְדוֹשָׁה טוֹלְטָשִׁין לְבֵנֵי רַבִּי יִצְחָק שְׁטַעֲרִין הָאֲרֵץ כִּיִּדוּעַ לְמַעַלְתוֹ. יִתֵּר מִזֶּה
אֵין הַזְּמַן מְסַכִּים לְהֶאֱרִיךְ, וְשָׁלוֹמוֹ יְגַדֵּל נָא וַיִּצְלִיחוּ ה' בְּכֹל אֲשֶׁר יִפְנֶה,
עוֹד יָנוּב בְּשִׁיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגוֹן רַטֵּב.

דְּבָרֵי אוֹהָבוֹ בְּאֵמַת לְנֶצַח וּמְצַפָּה לְתִשׁוּבָתוֹ. נִתֵּן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קלג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ד' נְשֵׂא ב' תִקְצִיד לִפְנֵי.

אֶהוּבֵי בְנֵי, בְּשַׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, אֲבָל הָאֲגָרָת שֶׁשְׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל לֹא
הִגִּיעַ לְיָדִי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי לְשָׁאֵל עָלָיו, וְלֹא טוֹב עֲשִׂיתָ מֵהַ שְׁלָחַתְּ הַזְּכָרָת
בְּמִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי מִי שֶׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל, וְצָר לִי עַל זֶה, בְּפִרְט הָאֲגָרָת
מְפֹטֵרְבוּרְג, וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד עִם מִי שֶׁלַחְתָּ, וּמֵהַסְתֵּם יִגִּיעַ לְיָדִי, וְכַעַת אֵין

לִי מָה לְכַתֵּב, כִּי זֶה סָמוּךְ הָיִיתָ פֹּה, וְגַם כָּתַבְתִּי לָךְ אֲגָרָת פֹּה בַּיּוֹם אִי
הָעֵבֶר, וְכַאֲשֶׁר אֶקְבֵּל הָאֲגָרָת שֶׁשְּׁלַחְתָּ אֶתְמוּל אֲרָאָה לְהַשִּׁיבָךָ עוֹד אִם
יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וְעַתָּה חֲזַק וְאַמֵץ, וְתִגִּיל וְתִשֵּׂשׂ בִּישׁוּעַתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לְשָׂאב מִיָּם
בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר עָדִין לֹא נִפְסְקוּ מִימֵי הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר אָנוּ
רוֹאִים בַּחוּשׁ שְׁגָם עִתָּה נֹבְעִים דְּבָרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים כְּמַעַן הַנּוֹבֵעַ, כַּאֲשֶׁר
אַתָּם רוֹאִים בְּעֵינֵיכֶם בְּכָל פַּעַם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּה לְכַלְנוּ שְׁנִזְכֶּה לְקַיֵּם
דְּבָרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת.

דְּבָרֵי אַבִּיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה נָתַן מִבְּרִסְלָב.

גַּם תִּקְבַּל אֲגָרָת לְרַבֵּי חַיִּים הַכֹּהֵן מְלַעַמְבֶּרֶג, וְתִשְׁתַּדֵּל לְשַׁלְחוֹ מִיַּד לְקַהֲלָה
קְדוֹשָׁה קְאֻמִּינְקֶע, וְאִם יִתְמַהֲמַה עַד שֶׁתִּבְיִן שֶׁכָּבֵר נִסְעַ מִשֵּׁם לֹא תִשְׁלַחוּ
כָּלל, אִךְ רְאוּי לָךְ לְזַרְזֵר בְּזֶה הַרְבֵּה לְשַׁלַּח אֵלָיו הָאֲגָרָת מִיַּד, כִּי מֵאֵלֶיךָ תִּבְיִן
כְּמָה צְרִיכִין לְטַרַח עַל עֵסֶק כְּזֶה, אוֹלֵי תִצְמַח מִזֶּה יִשׁוּעָה גְדוֹלָה, כִּי כִּךָ
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהִיג עִמָּנוּ בְּחִסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, כִּי כָּל מָה שֶׁזָּכִינוּ
לְגַמֵּר עֲסָקֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּפֶרֶט בְּעֵנֵינוּ הַהִדְפָּסָה, הַכֹּל הִיָּה בְּדֶרֶךְ נִפְלְאוֹת
כְּאֵלֶּה, וְאָנוּ מְחַיְבִים לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְעַשׂוֹת מַה שֶׁמִּטָּל עֲלֵינוּ, וְהִי הַטּוֹב יַעֲשֶׂה,
הוּא הַתְּחִיל הוּא יִגְמַר. הִי יִגְמַר בְּעַדֵּי.

הַנִּיל.

נָתַן

מכתב קלד

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מוֹצְאֵי שַׁבַּת קִדְּשׁ אֹר לַיּוֹם אִי שְׁלַח תַּקְצִ"ד לַפ"ק.

שְׁלוֹם רַב לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַרְבֵּנִי מוֹרְנוּ הַרְבֵּי יִצְחָק גֵּרוֹ יְאִיר. מִכְּתָבְךָ
קִבַּלְתִּי אֹר לַיּוֹם הִי, וְתַעֲלִזְנָה כְּלִיוְתִי בִישׁוּעַתְךָ אֲשֶׁר תִּתְּנֶנִּי לְאֵל קִנִּית
בְּחִסְדּוֹ בֵּית נְאֻה לְמִזֵּל טוֹב. אִם אֲמַנֵם יִדְעֵתִי כִּי כָּבֵד עָלֶיךָ הַדְּבָר קִצָּת,
עִם כָּל זֶה עֲשִׂיתָ יָפָה שְׁלֹא עֲזַבְתָּ בֵּית כְּזֶה, כְּפִי אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי וְהַבְּנֵתִי
מִרְחוֹק, כִּי לֹא בְּכָל יוֹמָא מִתְרַחֵשׁ דִּי יִרְה נְאֻה וְרַחֲבָה כְּזֹאת בְּמַקְּחַ כְּזֶה.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָךְ שְׁתוּכַל לְסַלֵּק בְּרוּחַ, וּבְרַחֲמֵינוּ יִשְׁפִיעַ לָךְ בְּכַפְלִים
שְׁפַע טוֹבָה וּבְרַכָּה וְהַרְחֲבָה גְדוֹלָה לְתוֹךְ בֵּיתְךָ, וְתִרְאֶה לְגַמֵּר כָּל הַתּוֹרָה
כְּלָה קִדְּשׁ שְׁתַּכְנַס לְשֵׁם כְּפִדּוּעַ לָךְ, וְגַם תַּעֲשֶׂה מַה שֶׁכְּתוּב בְּסִפְרֵי הָאֵלֶּף בֵּית
לְהַכְנִיֵס לְשֵׁם תְּחִלָּה חֲרַב אוֹ סָפִין וְכוּ', וְתִזְכֶּה לְעַסֵּק בְּתוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ
עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצִיךָ לְאֶרֶץ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן. וְהִנֵּה
בּוֹדָאֵי מִהָרְאוּי הִיָּה לִי לְעִזֹּר עַל עֵסֶק כְּזֶה, אִךְ יִדּוּעַ לָךְ כִּי אִין בְּיַדִּי לְעִזֹּר

לָךְ בְּמִמּוֹן, אֶפְלוּ פְּרוּטָה אַחַת, בְּפֶרֶט שְׁאֲנִי צָרִיךְ עִתָּה לַעֲסֹק בְּגִמְרַי בְּנִין
בֵּיתִי לְטוֹבָה, וְאִין בְּיָדִי לַעֲזֹר לָךְ כִּי אִם בְּתַפְלָה, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
לְבָרְכָה שְׁעֲזָרוּ בְּתַפְלָה, וְגַם יוֹתֵר מִזֶּה יִהְיֶה לָךְ לַעֲזֹר וְלִישׁוּעָה מִה שְׁאֲנִי
מְחַזְקֶךָ שְׁאֲתָה תַעֲסֹק בְּתַפְלָה וְשִׂיחָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂזָה עֶקֶר הָעֲזָר
וְהִישׁוּעָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל, וְהִנֵּה מִחֲמַת אֲפוּקֵי שְׁבִתָּא וְאִין דְּרַכִּי לְכַתֵּב בְּעַת
כְּזֹאת סְמוּךְ אַחֵר הַהַבְּדִלָה רַק אֶהְבֶּה מְקַלְקֶלֶת הַשׁוּרָה וְכַתְּבִיתִי לָךְ עִתָּה
דְּבָרֵי אֱלֹהִים הַמְעַטִּים הַמְחַזְקִים הַרְבֵּה וְיִתֵּר מִזֶּה אִין בְּכַחֵי עִתָּה לְהֶאֱרִיךְ.

דְּבָרֵי אֲבִיךָ הַמְעַתִּיר בְּעַדְכֶם. נָתַן מִבְּרִסְלָב.

מכתב קלה

בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' עָרַב רֵאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תַּקצ"ד לפ"ק.

תַּעֲלֶזְנָה כְּלִיּוֹתֵי בְּדָבָר שְׁפָתֶיךָ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ חֶלֶב וּדְשָׁן תִּשְׁבַּע נַפְשֵׁי בְּרֵאוֹתַי
אֲמֵרוֹתֶיךָ הַיְקָרִים מִפִּי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי עִתָּה בְּעַת סְעֻדַת שְׁחֵרִית שְׁמַעְתִּי
אֲמֵרוֹתֶיךָ כִּי נַעֲמוּ, בְּמָה נִקְדָּם ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרְנִי בְּרַחֲמֵינוּ וְנִפְלְאוֹתֵינוּ
הָעֲצוּמִים שְׁאֲזָכָה שְׁיִצְאוּ מִפִּי דְבָרִים כְּאֵלֶּה וְשִׁיכְנָסוּ בְּאֲזֵנֵי פְרִי בְטָנִי
שְׂיַחֲיוּ, הָאֲמַת כְּאֲשֶׁר כְּתַבְתָּ שְׁדַבְּרִים אֱלוֹהֵי אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֶפְלוּ לַעֲצֻמוֹ
וְכַמְבָּאָר מִזֶּה בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן שְׁאֲצַל הַמְעַשִּׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הַר"ן א) עַל פְּסוּק
כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גְדוֹל ה' וְכוּ', וְגַם בְּזֶה בְּעֲצֻמוֹ רֹאִין גְּדֻלַּת ה' וְנִפְלְאוֹתֵינוּ
בְּכָל דוֹר וְדוֹר עִם כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִפְלִיא חֲסִדוֹ עִמָּנוּ שְׁנִזְכָּה לְשֵׁא
וְלִתְנוּ בְּעַל פִּה וּבְכַתֵּב בְּדַבְּרִים כְּאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּרוּם רוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד אִין
סוּף וְיִוֵּרְדִים עַד אִין תַּכְלִית לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי וְאוֹתְךָ, בְּהַתְּנוּצָצוֹת נְעִימַת
יְדִידוֹת עָרִיבַת מְתִיקַת תְּשׁוּקַת הַתְּנוּצָצוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לְנֶצַח,
עֲלִינוּ לְשִׁבְחָ לְאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ' אֲשֶׁר הָיָה בְּעִזְרָנוּ בְּדוֹר הַיְתוּסָה הַזֶּה בְּשִׁפְלָה
מִצָּבְנוּ כְּזֶה בְּדַחְקוֹת כְּזֶה, לִידַע וּלְהֶאֱמִין וּלְדַבֵּר בְּדַבְּרִים קְדוּשִׁים כְּאֵלֶּה,
מֵה נֵאֱמַר מֵה נִדְבָר מֵה נִשְׁיב לְה' כָּל תַּגְּמוּלוֹהֵי עֲלִינוּ, לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חֲיִבִים
לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׁמְחָה וְחֻדוּהָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, לְהַזְכִּיר עֲצֻמְנוּ בְּכָל
פְּעַם בְּחֲסִדִים הָאֵלֶּה בִּישׁוּעַת נִפְלְאוֹת כְּאֵלֶּה, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ
בְּכָל יוֹם, וּלְקַיֵּם אֲגִילָה וְאֶשְׁמַחָה בְּחֲסִדְךָ וְכוּ': וְעִתָּה אֶסְפֵּר לָךְ בְּנֵי חֲבִיבֵי
אֶת הַיְשׁוּעוֹת הַפְּרִטִיּוֹת אֲשֶׁר עֲזָרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיָמֵים הָאֵלֶּה, אַחֲרֵי
נְסִיעַתְךָ בְּיוֹם ב' לַעֲתָ עָרַב אַחֵר מִנְּחָה הַקִּימוֹ אֶת הַבְּנִין, דְּהִינוּ שְׁהֶעֱמִידוּ
אֶת הָעֲמוּדִים וְהַקּוֹרוֹת, שְׂזָה הָיָה דְּבָר גְּדוֹל לְהַקִּים אֶת הַבְּנִין בְּזְרִיזוֹת כָּל
כָּךְ, וְהָיָה עַל זֶה מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וְה' עֲזָרְנִי, וּבְיוֹם ה' לֹא עָסָקוּ כִּי אִם שְׁלֹשָׁה
עֲרָלִים בְּהַבְּנִין, מִחֲמַת שְׁהָיָה יוֹם חָגָם אֲצַל אֲנָשֵׁי פוֹלִין וְגַם אֱלוֹהֵי הָעֲרָלִים
רָצוּ הַדִּיסְאֲטִנִּיקִים לְבַטֵּל, וּכְבָר נִתְבַּטְּלוּ. אַךְ אַחֵר הַהַפְּצָרָה וּמַעַט שְׁחַד

חזרו למלאכתם. וביום ו' העבר חפצנו לעסק בהבנן עם כמה ערלים. אך הדיסאטניקיס בטלו המלאכה שלא נבנה עוד עד אשר נודיע להגארדניטשע והיה לנו קצת צער מזה, ותשבת המלאכה כל יום ו', והשם יתברך היה בעזרנו, והיום פעל אצלו רבי נחום יוסף שנתן רשות לבנות, ברוך ומברך שמו הגדול יתברך, אשר עד כה עזרנו, כן יהיה עמנו להזמין לנו מעות וכל הצטרכות הבנן שנוזקה לגמרו מהרה בכי טוב, ולעסק בו בתורה ותפלה, ולספר עזוזו ונפלאותיו אשר עשה עמנו ממצרים ועד הנה, עד הדור הזה ועד השעה הזאת, ודע בני חביבי כי המעות שהיו בידיך לתן לי אז בהיותך פה הם המשכנו והוציאנו מפי דברים הנוראים האלה, כמו שכתוב (ראש השנה ו) בפיך זו צדקה שעל ידי צדקה נעשה הדבור, ועתה ראינו זאת בחוש כי אנכי לא עלה על דעתך שנתת לי אז וגם לא עלה על דעתך לדבר דבורים אלה, וגם כי הייתי אז טרויט מאד בטראדא כזאת בעסק התחלת בנן כזה, אך מאת ה' היתה זאת לדבר דבורים אלה על ידי עצם תשוקתך לשמע ועל ידי מסת נדבת ידך הטוב, וה' ישלם פעלך ותהי משכרתך שלמה וכו', ונדבות פיך רצה נא ה' ומשפטיו ילמדך וינדיך בכל עת בדרך הטוב והישר למען ייטיב לך לנצח, ומחמת הטרדא אי אפשר להאריך כי כל הלילה לא ישנתי והתפללתי בבקר השכם מה שאין דרכי בכך בעתים הללו, ומאליך תבין גדל ההכרח לי לישן עתה, אך אהבתך אלצני לכתב לך מיד דברים אלה להחיותך לנצח.

דברי אביך המצפה לישועה. נתן מברסלב.

ושלום רב לכל אנשי שלומנו באהבה רבא ורחימתן עזיזא בזה ובבא לעולמי עד ולנצח נצחים, חזקו ואמצו לבבכם כל המיחלים לה' ותרגילו עצמכם לדבר בכל יום אחד עם חברו מהתכלית הנצחי ולדבר כל אחד בינו לבין קונו וכו', כדי לקבל מכל הנקודות טובות וכו', ואל תתבישו כלל מפני המלעיגים, כי תהלה לאל אין לנו כלל להתבייש מפניהם, ואין פנאי עתה להאריך בזה.

דברי אוהבך באמת לנצח. נתן הנ"ל.

ותקבל אגרת לר"ש, גם זאת מאת ה' היתה לכתב לו עתה דברים אלה:

מכתב קלו

בעזרת השם יתברך יום ג' חקת תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי עתה, והיה לי לנחת, והשם יתברך יעזר
לך שתכנס מהרה לביתך בחיים ושלוה, וזמין לך שתף טוב, וכל אחד על
מקומו יבוא בשלוה, ותזכה בביתך לעסק בתורה ותפלה ומעשים טובים,
ולחכמים אורחים הגונים אתה וזרעך לדורות עולם לארץ ימים ושנים
טובים, עד אשר יבנה היכל על תילו אמן כן יהי רצון: עתה תדע שבדעתך
נתחדש בשבוע העבר לנסע בסמוך אם ירצה השם לאומאן, ובדעתך לנסע
ביום ה' הבא עלינו לטובה סמוך לשבת או אחר שבת הבא עלינו לטובה
בסמוך לחשב שם מחשבות בענין גמר הבנין. כי ההכרח לחשב בזה,
ולתפלל על זה הרבה, אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם
ה', וגם בענין בנין ביתי אני צריך לעסק בשבוע זה על כל פנים והכיס ריק
וכו', אך לה' הישועה שיעזר על הכל, כי הרבה הרבה רוח והצלה לפניו
יתברך, והיה מהראוי לנגש אותו גם כן מה שנשארת חייב על הבנין הנ"ל
באומאן, אך איני יודע אם אתה יכול עתה לתת לכסף מוצא, אך אם
אפשר איזה סך על זה מעט או הרבה מה טוב, וה' יברך ויצלחך
בכללים, ברכה ושלוה וחיים, כנפשך ונפש אביך החפץ ומתגעגע לשמח
בכם שיקים בכם ישמח אביך ואמך וכו'. נתן מברסלב.

ושלוה לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, גם מרבי מרדכי וכל אנשי שלומנו
בקשתי כל מה שאפשר שישלחו על הבנין הקדוש באומאן, יראו לשלח
מיד בשבוע זה, למען יהיה לכם חלק טוב בגמר הבנין קדוש ונורא מאד:

מכתב קלז

בעזרת השם יתברך יום א' פנחס תקצ"ד לפ"ק.

רב שלום לאהובי בני חביבי, הרבני המפלא מורנו הרב יצחק שייחיה,
מכתבך קבלתי זה שלש פעמים. ולא היה לי עם מי להשיבך עד היום,
ומה מאד הגדלתי השמחה על המכתב מלבוב, אם אמנם עדין צריכין
ישועה ורחמים רבים שיהיה נצמח מזה הפרות הטובים שאנו מחכים
להם, עם כל זה טוב להודות לה' על התחלת התנוצצות צמיחת קרן
ישועה בעסק כזה, כי איך שיהיה בחסדו יתברך בודאי אין זה דבר ריק
מה שהולכים לעת עתה מכתבים משם בענין זה, וה' יחוס על עמו ויגמר
בעדנו כרצונו וכרצון יראיו האמתיים וכו', ה' יגמר בעדי וכו'. ובענין
ביתך שקנית למזל טוב גם כן נתת שמחה בלבי מה שפטרת את השכן.
וכפי מכתבך השני נח לך מן הראשון. וגם ברוך השם שכבר באת עמו אל
עמק השווה. וזכית בחלקך אשר חפצת. ועל הכל טוב להודות לה' על העבר
ולבקש על העתיד. וגם כפי פרושות לשמים שתזכה לכנס לביתך לחיים

טובים ארפים ולשלו, ותזכה לעסק שם בתורה ותפלה ומעשים טובים
אתה וזרעך לארץ ימים ושנים טובות לדורות עולם. ויהיה שלום בביתך
ורענו בהיכלך עוד תנוב בשיבה טובה ותהי פגן רוח אמן פן יהי רצון. והנה
תהלה לאל יש לי עתה שיחה נאה בענין בית ישראל הנוגע אל התכלית
האמתית הנצחי. אך אין פנאי לבארה בפרט בכתב על פני השדה. וכבוד
ידידנו רבי נפתלי גרו יאיר הוא עתה פה. והיום או מחר יסע מפה. ואני
צריך לדבר עמו. על פן אי אפשר להאריך כלל. ובעל הישועות יושיעך
ויצליחך בכל אשר תפנה. וכל הקמים עליך לרעה מהרה תופר עצתם וכו'.
ותזכה תמיד לאדבקא מחשבתך בעלמא דאתי. מפל המחשבה דבור
ומעשה שעובר עליך בכל יום.

דברי אביך המצפה לישועתך ומעתיר בעדכם. נתן מברסלב.

מכתב קלח

בעזרת השם יתברך יום ו' ערב שבת קדש פרשת פנחס תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי. מכתבך קבלתי מרבי פנחס העניס. וכבר ידעתי מקדם
מרבי טוביה מטעפליק שנכנסת לביתך נאווה קדש. יהי רצון שיהיה לחיים
טובים ארפים ולשלום לך ולכל ביתך. ותזכו לעסק שם בעבודת ה' באמת.
ויהיה ביתך בית ועד לחכמים בית פתוח לרוחה, בית שמגדלין בו תורה
ותפלה. וכעת כבר עבר חצות היום וקדשת שבת קדש ממשמש ובא. ואין
פנאי להאריך כלל. וכפי הנראה לא אסע עוד שום נסיעה בעזרת השם
יתברך עד אחר שבת נחמו הבא עלינו לטובה.

דברי אביך המצפה לראותך בשבת נחמו הבא עלינו לטובה. מי יתן שניזכה
להכין עצמנו מעתה על שבת נחמו שניזכה לנחמה שלמה על כל צרות
נפשנו שלא נסג עוד ממנו יתברך שזה עקר הנחמה והישועה על הכל. נתן
מברסלב.

מכתב קלט

ברוך השם יום ב' מנחם אב תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי. השם יתברך ישלח לך רפואה שלמה קל מהרה וישיבך לאיתנד בשלמות. בזה השעה קבלתי מכתבך עם הסף מאתים וארבעים קאפיקעס. וחוצ מזה כמה וכמה פרוטות של בלעד ואיני יודע מספרם ולא נזכרו במכתבך כלל. ואיני יודע למי הם שיכים. והנה מאליך תבין גדל צערי מצערך ואיני יודע מה להשיבך עתה בחפזון. כי מוסר כתב זה נחוצ. והיום פנה. והוא סמוך למנחה. והמכתב מיום (חסר) עדין לא בא לידי ואראה לחקר אחריו. ונפלאתי עליך בני חביבי על אשר עדין אינך יודע שבכל יום ויום מתחדש על כל אחד כמה מניעות ובלבולים שונים אשר אי אפשר לבאר. וכל זה בכלל מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספה נב) בכל יום יצרו של אדם מתחדש עליו. ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו וכו'. וגם איתא בדברי אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה שכל אדם בהכרח שיהיה לו צער בכל יום וכו' וצריכין המתקה גדולה שלא יתגבר הצער ביותר חס ושלום ומה זה חדוש אצלך מה שעובר עליך וההכרח לילך על פי הדברים ששמענו ממנו זכרוננו לברכה אז מען האט גאר ניט צוא טאן וכו'. ותאמין לי בני חביבי שזה איזה זמן שאתה בעצמך כתבת לי והזפרת אותי דבורים אלו הנ"ל במכתבך שאין צריכין לעשות כלל וכו' והחיית אותי בהם מאד. אף על פי שבאמת מפי שמעת אותם אף על פי כן באותו הזמן נשכחו קצת מלבי ואתה הזפרתני. וראיתי אז גדל מעלת שיחתנו שמקבלין דין מן דין. וכבר ידעת שהעקר הוא הרצון ותהלה לאל יש לך רצונות טובים וחזקים מאד ואתה פועל בהם הרבה לטובה בעזרת השם יתברך. ובתוך כך אתה חוטף גם כן כמה דברים שבקדשה ולה' הישועה שתוכל

*

בעזרת השם יתברך ללמד יותר ולעסק בתפלה יותר. כי הבא לטהר מסייעין לו אומרים לו המתן. ואף על פי שצריכין זריזות גדול צריכין גם להמתין הרבה. ובודאי כבר שמעת ממני הרבה בכל זה. ועל כל אלה העקר דעקר הוא גדל כח של זקן דקדשה סבא דסבין שאנו נשענים עליו. ותהלה לאל יש לנו על מי לסמוך יש ויש בעולם הזה ובעולם הבא. חזק בני חזק. כי ה' אתך ועמך אל תירא ואל תחת. וה' יסעדך מהרה ותשוב לאיתנד ותחדש פנשר נעורכי להתחיל מחדש מה שתוכל לעשות בכחך. והנה עתה שכיח מאד גם פה ובשאר עירות מחושים וחולאת באלה וכאלה כאשר כתבת. אך מה שכתבת שמחמת צער ודאגה בא לך חס ושלום אתה צריך לשוב על זה, כי לא כך הוא המדה ולא כך יפה לך להיות נמשך אחר הצער כל כך חס ושלום, כי צריכין להזכיר את עצמו מיד כשעובר איזה דבר שכל מארעותיו הם לטובתו ולקיים דברי רבותינו זכרונם לברכה לעולם וכו' דעבד רחמנא לטב עבד. יתר מזה אי אפשר להאריך, וכפי פרושות לה' אל שדי יתן לכם רחמים. רחמים גדולים רחמים פשוטים שאין בהם תערבת דין כלל, ויהיו הרחמים בידיכם שתזכו לכל טוב בזה ובבא לנצח.

דברי אביך המעתייר בעדך ומצפה לשמע הטוב מאתך מהרה. נתן
מברסלב.

מכתב קמ

בעזרת השם יתברך יום א' ראה תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי. מכתבך קבלתי עתה. ואם אמנם יש לי צער מזה שבאת
לידי זה להצטער כל כך בדרך בשביל רוח כזה. עם כל זה זאת נחמתי מה
שכתבת שנוכרת בדברי אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה שדרך הוא
תקון הברית, ובכונת אלול. ומסתם חשבת אז כמה דברי תורה. וגם
היה לך בתוך כך לפרש שיחתך לפניו יתברך כאשר דברנו מזה כמה
פעמים. ומסתמא קימת קצת מזה. ועל ידי זה לה' התקוה שהכל יתהפך
לטובה. וגם צריכין לכוון בשעת המשא ומתן שכל הטרחות והיגיעות
נחשבין טרחות של מצוה שהם יקרים מאד. והנה ברוך השם עסקו אצלי
בתקון הסכה כל יום ו' ערב שבת קדש העבר וגם ביום מחר ואחר כך אם
ירצה השם נעסק בזה. אך אפס כסף, ועל ידי רבי נחמן אודיע לך מזה.
וה' הטוב יעשה ויפרנסנו בכבוד ויהיה בעזרנו להיות כרצונו הטוב באמת,
ולגמר עסקי רבינו זכרוננו לברכה לזכות את הרבים לנצח.

דברי אביך הטרוד קצת ותדע שהשם יתברך היה בעזרנו להיות שמחים
הרבה בסעדה שלישית מה שלא עלה על דעתי כלל, כי אדרבא היה לי אז
כבדות ולב נשבר והשם יתברך עזרני בנפלאותיו להפך הכל לשמחה
גדולה עד שהגיע עד הרגליו, ברוך השם אשר עזרני עד כה. ויותר מזה
יספר לך רבי נחמן אם ירצה השם. וצריכין לזכר כל זאת כל מה שעובר
על כל אחד בפרט מה שעובר בביתי בחסדו ונפלאותיו העצומים כי לא
דבר ריק היא כל מה שנעשה עמנו בזה העולם העובר. אם אמנם ההכרח
להשפיע מדעתו העבר כדי שלא יבלבל אותו מתפלתו ועבודתו כאשר
אמר אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה שמצד זה השכחה מעלה גדולה.
אף על פי כן לכל עת וכל פעם צריכין לשים לב להזכיר את עצמו בכל פעם
מה נעשה עמו בעולם. ונבון יבין לאשורו איך לנהג עם כל מדה בעתו
ובזמנו. וה' יוליכני בדרך הישר והאמת תמיד. נתן מברסלב.

מכתב קמא

ברוך השם מוצאי שבת קדש אור ליום אי שופטים תקצ"ד לפ"ק.

סימן טוב ומזל טוב לבני חביבי הרבני מורנו הרב יצחק שיחיה. תהלה לאל חלתה גם ילדה בתי חנה ציריל תחיה היא אחותך בת למזל טוב ביום ו' ערב שבת קדש העבר. ורבת שבעה לה נפשנו צער ומרירות גדול מחבלי לדה שלה שהיו קשים מאד. ונמשכו מתחלת ליל ו' עד אחר תפלת שחרית ביום ו' כמו ב' שעות. דהינו שעה עשירית על הזיגור. וכבר ידעת בני חביבי כי טוב ה' לכל שלכל הדברים שבעולם טוב ה'. דהינו תפלה (כמבאר בסימן י"ד לקוטי חלק א), בפרט פי, תהלה לאל, נמצא באוצרותינו סגלות יקרות, תפלות נוראות על מקשה לילד המה היו בעזרנו. אחרי אשר כמעט אפס כחה בבחינת וכח אין ללדה, וצעקתנו יודע תעלומות הקשיבם, וילדה בשלום למזל טוב בעזרת השם יתברך. במה אקדם ה', אפף לאלקי מרום על כל החסדים הנפלאים שעשה עמנו לידע על כל דבר שבעולם תורות נוראות פאלה. וקצרה היריעה ואפס הפנאי לבאר ולהזכיר בכמה מקומות הוא זכרונו לברכה מדבר מענין הולדה, ובכל תורה ושיחה יכולין להיות איש פשר ונרא וצדיק אמת וכו'. מה גדלו מעשי ה' אשר עשה עמנו בדור הזה מי פעל ועשה וכו'. והנה אחרי אשר עזרני ה' שילדה למזל טוב בחמלתו יתברך התחילו לנגש אותי מעות לגמר צרכי שבת וצרכי היולדת שתחיה ובדי אין לפרטתה אפלו פרוטה אחת. ואני עני ונגע מחסרון השנה כל הלילה בצער ובכליון עינים פזה. בפרט בערב שבת. בתוך כך בא רבי איציק בן רבי יודיל הפהו והביא לי מכתבו עם שני רובל כסף. ועתה מאליך תבין מה זכית בזה בזו השעה. ובודאי הכל מאת ה' שהזמין לי השליח בזמנו. אף תשוקתה הטובה זכה אותך לזה כי בדרך שאדם רוצה לילך וכו'. והנה עתה סמוך לחצות לא שכרתי עגלה. אף מאהבתך לקחתי מועד לעצמי עתה להכין האגרת הזאת כי בעת שנגיע השליח בודאי לא יהיה לי פנאי להודיעך וכל זה להחיותך ולהשיבך בדברי אלה פאות נפשך, והנה בחסדו עזרנו שהינו שמחים הרבה בעזרת השם יתברך בשבת זה וחסידים ואנשי מעשה היו מרקדים הרבה. וכבר נקרא שמה בישראל אסתר שיינצא שתחיה, יהי רצון שיזכו לגדלה לחפה ולמעשים טובים לארץ ימים ושנים טובות. ותהיה לנו ולכל ישראל למזל טוב ולששון ולשמחה, ונזכה לקבל חדש אלול הנורא הזה הבא עלינו לטובה בקדשה ובטהרה. כי כל דברי מכתבי הנ"ל מדברים מאלול שגרמו בפסוק (משלי לא) עז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון שהוא צרוף אלול בראשי תבות כמו שכתוב בסימן כ"א ושם מדבר מענין יולדות ומענין צעקתנו יודע תעלומות כמו שכתוב שם עין שם. ראה והבן שבתורתו הקדושה יכולין למצא כל מבקש כי בשבת זו ברכו חדש אלול והיה חבור נפלא לענין הנ"ל. וכן הוא בכל יום ויום שכל מה שנעשה בכל יום אצל כל אחד ואחד הכל יכולין למצא בתורתו הקדושה בדרכים נפלאים פאשר כבר שמעת וראית והבנת אצלי כמה פעמים וכל זה לפי מעוט שכלנו, מפל שפן הנסתרות שבהם עד אין סוף

ואין תכלית, אלו כל הימים דיו וכו' אי אפשר לבאר החדושים והנפלאות והנוראות שבכל תורה ותורה, ועל אודות תשוקתך העצומה באמת להתקרב אליו יתברך ולתורתו הקדושה, אם אמנם זה יקר מאד, אך צריכין לזכר בהתורה לשמש שם אהל בהם שאור להבות הלב של איש ישראל הוא עד אין סוף עד אשר אי אפשר לעבד את ה' מרובי ההתלהבות וצריכין לצמצם ההתלהבות הזאת וכו' עין שם, ואם אמנם נדמה לך שהתורה הזאת נאמרה לגדולים ממה, באמת גם אתה צריך לזהר בזה, כי אפלו במדרגה הנמוכה צריכין לצמצם ההתלהבות שלא יבער יותר מדאי כדי שלא יבלבלו חס ושלוש ולא יוכל לעשות כלל מרובי התשוקה והגעגועים, ויש בזה הרבה לדבר ואי אפשר על פני הכתב, וגם כי אפס הפנאי, והשם יתברך יעורר לבבכם באמת שתזכו להרגיש אמתת נעימת תורתו הקדושה ולילך בהם באמת בכל עת כל אחד בכל מקום שהוא, ולקיים באמת אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנדף שזהו סוד פונת אלול ולילך בזה באמת ובתמימות, לקיים וידעת היום וכו' כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

דברי אביך הטריד מאד עתה, חפץ בטובתכם הנצחית ומעתייר בעדס. נתן הנ"ל.

מכתב קמב

ברוך השם יום א' תבא תקצ"ד לפ"ק.

שלוש לבני חביבי הרבני מורנו הרב יצחק גרו זאיר, מכתבך קבלתי בזאת השעה והחייית את נפשי בראותי כתיבת ידך, אך צר לי מאד על אשר עדין לא קמת ממטתך, ה' יסעך ויקימך מהרה וישיבך לאיתנה בשלמות חיש קל מהרה, ונא בני חביבי למען השם הסר דאגה ומרה שחורה מלבך ואל תירא ואל תפחד כלל כי המרה שחורה והפחד מזיקים חס ושלוש להגוף הרבה ולהנפש בודאי, חזק ויאמץ לך וקנה אל ה' אשר עד הנה עזרך, אל יטש ואל יעזב אותך וירפאך ויחלימך מהרה, ותזכה להיות עמנו על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה, ואשר רצונך חזק שאהיה אצלך עוד הפעם, קשה עלי הטלטול מאד מאד, אך אף על פי כן למען אהבתך אראה להיות בשבוע זאת אם ירצה השם אצלך לחיים טובים ולשלוש, אך בני חביבי אל תרבה בגעגועים הרבה, כי אי אפשר שאהיה אצלך בכל יום כי רבו טרדותי ובעסקי שמים כידוע לך, וכפי פרושות אל ה' יומם ולילה יחוס וירחם עלינו וישיבך לאיתנה מהרה ותזכה לעסק בתורה ועבודה כל ימי חייך לארץ ימים ושנים טובות.

מכתב קמג

ברוך השם יום ד' תבוא לאומאן בשמחה תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, צר לי מאד מה שעדין לא שבת לאיתנה, וביותר צערי גדול על עצם געגועיך אחר לביא אליך, ובאמת הוא דבר שאי אפשר עתה, כי חשבת דרכי בזה הרבה ואני רואה שאין זה רצון השם יתברך שאסע עתה לבטל עצמי מתורה ותפלה מלבד שארי טעמים שבלבי, ואף על פי כן אם היתה העגלה הולכת וחוזרת לפה הייתי מכרח לבטל עצמי על יום אחד לנסע, אבל מאחר שאין העגלה רק לשם, ואהיה מכרח לשכר עגלה לחזר, ודעתי לחזר מיד ויכול להיות שיהיה לך צער מנסיעתי מאתך יותר מהנחת, על כן אמרתי שב ואל תסע עדיף, וטוב כי אהיה לך מעיר לעזר בתפלה ותחנונים כפי כחי שהשם יתברך ירחם עליך ועלי וישיבך לאיתנה מהרה, ומציון יסעך ותזכה לנסע מהרה על ציון הקדוש לאומאן על ראש השנה הבא עלינו לטובה נגילה ונשמחה בישועתו, ובשבוע הבא עלינו לטובה יכול להיות שאהיה אצלך אם ירצה השם, וקויתי להי שבתוך כך תשוב לאיתנה ונודה לשמו יתברך על ישועתך חיש קל מהרה.

דברי אביה המצפה לשמע כל טוב מאתך. ואני מבקש ומזהיר אותך שתסיר הגעגועים מלבך ובפרט המרה שחורה והדאגות והפחדים תסירם מלבך כי הם מפסידים לגוף מאד חס ושלום כידוע והבחירה חפשית אפלו אצל החולה, חזק והתחזק בכל מה שתוכל כי ה' עמך וכו', וזכות הצדיק גאון עזנו יגן עליך בכל יום ובכל עת, ובזה יש ויש לנו לשמח תמיד בעזרת השם יתברך בכל אשר עובר עלינו כי הכל לטובה ולהי הישועה שיתן הרחמים בגדינו וכו'. נתן מברסלב.

מכתב קמד

ברוך השם יום ב' נצבים תקצ"ד לפ"ק.

אהובי בני חביבי, מה אמר לך בני מגדל צערי ומכאובי על צערך וחלשתך, ותשווקתי ונגעוועי לבוא אליך בלי שעור, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק וכו', אך מה אעשה כי רבו המניעות, כי לא יכלתי לבטל עצמי עד הנה בשום אפן, ועתה אני מתרשל בכונה לבלי לנסע מיד כי אני רוצה לבוא אליך בעוד יום או יומים כדי שיהיה סמוך לשבת קדש יותר, כי קויתי לה' שאז אוכל לחזקך ולאמצך בחסדו הגדול ותברך שתסע עמנו לאומאן על ראש השנה הבא עלינו לטובה ואם ירצה השם ביום ד' אבוא אליך בעזרת השם ותברך, ולה' הישועה שבתוך כך ותתחזק באפן שאוכל לחזקך בדברים ולשמחך בישועתו ותברך עד שתוכל לנסע אם ירצה השם אחר שבת קדש לאומאן, והנה היום בבקר קדם אור היום הגדיל צערך בלבי מאד עד אשר בכיתי בדמעות על צערך והתפללתי להשם ותברך בשברון לב, בעל הרחמים ישמע אנקתנו ויושיעך מהרה שתוכל להיות באומאן על ראש השנה הבא עלינו לטובה והיה בדעתך לשלח היום שליח מיחד אחד מאנשנו לחזקך ולבקרך, ואחר כך בעת התפלה בא לביתי ידידנו פבוד רבי נחמן גרו יאיר נכד אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה מוסר כתב זה ונמלכתי מלשלח איש מיחד, אך בקשתי ממך בני חביבי ידידי מחמד עיני הסר מלבך הדאגות והגעגועים ובטח בה' שיתהפך הכל לטובתך, והנה בסמוך קבלתי מכתבך מרבי לייבילע והחייתי נפשי מאד בראותי כתיבת ידך אשר לזה כלתה נפשי, אך צער גדול מאד מגדל צערך וחלשתך, ובפרט מעצם געגועיך אחרי ובאמת הייתי מדלג על ההרים לבוא אליך מיד, אך חשבת דרכי והוא מהנמנע שאתמהמה כל השבוע אצלכם. על כן ההכרח להמתין עד יום ד' אם ירצה השם בוא אבוא אליך בעזרת השם ותברך וכנ"ל, נא בני ידידי זכר אל תשכח שפבר דברנו הרבה מענין אדם לעמל יולד, ושבהכרח שיעבר על האדם הרפתקאות הרבה שאי אפשר לאדם לידע מהם תחלה, והכל צריכין לקבל באהבה ולידע שכל מארעותיו כלם לטובתו, ועל ידי זה, בנקל יותר להתפלל להשם ותברך שישיר המחלה והיסורים מאתנו, כי אף על פי שהם לטובה, אבל אין בידינו פח ושכל לקבל הטובה הזאת, על כן אנו מבקשים אל שדי יתן לכם רחמים שיהיו הרחמים בידינו פידוע לך בני חביבי, ולה' הישועה שישור המחלה מקרבך לגמרי ותשוב לאיתנה מהרה, ובוא תבוא ברנה לאומאן בעזרת השם ותברך על ראש השנה הבא עלינו לטובה יתר מזה אין פנאי להאריך, ושלוש וחיים ובריאות הגוף וכל טוב כנפשך ונפש אביך המעתיר בעדך.

נתן מברסלב.

לכל אנשי שלומנו שלום וישע רב.

מכתב קמה

ברוך השם יום ב' דסליחות תקצ"ד לפ"ק:

אהובי בני חביבי, אני עומד עתה בחד פרעא על העגלה לנסע לאומאן, ונזכרתי באהבתך ועבבתי עצמי לכתב לך שורותים אלו, וביום אתמול כתבתי לך על ידי רבי משה בהרב ובנדאי הגיע לידיך, ואחר כך קבלתי מכתבך ולא נזכר שם שקבלת מכתבי, ומה מאד גדול צערי וכאבי על חלייך בפרט על ענין הקדחת רחמנא לצלן בעל הרחמים יעזר רחמי העצומים עליך ועלינו ויסיר ממך כל מחלה מהרה ותשוב לאיתנך בשלמות מהרה אמן כן יהי רצון, ונכון לבך בטוח יהיה שפנדאי אין אתה יוצא ממחשבתך, וגם אבקש כל יקירי אנשי שלומנו להתפלל עליך, ותשלח על פדיון לידינו כבוד רבי יודל, אפלו איזה סך מעט תוכל לשלח, והשם יתברך ישמע תפלותינו ברחמים ותזכה לכתובה וחתימה טובה לחיים טובים ארפים ולשלום.

דברי אביך המעתייר בעדך. נתן מברסלב.

מכתב קמו

ברוך השם יום ו' ערב שבת קדש עשרת ימי תשובה תקצ"ה לפ"ק.

אתמול באתי לעת ערב, ומצאתי מכתבך, והחייט את נפשי מאד בזה, אך צערי גדול מאד על שעדין לא שבת לבריאותך, אך קוה קויתי להי שבקרוב תושע, כי לא לנצח זריב וכי, כי הוא יכאיב ויחבש, למען השם חזק ואמץ וחזק עצמך להרחיק המרה שחורה בכל מה שתוכל, ובעל הרחמים יחוס עליך, וישמח נפשך בישועתו, ותשוב לאיתנך מהרה, ויתהפך הכל לטובה, ויגמר החתימה לחיים טובים ארפים ולשלום, וכעת טרידנא טובא, וזמן תפלה

מכתב קמו

ברוך השם ערב יום כפור תקצ"ה לפ"ק.

בני חביבי וידידי, הנני כותב בדמע בזכרי גדל צערך, שלא זכינו שתהיה
אצלנו בראש השנה העבר, אך נכון לבך בטוח יהיה שגם זה לטובה, כי
דרכי ה' נפלאות מאד מאד, ומאד עמקו מחשבותיו ותברך, והנה עתה
הזמין ה' לביתי מוסר כתב זה ידידי רבי אייזיק גרו ז"ל, וגם זה מאת
ה' היתה נפלאות הוא כאשר יספר לך, נא בני חביבי שתכתב לי תכף אחר
יום הכפורים מבריאותך הטוב, ובעל הרחמים יסלח עוונותיך, ויקים
אותך מחליך ותשוב לאיתנך בשלמות, ורבותינו זכרונם לברכה אמרו
(נדריים מא) אין אדם עומד מחליו עד שמוחליו לו עוונותיו, מכל שכן
כשעבר עליך גם ראש השנה ויום הכפורים, ובדאי כבר נסלחו עוונותיך,
ומעתה תשוב ללכת בדרכי ה' ולהתחזק בעבודתו ובתורתו בכל מה
שתוכל ותגיל ותשיש בישועתו, ויטיב לךם החתימה לחיים טובים ארפים
ולשלום.

דברי אביך המעתייר בעדך: נתן מברסלב.

מכתב קמח

תעלזנה כליותי תהלה לאל בישועת השם ותברך, אשר עד כה עזרך כאשר
כתבת במכתבך זה שלש פעמים; כן יהיה ה' עמך להשיבך לאיתנך
בשלמות בגשמיות ורוחניות. ותתחיל מחדש להתחזק בדרכי ה'
ולהתקרב אליו ותברך על ידי תורה ותפלה ומעשים טובים לארץ ימים
ושנים טובים אמן כן יהי רצון.

דברי אביך השמח [תשמח] בישועתך ומצפה לשמע כל טוב מאתך תמיד.

נתן מברסלב.

ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה ובפרט לידידי רבי שמשון:

מכתב קמט

אור ליום ה' בראשית תקצ"ה לפ"ק.

בני חביבי, מכתבך קבלתי עתה באישון לילה והיה לי לנחת גדול, אך אין לי פנאי עתה להשיבך באריכות, כי בא אלי השליח באמצע פתיבתי דברי תורה המכרחים מאד לכתבם מיד, ונגיע גם לך טובה בעזרת השם יתברך בימים הבאים לשלום, כשתזכה לראותם בחסדו יתברך, והנה כבר שמעת מהיסורים והבזיונות שהיו לנו בימים שעברו, ואף על פי כן חסדו גבר עלינו ובישועתו הנפלאה יתברך הייתי בשמחה בימים האלו יותר משאר שנים, גם ביום אסרו חג סבב השם יתברך בנפלאותיו שרבי שמואל צורף עשה סיום התורה וכבד אותי להכניס הספר תורה לבית הכנסת, והיינו בשמחה תהלה לאל, באסרו חג לעת ערב, אצל הבית הכנסת מבחוץ ובפנים בתוך הבית הכנסת ורקדנו הרבה בשמחה, וגם זה מאת ה' היתה, כי כל השמחות שלנו הם ישועות ה' ונפלאותיו העצומים, כי חדות ה' היא מעינינו, ועתה בני מה מאד החיית את נפשי במה שכתבת שנתעוררת לקום בחצות מחמת הבזיונות שלנו, כך הוא המדה, וכך יפה לנו לשבר לבנו על ידי זה, אך ביותר צריכין להתגבר להתחזק בשמחה ברב היום ככלו על גדל חסדו יתברך, אשר זכינו להנצל מלהיות בכלל המתנגדים על נקדות האמת כזה, לולא ה' עזרתה לנו כמעט חס ושלום היינו גם כן עמהם,

מכתב קנ

ברוך השם יום ב' ראש חדש חשוון תקצ"ה לפ"ק, ברסלב.

אהובי בני חביבי, ברוך עושה חדשות בכל עת, ומי שמשים לב יוכל לראות בכל יום ובכל עת חדשות ונפלאות הבורא יתברך שמו המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, כי כמה נולדים בכל יום, וכמה דברים נפלאים נתחדשים בכל יום, קצתם אנו רואים בעינינו, והרבה נעלמים מאתנו, והרבה נעשים בעירות אחרות, והשם יתברך עושה נפלאות גדולות לבדו בכל עת, והכל למען שמו יתברך, לגלות שמו ואלקותו לכל באי עולם, למען ספר שמו בכל הארץ, מה אמר לך בני חביבי ידיד נפשי ולבבי, כל מה שעבר בחדש הזה לפי מעוט תפיסת דעתנו, כי היה ראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום כפורים וארבעה ימים שבין יום כפורים לסכות וסכות והושענא רבא ושמיני עצרת ושמחת תורה והימים שאחריהם כי הוא ירח האייתנים שאיתן וחזק במצוות הרבה, וזהו בכלל ישראל עם קדוש, אבל מה שנעשה אצל כל אחד בפרט אצלנו בחדש הקדוש והנורא הזה, אי אפשר לשער ולבאר, ותראה לדבר הרבה עם מוסר כתב זה רבי נחמן גרו

יָאִיר, אֶפְשָׁר יִסְפֹּר לָךְ מְעַט, כִּפִּי תִפְיֶסֶת דְּעֵתָנוּ, אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנְּפִלְאוֹת
שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה אִיךָ בְּכָל פַּעַם נִדְמָה שֶׁעֲכָשָׁיו אֵי
אֶפְשָׁר לְשַׁמַּח וְלֹא לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבֹר כָּלֵל, בְּפֶרֶט מִגְדֹּל הַמַּחֲלָקֶת וְהַרְעָשׁ
שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה שָׁרְצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ מְאֹד, וְאָף עַל פִּי כֵן חֲסָדוֹ גָּבַר עָלֵינוּ
וְאַמֶּת ה' לְעוֹלָם, וְזָכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה נִפְלְאוֹת חֲדוּשֵׁי תוֹרָה הַמְחִיין נִפְשׁוֹת
לְנֶצַח. וְגַם שְׂמַחְנוּ וְרִקְדָנוּ הַרְבֵּה

מכתב קנא

בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹם ד' נח תקצ"ה לפ"ק בְּרִסְלָב.

אֶהוּבֵי בְנֵי חֲבִיבֵי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִתָּה עִם הַקְּלָמוֹס, וְזָמַן מְנַחֵה הַגִּיעַ,
וְיִקְבֵּל מִסָּגֵר פֶּה עוֹד שְׁנֵי תִפְלוֹת, וּבּוֹדֵאֵי יַחֲיוּ נִפְשָׁךְ, כִּי כָלֵם מִכְּרָחִים לָךְ,
וּמִדְּבָרִים מְעַנְיָנוּ, לְהַנְצִיל מִחֲלֵי הַקְּדוּחַת רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וְלִבְלֵי לְאֹכֵל הַרְבֵּה
וְלִזְכוֹת לְדַעַת שְׁלָם, וְכֵן הַתְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה לְהַרְבוֹת בְּצַדִּיקָה וְלִזְכוֹת לְעַנְיִים
הַגּוֹיִים כְּדִי שְׁיִתְתַּקֵּן עַל יְדֵי זֶה, וְכָל זֶה מִכְּרַח לָךְ, וְיִדְעֵתִי כִּי מִחֲשׁבוֹתֶיךָ
מִשְׁתּוֹקֵקִים לְתַקּוּנֵים אֱלֹהִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּךָ לְזְכוֹת לְהֵם מְהֵרָה, וְרִאֵה
וְהִבֵּט עַד כַּמָּה גְדוֹל כַּח הַרְצוֹן, כִּי כָל הַתְּפִלוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עִתָּה כָּלֵם מֵאֵת
ה' יֵצְאוּ בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ הַנוֹרָאִים, וְכָלֵם לֹא נַעֲשׂוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ כִּי אִם עַל יְדֵי
הַרְצוֹנוֹת טוֹבִים וְהַפְּסוּפִין טוֹבִים שְׁלָכֶם, עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שְׁנִזְכֶּה כְּלָנוּ לְפַעֵל
כֹּל מֵה שְׁאַנּוּ מִבְּקָשִׁים בְּתִפְלֵתָנוּ, כִּי גְדוֹל ה' וְכוּי וְלִגְדֹלְתוֹ אֵין חֶקֶר, וְהַיּוֹם
פָּנָה מְאֹד וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּלֵל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּנִי לְהַתְּפַלֵּל מְנַחֵה
בְּכוֹנֵה בְּכַח תְּפִלוֹת אֱלֹהֵי.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לְרִאוּתְךָ בְּחַיִּים וְשְׁלָוִם וְשְׂמִיחָה.

מְבָרְסְלָב.

נְתוּ

קנב

אֹר לַיּוֹם ו' עָרַב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נח תקצ"ה לפ"ק בְּרִסְלָב.

אהובי בן אחותי חביבי וידידי הרבני מורנו הרב יצחק אייזיק גרו זאיר, הנה עתה אחר חצות לילה שלח ה' בדעתך לכתב לך, אמרתי לא אתעצל ואתב לך תכף, ובאמת איני יודע מה אכתב לך, כי צר לי עליך בן אחותי, אשר גדלתך, וכונתי הנה לגדל אותך לגדלה נצחית לזכותך לחיי עד, אשר אך לזה היתה כל מגמתני מן היום אשר באת בצל קורתך, ועתה איך נתרחקת ממני כל כך, ואתה מדרה עצמך מיום אל יום, ומי יודע מה יולד יום, והנה זה סמוך בשבוע זאת שלחתי לבני שיחיה שלשה תפלות מחדש. פקח עיניך ולבך והיבט בהם בעין האמת ובתמימות, ותוכל להבין אמתת דרכינו, ואיך יעלה על הדעת שאצטרך לחזק אותך באמונה בענין עסקנו הקדוש והנורא והנשגב מאד, כאשר שמעתי מפיה בעצמך, שעקר המניעה שלא נסעת על ראש השנה הוא מחמת חסרון אמונה, היאמן כי יספר שאחרי כל הדבורים ששמעת מפני, ואחרי כל מה שראית בספריו הקדושים, ואחרי שכבר נתעוררת בעצמך כמה פעמים בכמה נקודות טובות בנעורך, עדין תהיה פוסח על שני הסעפים חס ושלום, עתה בני ותלמידי, ישוב דעתך היטב היטב, כי לא דבר ריק הוא ממך, כי הוא חייך, ואין הפנאי מסכים להאריך ודי בהערה זאת, וזרז עצמך לבוא על שבת קדש בזריזות, אולי אולי נוכל לדבר מנקדה שבלב באפן שאוכל לעוררך מחדש, אך איך שיהיה בודאי יהיה לך לטובה אמתית ונצחית כל רגע ורגע שתהיה פה, וכל דבור ודבור שתשמע מאתנו, כי ה' אתנו, ולעורר לבבות בני ישראל להדריכם בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם, כל עסק זה אין נמצא בעולם עתה כי אם אצלנו בעזרת השם יתברך אשר הוריש לנו אדוננו מורנו ורבנו הנורא והנשגב זכר צדיק וקדוש לברכה, ואם האמת משלך ארצה עתה, ואסור לגלות דבורים פאלה למי שלבו חלוק מזה שלא יחלק יותר חס ושלום, אך אף על פי כן האמת הוא כן, כי האמת הוא אחד ושפת אמת תכון לעד, ושנים לבד היטב לדברי, וישוב דעתך היטב היטב, ואני את נפשי הצלתי לעוררך עתה, ואתה הטוב בעיניך עשה, ובעל הרחמים יוליךך בדרך הישר וישיבך בכל עת אל נקדת האמת לאמתו, למען לא תגע לריק וכו', חוס וחמל עליך, ותלך על ידיך ורגליך להתאחז בכנפינו למען תהיה תקוה לאחריך והיתה לשלל נפשך.

דברי דודך הכותב מלב ונפש המיעצך לטובתך הנצחית לך ולזרעך ולזרע זרעך לדורות עולם לנצח.

נתן מברסלב.

הקלמוס שלך קבלתי, והתחלתי לכתב עמה, ואם אינה טובה לפני אף על פי כן היא נצרכה לי מאד, ויש לה חלק בכתיבת האגרת הזאת שהתחלתי לכתב עמה. וקימתי ואם קחה הברזל והוא לא פנים קלקל וחילים יגבר וכו', ועין בפרוש רש"י ותבין היטב, בפרט שהוא קלמוס של ברזל, שים לבד היטב איך אנו מוצאין כל דבר בתורה להתעורר להשם יתברך על ידי כל הדברים שבעולם: ושלום רב לאהובי ידידי כנפשי הרבני וכו' מורנו הרב שמשון גרו זאיר, מדי דברי בלבבי עם בן אחותי הנ"ל זכר זכרתי בך אהובי חביבי, אוהב דבק מאח אשר אהבת עולם אהבתיך כבני ואחי,

וְעָצַר בְּמַלְיוֹן לֹא יִכְלֹתִי מִלְּהִזְכִּירָךָ גַּם עִתָּה עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁכַּב וְכוּ', מָתִי תִקְוִים וַתִּחַדֵּשׁ יְמִיךָ לְהִתְקַרֵּב אֵלֵינוּ כְּבְרָאשׁוֹנָה בְּיָתֶר שְׂאֵת וַיִּתֵּר עֹז, וְהִלֵּא לְפָנֶיךָ כָּל מַחְמָדֵי אוֹצְרוֹתֵינוּ הַקְדוּשִׁים הַגְּנוּזִים בְּסִפְרֵינוּ הַקְדוּשִׁים. וְכָל מָה שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ אֲצִלְנוּ בְּכָל יוֹם אֵין לְשַׁעַר, כִּי הוּא נֶחֱל נוֹבֵעַ הַנוֹבֵעַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שְׁעָה, וְהִלֵּא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הַסֵּפֶר לְקוּיֵי עֲצוֹת עַד (חֶסֶר) נִתְחַדֵּשׁ עִתָּה, וְגַם בְּסִמּוּךְ שְׁלַחְתִּי תִפְלוֹת חֲדָשׁוֹת, וְגַם הַיְשָׁנוֹת כְּבָר רָאִיתָ, וְהִלֵּא יְדַעְתִּי כִּי אֵתָה חֲזֵק בְּאַמוּנָה בְּעֲזַרְתְּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהֵאֱמַת מִתְנוּצָץ קֶצֶת בְּדַעְתָּךְ. וְאִם אֲמַנְסִי יֵשׁ עֲדִין חֲפוּיִים וְהִסְתָּרוֹת וּמְנִיעוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל בְּאַמַּת לְפִי הַתְנוּצָצוֹת מְעַט הֵאֱמַת שְׁבִלְבֶּךָ רָאוּי לָךְ לְדַלֵּג עַל הַהָרִים לְרוּץ אֶל מְקוֹר הַאֱמַת כְּזֶה, וְאִם הָיָה מֵעַבְרָ לֵיָם הָיָה רָאוּי לָךְ לַעֲבֹר בְּשִׁבְלוֹ, מִכָּל שְׁכֵן וְכָל שְׁכֵן וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב כִּי לֹא רָחוּק מִמָּךְ הַדֶּרֶךְ, וְהִנֵּה בְטָנִי מִלֵּא מַלְיוֹן, אֵד קֶצֶרָה הִירֵעָה וְאֵין הַזְּמַן מִסְפִּיק, כִּי קִדְשֵׁת שְׁבֵת קִדְשׁ מִמְשַׁמֵּשׁ לְבוֹא, וְצָרִיכִין לְחַשֵּׁב בְּכָל עֵת עַל יוֹם שְׁפָלוֹ שְׁבֵת, וּבְשִׁבְלִי זֶה כְּתַבְתִּי לָכֶם כָּל דְּבָרֵי אֵלֶּה אֲבָל אֵי אֶפְשָׁר לְבַלּוֹת הַזְּמַן עִמָּכֶם לְבַד, וְאִם תִּרְצוּ דֵי כְּזֶה, כִּי אֲזַנְנִים כְּרִיתִי לָכֶם וְאֵתֶם הַטּוֹב עֲשׂוּ, וּבְחִרְתֶּם בְּחִיִּים לְמַעַן תִּחְיוּ אֵתֶם וְזָרְעֶכֶם וְכוּ'.

הַנִּיל.

נְתוּ

מכתב קנג

בְּעֲזַרְתְּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם אֵי לָךְ לָךְ תַּקְצִי"ה לַפִּי ק בְּרִסְלָב.

אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי קַבְלֹתִי מִכְּתָבְךָ עִתָּה עִם הַשְּׁלֵשָׁה תִפְלוֹת, וְאֵין לְהֶאֱרִיךְ עִתָּה, כִּי בֵין הַיּוֹם וּמִחֵר תִּהְיֶה פֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. רַבִּי אֵיִזִיק בֶּן אַחוּתִי הָיָה פֶה עַל שְׁבֵת קִדְשׁ, וּמֵאֵת ה' הִיָּתָה שְׁהַכְנֵתִי בְּלִילָה הַקֶּדֶם מִכְּתַב אֵלָיו כְּאִשֶּׁר יִסְפֵּר לָךְ, וְאֲגַב כְּתַבְתִּי גַם לְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן עַל כֵּן תִּרְאֶה לְקַבֵּל הָאֲגָרָת מִרַבִּי אֵיִזִיק וּלְמַסְרוֹ לְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן לְקָרוֹת וְאַחַר כֵּן תִּחְזִירָהוּ לְרַבִּי אֵיִזִיק לְגַנְזוֹ כִּי כֵן דְּבַרְתִּי שְׁיִגְנֹז הָאֲגָרָת אֲצִלוֹ. מִיִּדְדֵנוּ רַבִּי נִפְתְּלִי נְרוֹ וְאֵיר הַגִּיעֵנִי בְּשַׁעַה הַזֹּאת אֲגָרָת מְאוּמָאן, לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב עֲנִין הַמַּחְלֶקֶת מֵהֵיכָן נִצְמַח, וּכְבָר כְּתַבְתִּי לוֹ תִכְף אַחַר יוֹם טוֹב, אֵד עִתָּה הוּא מִבְּקֶשׁ גַּם כֵּן לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב, וְכְתַבְתִּי לוֹ שֶׁהַמַּחְלֶקֶת נִצְמַח מִחֶטָּא אֲדָם הָרֵאשׁוֹן וּמִחֶטָּאֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם שְׁיִתְהַפֵּךְ הַכָּל לְטוֹבָה :

גַּם רַבִּי נִפְתְּלִי וְאֵנְשֵי שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּקֶשִׁים לְהוֹדִיעַם מִשְׁלוֹמָךְ וּבְרִיאוּתָךְ הַטּוֹב, וְהִנְנִי מוּכָן לְהַשִּׁיבָם מִיָּד, וּמִחֶמֶת זֶה אֵין פְּנָאֵי לְהִרְחִיב הַדְּבוּר לָךְ

עתה, וה' יחזק לבבך בתורה ותפלה ומעשים טובים לארץ ימים ושנים טובים.

דברי אביך המצפה לראותך בשמחה.

נתן מברסלב.

אמר המעתיק להיות נודע לדורות כי בזאת השנה היתה מחלוקת גדולה עד למאד, והתחילה מבין כסה לעשור ונמשכה כל השנה, וגם בשנת תקצ"ו גם כן לא נשקט המחלוקת כאשר יבין המעיין מהמכתבים דלהלן, עד שנת תקצ"ח שמתו במיתה מגנה ומיתה משנה הבעלי לשון הרע ורכילות אשר דרכו לשונם לירות במסתרים תם, וביניהם היה הנגיד משה מכפר שערעוועץ אשר שלם רעה תחת טובה, שהיה בימי נערותו עני גדול, ועקר מבנים, אך היה שוקד על דלתי אדונינו מורנו ורבונו זכר צדיק וקדוש לברכה לעורר רחמים אצלו לעזר לו, ורחם עליו הוא זכרונו לברכה, והבטיח לו שיהיה עשיר גדול ושיהיו לו בנים קימים, וכך היה, ויש בזה הרבה לספר עד אשר קצרה היריעה לזה, ואחר זמן כביר אחר פטירתו של אדונינו מורנו ורבונו זכרונו לברכה נעשה לו טנה בלב עד אשר נהפך לאויב ורודף, ונקד אדונינו מורנו ורבונו זכרונו לברכה הרבני המפרסם מורנו הרב אברהם דב בן אדיל זכרונו לברכה היה חתנו וגרשו מחמת המחלוקת, ויש בזה הרבה לספר, אך כללו של דבר ששלם רעה תחת טובה, ונהפך לרודף, ורדף למורנו ורבונו רבי נתן זכרונו לברכה כל שנת תקצ"ה תקצ"ו תקצ"ז תקצ"ח, וגרה בו אויבים לקחת אותו לתפיסה, ואחר כך גרשו מביתו מברסלב לנעמרוב, וגם שם גרה בו בכמה פעמים אויבים, עד שבשנת תקצ"ח קדם שבעות היה מורנו רבי נתן בברסלב לחשב עצה עם אוהביו איך לחזר לביתו לברסלב מחמת ששם בנעמרוב לא היה לו דירה והכרח לישב בשכנות, ועוד כמה יסורים שהיה לו שם, ונודע למשה הנ"ל שמורנו רבי נתן רוצה לחזר לביתו, ואז עמד באמצע הרחוב ואמר כהאי לשנא "ער וויל שוין אריין צוא ריק אהער נוא נוא וויל מיין לעבין וועט זיין וועט ער דא נישט זיצען נישט מעהר איך באדארף בלוז גייען להגאראדניטשע" כאומר ואמסר אותו, וכך הוה, והלך מהרחוב לאדון הנ"ל, והיה בריא פאולס בכל פחותיו, עטיניו מלאים חלב וכו', ובבואו להאדון הנ"ל היה שם יהודי אחד, וצנה שילך לחוץ, והלך האיש הנ"ל לחוץ, ושמע שהוא מדבר ממורנו רבי נתן עם האדון הנ"ל, וכהרף עין נפל לארץ חלשות ונגוע ונעשה רעש גדול, והאדון הנ"ל ברח לחוץ וצעק צעקה גדולה, כי לא יכל להחיות אותו, ושפכו עליו יין שרף עם בשמים טובים וריחות טובות, אך לא הועיל, וצעק האדון הנ"ל לקח איזה עגלה להוליכו לביתו, ולא היה לשעה שום עגלה, ולקחו עגלה גדולה שמוליכין עמה זבל ורפש מהרחוב ומהסוסים ושכבו אותו על העגלה הנ"ל, והאיש הנ"ל ועוד כמה נכרים הוליכו אותו לביתו ונעשה שם רעש גדול עד למאד מאד, כי זה מקדם לערך חצי שעה ראו אותו בריא פאולס בכל פחותיו ועכשו הוא מת, אך לא הועיל להם רעשם, ושכב כך בלא לשון לערך מעת לעת רק הפה מבטנו זעה וכו', ואחר כך נגוע

לְגַמְרִי. וְאִזְ הִתְחַרְטוּ כַּמָּה וְכַמָּה שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים וְנִתְהַפְּכוּ לְאוֹהֲבִים, וְהֵם בְּעֶצְמָם טָרְחוּ לְהִבְיֹאוֹ לְבֵיתוֹ לְבִרְסָלֵב, וְכֵן הָיָה שֶׁבִּשְׁנַת תַּקְצ"ט בֵּין יוֹם כְּפוּר לְסִכּוֹת יֵצֵא מִנְעַמְרוֹב לְבִרְסָלֵב וְאִזְ נִשְׁקֵט הַמַּחְלֶקֶת, רַבַּת צָרְרוֹנוֹ מִנְעוּרֵינוּ גַם לֹא יָכְלוּ לָנוּ, וְהִ' לֹא יַעֲזִבֵנוּ בְּיָדָם, וְאִשׁ תּוֹרְתוֹ וְיִרְאתוֹ אֲשֶׁר הוּא עוֹסֵק לְהַכְנִיס בָּנוּ לִירֵא מְלַפְּנֵנוּ יִתְבַּרֵּךְ אֲדוֹן כֹּל לֹא יִכְבֶּה לְעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר אָמַר הוּא זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּזֶה הַלְשׁוֹן מִיִּין פִּייעָרִיל וְעֵט שׁוֹיִן טְלוֹאִין בִּיז מְשִׁיחַ וְעֵט קוֹמְעוֹן. הוֹדַעְתִּי כֹל זֶה בְּכִדִי שְׂיָבִין הַמְעִיֵן הֵיטֵב בְּהַמְכַתְּבִים דְּלֶהֱלֹן וְיִשְׂאֵר קַיִם בְּאֶמֶת (לְנֶצַח):

קנד

יום ב' חיי שרה תקצ"ה לפ"ק ברסלב.

שְׁלוֹם רַב לְאֹהֲבֵי בְּנֵי מוֹרְנוּ הַרְבֵּי יִצְחָק נְרוֹ יֵאִיר: מְכַתְּבֵךְ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם בְּיוֹם א', וְהַחֲיִיתֵנִי בְּדַבְרֵיךְ בְּמָה שֶׁכַּתְּבַתְּ מֵעַנְיֵן אֲרִיכוֹת אֲפִים, בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרְנוּ שְׂדַבְרֵינוּ הַנּוֹרְאִים זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מִתְחִילִין לְהַתְנוּצֵץ לַעֲשׂוֹת רְשִׁימָה וּפְעֵלָה טוֹבָה בְּלִבְבְּךְ, אִם אֲמַנֵם עֲדִין הוּא בְּמַעוֹט וּבְצַמְצוּם מְאֹד, עִם כֹּל זֶה הַגְּדֵלְתִי הַשְּׂמַחָה עַל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצוֹ, כִּי כֹל יִשְׁעוּ וְכֹל חֲפָצוֹ וְכֹל מַגְמַתוֹ שֶׁתִּזְכּוּ לִילֵךְ עִם דְּבָרָיו, הֵינּוּ לְקַיִמָם כְּפִשׁוּטָם, וְלֶהֱבִין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וְלִמְצֵא לַעֲצֵמוֹ עֲצוֹת בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת בְּכֹל מָה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכֹל עֵת וּזְמַן בְּיוֹם וּבְלַיְלָה, בְּשִׁכְבוֹ וּבְקוּמוֹ, וּבְלִכְתּוֹ בְּדַרְךְ, בִּימֵי נְעוּרָיו, וּבִימֵי בְּחָרוּתוֹ וּבִימֵי זְקֻנוֹתוֹ מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוּפוֹ, הֵן בֵּינוּ לְבִין עֲצֵמוֹ, הֵן בְּהִנְהַגְתּוֹ עִם בֵּיתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וּבְהִנְהַגְתּוֹ עִם בְּנֵי אָדָם הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוֹקִים הָאוֹהֲבִים וְהַשׁוֹנְאִים חֵס וְשְׁלוֹם וְכוּ' וְכוּ', אִין דְּבַר וְאִין עֲנִין שֶׁלֹּא נוֹכַל לְהוֹצִיא וְלִמְצֵא לַעֲצֵמֵנוּ עֲצוֹת נְכוֹנוֹת וְדַרְכִים יִשְׂרִים בְּכֹל דְּבַר אֵיךְ שֶׁהוּא, בְּבַחֲנִיַת יְרִידָה חֵס וְשְׁלוֹם וּבַחֲנִיַת עֲלִיָּה בְּכֹל מִינֵי דַרְגוֹת וְעַנְיָנִים שֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בָּהֶם, וּמִי שֶׁמְבִין קֶצֶת מִזֶּה מְבִין, וּמִי שֶׁאִינוּ מְבִין אוֹ אֲפֵלוּ הַמְבִין קֶצֶת כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעַנְיֵן שֶׁאִינוּ מְבִין צָרִיךְ לְהֶאֱמִין תְּמִיד שֶׁבּוֹדָאֵי נִמְצְאִים אֵלּוֹ הָעַנְיָנִים שֶׁעוֹבְרִים עֲלָיו וְעַל כֹּל הָעוֹלָם, וְכֹל מָה שֶׁשׁוֹמֵעַ בְּנֵי אָדָם מְדַבְּרִים, בּוֹדָאֵי הַכֹּל נִמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹרְתוֹ וּמַעֲשֵׂיוֹתָיו וְשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה יִזְכֶּה לִמְצֵא גַם כֵּן לְפִי שֶׁכָּלוּ וּמְדַרְגָתוֹ כִּי מְאֹד מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתָיו וְהַכֹּל יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת עֲצֵמָן עַל יָדָם בְּחַיֵּי עוֹלָם לְנֶצַח נְצָחִים, אֲשֶׁרֵינוּ שְׂזָכִינוּ לְכֹל זֶה. גַּם מֵאֲגֵרֶת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה לִי נַחַת וְנִחְמָה עַל צַעֲרֵנוּ הַקָּשָׁה, מֵעַנְיֵן הַמַּחְלֶקֶת מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּם מְרַגְּשִׁים קֶצֶת דְּבוּרֵנוּ שְׂדַבְרֵתִי עִמָּכֶם בְּזֶה שֶׁצָּרִיכִין לְהַתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא וְשִׂאִין הַתְחַזְּקוֹת גְּדוֹל מְזֵה, חֲזַק בְּנֵי וְחֲזַק, וְחֲזַקוּ עֲצֵמָכֶם זֶה אֶת זֶה אִישׁ אֶת

רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ותקימו ותקבלון דין מן דין, כי לא דבר ריק הוא אשר נעשה עמנו בכל עת בכלליות ובפרטיות, ובפרטי פרטיות, זכרו היטב כל מה שעבר עלינו, ומה שנעשה עמנו עתה, למען תספרו לדור אחרון למען ידעו דור אחרון בנים יולדו וכו', כי כפי הנראה גם עליהם יעברו מחלוקות עצומות ויהיה להם להתחזקות ולנחמה כשישמעו ויבינו שכבר עבר עלינו כל זה כמה פעמים, ובכל עת עמדו עלינו וכו' רחמנא לצלן והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם בכל פעם, כי כל מה שנעשה עמנו יספרו מזה הרבה בכל דור ודור אפלו כשיבוא משיח במהרה בימינו, כי מעשה כזאת לא היה עדין, שאמת נגלה כזה עם התגלות חדושי תורה כאלה יהיו נעלמים ומבזים ומשלקים ארצה כל כך, אבל זהו בעצמו התרוץ מחמת שהוא אמת כזה וחדושי חדושים כאלה על כן מבזים ומסתירים כל כך, אבל דבר אלקינו יקום לעולם, והאמת עד לעצמו, ומי שהתחיל יגמר, כמובא במדרש (חיי שרה פרשה ס) על פסוק ועשה חסד עם אדני אברהם, התחלת גמר, ופרושו שאמר להקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם התחלת לעשות נסים בשביל אברהם וכו' תגמר וכו', חזקו ויאמץ לבבכם וכו' כי ה' אתנו אל תיראום, יתר מזה אין פנאי להאריך.

דברי אביך ואוהבך באמת לנצח.

נתן מברסלב.

ושלום לכל אנשי שלומנו באהבה רבה, מאליהם יבינו שלכלם נאמרו דברים אלה, ולא אתכם לבד, כי אם את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה וכו', מי האיש החפץ חיים צריך לידע מכל הנ"ל:

מכתב קנה

ברוך השם אור ליום ב' תולדות תקצ"ה לפ"ק, ברסלב.

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי עתה. עתה בני אודיעך חדשות, כי תהלה לאל אני מוכן לנסע אם ירצה השם ביום ג' א' דראש חדש כסלו הבא עלינו לטובה לאומאן. וכבר שכרתי עגלה בשעה זאת, כי מיום שנתהנה הרעש ביום טוב שעבר נכסף נכספתי לנסע לשם, וכעת עוררני ידידנו הוותיק מורנו הרב נפתלי גרו יאיר ששלח לי מכתבו שהרב דבר שם דבורים נגדנו, ובפרט על הקלוז הקדוש שלנו שלא היה ראוי לו לאמרם ומחמת זה הוא חפץ מאד שאבוא לשם, אף על פי שהוא עלי לטרח גדול עתה לנסע בעת הזאת, אני מכרח לנסע, והשם יתברך ירחם עלי וינחני במעגלי צדק למען

שָׁמוּ, וְיִוְלִיכְנִי בְּדַרְךְ הָאֲמִתִּי בְּכֹל תְּנוּעָה וְיִתְנוּעָה וְנִזְכָּה לְפַעַל שֵׁם כָּל מָה
שָׁאֲנוּ צְרִיכִין לְטוֹבָה נְצַחִית, וְגַם בְּזֶה הָעוֹלָם יִרְחִיב לָנוּ בְּחִסְדּוֹ הַגָּדוֹל
יִתְבָּרַךְ, וְיִרְאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיִבּוֹשׁוּ וְכוּ'.

יְתֵר מְזֵה אֵין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ עִתָּה, וְהִי יוֹלִיכְנִי לְשָׁלוֹם דְּבָרֵי אָבִיךָ.

נְתָן מְבָרְסָלָב.

וּלְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁלוֹם רַב תְּהִלָּה לְאֵל רִקְדָנוּ הַרְבֵּה בְּשִׁבְתְּ הָעֵבֶר וְגַם
אֲנִי רִקְדָתִי קָצָת.

מכתב קנו

בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֹר לְיוֹם בִּי וְיִשְׁלַח תְּקִצָּה לְפִיךָ בְּרִסְלָב:

אָהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בֵּין מִנְחָה לְמַעְרִיב בְּבֵית הַמְדַרְשׁ וּקְרִיתִיו
אֲז, וּמָה מְאֹד הִחִייתָ אֶת נַפְשִׁי בְּעֵת הַזֹּאת, בְּפֶרֶט עִם הַמְּכַתֵּב מְלַעֲמֵבֶרְג,
גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי הִי מְאֹד עִמְקוֹ מְחֻשְׁבוֹתֵינוּ, וְאֵתְנוּ אֵין יוֹדֵעַ עַד מָה רַק אֲנוּ
חִיָּבִים לְהוֹדוֹת עַל הָעֵבֶר עַל כָּל הַרְחֵבָה וְהַרְחֵבָה אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו
מְרַחֵב לָנוּ בְּצַר בְּמַעוֹף צָרָה וְצוּקָה מְכַל צַד בְּמַחְלֶקֶת כְּזֶה בְּבִזְיוֹנוֹת כְּאֵלָה
בְּדַחְקוֹת פְּרִנְסָה כְּזֶה, וְהַעֲקֹר בְּדַחְקוֹת פְּרִנְסָה הַנֶּפֶשׁ כְּזֶה, אֲשֶׁר אֵין אֶפְשָׁר
לְהַתְפַּלֵּל שׁוֹם תְּפִלָּה כְּרָאוּי וְכוּ' עִם כָּל זֶה הִי אֵתְנוּ בְּכָל עֵת וְעוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת
גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ, וְגַם בְּכָל פֶּעַם מְאִיר לָנוּ בְּדַעֲתֵנוּ וּמְרַאֶה לָנוּ הַתְּנוּצָצוֹת
צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, מָה אֲמַר וּמָה אֲדַבֵּר, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יֵשׁ לָנוּ כַּח
לְצִפּוֹת לְיִשׁוּעָה שְׁלֵמָה תְּמִיד כְּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה רַבּוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ הִי אֶלְקֵינוּ
נִפְלְאוֹתֵינוּ וּמְחֻשְׁבוֹתֵינוּ אֵלֵינוּ וְכוּ'. וְהֵנָּה כְּבָר הוֹדִיעָךְ יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחֲמָן גְּרוֹ
יְאִיר מְטוֹלְטִשִׁין מַעֲנִין בִּיאָתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם תְּהִלָּה לְאֵל, וְגַם תִּשְׁמַע עוֹד
בְּזֶה וְתִבֵּן נִפְלְאוֹתֵינוּ הִי, יְתֵר מְזֵה אֵין פְּנָאֵי לְהֶאֱרִיךְ עִתָּה, וְתִרְאֶה לְשַׁלַּח
לִי הַקְּלָמוֹסִים שֶׁל בְּרִזָּל מְהֵרָה, וְלִזְכוֹת רַב יְחֻשָּׁב, וְעִדּוֹ אֵין דַּעֲתִי צְלוּלָה
מְטוֹלְטוֹל הַדְּרָךְ, עַל כֵּן אֶקְצֹר וְאֲמַר שְׁלוֹם.

דְּבָרֵי אָבִיךָ הַמַּעֲתִיר בְּעִדָּךְ. נְתָן מְבָרְסָלָב וּלְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁלוֹם וְיִשְׁע
רַב, חִזְקוּ וְיִצְמְצוּ לְבַבְכֶם, כִּי הָאֲמֵת הוּא אֶחָד, וְאֵין אֶפְשָׁר לְסַתְרוֹ בְּשׁוֹם
אֶפְשָׁר שְׁבַעֲוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי יב): שְׁפָת אֲמֵת תִּכּוֹן לְעַד וְכוּ', וְאֲמֵת הִי
לְעוֹלָם.

מכתב קנז

ברוך השם אור ליום וי' ערב שבת קדש וישלח תקצ"ה לפ"ק ברסלב.

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי על ידי מוסר כתב זה ידידנו רבי נחמן מטולטשין עם אחד רובל כסף מרבי שמשון ידידנו גרו יאיר, גם הקלמוסים, והוא בא לחדר עליתי בעת שעמדו אנשי שלומנו לפני ודברתי עמם מעסק המחלקת שנתעורר מחדש, בתוך כך בא רבי נחמן הנ"ל וראיתי מכתבו וכן ספר לי בעל פה, ואם מהראוי לזעק בבכיה על צרה ומצוקה כזאת, עם כל זה נתגברתי ונתחזקתי בשמחה, כי חדות ה' היא מעזנו, כי העקר להתחזק בשמחה. רק באיזה שעה מיחדת בודאי במסתרים תבכה נפשי על רדיפות כאלה.

ועתה בני נפשי ולבבי וכל אנשי שלומנו היקרים שימו לבבכם היטב לכל הדבורים שכתב נדברו בינינו, כי כבר הקדים לנו השם יתברך רפואה למכה על ידי שבעה משיבי טעם שהם הדבורים הקדושים ששמעתם מפי ומפי הספרים הקדושים שיש בהם כח להחיות את כל אחד ואחד גם בעת הזאת, כאשר רב אנשי שלומנו נתעוררו מחדש על ידי התעוררות המחלקת הזאת, וכלם אומרים שהקיצו ועוררו אותם משנתם על ידי המחלקת הזאת, ועתה בני אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי ה' אתנו אל תיראו, והנה בענין שאלתו אם להתפלל בהקלויז שמתו דברי בפי מוסר כתב זה שדעתי נוטה יותר שלא יפנס להקלויז בשבת הזה וקרוב בעיני שיקבע מקום בעיר חדש ששם מתפללים אנשי שלומנו, ויתר מזה דברתי עם מוסר כתב זה, והנה חצות לילה הגיע גם הוא ערב שבת קדש, גם מאליך תבין שאני צריך עתה לישוב עצמי הרבה ביני לבין קוני ואולי אצפה לפרש שיחתי לפניו יתברך שיחמל על עלבוננו וכו' על פן ההכרח לקצר ויתקבלו ההעתיקה מהאגרת שהכנתי להרב וכו' היום קדם לאור היום וגם בזה תראו נפלאות ה' שהשם יתברך סבב בדעתי היום לכתב האגרת הזו, ואתם תיעצו אותי איך להתנהג בזה, ויתר מזה תשמעו מפי מוסר כתב זה.

דברי אביך הנרדף מאד ובורח בכל פעם להשם יתברך, וברחמיו המרבים הוא מחזקנו ומושיענו בשמחה כי בו ישמח לבנו וכו'. נתן מברסלב.

מכתב קנח

ברוך השם אור ליום ב' וישב תקצ"ה לפ"ק, בְּרִסְלָב.

אהובי, בני חביבי, קבלתי מכתבך בלילה, בעת השנה, כי אז בא השליח והקיץ אותי משנתי, וקריתיו היטב, ומה אשיב לך אהובי בני חביבי, טוב להודות לה' על כל הרחבה והרחבה שהוא יתברך ברחמיו העצומים מרחיב לנו בתוך הצרה עצמה, ובפרט מה שכתבת מענין שלום בית שאני מבין ממכתביך שה' יתברך בעזרה בענין זה, וזה העקר, ושוב אין לך עוד לדאג כלל, כי עקר המניעה שנקרא מניעה הוא רק בענין זה, וגם זאת המניעה צריכין לשבר בשביל האמת בשביל התכלית, ומי שאינו משברה ונוטה מן האמת אל השקר מחמת עצת אשתו כמו שנעשה עכשו עם כמה רחמנא לצלן, על זה נאמר (בבא מציעה נט.). ההולך אחר עצת אשתו נופל בגיהנום, וגם בעולם הזה מר לו מר כי בודאי אי אפשר לו לצית אותה מפל וכל ונשאר קרח מכאן ומכאן רחמנא לצלן כידוע לנו כל זה, על כן צריכין להתחכם ולהתגבר לבלי לילך אחר עצתה במלי דשמיא, רק במלי דעלמא ראוי לשמע עצתה כמבאר בגמרא שמקשה על מאמר הנ"ל ההולך אחר עצת אשתו וכו' והא וכו' איתתך גוצא וכו' דהינו לשמע עצתה, ומשני הא במלי דעלמא הא במלי דשמיא, ותהלה לאל כבר היה לנו כמה יסורים ומניעות והשם יתברך עזרנו לשברם ולבלי לשמע אליהם עד שפחסדו נתהפכו לדעתנו, כמו שכתוב (משלי טז) ברצות ה' דרכי איש וכו'. ומחמת שברחמיו הושיעך השם יתברך בענין זה קצת, שוב אין לך להסתכל על כל הבזיונות כלל כי כלם הם לטובה גדולה, ולדעתי טוב לך לקבץ מקום לתפלה עם אנשי בית המדרש דעיר חדש, כי כפי הנראה ששם אין להתנגדים שום כח נגד אנשי שלומנו, ולמה לך לכנס למקום שיש חשש בזיון, ואיזה כבוד תרויח אם תתפלל בהקלוז, ובזיונות כבר יש לך מאחר שהם מדברים מזה זה בעצמו בזיון גדול, הרואה בעלבון עלובים יחוס על בזיונו וירחם עלינו ויושיענו: בענין אשר שאלת, עתה בלילה אי אפשר לחקר, המקום ירחם על בכיות וצעקות ישראל על הקולות המרים ומרורים ממות הנשמעים בכל הרחובות, אוי לנפשנו מה שגרמנו בעוונותינו לראות צרה מרורה כזאת בדורותינו, אוי ומר להחולקים ומתנגדים פשיש להם עתה פה לדבר עתק על יראי ה' פשרים אמתיים הדבקים בהצדיק האמת שממתיק מרירותא דעלמא שכל קיום העולם על ידו, מה נאמר מה נדבר מה נצטדק, הדמעות זולפים מלבי ומעיני כשאני צריך לכתב לך בזה תשובה, כי זה סמוך שמעתי בתוך חשכת לילה קול זעקה גדולה ומרה אוי אוי ומר בכל רחובות מספד ובכל ראש קרחה מי ישמע ולא ידמע, זאת נחמותנו בענינו מה שזכינו על כל פנים לבלי להיות חולק על נקדת האמת, ובזה לבד יש לנו כח לנחם ולשמח נפשנו גם עתה, ולהפך היגון ואנחה לשמחה.

והנה בודאי נשמע לכם המעשה זרה ונבהלה שנעשה פה בליל שבת קדש העבר שנהרגו כל הנפשות שהיו בבית רבי נתן בן רבי צבי אפטייקיר,

ובשבת בעת תפלת שחרית נמצאו כלם הרוגים בביתם, דהינו רבי נתן הנ"ל ואשתו ואחיו רבי אהרן משה ומשרתת רק שני ילדים נשארו בחיים. והגדולה בת ארבע או חמשה שנים מוטלת על ערש דוי מכה ופצועה ממפת אכזריות הרוצחים, והקטנה היא יונקת שדים. וביום העבר באו ההרוגים לקבורה, תהא מיתתן כפרה על ישראל ותהא נפשו צרורה בצרור החיים. ועדין לא נמצאו הרוצחים רק איזה ערל נתפס על זה. יתר מזה אין פנאי להאריך. והנה עתה הוא ממש כמו קדם הנס של חנכה שהיו ישראל בצרות עצומות מכל צד כמו כן עתה ממש. כי מזה הצד הצרה הנ"ל הלא למשמע און דאבה נפשו. ומצד זה מחלוקת כזה בבזיונות פאלה בחריקות שנים כזה וכו'. ועל כלם הוא השווא הגדול שבתוך האדם בעצמו שמתגבר עליו בכל יום ובכל עת בהתגברות גדול מחדש אשר על זה נאמר (תהלים לו) צופה רשע לצדיק וכו' וה' לא יעזבנו בגדו וכו' כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ספה נב). וגם על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה מציל עני מחזק ממנו וכו'. ובאמת כל הצרות הנ"ל רחמנא לצלן תלויים זה בזה. אבל (איכה ג) חסדי ה' פי לא תמנו חדשים לבקרים וכו' ופרש רש"י שהחסדים מתחדשים בכל בקר. ועל ידי זה יש לנו פח לצפות ולקוות ולחכות וליחל לישועתו תמיד, כי הוא יתברך גמר ויגמר הכל לטובה. כי אתה מרום לעולם ה' ולעולם ידו על העליונה, וכתיב (תהלים קיח) ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל, חיליות של צדיקים שהם הכשרים הנלוים עליהם. ישובו המה אלינו ואנחנו לא נשוב אליהם כמו שאמר הוא זכרונם לברכה "איך האב אויס גיפירט און וועל אויס פירין". וכאשר קצת ראינו בעינינו, עד הנה עזרנו רחמיו ולא עזבונו חסדיו כן יוסיף להושיענו יותר בנפלאות וחסדים וישועות גדולות ביותר כי קושטא קאי.

דברי אביכם ורבכם וחברכם ותלמידכם ואוהבכם באמת, אבק הנדרס תחת פפות רגלי כל אחד ואחד. נתן מברסלב.

ושלום רב לכל אנשי שלומנו באהבה רבה ורחימתן עזיזא, לכלם נאמרו כל הדברים האלה, ואהובי בני תתן האגרת הלז לקרות לכל האחוזים בחבלי עבותות אהבתנו באמת אולי יתעוררו כלם או איזה מהם לחשב על תכליתו הנצחי על ידי דברינו אשר זה חלקי מכל עמלי. וחוי מזה הכל הבל. כמו שכתוב (תהלים מט) אל תירא כי יעשיר איש וכו'. וצריכין לזכר כל דברי אבותינו ורבותינו זכרונם לברכה כפשוטו בתמימות שאמרו (אבות פרק ו) אין מלוין לו לאדם בשעת פטירתו לא כסף ולא זהב וכו' אלא תורה ומעשים טובים בלבד. אבל עצות אמתיות להנצל מבלבול ועקמומיות של זה העולם שמעקם ומבלבל הלב בלי שעור צריכין עתה בדורות הללו לחפש ולבקש מספרי אדוננו מורנו ורבונו זכרונם לברכה ואצל תלמידיו ואצל תלמידי תלמידיו מלפא דעלמא יברך יתהון וכו'. נתן הנ"ל:

מכתב קנט

ברוך השם אור ליום ה' וישב תקצ"ה לפ"ק ב'רסלב:

מכתבך קבלתי עתה ומאליך תבין צערי. אך לא הגדלתי הצער. כי ידעתי מקדם שיהיה כן. ובשביל זה היה דעתי שלא תתחיל לילך לשם בשבת העבר ולא היית מגיע לבזיון זה. אך גם זו לטובה. וזכר נא בני חביבי את החסד הגדול שעשה עמך השם ותברך שהשארך בחיים והשיבך לאיתנה, והחליפו סכנת מיתה על ענש הבזיון הזה שמכפר כמיתה ממש. ובודאי הוא חסד גדול מהשם ותברך וגם עם זוגתך ראוי לך לדבר מה היא רוצה. וכי אפשר שלא תהיה בני חס ושלום או שלא תסע אלי חס ושלום. והלא ידעה מקדם שאתה בני וכו'. ואם אי אפשר שלא יהיו לך יסורים מזה הכל לטובה. כי כבר ידעת שהעולם מלא יסורים. ואשרי מי שנתפס על דברי תורה, כי רב האנשים סובלים יסורים מנשותיהם הרעות על עסקי חל. וקויתי לה' שעל ידי חזק לבך בהאמת בעזרת השם ותברך תנצח אותה ותשוב אליך, ויקים בך: גם אויביו ישלים אתו, ונאנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו כי אין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים. ואשר כתבת לי שגם בהבית המדרש דעיר חדש אומרים שחס ושלום יציתו אותו כשיצוה להם, זה אין בידי. כי לדעתי בעזרת השם ותברך אנשי שלומנו חזקים שם. ומחמת זה בעצמו יבינו מאליהם ולא יתחילו בזה כלל כי ידעו שאין בידי, ולא דבר ה' למחות שם ישראל, ובצר הרחיב לנו ובודאי ישאר לכם מקום שתוכלו להתפלל שם בעזרת השם ותברך. כי כבר עזר לנו השם ותברך. וכן יעזר ויושיע לנו מעתה יותר ויותר. והכל יתהפך לטובה גדולה שנוזפה על ידי זה להתעורר משנתנו, כי כל מה שנעשה עתה עמנו הכל כדי לעוררנו משנתנו לשוב אליו ותברך להתחיל מחדש לילך בדרךיו הקדושים ולהתקרב אליו ותברך מכל מקום שהוא. והנה סמוך לשעה זאת נספם בדעתי לשלח האגרת להרב. ותכף חתמתי אותו וכתבתי עליו. ועתה יקבלו רצוף פה ויראה לשלחו (הוא המכתב קפ"א דלקמן) ואני עשיתי את שלי להציל את נפשי. והי' הטוב יעשה וישלח בלבו שיסתכל על האמת לאמתו. והי' אלהים אמת אשר עד הנה עזרנו ברחמיו העצומים, בו לבד בטחנו שגם עתה אל יעזבנו ואל יטשנו כי נפלאותיו ומחשבותיו אלינו וכו'.

דברי אביך המצפה לישועה. נתן מברסלב.

מכתב קס

ברוך השם אור ליום ב' מקץ חנכה תקצ"ה לפ"ק בברסלב.

בני חביבי. כבר שמעת צערנו. וצערכם בודאי אתם שומעים. אבל גם לספר לכם נפלאות ההרחבות שהשם יתברך מרחיב עמנו ובפרט עמי בימים ההם בתוך הצרה עצמה אי אפשר לבאר ולספר אפלו מה שאני רואה בעיני מלבד הנסתרות. כי בודאי כונת השם יתברך לטובה גדולה ולישועה נפלאה. והעקר להקיץ ולעורר אותנו ואת כל העולם לעמד בבקר כמו שאמרו (שלחן ערוך ארח חיים סימן א) יתגבר כארי לעמד בבקר שיהא הוא מעורר השחר, כמו שמבאר אצלי בזה דרוש נאה ויפה מאד (לקוטי הלכות ארח חיים השקמת הבקר הלכה א) שעקר הכוונה לילך עם הדרך של אומרה לאלקי בעודי וכו'. ובשבת זה דברנו הרבה מהתורה בצר הרחבת לי (לקוטי מוהר"ן קצה) שזהו כל ענין חנכה, והיה שיך הרבה לכל אשר נעשה עמנו עתה, ועינינו מצפות בכל עת לצאת מהצרה לגמרי להרחבה גדולה ויראו שונאינו ויבושו. ומחמת שמוסר כתב זה נחוץ כאשר יספר לך. אי אפשר להאריך כלל. דברי אביך השש ושמוח מאד בפרט בכל עת צרה וצוקה רחמנא לצלן על גדל החסד הנפלא והנורא עד אין סוף ואין תכלית שעשה השם יתברך עמי ועם כל ישראל לקרבנו לאור קדוש ונורא כזה, ואי אפשר לדבר בזה כי הוא לכל חד כפום מה דמשער בלבה. ועתה הוא חנכה, מי יודע להיכן מגיע סוד חנכה כאשר נפשי יודעת מאד בעזרת השם יתברך לגלות לדרי מעלה וכו' ולדרי מטה וכו' וכו'. ואי אפשר עתה להאריך כלל.

דברי המצפה לישועת ה' בכל עת. נתן מברסלב.

(עין בספור תלאות המחלקת אשר יבואר בקונטרס בפני עצמו).